DIGITAL SOUTH CAUCASUS COLLECTION

This pdf is a file in the Digital South Caucasus Collection (DSCC), a collection in the Ancient World Digital Library (AWDL) hosted by the Institute for the Study of the Ancient World Library at New York University.

- Creator: Tvalchrelidze, Z. / თვალჭრელიძე, ზ.
- Title: Archaeological Momuments of the Gareja Desert: Monastery of St. John the Baptist
- Publication Date: 2010
- Publisher: Georgian National Museum; Gareja Studies Centre
- Place of Publication: Tbilisi
- Collection: Digital South Caucasus Collection
- Collection ID: dscc_792a7116b4

About

The Digital South Caucasus Collection (DSCC) is a collection in the Ancient World Digital Library (AWDL), a project of the Library of the Institute for the Study of the Ancient World (ISAW) at New York University in cooperation with the Georgian National Museum and the Institute of Archaeology and Ethnography in the National Academy of Sciences of the Republic of Armenia. AWDL's mission is to identify, collect, curate, and provide access to a broad range of scholarly materials relevant to the study of the ancient world. The ISAW library is responsible for curating the collection, clearing the rights as needed, preserving the digital copies in NYU's Faculty Digital Archive, creating high-quality metadata in order to maximize discoverability, and making the works accessible to the general scholarly public.

Rights

The Georgian National Museum has granted permission to the Institute for the Study of the Ancient World of New York University to publish this material electronically in the Digital South Caucasus Collection (DSCC). We are making such material available on a noncommercial basis for research and educational purposes, in an effort to expand access to thinly-held and/or out-of-print material related to the study of the ancient world to the widest possible audience. If you wish to use copyrighted material from this site for purposes beyond those in accordance with fair use (Title 17 U.S.C. Section 107), you must obtain permission from The Georgian National Museum. We respect the intellectual property rights of others. If you believe that you own the copyright to the material made available on this site, please see our takedown policy: http://dcaa.hosting.nyu.edu/dscc/takedown-notice.

ზურაბ თვალჭრელიძე

გარეჯის მრავალთის არქეოლოგიური ძეგლები

წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერი

ZURAB TVALCHRELIDZE

ARCHAEOLOGICAL MONUMENTS OF THE GAREJA DESERT

MONASTERY OF ST. JOHN THE BAPTIST

Tbilisi
2010

IV-E
5210

ზურაბ თვალჭრელიძე

გარეჯის მრავალმთის არქეოლოგიური ძეგლები

წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერი

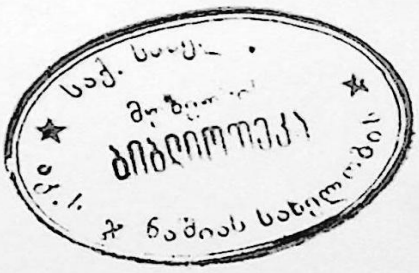

თბილისი
2010

UDC (უაკ) 726.5+904.72+479.22
თ-529
T-10

საქართველოს ეროვნული მუზეუმი
Georgian National Museum

გარეჯის კვლევის ცენტრი
Gareja Studies Centre

პირველი გამოცემა 2010

საავტორო უფლებები დაცულია

ამ გამოცემის არც ერთი ნაწილი არანაირი ფორმით და საშუალებით, იქნება ეს ელექტრონული თუ მექანიკური, მათ შორის ფოტოპირის გადაღებით და მაგნიტურ მოწყობილობაზე ჩაწერით, არ შეიძლება გამოყენებულ ან გადაცემულ იქნას საავტორო უფლების მფლობელის წინასწარი წერილობითი ნებართვის გარეშე.

First published in 2010

All rights reserved

No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior permission of the publisher.

რედაქტორი: ზაზა სხირტლაძე

რეცენზენტი: გურამ ლორთქიფანიძე

© ზურაბ თვალჭრელიძე 2010
© Zurab Tvalchrelidze 2010

ISBN 978-9941-0-3044-4

დაიბეჭდა
შპს „ფავორიტი პრინტში“

წიგნი ეძღვნება მშობლების –
მარგალიტა გიორგობიანისა და
გრიგოლ თვალჭრელიძის
ხსოვნას

წინათქმა

საქართველოს ეროვნული მუზეუმი და მისი ძირძველი სტრუქტურული ერთეული — სიმონ ჯანაშიას სახელობის საქართველოს მუზეუმი, გარეჯის კვლევის ცენტრთან ერთად იწყებს ისტორიკოს-არქეოლოგის, ზურაბ თვალჭრელიძის ნაშრომების სერიულ გამოცემას.

პუბლიკაციები მიეძღვნება გარეჯის მრავალმთის სამონასტრო გაერთიანების გამოქვაბული კომპლექსებისა და საქართველოს კლდეში ნაკვეთი სამონასტრო კერების ისტორიულ-არქეოლოგიური ასპექტით შესწავლის შედეგებს.

პირველი ეტაპის პუბლიკაციებში აისახება საქართველოს კლდეში ნაკვეთი მონასტრების არქეოლოგიური კვლევის შედეგები — განხილული იქნება სამონასტრო კერების სტრატიგრაფიული სურათი, არტეფაქტების ქრონოლოგიური და ტიპოლოგიური კლასიფიკაციის საკითხები, მოხდება საქართველოს ეროვნული მუზეუმის ფონდებში დაცული კოლექციების სრული კატალოგიზაცია.

მეორე ეტაპის პუბლიკაციებში მონოგრაფიულად იქნება წარმოჩენილი გარეჯის მრავალმთისა და საქართველოს ისტორიულ პროვინციებში არქეოლოგიურად გამოკვლეული კლდეში ნაკვეთი სამონასტრო კერები. ნაშრომებში ისტორიულ-არქეოლოგიური ასპექტით შესწავლილი ქართული სამონასტრო ცხოვრების პრობლემები წარმოჩენილი იქნება თანაგვარ ძეგლებთან მიმართებით, შუა საუკუნეების საქართველოსა და ქრისტიანული აღმოსავლეთის ტრადიციათა ფონზე.

წინამდებარე ნაშრომში წარმოდგენილია ქართული მონასტიციზმის ერთერთი უძველესი კერის – გარეჯის მრავალმთის წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერში ზურაბ თვალჭრელიძის მიერ 1980- 2005 წლებში ჩატარებული არქეოლოგიური კვლევა-ძიების შედეგები.

წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერში განხორციელებული მრავალწლიანი არქეოლოგიური კვლევის შედეგად, სიმონ ჯანაშიას სახელობის საქართველოს მუზეუმის კლდის ძეგლების ფონდში დაგროვდა ვრცელი ქრონოლოგიური დიაპაზონის მომცველი მრავალფეროვანი ნივთიერი მასალა, რომელიც მნიშვნელოვან წყაროს წარმოადგენს მონასტრის სამოწესეო ცხოვრების სხვადასხვა მხარის შესასწავლად. ჩატარებული სამუშაოს გაცნობა და გამოვლენილი არტეფაქტების გამოქვეყნება კვლევის დღევანდელი ეტაპისათვის მიზანშეწონილი და ფასეულია – იგი ხელმისაწვდომი გახდება, როგორც სამეცნიერო წრეებისათვის, ისე მრავალმთის სამონასტრო ცხოვრებით დაინტერესებული მკითხველისათვის.

კაცად კაცადმან, ვითარცა მიიღო მადლი,
ეგრეთვე ურთიერთას ამსახურებდით მას,
ვითარცა კეთილნი მნენი მრავალფერისა
მის ნიჭისა ღმრთისანი.

პეტრე, I:4,10

თავი I

წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის არქიტექტურული და არქეოლოგიური ძეგლები. არქეოლოგიური კვლევა-ძიების ეტაპები და ძირითადი შედეგები

გარეჯის მრავალმთის სამონასტრო გაერთიანებაში გამორჩეული ადგილი უჭირავს წმ. დავით გარეჯელის მოწაფისა და თანამდგომის – წმ. ლუკიანეს მიერ VI საუკუნის მეორე ნახევარში დაარსებულ წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერს: *„ბრძანებითავე მამისა დავითის აღეშენა უდაბნო მრავალმთისა სახელსა ზედა წმიდისა იოანე ნათლისმცემლისასა“.*[1]

წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერი მრავალი ასწლეულის განმავლობაში ქრისტიანული საქართველოს ერთ-ერთ უძველეს და უმნიშვნელოვანეს სასულიერო კერას, მეწინავე კულტურულ-საგანმანათლებლო ცენტრს წარმოადგენდა. ამასთანავე, მონასტრის მეურვე-მშენებელთა და იქ მოღვაწე ბერ-მონაზონთა არაერთ თაობას დიდი წვლილი მიუძღვის ქართული კლდის ხუროთმოძღვრების, ფრესკული მხატვრობისა და გარეჯის ლიტერატურული სკოლის განვითარების პროცესში.

წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერი გარეჯის მრავალმთის სამონასტრო გაერთიანების ცენტრის – წმ. დავითის ლავრის დასავლეთით, მისგან რვა კილომეტრის დაშორებით, ისტორიულ ტფილელის ხეობაში მდებარეობს. მონასტერი კომპოზიციურად რთული არქიტექტურული ანსამბლია (ფერადი ტაბ. I). იგი გამოკვეთილია ზღვიური წარმოშობის ქვიშაქვებითა და კონგლომერატებით შექმნილ, 250 მეტრი სიგრძის კლდის მასივში ორსამ იარუსად, ერთობ *„ფიცხელს და უპოვარს ალაგ ზედ“*.

არქიტექტურული კომპლექსის ცენტრში განლაგებულია წმ. იოანე წინამორბედის შობის მთავარი ტაძარი, სატრაპეზო, წინამძღვრის პალატი, სამრეკლო და კოშკი-კარიბჭე. მონასტრის შიდა სტრუქტურები სამხრეთიდან და სამხრეთ-დასავლეთიდან შემოზღუდულია კოშკებიანი გალავნით (ფერადი ტაბ. $II_{1,2}$).

---

[1] *ძველი ქართული აგიოგრაფიული ლიტერატურის ძეგლები*, წ. I (თბილისი, 1963), გვ. 239.

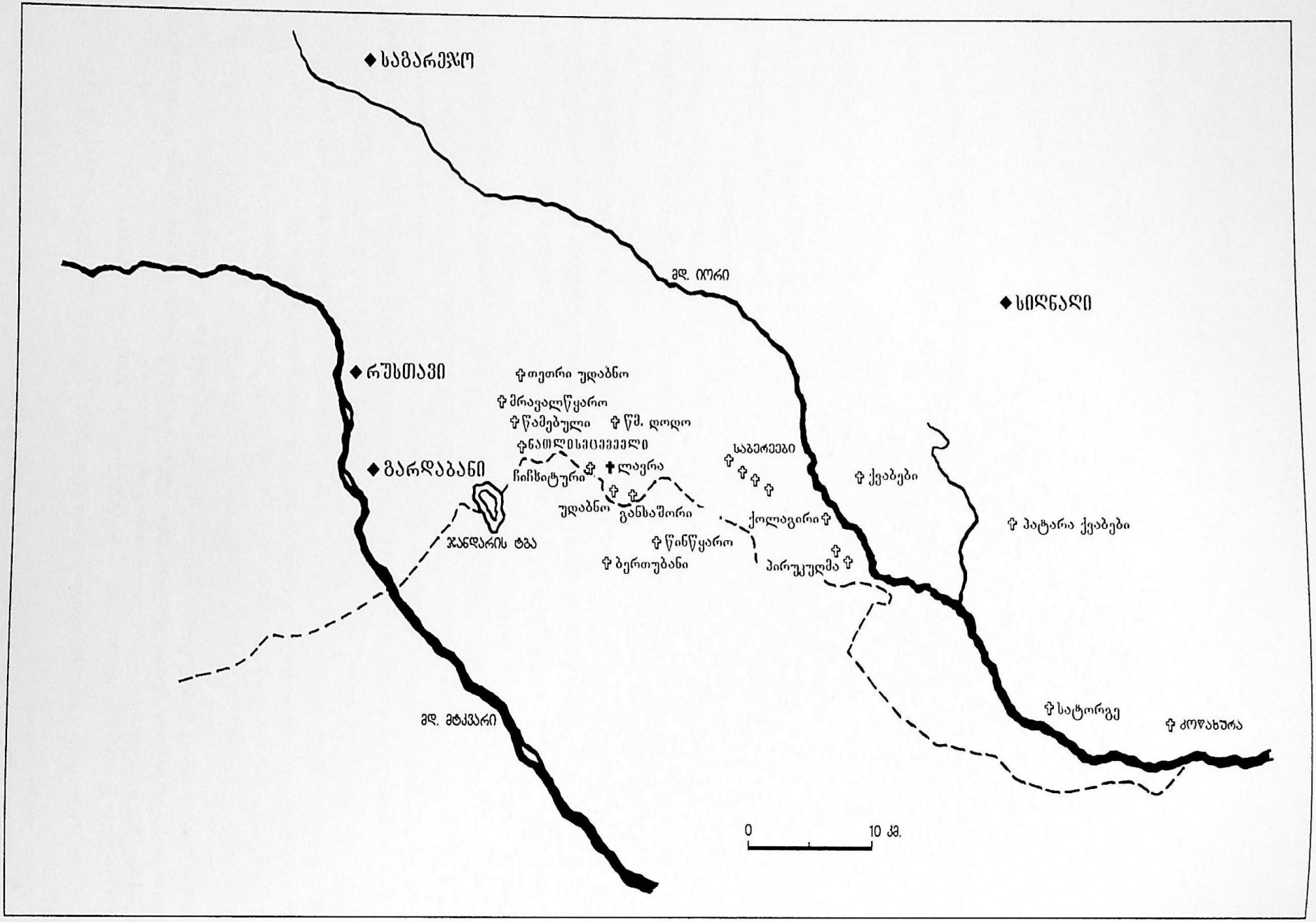

1. გარეჯის სამონასტრო კომპლექსი. სიტუაციური რუკა
Gareja Monastic Complex. Situational map

მონასტრის მთავარ ტაძარსა და ეკლესია-სამლოცველოებში დღემდე შემორჩა X–XIII საუკუნეების ფრესკები (ფერადი ტაბ. III_2).[2] კომპლექსის დასავლეთ ნაწილში არსებული სენაკები, XIX საუკუნეში ჩატარებული სარეკონსტრუქციო სამუშაოების შედეგად, გაფორმებულია ამპირის არქიტექტურული სტილით და მოხატულია აღმოსავლური მოტივებით შექმნილი დეკორით (სურ. 56, ფერადი ტაბ. IV) [3] .

გამოქვაბული კომპლექსის შემადგენელი ძეგლები, დანიშნულების მიხედვით, შემდეგნაირად კლასიფიცირდება:

I. საკულტო და მემორიალური ძეგლები – მთავარი ტაძარი, ეკლესია-სამლოცველოები, ეკვდერი;

II. საცხოვრებელი ქვაბები – ა. კლასიკური მეუდაბნოების ხანის (VI–VIII სს) ქვაბები; ბ. განვითარებული შუა საუკუნეების ქვაბ-სენაკები; გ. გვიან შუა საუკუნეებსა და XIX საუკუნეში გამოკვეთილი კლდის სახლები;

III. სამეურნეო დანიშნულების გამოქვაბული სათავსები.

მონასტრის ქვაბოვან ძეგლთა ქრონოლოგია მოიცავს ვრცელ დიაპაზონს, VI-VII საუკუნეებიდან დაწყებული XIX-XX საუკუნეთა მიჯნის ჩათვლით. კომპლექსის მრავალრიცხოვანი სტრუქტურები, რომლებიც ამ ხანგრძლივი პერიოდის ფარგლებშია მოქცეული, ტიპოლოგიური კლასიფიკაციით კლდეში კვეთის ხელოვნების განვითარების ეტაპობრივ სურათს ასახავს.

მონასტრის დაფუძნების ხანის, VI-VII საუკუნეების არქაული ფორმების მქონე გამოქვაბულები შემორჩენილია მთავარი ტაძრის დასავლეთით, კომპლექსის პირველ იარუსში.[4]

განვითარებულ შუა საუკუნეებში მონასტერმა დასრულებული არქიტექტურული სახე მიიღო, შეიქმნა ახალი ხუროთმოძღვრული ფორმები – საერო საცხოვრისის მსგავსი კლდის სახლები. იმავე ხანაში გამოიკვეთა

---

[2] ზ. სხირტლაძე, სამეფო ქტიტორული პორტრეტი გარეჯის წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის მთავარ ტაძარში, *საბჭოთა ხელოვნება*, 1983, №11, გვ. 96-110; მისივე, კვლავ წმ. იოანე ნათლისმცემლის საქტიტორო გამოსახულებების შესახებ, *საბჭოთა ხელოვნება*, 1987, №3, გვ. 108-113; გ. გაფრინდაშვილი, *გარეჯი* (თბილისი, 1987); А. Вольская, Росписи пещерных монастырей Давид Гареджи, კრებულში: *გარეჯი (კახეთის არქეოლოგიური ექსპედიციის შრომები, VIII)* (თბილისი, 1988), გვ. 130-163; ზ. სხირტლაძე, ქვითხურო ბერის ფრესკა გარეჯის წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერში, *საქართველოს საპატრიარქო*, 1991, №1, გვ. 33-39; მისივე, Les portraits de l'église principale du monastere Natlismtsemeli a Garedja, Зограф, N23 (1993-1994), p. 5-14; მისივე, იოანე მამასახლისის საქტიტორო მოღვაწეობა გარეჯის მრავალმთის წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერში, კრებულში: *სამონასტრო ცხოვრება უდაბნოში. გარეჯა და ქრისტიანული აღმოსავლეთი, საერთაშორისო კონფერენციის მასალები (გარეჯის კვლევის ცენტრის შრომები, II)* (თბილისი, 2001), გვ. 133-166; მ. ბულია, ისტორიულ პირთა გამოსახულებები „ნათლისმცემლის" მონასტრის საკრებულო ტაძარში, *საქართველოს სიძველენი*, 7-8 (2005), გვ. 168-203.

[3] Г. Чубинашвили, *Пещерные монастыри Давид Гареджи* (Тбилиси, 1948), с. 113, 115, таб. 36.

[4] იქვე, გვ. 36.

2. წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერი. არქიტექტურული კომპლექსი. დასავლეთი სექტორი

Monastery of St. John the Baptist. Architectural complex. Western sector.

და მოიხატა წმ. იოანე ნათლისმცემლის შობის მთავარი ტაძარი, ასევე მომცრო ეკლესია-სამლოცველოები, ეკვდერი.

გვიან შუა საუკუნეებსა და მონასტრის არსებობის ბოლო პერიოდში, XIX საუკუნეში განხორციელდა კომპლექსის ძირეული რეკონსტრუქცია – ძველი გამოქვაბულების უმეტესობა გადაკეთდა და განახლდა, შეიქმნა ახალი სტრუქტურები. კომპლექსის ცენტრალურ და დასავლეთ სექტორებში გამოიკვეთა აღმოსავლური დეკორით მოხატული, ამპირითა და კოლონების არქიტექტურული ფორმებით გაფორმებული კლდის სახლები, იარუსების დამაკავშირებელი ღია და გვირაბული ტიპის გასასვლელები, ერთიან სისტემად ჩამოყალიბდა მონასტრის ჰიდროტექნიკური ქსელი – კომპლექსის არქიტექტურაში ჩაერთო კლდის მასივის სხვადასხვა სექტორში გამოკვეთილი ლაკვებისა და წყლის შემკრები არხების ახალი სისტემები, რამაც არსებითად გადაწყვიტა ბერ-მონაზონთა ცხოვრების უმთავრესი სასიცოცხლო პრობლემა – მონასტრის წყალმომარაგების საკითხი: „...*არა არს აქა წყალი, არამედ იპყრობენ წვიმისა კლდისა ჭათა შინა და სმენ მას.*“[5]

[5] ვახუშტი ბატონიშვილი, აღწერა სამეფოსა საქართველოსა, *ქართლის ცხოვრება*, ტ. IV (თბილისი, 1973), გვ. 322.

მნიშვნელოვანი ცვლილება განიცადა მონასტრის იერსახემ – კლდის არქიტექტურას ორგანულად შეერწყა ქვითკირის საკულტო, საყოფაცხოვრებო და სამეურნეო დანიშნულების ახალი ნაგებობები, ტერასული კონსტრუქციები და რეკონსტრუირებული სამკოშკიანი გალავანი.

წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის ისტორიის **წყაროთმცოდნეობითი** ბაზა მდიდარი და მრავალფეროვანია. ამ მხრივ განსაკუთრებით უხვია მასალები მონასტრის არსებობის ბოლო მონაკვეთის, XVII–XIX საუკუნეების თაობაზე; ამასთან შედარებით, ბევრად უფრო მწირია მონაცემები ადრეული და განვითარებული შუა საუკუნეების შესახებ.

მონასტრის ისტორიის წყაროები აერთიანებს როგორც ეპიგრაფიკულ, ისე ნარატიულ ძეგლებს. ეპიგრაფიკულ ძეგლთაგან აღსანიშნავია სამონასტრო კომპლექსში აღმოჩენილი VI-VII საუკუნეებით დათარიღებული სტელა ასომთავრული წარწერით (ფერადი ტაბ. III$_1$);[6] მთავარი ტაძრის მოხატულობაში ჩართულ საქტიტორო პორტრეტთა გალერეის თანმხლები, XII საუკუნის ასომთავრული წარწერები;[7] სამონასტრო კომპლექსის ქვაბებსა და საფორტიფიკაციო სისტემაზე შემორჩენილი წარწერები და მინაწერები, მათ შორის, იოანე მამასახლისის (X-XI სს მიჯნა),[8] დავით რექტორის (XVIII ს),[9] გიორგი ავალიშვილის (XVIII ს),[10] ბოდბელ მიტროპოლიტ იოანესი (XIX ს)[11] და სხვ.

უძველესი ნარატიული ცნობები წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის დაარსების შესახებ დაცულია „ქართლის ცხოვრებაში“ – ჯუანშერთან[12] და „ასურელ მოღვაწეთა ცხოვრების“ კიმენურსა (X ს) და მეტაფრასულ (XIII ს) რედაქციებში.[13]

---

[6] Н. Чубинашвили, *Хандиси. Проблема рельефа на примере одной группы грузинских стел последней четверти V века, VI и первой половины VII века* (Тбилиси, 1976), с. 90-93; *ქართული წარწერების კორპუსი, ლაპიდარული წარწერები, I, სამხრეთ და აღმოსავლეთ საქართველო (V-X სს.), გამოსაცემად მოამზადა ნ. შოშიაშვილმა* (თბილისი, 1980), გვ. 114-115 (ადრეული ბიბლიოგრაფიით).

[7] ზ . სხირტლაძე, სამეფო ქტიტორული პორტრეტი გარეჯის წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის მთავარ ტაძარში, გვ. 96-110; მ. ბულია, დასახ.ნაშრომი, გვ. 168-211.

[8] ზ. სხირტლაძე, იოანე მამასახლისის საქტიტორო მოღვაწეობა გარეჯის მრავალმთის წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერში, გვ. 133-166.

[9] ზ. სხირტლაძე, მინაწერი წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრიდან, *ძეგლის მეგობარი*, 1986, №2, გვ. 40-43.

[10] Г. Чубинашвили, დასახ. ნაშრომი, გვ. 114; თ. ბარნაველი, *კახეთის ისტორიულ ძეგლთა წარწერები* (თბილისი, 1962), გვ. 51.

[11] Г. Чубинашвили, დასახ. ნაშრომი, გვ. 115; თ. ბარნაველი, დასახ. ნაშრომი, გვ. 51.

[12] *ქართლის ცხოვრება*, ტ. I (თბილისი, 1959), გვ. 208-210.

[13] *ასურელ მოღვაწეთა წიგნთა ძველი რედაქციები, ილ. აბულაძის რედაქციით* (თბილისი, 1965), გვ. 144-184.

3. სატრაპეზო. სამრეკლო (დ. ერმაკოვის ფოტო, 1880-იანი წლები)
Refectory. Bell tower (Photo by D. Ermakov, the 1880 's.)

4. წინამძღვრის სახლი. სატრაპეზო. კოშკი-კარიბჭე (თ. კიუნეს ფოტო, 1913)
The house of the Father Superior. Refectory. Tower - Gate (Photo: Th. Kuhne, 1913)

უძველეს ცნობათა რიგს მიეკუთვნება სინას მთაზე, წმ. ეკატერინეს მონასტერში აღმოჩენილი, X საუკუნის დასაწყისში გადანუსხული ხელნაწერის ჩანართი, რომელშიც აღწერილია მრავალმთის წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის წიგნსაცავი და საგანძური.[14]

წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერი განვითარებულ შუა საუკუნეებში კრებითი სახელდების – „გარეჯელნი", „სამივე უდაბნო გარეჯისა", „სამივე უდაბნოსა გარეჯისა მოწესენი", „ათორმეტთა უდაბნოთა გარეჯისათა" კონტექსტში უნდა მოიხსენიებოდეს. წერილობითი წყაროები და არქეოლოგიური მონაცემები,[15] იმხანად მონასტრის, როგორც მოქმედი ერთეულის არსებობას ადასტურებენ.

---

[14] ზ. ალექსიძე, გარეჯიდან სინას მთამდე: უცნობი მასალა სამონასტრო კომპლექსის შესახებ სინას მთის ქართულ ხელნაწერთა ახალი კოლექციიდან, კრებულში: *სამონასტრო ცხოვრება უდაბნოში: გარეჯა და ქრისტიანული აღმოსავლეთი (გარეჯის კვლევის ცენტრის შრომები, II)* (თბილისი, 2001), გვ. 48-63.

[15] ზ. თვალჭრელიძე, გარეჯის სამონასტრო ცხოვრების განვითარების ეტაპები არქეოლოგიური მონაცემების მიხედვით, კრებულში: *სამონასტრო ცხოვრება უდაბნოში: გარეჯა და ქრისტიანული აღმოსავლეთი (გარეჯის კვლევის ცენტრის შრომები, II)* (თბილისი, 2001), გვ. 34-37; *ბ. ლომინაძე, ქართული ფეოდალური ურთიერთობების ისტორიიდან სენიორიები, I* (თბილისი, 1966), გვ. 16 და შემდეგ.

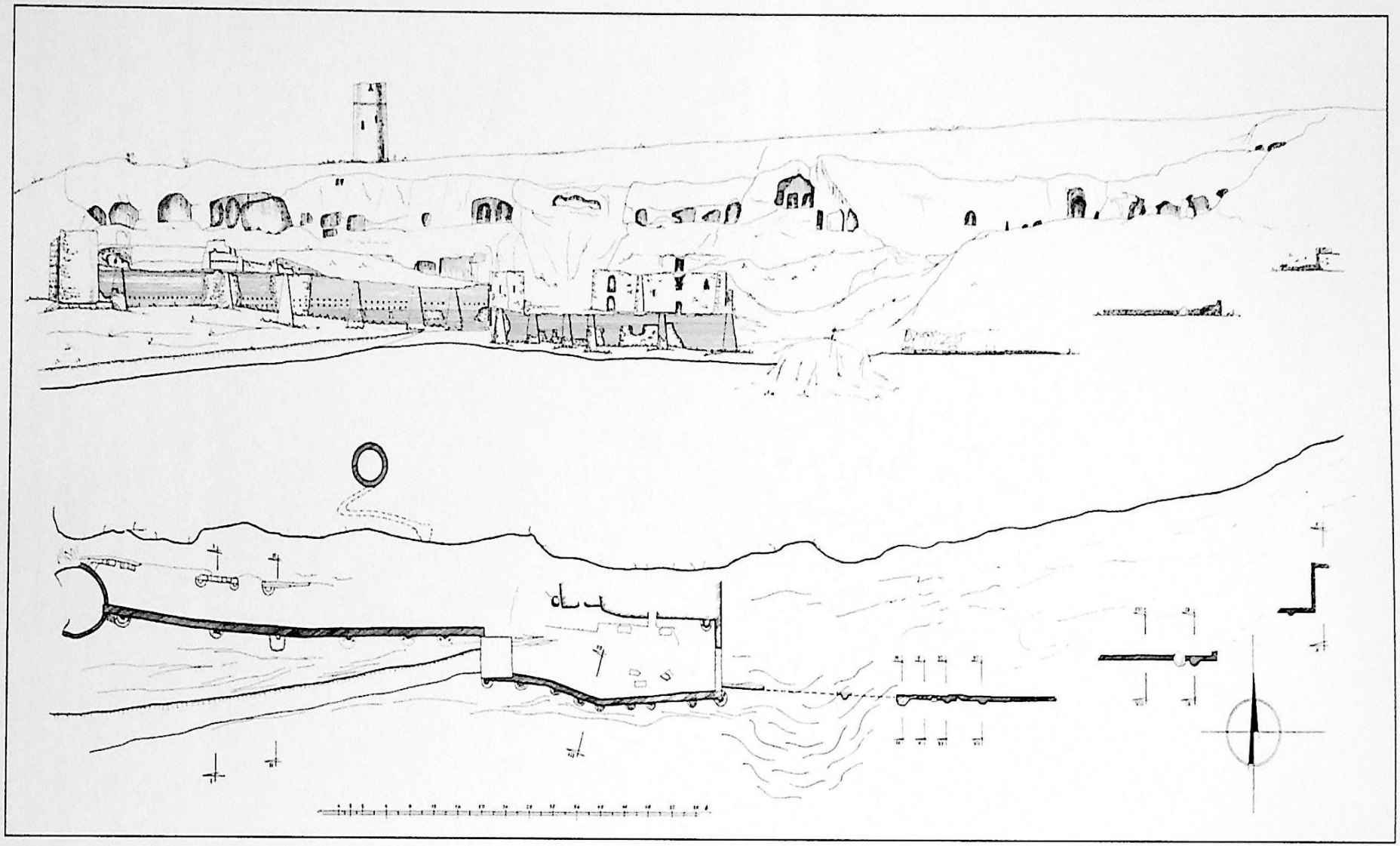

5. არქიტექტურული კომპლექსი – ფასადი. გალავანი
Architectural Complex. Facade. Fence

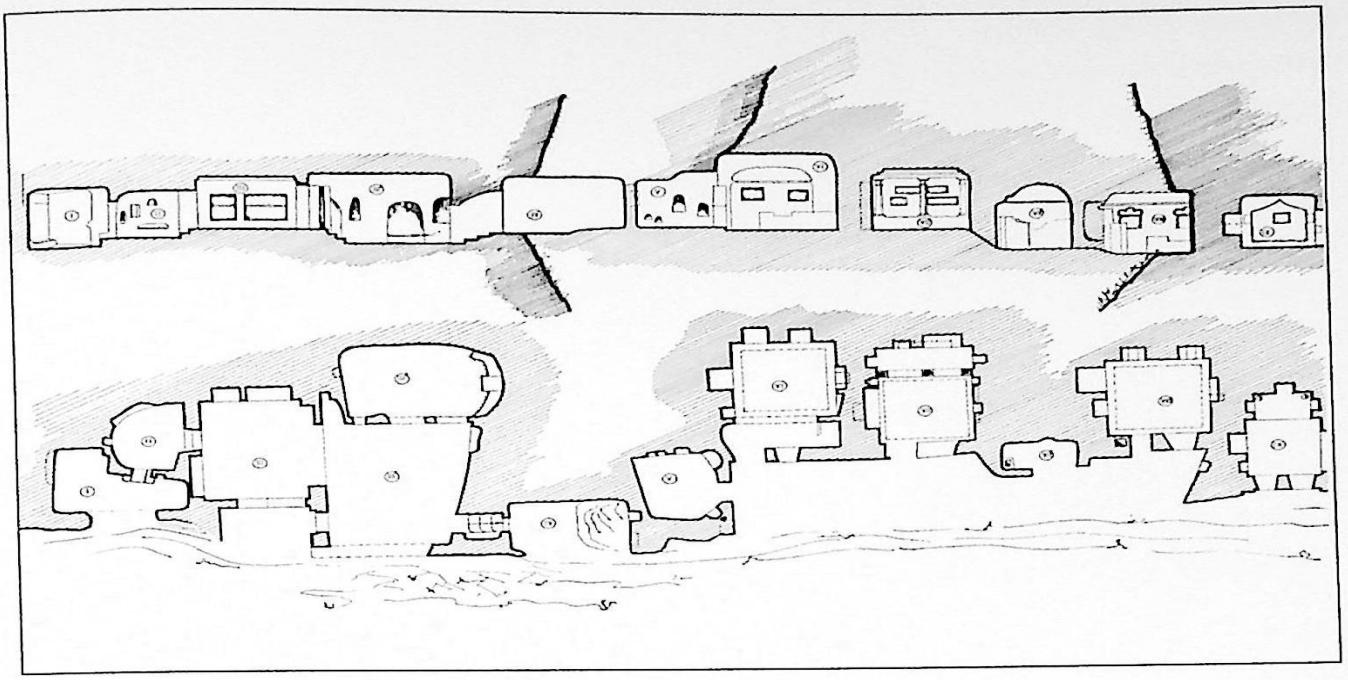

6. არქიტექტურული კომპლექსი. დასავლეთი სექტორი. გეგმა. ჭრილი
Arcitectural complex. Western sector. Plan. Section

სრულიად განსხვავებული მდგომარეობაა XVI–XIX საუკუნეების საერო და საეკლესიო საბუთებში, რომლებშიც მრავლად გვხვდება სამონასტრო ცხოვრების სხვადასხვა მხარის ამსახველი მასალები.[16] ასევე, ყურადსაღებია მონასტრის კედლებზე დღემდე შემორჩენილი გვიანი ხანის ინფორმაციული ღირებულების მქონე წარწერები და მომლოცველთა მინაწერები.

* * *

გარეჯის მრავალმთა ქრისტიანული სულიერებისა და კულტურის უძველესი და სწორუპოვარი კერაა, რომელსაც, მიუხედავად საუკუნეთა მანძილზე ჟამთა სიავით გამოწვეული მასშტაბური ნგრევებისა, თვითმყოფადი არქიტექტურული და ფერწერული ძეგლებით დღესაც განცვიფრებაში მოჰყავს მნახველი. გადაუჭარბებლად შეიძლება ითქვას, რომ იგი ქრისტიანული კულტურული მემკვიდრეობის მკვლევართათვის ფასდაუდებელი საგანძურია.[17]

---

16 *გარეჯის ისტორიული დოკუმენტები (XIII–XVIII სს.), გამოსაცემად მოამზადეს დოდო ლომიძემ, მანანა ჭუმბურიძემ და ზაზა სხირტლაძემ, ზეინაბ გურჯიძის და ლევან ბუკიას მონაწილეობით, წ. I და II (გარეჯის საგანძური, V და VI)* (თბილისი, 2008, 2011).

17 საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესია და მისი ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი, ძირძველი სასულიერო კერა – დავით გარეჯის სამონასტრო კომპლექსი დამოუკიდებელი საქართველოს პირობებში სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის, უწმინდესისა და უნეტარესის ილია II-ის მწყემსმთავრობით აღმავლობისა და აღორძინების გზაზე დგას. ამასთანავე, სულ რაღაც ორი ათეული წლის წინ, საბჭოთა ხელისუფლების პერიოდში, გარეჯის უდაბნოში სრულიად განსხვავებული ვითარება იყო.

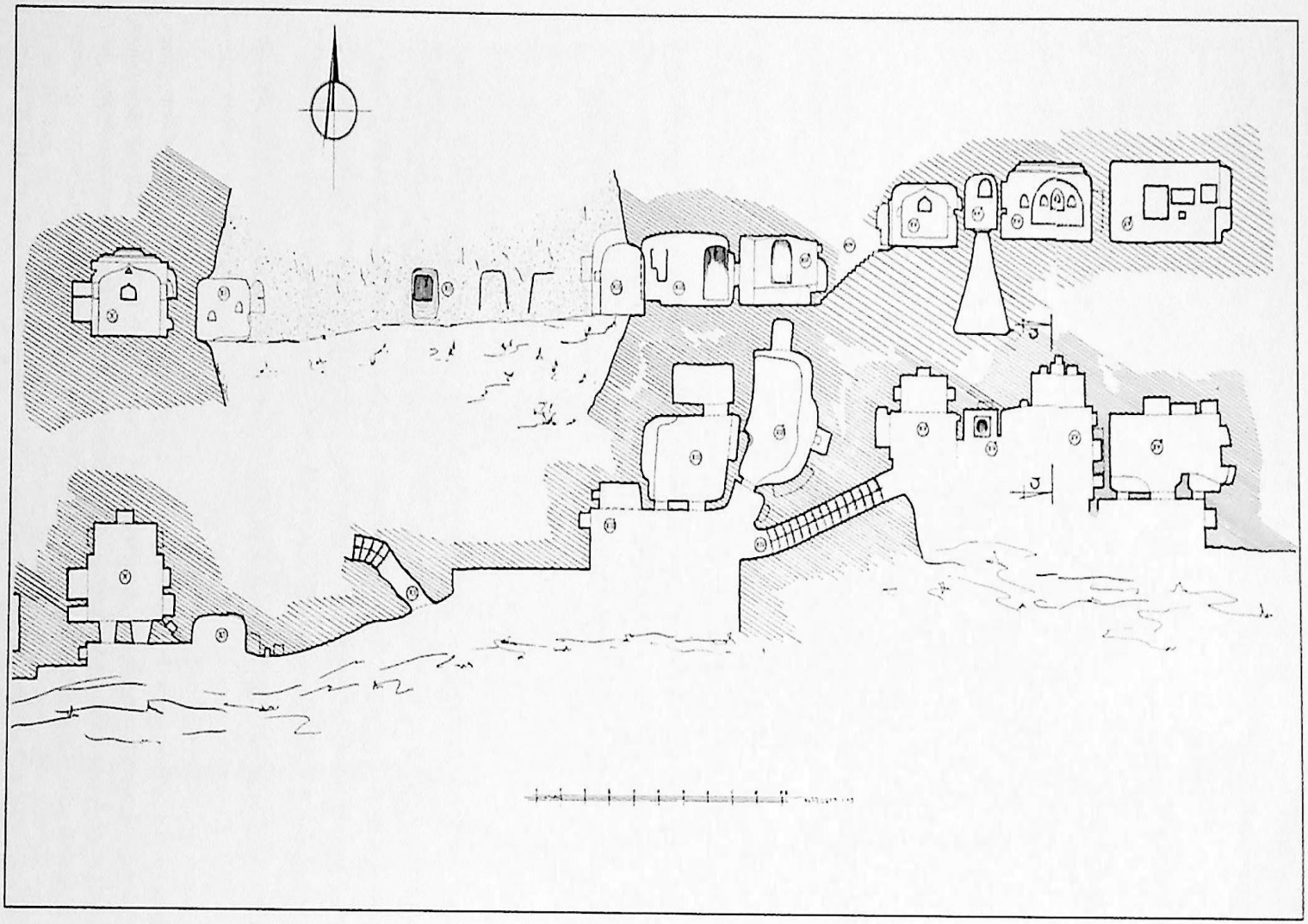

7. არქიტექტურული კომპლექსი. დასავლეთი სექტორი. გეგმა. ჭრილი
Arcitectural complex. Western sector. Plan. Section

მრავალმთის სამეცნიერო კვლევის სათავეები აკადემიკოს გიორგი ჩუბინაშვილის სახელთანაა დაკავშირებული. მონოგრაფიაში „Пещерные монастыри Давид-Гареджи“ მან საეტაპო დონეზე განსაზღვრა გარეჯის უდაბნოს სამონასტრო გაერთიანების მასშტაბურობა და მნიშვნელობა ქრისტიანული კულტურის ისტორიისათვის. ამასთან, გაერთიანების მრავალასწლოვანი არსებობის სურათის შეძლებისდაგვარი სისრულით წარმოსაჩენად, მის კომპლექსურ შესწავლას მიანიჭა პრიორიტეტი. სწორედ ამ თვალსაზრისით, მომდევნო ათწლეულების განმავლობაში გარეჯის მონასტერთა კვლევების ერთ-ერთი ძირითადი მიმართულება არქეოლოგია გახდა. იგი ორგანულად დაუკავშირდა გარეჯის მრავალმთაში მონასტიციზმის პრობლემის შესწავლას. ამასთანავე, არქეოლოგიური კვლევები სარესტავრაციო-საკონსერვაციო სამუშაოების ჩატარებისა და სამონასტრო ცხოვრების აღდგენა-განმტკიცების პროცესების ხელშემწყობი, აუცილებელი კომპონენტი გახდა.

გარეჯის მრავალმთაში სამონასტრო ცხოვრება 1920-იანი წლებიდან მოყოლებული, ათწლეულების მანძილზე გაუქმებული იყო. საბჭოთა ჯარების საწვრთნელი ბაზა, ე.წ. „პოლიგონი“, რომელიც ამ წმინდა ადგილზე ათწლეულების განმავლობაში მოქმედებდა, საბედისწერო აღმოჩნდა მრავალმთის ძეგლებისათვის. იმხანად, უამრავი რამ განადგურდა ან უმოწყალოდ დაზიანდა.

დრო-ჟამით მოტანილი სირთულეების მიუხედავად, საქართველოში მაინც იყვნენ მეცნიერების, კულტურის, ეკლესიისა და საზოგადოების სხვადასხვა ფენის ღირსეული წარმომადგენლები, რომლებიც თავიანთი ინტელექტუალური თუ სასულიერო მოღვაწეობით ცდილობდნენ მრავალმთის ძეგლთა გადარჩენას. ამასთან, ისინი დიდი ძალისხმევის შედეგად, რესპუბლიკის მაშინდელ ხელისუფალთ ვალდებულს ხდიდნენ, ყურადღება მიემართათ გარეჯის უდაბნოს სიძველეებისადმი – ქართული კულტურული მემკვიდრეობის ამ გამორჩეული, სწორუპოვარი კერისადმი, რომელიც პოლიგონის მოქმედების პირობებში სრული განადგურების ზღვარზე იდგა.

იმჟამინდელი მთავრობის მიერ გარეჯში გატარებული ღონისძიებები ეროვნული და საეკლესიო ნიშნით არ იყო დატვირთული, იგი უფრო სამეურნეო და პარადულ ხასიათს ატარებდა: წმ. დავითის ლავრასთან და წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრებთან კეთილმოეწყო საავტომობილო გზები, იმართებოდა ,,გარეჯობის“ კომუნისტური ელფერით შეფერილი, პომპეზური სახალხო დღესასწაული, განხორციელდა ცალკეული სარესტავრაციო და სამეცნიერო პროექტები.

XX საუკუნის 80-იანი წლებიდან, გარეჯის ძეგლების გადარჩენის პროცესების განხორციელებას ახალი ბიძგი მისცა საქართველოში ეროვნული მოძრაობის გაშლამ და ქართველი ხალხის დედა ეკლესიისადმი შემობრუნებამ.

მოგვიანებით, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქის ლოცვა-კურთხევით და სახელმწიფოებრივი პოლიტიკური ნებით, კულტურის სამინისტროს ძეგლთა დაცვის მთავარი სამმართველოს (ამჟამად, საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტო), ქართველი მეცენატების, საერთაშორისო და ადგილობრივი ფონდების, გარეჯის კვლევის ცენტრის ძალისხმევით წმ. დავითის ლავრაში, უდაბნოსა და წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრებში დაიწყო საკონსერვაციო-სარესტავრაციო სამუშაოები. ასე ნაბიჯ-ნაბიჯ, საქართველოში არსებულ რთულ პოლიტიკურ და ეკონომიკურ პირობებში, ქვეყანაში მიმდინარე დემოკრატიული პროცესების დამკვიდრებისა და საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიის აღორძინების თანმხვედრად, გარეჯის მრავალმთაში ეკლესია მიზანმიმართულად იბრუნებს ასწლეულების წინ დაკარგულ თავის ისტორიულ და სასულიერო მისიას.

წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის არქეოლოგიური კვლევა 1980 წელს დაიწყო. იმხანად, სიმონ ჯანაშიას სახელობის საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის, გარეჯის უდაბნოს შემსწავლელმა არქეოლოგიურ-სპელეისტიკურმა ექსპედიციამ (გივი გაფრინდაშვილი, ზურაბ თვალჭრელიძე, სოსო ბურდილაძე, არქიტექტორი – ნოდარ ბახტაძე) მონასტერში დაზვერვითი ხასიათის არქეოლოგიური გათხრები ჩაატარა. ეს სამუშაოები 1981 წელსაც გაგრძელდა.

1982 წელს, ექსპედიციის მიერ მოპოვებული არტეფაქტების მნიშვნელობის გათვალისწინებით, წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერში მივლინებული იქნა კომისია სიმონ ჯანაშიას სახელობის საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის იმჟამინდელი დირექტორის, ლევან ჭილაშვილის, დირექტორის მოადგილის, ალექსანდრე (ლალი) ჯავახიშვილის, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ხელოვნების ისტორიისა და თეორიის კათედრის გამგის, პარმენ (ნაპო) ზაქარაიას, საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის სპელეისტიკის ლაბორატორიის ხელმძღვანელის გივი გაფრინდაშვილის, არქეოლოგ ზურაბ თვალჭრელიძისა და არქიტექტორ-რესტავრატორ თეიმურაზ აბრამიშვილის შემადგენლობით.

1983 წელს, საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის სამეცნიერო-კვლევითი გეგმის შესაბამისად, რომლის დროსაც გათვალისწინებულ იქნა კომისიის რეკომენდაციებიც, საფუძველი ჩაეყარა **გარეჯის წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის შემსწავლელ სტაციონარულ არქეოლოგიურ ექსპედიციას.** ექსპედიციის მუშაობის მიზანს წარმოადგენდა: დადგენილიყო ძეგლის სტრატიგრაფია, სტრატიგრაფიულ მონაცემებსა და არტეფაქტების ტიპოლოგიურ და ქრონოლოგიურ ანალიზზე დაყრდნობით განსაზღვრულიყო სამონასტრო ცხოვრების დიაპაზონი, მისი განვითარების ძირითადი ეტაპები, მომზადებულიყო მასალები წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის ისტორიულ-არქეოლოგიური ასპექტით მონოგრაფიული შესწავლისათვის. თავის მხრივ, კომპლექსის არქეოლოგიური შესწავლის პროცესი, სამეცნიერო ასპექტთან ერთად ითვალისწინებდა არქიტექტურული სტრუქტურების ეტაპობრივ მომზადებას სარესტავრაციო-საკონსერვაციო სამუშაოების ჩასატარებლად.[18]

---

[18] წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის სამხედრო პოლიგონთან სიახლოვის გამო, არქეოლოგიური ექსპედიციის მუშაობა მიმდინარეობდა რთულ ვითარებაში, საბჭოთა საჯარისო ნაწილების მანევრების დროს, მისი სამხედრო ხელმძღვანელობის ზეწოლის, საავიაციო და საარტილერიო ტექნიკის მოქმედების პირობებში. ურთულესი ფაქტორების მიუხედავად, რაც რიგ შემთხვევებში პირად უსაფრთხოებასთან და ათეულობით ახალგაზრდის სიცოცხლის დაცვის პასუხისმგებლობასთან იყო დაკავშირებული, ექსპედიცია მაინც მიზანმიმართულად აგრძელებდა მუშაობას. იბადება კითხვა – რა იყო ის ძალა, რომელიც ექსპედიციას მფარველობდა, მე კი რწმენას მაძლევდა საველე კვლევითი მუშაობის გასაგრძელებლად? ამ კითხვაზე პასუხის გაცემამდე, მართებულად მიმაჩნია მოკლედ შევეხო მრავალმთაში საექსპედიციო მუშაობის პერიოდში არსებულ ვითარებას, რათა ზოგადი წარმოდგენა შეიქმნას იმ დროებაზე, როდესაც გარეჯის უდაბნოში სამეცნიერო კვლევის განხორციელება გარკვეულ რისკებთან იყო დაკავშირებული.

1983-1989 წლებში განხორციალებული სტაციონარული არქეოლოგიური გათხრების შედეგად, მნიშვნელოვანი მასალები გამოვლინდა წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის მონოგრაფიული კვლევის მიმართულებით.[19]

უდაბნოს რთული ბუნებრივი პირობებისა და სოციალური გარემოს, ყაჩაღური ბანდების თარეშის, რიგ შემთხვევაში ექსპედიციაზე შეიარაღებული თავდასხმისა და ავტომატური იარაღიდან ცეცხლის გახსნის შემთხვევების გარდა, დიდი სირთულეები იყო საბჭოთა სამხედროებთან ურთიერთობაში, რომლებიც თანმიმდევრულად ანადგურებდნენ გარეჯის მსოფლიო მნიშვნელობის კულტურის ძეგლებს. იყო შემთხვევები, როდესაც ჭურვები უშუალოდ ეცემოდა სამონასტრო კომპლექსის ტერიტორიაზე, რასაც ძეგლების დაზიანებასთან ერთად, სხვა გამოუსწორებელი შედეგებიც ახლდა თან: წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერში მორიგი არქეოლოგიური ექსპედიციის მუშაობის დაწყების წინ, ბეწვზე მივუსწარით რუს ჯარისკაცს, რომელსაც ხელში საველე ნიჩაბი ეჭირა და დაწყებული ჰქონდა წმ. იოანე ნათლისმცემლის შობის მთავარი ტაძრის კანკელის ჩუქურთმების განადგურება. იყო შემთხვევები, როდესაც საზენიტო დანადგარებიდან ნასროლი ჭურვები საავტომობილო გზის სიახლოვეს ცვიოდა და ჩვენ თვალწინ იღუპებოდა საძოვარზე გაშლილი ცხვრის ფარა. ერთი, ასეთ სამიზნეს აცდენილი ჭურვი აფეთქდა ავტობუსის სიახლოვეს, როდესაც სამუშაოს დამთავრების შემდეგ მონასტრიდან სამეცნიერო ბაზაზე ვბრუნდებოდით. ამასთან დაკავშირებით, მახსენდება ჩვენი ხანდაზმული, კახელი მძღოლის სრულიად გულწრფელი და გამამხნევებელი მომართვა: „ზურა, ომში ვარ ნამყოფი, ბიჭებო ნუ შეგეშინდებათ“-ო და შემდგომ, მის მიერ მინდვრის უვალი გზებით, გორაკების მოფარებით, მანქანის სწრაფი და მანევრირებული მართვა, რათა სამშვიდობოზე უვნებლად გამოვეყვანეთ. თავის მხრივ, მძღოლის შემართებით გამხნევებულმა ავტობუსში მსხდომმა ოცამდე ახალგაზრდამ ექსპედიციის წევრებთან ერთად, სამხედროებისა და საბჭოთა საოკუპაციო სისტემის მიმართ ემოციური მუხტით გამოთქმული სათანადო „შეფასებით“, იმჯერადაც, უთუოდ უფლის შეწევნით, უვნებლად გავიარეთ „პოლიგონის“ ეს სახიფათო მონაკვეთი.

სამწუხაროდ, სულ ცოტა ხანში – 1985 წელს, არქეოლოგიური ექსპედიციის დასრულების შემდგომ, გარეჯის უდაბნოს ტერიტორიაზე ნაპოვნმა აუფეთქებელმა ნაღმმა ექსპედიციის ღირსეული წევრის, სოფელ უდაბნოს მკვიდრის, თანატოლებში გამორჩეული ჭაბუკის, ავთანდილ გოგნიაშვილის სიცოცხლე შეიწირა.

აღნიშნულ და კიდევ სხვა მრავალ სირთულეებს, გარკვეულწილად გვაძლევინებდა ჩვენი განსაკუთრებული სიყვარული და მოკრძალება გარეჯის დიდებული სამონასტრო კომპლექსის მიმართ, აგრეთვე სამეცნიერო კვლევის პერსპექტივის ხედვა და საექსპედიციო მუშაობის დროს მეგობრებისა და თანამშრომლების თანადგომა.

დღევანდელი გადასახედიდან ნათლად ჩანს, რომ აღნიშნულ ფაქტორებთან ერთად, არქეოლოგიური ექსპედიციის კიდევ ერთი მამოძრავებელი ძალა და მფარველი, უთუოდ, ის დიდი მადლიც იყო, რომელიც გარეჯის უდაბნოში მრავალმთის სამონასტრო გაერთიანების არსებობის ასწლეულების მანძილზე არის განფენილი – *„მოუნიჭებიეს შენდა უფალსა მესამედი მადლი იერუსალიმისაი“* (ცხორებაჲ და მოქალაქობაჲ წმიდისა და ღმერთშემოსილისა მამისა ჩუენისა დავით გარეჯელისაჲ, გვ.117 – იხ. ბიბლიოგრაფია).

[19] წმ. იოანე ნათლისმცემლის უდაბნო-მონასტრის შემსწავლელ სტაციონარულ არქეოლოგიურ ექსპედიციებში 1983-2005 წლებში მონაწილეობდნენ: ზ. თვალჭრელიძე – ისტორიის დოქტორი, ექსპედიციის ხელმძღვანელი, გ. გაფრინდაშვილი – სპელეისტიკის ლაბორატორიის ხელმძღვანელი, ს. ბურდილაძე – ისტორიის დოქტორი, ნ. ბახტაძე – ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, ე. ნადირაძე – ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, გ. ჯავახიშვილი – ისტორიის დოქტორი; მეცნიერ თანამშრომლები – რ. პატარიძე, ა. გოგიაშვილი, ნ. ახალკაცი; ლაბორანტები – † ე. რაზმაძე, გ. დავითაია, რ. მერაბიშვილი, ლ. შოშიტაშვილი, † ლ. თვალჭრელიძე; არქიტექტორები: გ. ბაგრატიონი, დ. კანდელაკი, გ. რაზმაძე, მ. შავაძე; ტოპოგრაფი რ. ატოიანი. არქეოლოგიური გათხრების პროცესის და მოპოვებული არტეფაქტების ფო-

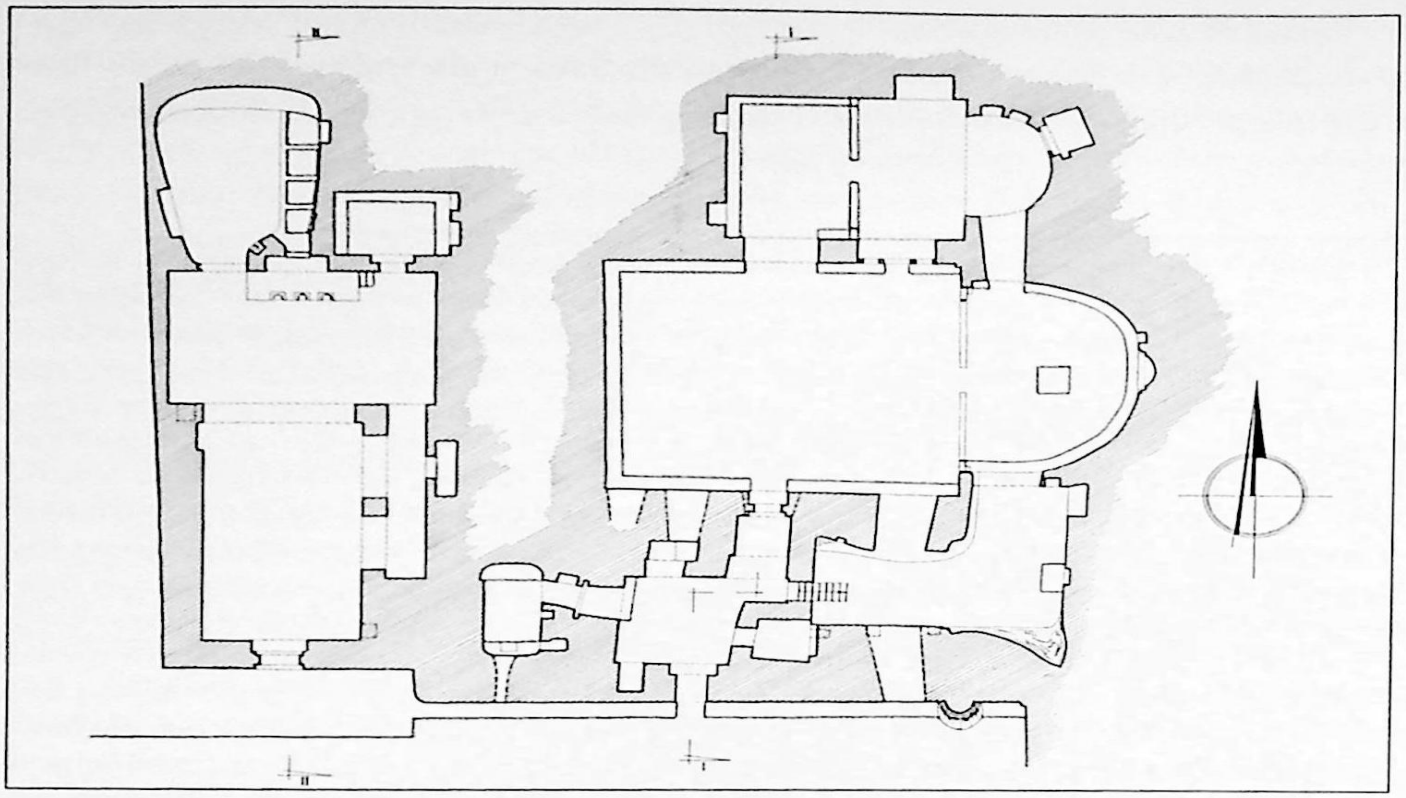

8 . წმ. იოანე ნათლისმცემლის შობის ტაძარი და სატრაპეზო. გეგმა
Church of the Nativity of John the Baptist and the Refectory. Plan

---

ტოფიქსაცია განახორციელეს: ნ. ანდრონიკაშვილმა, გ. ბუმბიაშვილმა, გ. გაფრინდაშვილმა, ზ. თვალჭრელიძემ, ზ. შავიანიძემ; არტეფაქტების ქიმიურ-სარესტავრაციო სამუშაოები ჩაატარეს: ისტორიის დოქტორებმა – † ც. აბესაძემ და ნ. ქებულაძემ, ლაბორანტებმა – ე. მესხიძემ, თ. გოცირიძემ; მიწის არქეოლოგიური სამუშაოები განახორციელეს საქართველოს პოლიტექნიკური ინსტიტუტის ჰიდროსანტექნიკის ფაკულტეტის III კურსის სტუდენტებმა, ქ. საგარეჯოს პოლიტექნიკური ტექნიკუმის მოსწავლე ახალგაზრდობამ (დირექტორი † ჯ. დაფქვიაშვილი, მოადგილე – ო. გოცირიძე პედაგოგი – † ქ. ტიგინაშვილი და სხვ.) და სოფელ უდაბნოს მოსახლეობამ – ზ. ბუთხუზის, დ. ციქუბაძის, † ო. გობეჯიშვილისა და † მ. ჩართოლანის თავკაცობით. ექსპედიციაში „ვოლონტიორთა“ ფორმით მონაწილეობდნენ – რ. ჭელიშვილი, ვ. თვალჭრელიძე, გ. თვალჭრელიძე, გ. გუგუტიშვილი, გ. გორელაშვილი, მ. ინწკირველი, თ. ღუდუშაური, ნ. ღუდუშაური; ექსპედიციას კეთილსინდისიერად ემსახურებოდნენ ქ. საგარეჯოს №5 სამეურნეობათაშორისო ავტოსატრანსპორტო გაერთიანების მძღოლები: უ. ესიაშვილი, გ. კალანჯარიშვილი და სხვ. ექსპედიცია წლების მანძილზე დიდ ყურადღებასა და მხარდაჭერას გრძნობდა სიმონ ჯანაშიას სახელობის საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის დირექტორის, აკადემიკოს † ლევან ჭილაშვილის, დირექტორის მოადგილის, აკადემიის წევრ-კორესპონდენტის † ალექსანდრე (ლალი) ჯავახიშვილის, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის საგეგმო-საფინანსო სტრუქტურის ხელმძღვანელის ქალბატონ † ოლიკო გიორგობიანის, ქალბატონ † მედეა მეზვრიშვილისა და დამოუკიდებელი საქართველოს კულტურულ მემკვიდრეობასთან დაკავშირებული სახელმწიფო სტრუქტურების ხელმძღვანელობის მხრიდან. აქვე, განსაკუთრებული მადლიერება მინდა გამოვხატო **ამბა ალავერდელის, მიტროპოლიტ დავითის** მიმართ იმ დიდი ყურადღებისა და ლოცვა-კურთხევისათვის, რომელსაც იგი იჩენდა წმ. დავითის ლავრის წინამძღვრობის პერიოდში, გარეჯის მრავალმთის ძეგლებზე ჩვენი ექსპედიციის მუშაობის დროს.

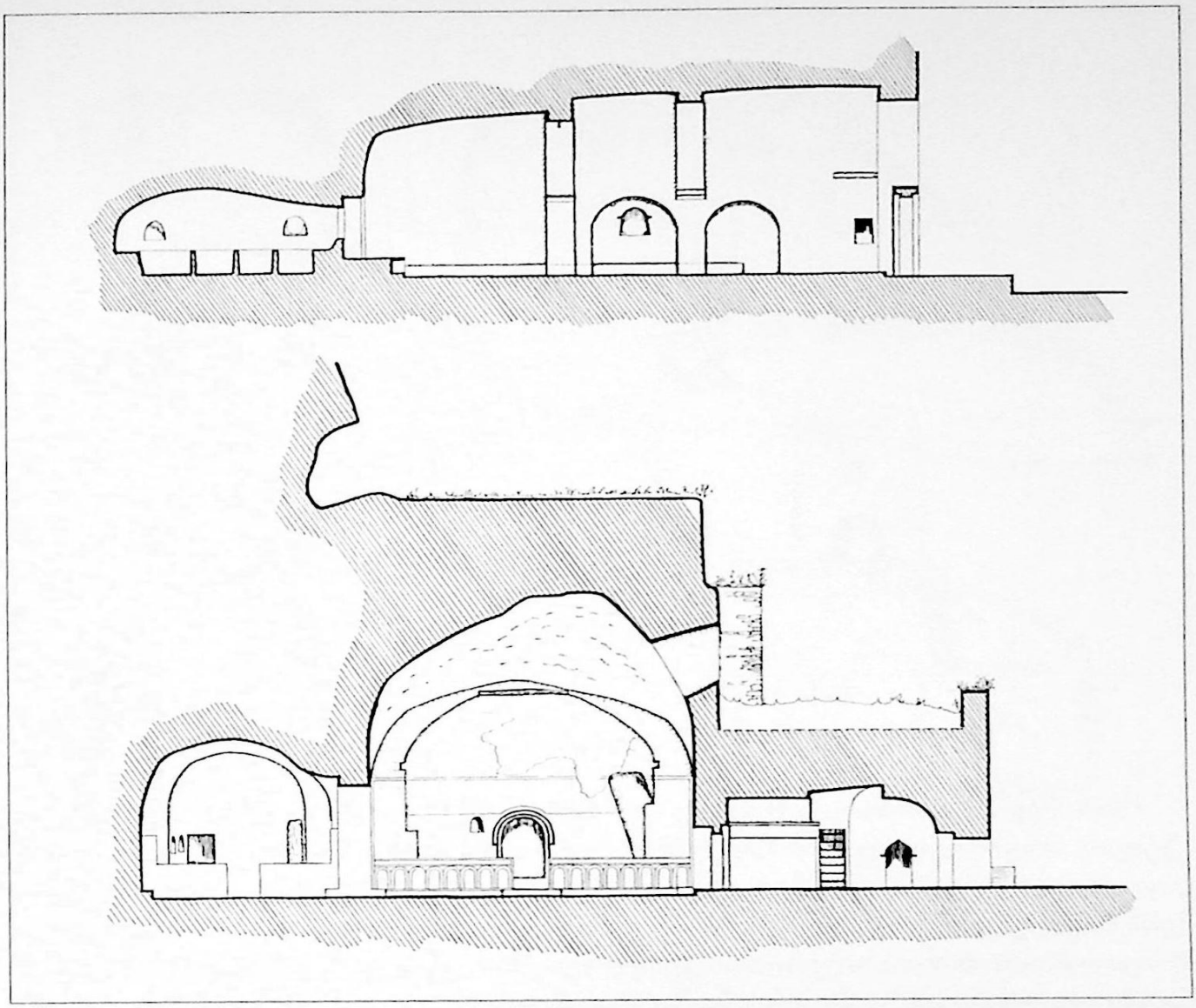

9. წმ. იოანე ნათლისმცემლის შობის ტაძარი და სატრაპეზო. ჭრილები
Church of the Nativity of John the Baptist and the Refectory. Sections

1990 წელს, ქვეყანაში დაწყებული საყოველთაოდ ცნობილი პოლიტიკური პროცესების, ეკონომიკური და სოციალური პირობების სირთულეთა გამო, სამონასტრო კომპლექსში საველე არქეოლოგიური სამუშაოები გარკვეული დროით შეწყდა.

თითოეულ მათგანს, ასევე ძეგლზე მომუშავე სტუდენტი და მოსწავლე ახალგაზრდობის ასობით წარმომადგენელს, სრულიად უანგარო და კეთილშობილური მიზნით გაწეული დახმარებისათვის, რამაც ხელი შეუწყო წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის მეცნიერულ კვლევას, არქიტექტურული კომპლექსის მოვლა-პატრონობასა და შემდგომში სამონასტრო ცხოვრების აღორძინების პროცესს, დავით გარეჯის სამონასტრო კომპლექსის არქეოლოგიური ექსპედიციისა და საქართველოს ეროვნული მუზეუმის სახელით დიდ მადლობას მოვახსენებ.

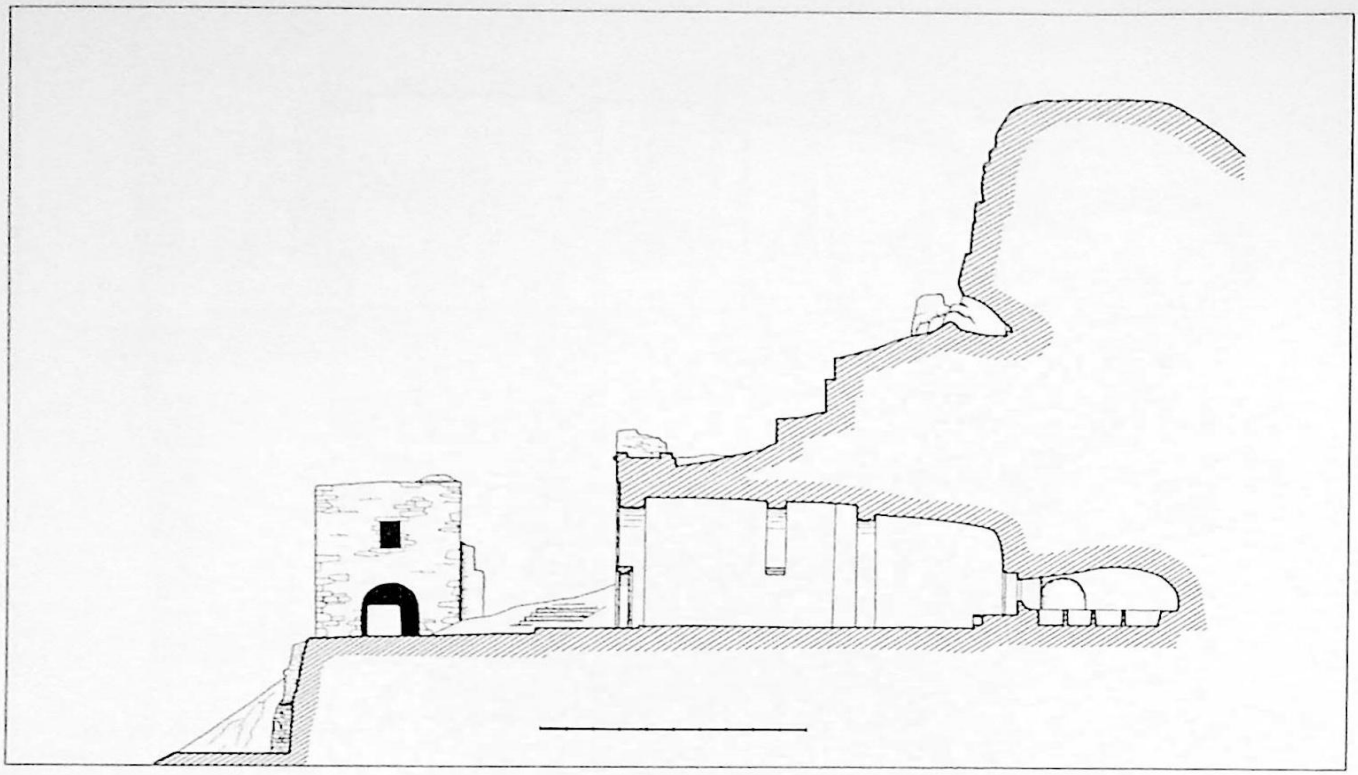

10. სატრაპეზო. ჭრილი
Refectory. Section

1995 წელს, მონასტრის არქეოლოგიური შესწავლა კვლავ განახლდა. აქედან მოყოლებული, მომდევნო, 1996-2005 წლებში იგი იმართებოდა გაფართოებული ფორმატით – **გარეჯის სამონასტრო კომპლექსის შემსწავლელი არქეოლოგიური ექსპედიციის** ეგიდით. ამ ეტაპიდან, მრავალმთის მონასტრების არქეოლოგიური კვლევის უმთავრეს მიზანს წარმოადგენდა სამეცნიერო მუშაობის წარმართვა ისეთი მნიშვნელოვანი პრობლემების შესწავლის მიმართულებით, როგორიცაა:

ქვაბებში – გადასაწყვეტია მონასტრისა და მასთან არსებული დასახლების ურთიერთმიმართების საკითხი. დასადგენია, ქვაბები მიმდებარე სამოსახლოებით წარმოადგენს მონასტერს, თუ იგი კლდის სოფელია, არქიტექტურულ კომპლექსში არსებული სამრევლო ეკლესიებით.

საბერეებში – დასადგენია ეს ქვაბოვანი კომპლექსი ზოგადსაცხოვრებელი (კინოვიალური) მონასტრის ტიპს მიეკუთვნება, თუ ადრეული შუა საუკუნეების ქრისტიანული აღმოსავლეთის ზოგიერთი ძეგლის ანალოგიის გათვალისწინებით, ისიც მარტირიუმს წარმოადგენს.

წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერში არქეოლოგიური სამუშაოების პარალელურად, დაიწყო სამოწესეო ცხოვრების თანდათანობითი აღდგენის პროცესი. არსებული რეალობის გათვალისწინებით ნათელი გახდა, რომ ახლო მომავალში მონასტერში სამოწესეო ცხოვრება სრულად უნდა განახლებულიყო. მართლაც, სულ მალე ამ პროცესმა შეუქცევადი სახე მიიღო.

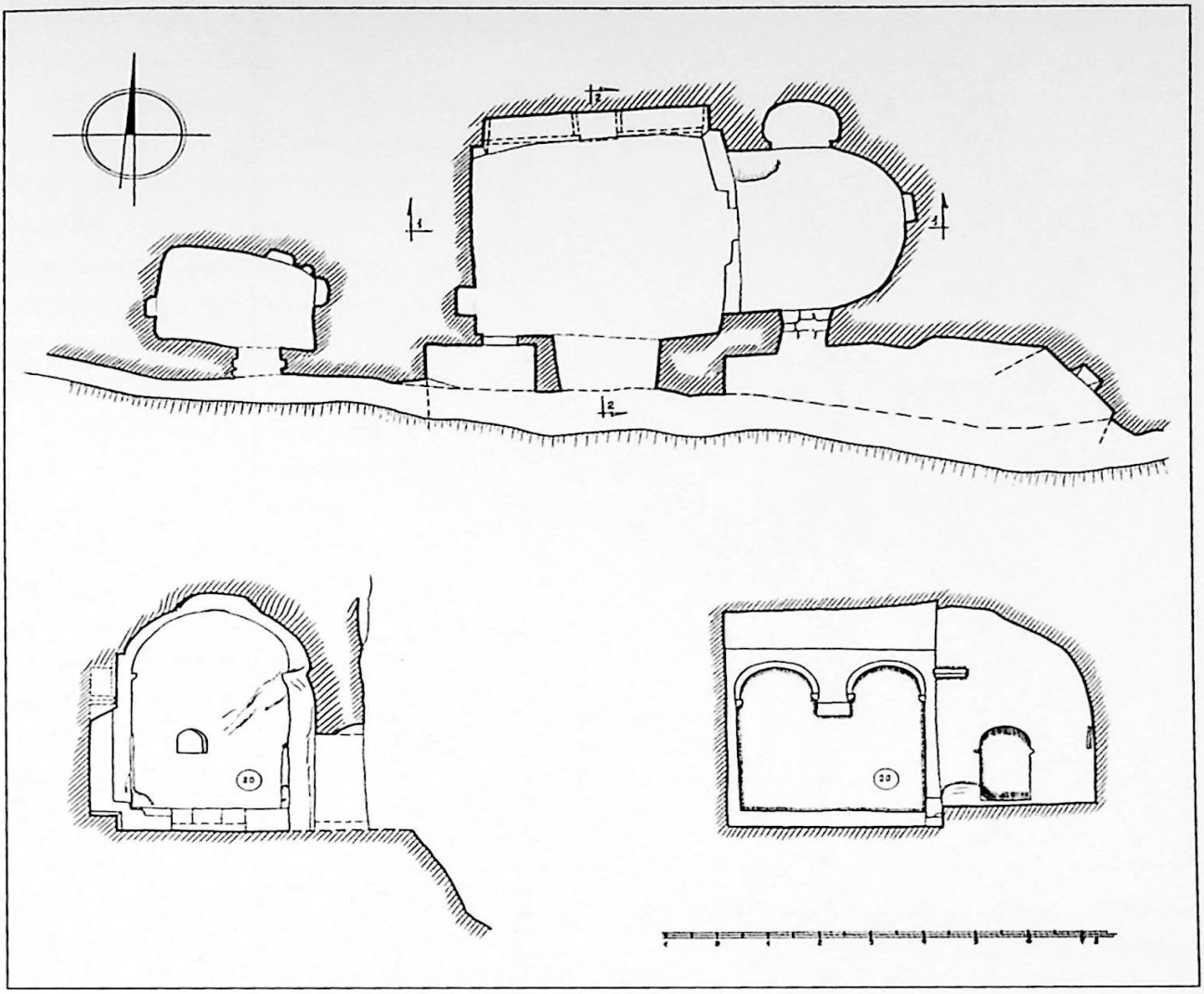

11. იოანე მამასახლისეული ეკლესია. გეგმა. ჭრილები
Church of the Father Superior Ioane. Plan. Sections

2001 წლიდან მოყოლებული, მონასტერში განახლდა სარესტავრაციო-აღდგენითი სამუშაოები, რამაც გარკვეული კორექტივები შეიტანა სავალე სამუშაოების წარმართვისას. არქეოლოგიური გათხრები განხორციელდა საქართველოს საპატრიარქოსთან კოორდინირებული თანამშრომლობით, რამაც შესაძლებელი გახადა თავიდან აგვეცილებინა არაპროფესიონალთა მიერ ცალკეული სტრუქტურის უნებართვო გათხრა და კულტურული ფენების დარღვევა.

წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერში კვლევის დღევანდელ ეტაპზე, არქეოლოგიურად შესწავლილია კომპლექსის ცენტრალური და დასავლეთი სექტორები – მიკვლეულია ახალი და უკეთ არის გამოვლენილი მანამდე არსებული სამონასტრო სტრუქტურები: ეკლესია-სამლოცველოები, სენაკები, საყოფაცხოვრებო, სამეურნეო და საწარმოო სათავსები, წყალმომარაგების ქსელისა და საფორტიფიკაციო სისტემის აქამდე უცნობი მონაკ-

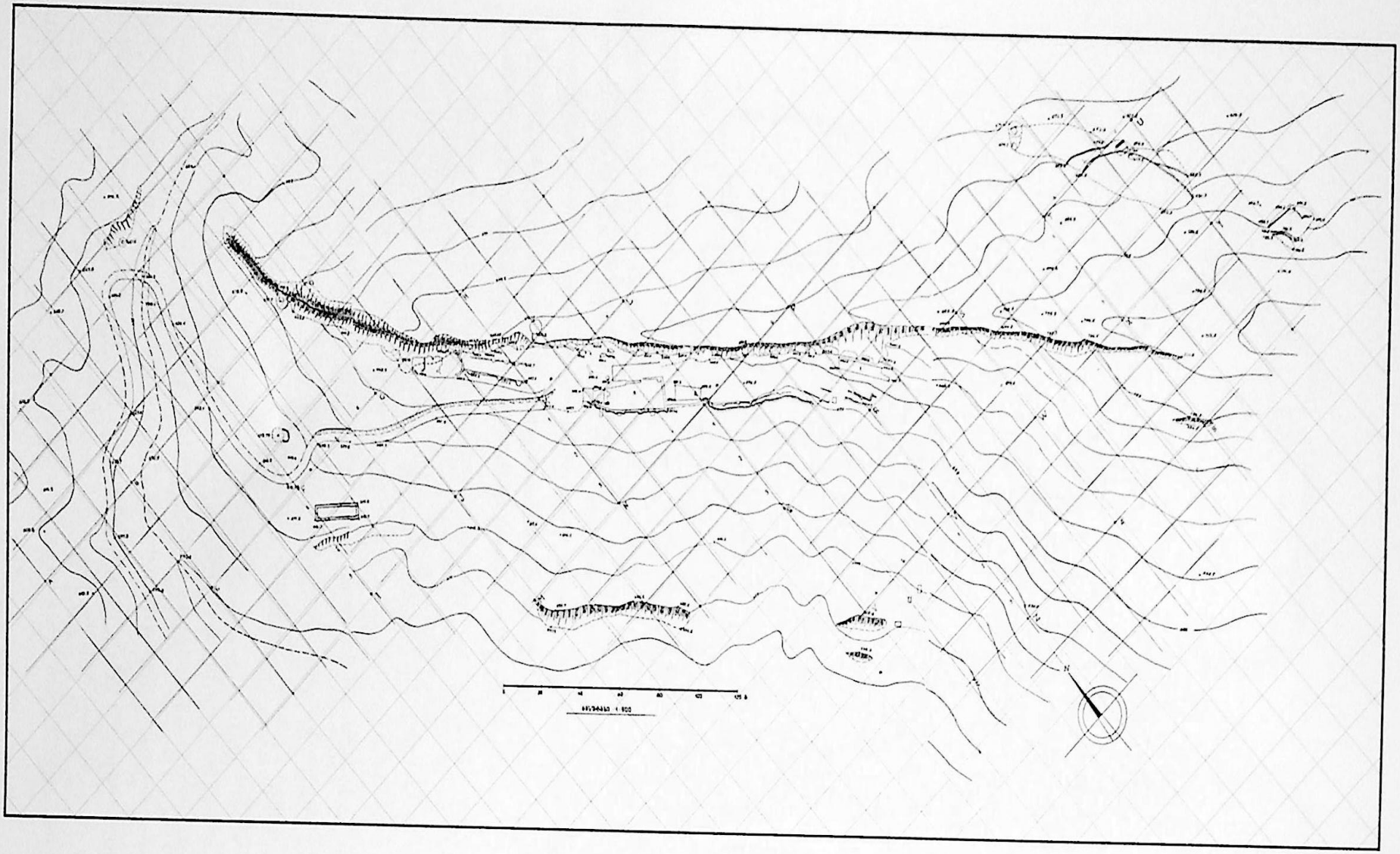

12. ტოპოგეგმა. კვადრატული ბადე (30 X 30 მ²)
Topographical plan. Quadratic grid (30x30m²)

ვეთები, აგრეთვე არქეოლოგიური კვლევა ჩატარებულია გვიანდელი ხანის სამაროვანზე.

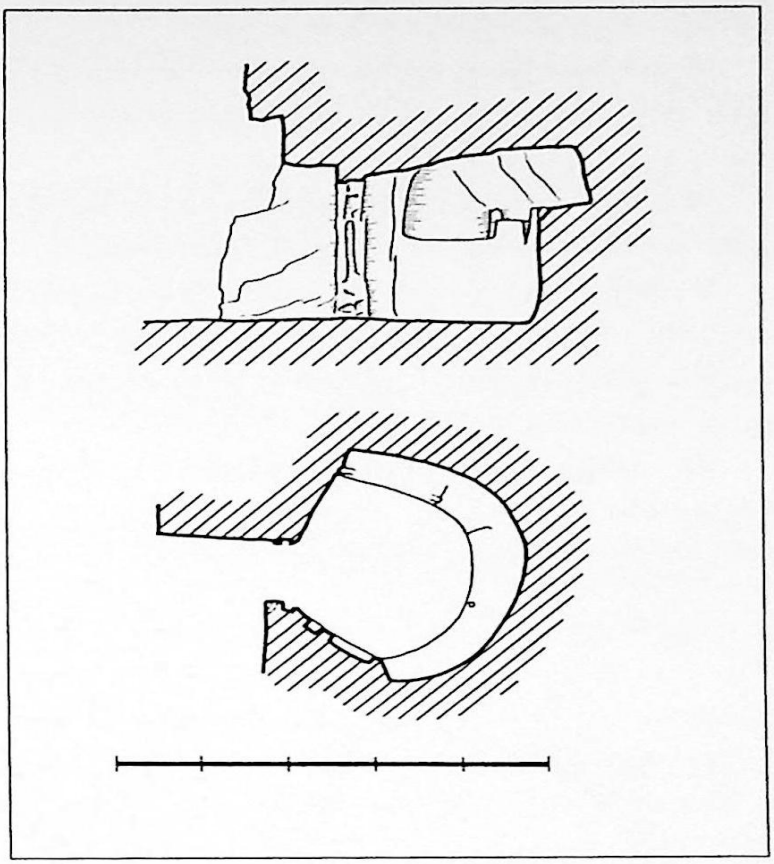

13. VI-VII სს გამოქვაბული. გეგმა. ჭრილი
6th-7th c. cave. Plan. Section

დაზვერვითი ხასიათის გათხრები განხორციელდა მონასტრის აღმოსავლეთ ნაწილში, მის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან და პერსპექტიულ არქეოლოგიურ უბანზე. არქიტექტურული კომპლექსის ამ მონაკვეთში სავარაუდოა გამოვლინდეს კულტურული ფენებით დაფარული პირველი იარუსი, რის საფუძველსაც იძლევა სახელოვნებათმცოდნეო კვლევა და დაზვერვითი არქეოლოგიური გათხრებით გამოვლენილი არტეფაქტები.

წინასწარი მონაცემებით ირკვევა, რომ წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერში სამოწესეო ცხოვრების აღმავლობის ხანიდან (IX ს) დაწყებული, ვიდრე განვითარებული და გვიანი შუა საუკუნეების განმავლობაში, სწორედ მონასტრის აღმოსავლეთი ნაწილი უნდა ყოფილიყო ერთიანი არქიტექტურული ანსამბლის ფორმირებისა და განვითარების უმთავრესი მონაკვეთი.

* * *

წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის არქეოლოგიური შესწავლით გარეჯის მონასტრების კვლევაში ახალი ციკლი დაიწყო – შემოწმდა, გაღრმავდა და რიგ შემთხვევაში გადაისინჯა მანამდე არსებული შეხედულებები, დაზუსტდა არქიტექტურული კომპლექსის ქრონოლოგიისა და ტიპოლოგიის საკითხები, გამოვლინდა ახალი ძეგლები და არტეფაქტები.

არქეოლოგიური გათხრები ჩატარდა მონასტრის ექვს უბანზე:

I არქეოლოგიური უბანი – სამონასტრო კომპლექსის უკიდურესი აღმოსავლეთი სექტორი (P ფართის, a-2,3 და b-3 კვ., O ფართის, a-1, b-1,2 და c-2,3 კვ.);

II არქეოლოგიური უბანი – მონატრის გალავნის აღმოსავლეთის შემკვრელი კედლის გარეთ არსებული სექტორი (K ფართის, c-3 კვ., L ფართის, a-3 კვ.; O ფართის, a-1 კვ.);

III არქეოლოგიური უბანი – მონასტრის შიდა ეზო და მისი მიმდებარე დასავლეთი სექტორის ნაწილი (K ფართის, a-1, b-1-3 და c-1-3 კვ.; H ფართის, a-3 და b-2,3 კვ.);

IV არქეოლოგიური უბანი – სამონასტრო კომპლექსის დასავლეთი სექტორი (G ფართის, b-1 კვ.; C ფართის, a-3 კვ.; C¹ ფართის, c-3 კვ.);

V არქეოლოგიური უბანი – მონასტრის გალავნის გარე, ქვედა ტერასაზე არსებული საცხოვრებელი, სამეურნეო და ჰიდროტექნიკური ნაგებობების განლაგების სექტორი (F ფართის, a-1,2 და b-2 კვ.; E ფართის, c-1 კვ. და C ფართის, a-2,3 კვ.);

VI არქეოლოგიური უბანი – მონასტრის ჩრდილო-აღმოსავლეთი სექტორი (ფერდი), არქიტექტურული კომპლექსის სამეურნეო ზონაში არსებული კლდეში ნაკვეთი წყალმომარაგების სისტემის განლაგების არეალი (Y ფართის, b-1,2 კვ.; U ფართის, a-1,2 კვ.; T ფართის, c-1 კვ. და P¹ ფართის, c-1 კვ.).

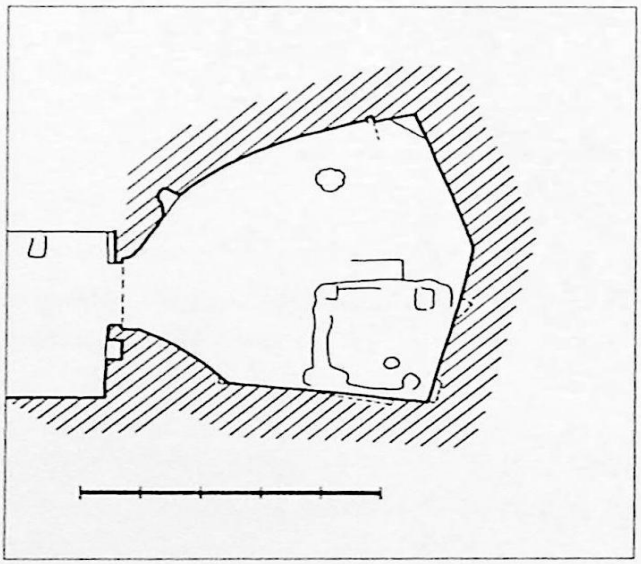

14. VI–VII სს გამოქვაბული. გეგმა
6th-7th c. cave. Plan

როგორც აღინიშნა, არქეოლოგიური კვლევა-ძიება განხორციელდა მონასტრის სხვადასხვა სტრუქტურების – გამოქვაბულების, საყოფაცხოვრებო და სამეურნეო დანიშნულების ქვაბოვანი სათავსების, ქვიტკირის ნაგებობების, საფორიტიკაციო და წყალმომარაგების სისტემების, სამაროვნის შესასწავლად. სამონასტრო კომპლექსის ფერდობის სხვადასხვა მონაკვეთზე გაიჭრა სტრატიგრაფიული ჭრილები.

გამოქვაბულები – სამონასტრო კომპლექსის პირველ იარუსში გამოკვეთილ გამოქვაბულთა ნაწილი, შევსებულია სხვადასხვა სიმძლავრის კულტურული ფენებით, ხოლო ნაწილი კლდის ქანების ჩამონაშალებით არის დაფარული. გამოქვაბულების არქეოლოგიური შესწავლა ითვალისწინებდა: კულტურული ფენების გამოვლენას, მოპოვებული არტეფაქტების ქრონოლოგიისა და ტიპოლოგიის საკითხების დადგენას.

გამოქვაბულებში სტრატიგრაფიული და ტიპოლოგიური მონაცემების გათვალისწინებით გამოიყო სამი ქრონოლოგიური ჯგუფი:

VI–VIII საუკუნეების სენაკები, რომლებიც კულტურულ ფენებს არ შეიცავენ;

XI–XIII საუკუნეების ეკლესია-სამლოცველოები, ეკვდერი, სამეურნეო და სახელოსნო დანიშნულების ქვაბები;

XVII–XIX საუკუნეების სენაკები, საყოფაცხოვრებო და სამეურნეო დანიშნულების გამოქვაბულები.

არქეოლოგიურმა გათხრებმა გვიჩვენა, რომ გამოქვაბულთა ნაწილმა XVII–XIX საუკუნეებში განიცადა ძირეული რეკონსტრუქცია, ხოლო ნაწილი იმხანად გამოიკვეთა.

სტრატიგრაფიული მონაცემებით გამოქვაბულები დაიყო: **ა.** ერთფენიან (XVII–XIX სს) და **ბ.** ორფენიან (პირველი, ზედა ფენა XVII–XIX სს-ით, ხოლო მეორე, ქვედა ფენა XI–XIII სს-ით თარიღდება) ძეგლებად.

VI-VIII საუკუნეების სენაკები

გიორგი ჩუბინაშვილის მიხედვით, მონასტრის მთავარი ტაძრის დასავლეთით, პირველი იარუსის რიგში გამოკვეთილია სამოწესეო ცხოვრების საწყისი პერიოდის, VI-VIII საუკუნეების სენაკები. ამ ხანის გამოქვაბულთა ფორმა უახლოვდება წრეს ან ელიფსს, რომლებსაც აქვს თითქმის თაღოვანი ჭერი და სხვადასხვა დონეზე თარო გასდევს (სურ. 13)[20]. ამ პერიოდის ძეგლების არქეოლოგიური შესწავლის მიზანს, გამოქვაბულებში კულტურული ფენების დადგენა და მათი გეგმარებითი სტრუქტურისათვის დამატებითი მასალის მოპოვება წარმოადგენდა.

K ფართის, b-1 კვადრატში (№3 არქეოლოგიური უბანი) ელიფსური გეგმის – №43 სენაკის არქეოლოგიური შესწავლით, გამოქვაბულის გამოკვეთის დროინდელი მასალა არ გამოვლინდა. მასში, მხოლოდ მონასტრის არსებობის ბოლო პერიოდის, 0,2 მეტრი სიმძლავრის კულტურული ფენა დადასტურდა.

K ფართის, b-1 კვადრატში (№3 არქეოლოგიური უბანი) მდებარე №48 გამოქვაბულში ჩატარებული გათხრების შედეგად დადგინდა, რომ ქვაბი არაპროპორციული, გეგმაში ტრაპეციის მსგავსი ფორმის უსარკმლო სათავსს წარმოადგენდა, უხეშად ნაკვეთი მცირედ შეისრული ჭერითა და სწორკუთხა ფორმის კარით. იატაკში დაფიქსირდა სწორკუთხა და მრგვალი ფორმის, სამეურნეო დანიშნულების ფოსოები (სურ. 14). კულტურული ფენის სიმძლავრე 0,6-0,8 მეტრს უდრიდა.

გამოქვაბული, როგორც გამოვლენილი არტეფაქტებით გაირკვა, მონასტრის არსებობის ბოლო ხანამდე ფუნქციონირებდა და თავდაპირველი დანიშნულების დაკარგვის შემდეგ, დამხმარე სათავსის ფუნქციას ასრულებდა.

---

[20] Г. Чубинашвили, დასახ. ნაშრომი, გვ. 36.

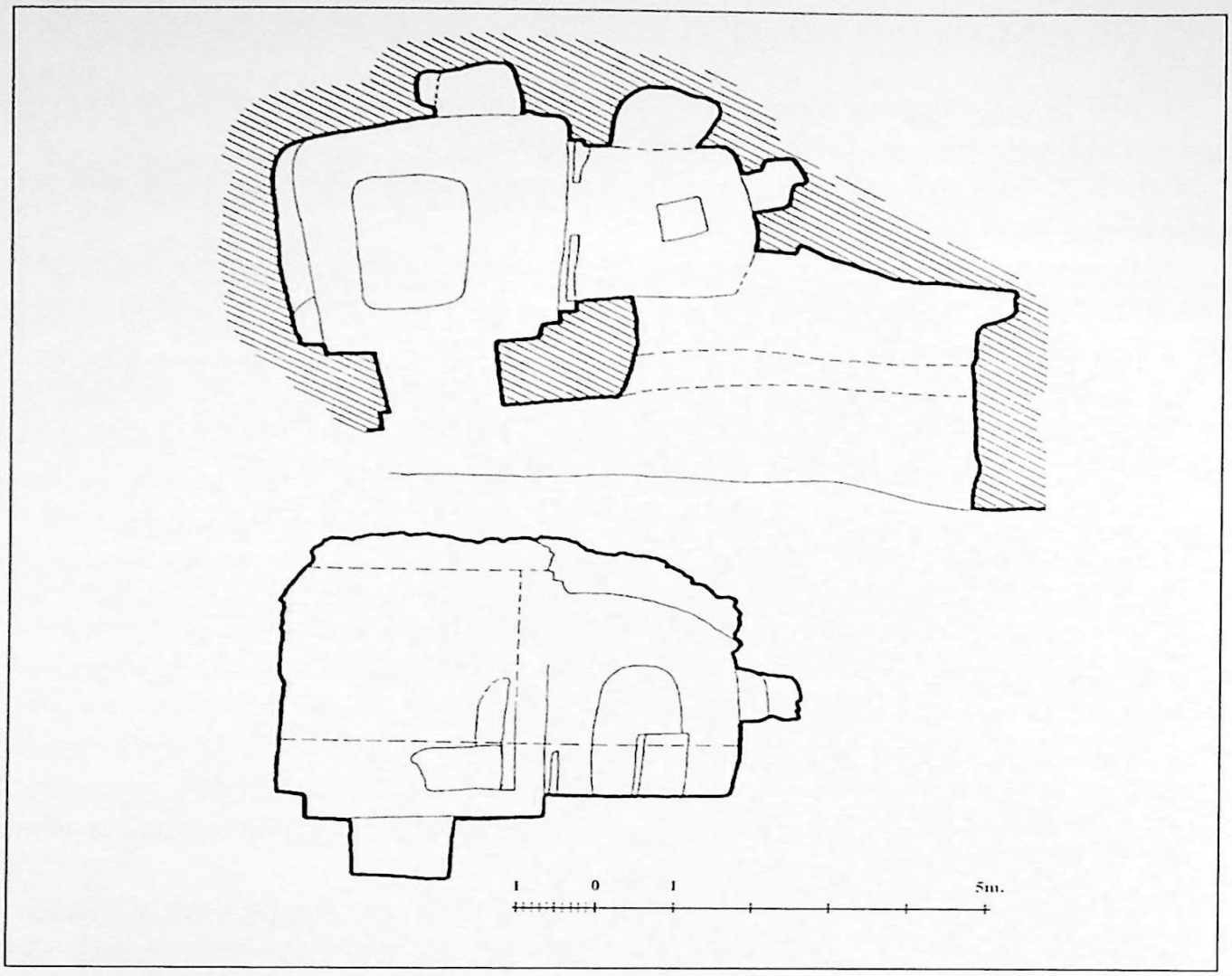

15. №1 არქეოლოგიური უბანი. № 1 გამოქვაბული-ეკლესია. გეგმა. ჭრილი
Archaeological plot 1. Cave - Church 1. Plan. Section

არქეოლოგიურმა კვლევამ ცხადყო, რომ მეუდაბნოეობის ხანის, VI–VIII საუკუნეების გამოქვაბულები ადრეულ ფენებს არ შეიცავენ, რაც მათი მომდევნო საუკუნეებში ფუნქციონირებით უნდა აიხსნას.

XI–XIII საუკუნეების ეკლესია-სამლოცველოები, ეკვდერი

არქეოლოგიური გათხრები ჩატარდა კომპლექსის უკიდურეს აღმოსავლეთ ნაწილში, P ფართის, a-3 კვადრატში მდებარე №1 გამოქვაბულ-ეკლესიაში და მის წინ არსებულ სტოაში (№1 არქეოლოგიური უბანი – სურ. 15).

გათხრების შედეგად დადგინდა ეკლესიის დარბაზული ტიპი და გამოვლინდა ინტერიერის მანამდე უცნობი ელემენტები: ტრაპეზი, მერხი, სამთაღიანი, ორნამენტირებული კანკელი და სამკვეთლო; დაზუსტდა არქიტრავიანი შესასვლელების მოხაზულობა სტოადან ეკლესიის დარბა-

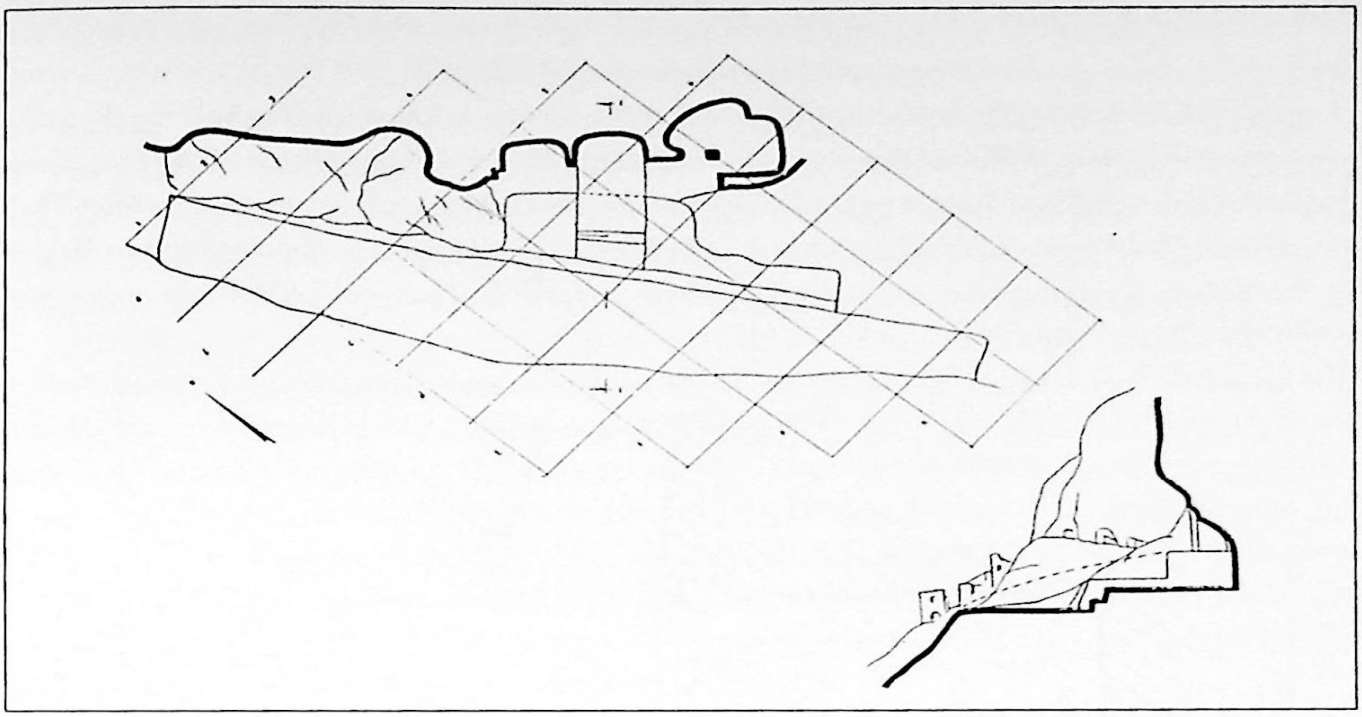

16. № 1 არქეოლოგიური უბანი. №3 გამოქვაბული-ეკლესია. გეგმა. ჭრილი
Archaeological plot 1. Cave - Church 3. Plan. Section

ზულ ნაწილსა და საკურთხეველში. კულტურული ფენა (სიმძლავრე -1,5 მ) XVII-XVIII საუკუნეებით თარიღდება.

გამოქვაბული-ეკლესია ტიპოლოგიური კლასიფიკაციით განვითარებული შუა საუკუნეების ძეგლია, თუმცა როგორც გათხრებით დადგინდა, იგი გვიან შუა საუკუნეებშიც აგრძელებდა ფუნქციონირებას.

C-3-4; d-4 და E-4,5 კვადრატებში (№1 არქეოლოგიური უბანი – სურ. 16) შევისწავლეთ №3 გამოქვაბული-ეკლესია (ეკლესიის საკურთხეველში არსებული ვედრების მოხატულობის გამო, ფრესკის დაზიანების თავიდან აცილების მიზნით, მასში არქეოლოგიური კვლევა არ ჩატარებულა) და მის წინ არსებული ტერასა. არქეოლოგიურ-არქიტექტურული კვლევის შედეგად გამოიკვეთა დარბაზული ეკლესიის გეგმიურ-სივრცობრივი სტრუქტურის ელემენტები: ნიშები, თაღები და მერხი. კულტურული ფენა გამოვლენილი არტეფაქტების მიხედვით, XVII-XVIII საუკუნეების ქრონოლოგიური საფეხურით თარიღდება.

გამოქვაბული ეკლესია ტიპოლოგიურად განვითარებული შუა საუკუნეების ძეგლს მიეკუთვნება, ამასთან, როგორც გათხრებით გაირკვა, იგი გვიან შუა საუკუნეებშიც ფუნქციონირებდა.

მონასტრის მთავარი ტაძრის სამხრეთ-აღმოსავლეთ ნაწილში გამოკვეთილ **წმ. დიდმოწამე დიმიტრის ეკვდერში**, წერილობითი ცნობის მიხედვით დაკრძალულნი არიან საქართველოს წარჩინებული გვარის

წარმომადგენლები: *„...ეკვდერი წმიდისა დიდისა მოწამისა დიმიტრისა, რომელსა შინა დამარხულ არიან საჩინონი გუამნი“.*[21]

ეკვდერში გაწმენდითი არქეოლოგიური სამუშაოს ჩატარების შედეგად (კულტურული ფენის სიმძლავრე – 0,2-0,5 მ), გამოვლინდა ინტერიერის გეგმარების დამატებითი ელემენტები: აღმოსავლეთ კედელთან არსებული ტრაპეზის ქვის სამხრეთით, დაფიქსირდა კლდეში გამოკვეთილი მცირე ზომის მაგიდისებრი არქიტექტურული ფორმა, ხოლო სამხრეთ კედელ-

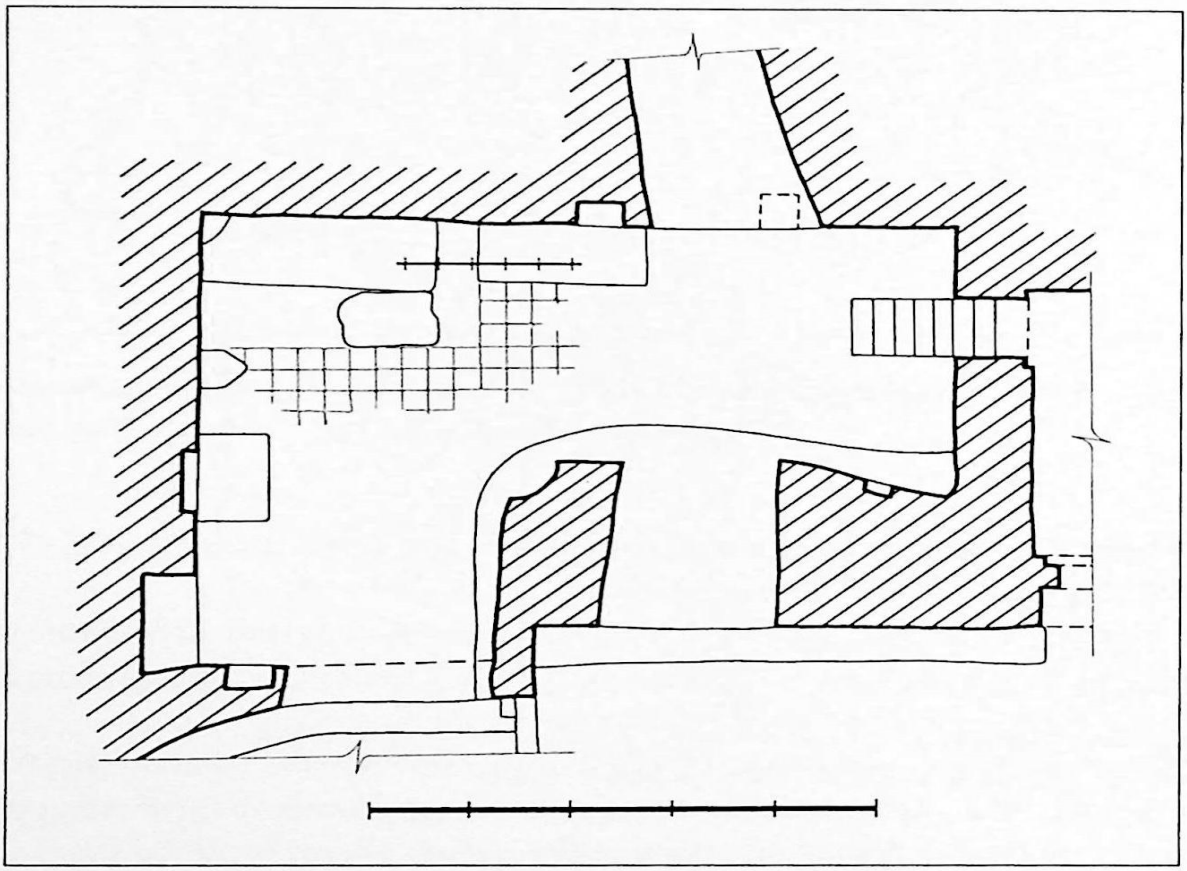

17. წმ. დიდმოწამე დიმიტრის ეკვდერი. გეგმა
Chapel of St. Dimitri. Plan

თან გამოვლინდა ერთმანეთისაგან 0,4 მეტრით გამოყოფილი ორი მერხი (სურ. 17). ქართული აგურით მოპირკეთებული იატაკის ქვეშ, როგორც მოსალოდნელი იყო – სამარხებია მოწყობილი. ამის საფუძველს იძლევა, როგორც წერილობითი მოწმობა[22] და ეკვდერის სამხრეთ კედელთან დაფიქსი-

[21] ტარასი არქიმანდრიტი, უდაბნო წმიდისა წინამორბედისა იოანე ნათლისმცემლისა, *საქართუელოს სასულიერო მახარობელი,* (1864), №9, გვ. 73.

[22] იქვე, გვ. 73.

რებული კლდეში ჩაჭრილი სამარხის კონტურები, ისე მონასტრის საძმოს მიერ უკანასკნელ ხანებში გახსნილი დასაკრძალავი.

ეკვდერში არსებული „საჩინონი გვამნი“-ს დასაკრძალავების შესასწავლად, საჭიროა იატაკის აგურის დაზიანებული ფენის მოხსნა, რაც მიზანშეწონილია ძეგლზე სარესტავრაციო-საკონსერვაციო სამუშაოების ჩატარების თანმხლები, არქეოლოგიური მეთვალყურეობის დროს განხორციელდეს.

ქრისტიანული აღმოსავლეთის ანალოგიურად, სამარტვილეები (მონასტრის საძმოს გარდაცვლილ წევრთა წმინდა ნაწილების დასაკრძალავი სათავსები) გარეჯის მრავალმთის სამონასტრო გაერთიანებაში საუკუნეთა განმავლობაში საკმაოდ გავრცელებულ სტრუქტურებს წარმოადგენდა. ისინი დასტურდება ბერთუბნის (VI-VII სს, მოგვიანოდ, X ს მოხატული და XI-XII სს განახლებული), წამებულის (VI-VII სს, ხელმეორედ გამოყენებული XVII-XVIII სს), უდაბნოს (XI-XII სს გადაკეთებულ-განახლებული და ხელმეორედ გამოყენებული XVII ს), პირუკუღმარის (IX-X სს) მონასტრებში, აგრეთვე წმ. დავითის ლავრაში (XVII ს).[23]

გარეჯის მრავალმთაში საუკუნეთა განმავლობაში არსებობდა სამაროვნების მოწყობის ტრადიციაც, რომელიც სამარტვილეების პარალელურად ჩამოყალიბდა: ქვაბებში სამაროვნები ადრეული შუა საუკუნეების ბოლოდან, სახელდობრ IX-X საუკუნეებიდან გვხვდება,[24] წმ. დავითის ლავრაში იგი გვიან შუა საუკუნეებში ფიქსირდება,[25] ხოლო წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერში სამონასტრო ცხოვრების ბოლო ხანაში დასტურდება.[26]

XVII-XVIII საუკუნეების სენაკები, საყოფაცხოვრებო და სამეურნეო დანიშნულების გამოქვაბულები

O ფართის, c-3 კვადრატში შევისწავლეთ სწორკუთხა გეგმის გამოქვაბული, წრიული ფორმის დამხმარე სათავსით (№1 არქეოლოგიური უბანი – სურ. 19). გამოქვაბულის საფასადო ნაწილში გამოვლინდა ნატეხი ქვით კირხსნარზე ნაგები კედლის წყობა, რომელიც უერთდება ქვაბის ძველ ნაშთს – ფასადის კედლის კლდოვან სტრუქტურას (სურ.18). გამოქვაბულის ჩრდილოეთ კედელში გაჭრილია სწორკუთხა ფორმის კარი და O-W ღერძზე დამხრობილი ნიშები; დასავლეთ კედელში თაღოვანი ნიშია გამოკვე-

---

[23] Z. Skhirtladze, Martyrs and Martyria in the Gareja Desert, in: *M. Kaplan ed., Monasteres, images, pouvoirs et societe a Byzance [Byzantina Sorbonensia, 23]* (Paris, 2006), p. 61-88.

[24] ბ. მჭედლიშვილი, ივრისპირის „ქვაბების“ არქეოლოგიური დაზვერვები, *საქართველოს მუზეუმის არქეოლოგიური ექსპედიციები*, V(თბილისი, 1977), გვ. 157-159.

[25] *წმიდა დავით გარეჯელის უდაბნო. შედგენილი მღვდელ-მონაზონ კალისტრატესაგან* (ტფილისი, 1884), გვ. 24-25.

[26] ზ. თვალჭრელიძე, გარეჯის სამონასტრო ცხოვრების განვითარების ეტაპები არქეოლოგიური მონაცემების მიხედვით, გვ. 28.

თილი, სამხრეთ-აღმოსავლეთის მხარეს მერხია მოწყობილი, ხოლო კირით შელესილ იატაკში 0,3 მეტრი დიამეტრის ფოსოა. გამოქვაბულის ჩრდილოეთ კედლის სიღრმეში გამოკვეთილ სათავსის იატაკში სამეურნეო დანიშნულების ფოსოები (დიამეტრი – 11,16, 25 სმ) დაფიქსირდა. გამოვლენილი კულტურული ფენა (სიმძლავრე 0,8-1 მ) XVII- XVIII საუკუნეების არტეფაქტებს შეიცავდა.

გამოქვაბული, როგორც ეს არქეოლოგიური მასალითა და არქიტექტურული გეგმარებით ჩანს, განვითარებულ შუა საუკუნეებშია გამოკვეთილი. მისი საფასადო მხარე ჟამთა სიავის გამო, დროთა განმავლობაში დაზიანდა და გვიან შუა საუკუნეებში ქვაბის კლდოვანი სტრუქტურა ქვითკირის კედლით შეიცვალა.

18. № 1 არქეოლოგიური უბანი. № 9 გამოქვაბული. გათხრების პროცესი
Archaeological Plot 1. Cave 9. Process of the excavations

წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის გალავნის ცენტრალური სექტორის, აღმოსავლეთის შემკვრელი კედლის გარეთ – L ფართის, a-3 კვადრატსა და K ფართის, c-3კვადრატში (№2 არქეოლოგიური უბანი – სურ. 20) ჩატარებული გათხრების შედეგად, გამოვლინდა პირველი იარუსის დამარხული გამოქვაბული. გამოქვაბულში დაფიქსირდა ორი კულტურული ფენა: ზედა, XVII-XVIII საუკუნეების და ქვედა, XI–XIII საუკუნეების მასალის შემცველი.

გამოქვაბულის სამხრეთის და აღმოსავლეთის მხარეს, გამოვლინდა ალიზისა და კირის ხსნარზე ნაგები ქვის კედლების წყობა (სურ. 21-22).

გამოქვაბულის ქვედა, XI–XIII საუკუნეებით დათარიღებულ ფენაში აღმოჩენილი რკინის წიდები, ნაცროვანი შრეები, იატაკში ამოკვეთილი ლითონის სადნობი ქურები და ნაწარმის საწრთობი – წყლის ფოსო, გამოქვაბულის სამჭედლო-სახელოსნოდ მიჩნევის რეალურ საფუძვლს იძლევა (სურ. 22).

ქვაბოვანი სამჭედლოს აღმოჩენით ვვარაუდობთ, რომ მონასტრის აღმოსავლეთ ნაწილში არქეოლოგიური კვლევის გაგრძელების შემთხვევაში, დასაშვებია კულტურული ფენებით დაფარული პირველი იარუსის გამოქვაბულებისა და მასთან დაკავშირებული ნაგებობების გამოვლენა.

რის შემდგომ, მონასტრის აღმოსავლეთი სექტორი რამოდენიმე იარუსად წარმოჩინდება და ამით არქიტექტურული ანსამბლის ფასადის აღნაგობა დამატებითი ელემენტებით შეივსება. თავის მხრივ, ეს საშუალებას მოგვცემს მეტი საბუთიანობით განისაზღვროს მონასტრის სტრუქტურული წყობა, სამოწესეო ცხოვრების სხვადასხვა საფეხურზე.

არქეოლოგიური გათხრები ჩატარდა მონასტრის დასავლეთ ნაწილში, იოანე ბოდბელის კოშკის ჩასწვრივ, პირველი იარუსის რეგისტრში H ფართის, b-2 კვადრატში (№ 3 არქეოლოგიური უბანი, დასავლეთი ნაკვეთი), სადაც შესწავლილ იქნა გამოქვაბულთა ჯგუფი – საკულტო, საყოფაცხოვრებო და სამეურნეო დანიშნულების ქვაბები (№39-43, სურ. 26, 29-32) და მასთან დაკავშირებული ქვითკირის ნაგებობა, იარუსების დამაკავშირებელი კიბეებისა და ლუკების სისტემა. აქვე, დაფიქსირდა ქართული სამონსტრო კერებისათვის ერთობ არაორდინარული ფაქტი – №40 გამოქვაბულში გამოვლინდა ქვითკირის აბაზანა, წყლის დონის მარეგულირებელი სისტემით და ბუხარი (სურ. 29-30). გამოქვაბულს სამხრეთის მხრიდან მიშენებული ჰქონდა სათავსი – ხის იატაკიანი ოთახი.

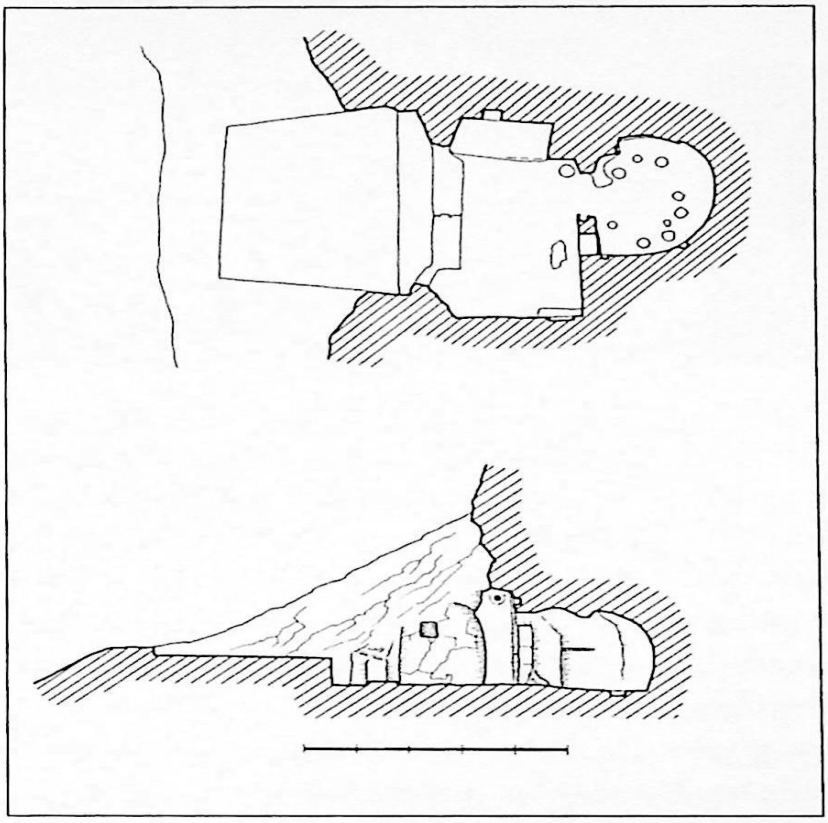

19. № 1 არქეოლოგიური უბანი. № 9 გამოქვაბული, დამხმარე სათავსით. გეგმა. ჭრილი
Archaeological plot 1. Cave 9 with facility Plan. Section

კულტურულ ფენაში (სიმძლავრე 1-1,3 მ) გამოვლენილი არტეფაქტების მიხედვით, გამოქვაბულები (№ 43 სენაკის გარდა) XVIII-XIX საუკუნეებით თარიღდება.

მონასტრის უკიდურეს დასავლეთ ნაწილში, არქიტექტურული კომპლექსის ფასადის წინა ტერასაზე – G ფართის, b-2 კვადრატში (№4 არქეოლოგიური უბანი) გაითხარა დიდი მოცულობის გამოქვაბული. გათხრებმა ცხადჰყო, რომ გამოქვაბული შედგებოდა სხვადასხვა დონეზე გამოკვეთი-

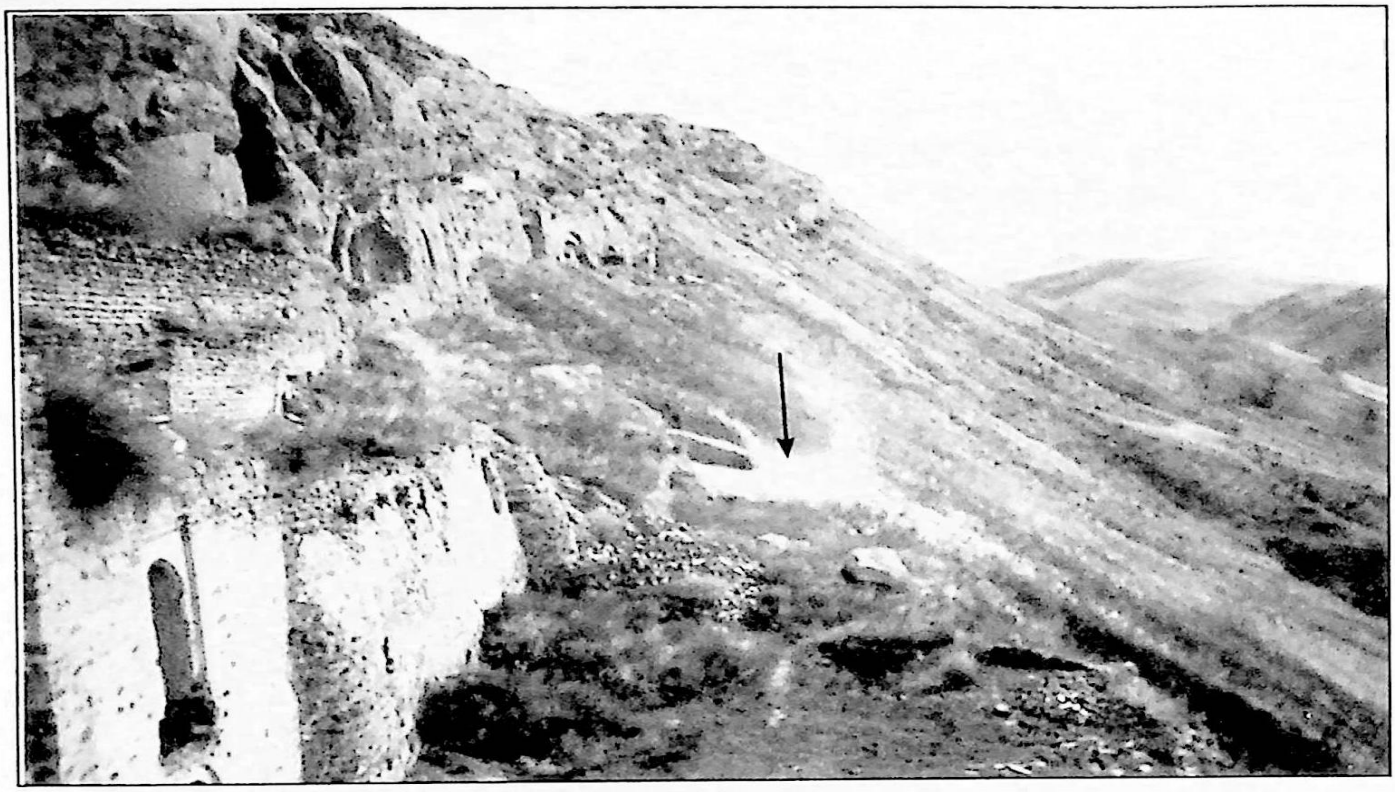

20. № 2 არქეოლოგიური უბანი. ხედი დასავლეთიდან
Archaeological plot 2. View from the west

ლი ორი, დაახლოებით თანაბარი ზომის ქვაბისგან (სურ. 33-34), რომელთა შორის გამოვლინდა 2,1 მეტრი სიგანის გასასვლელი.

დასავლეთით მდებარე გამოქვაბულში (კულტურული ფენის სიმძლავრე 1-1,2 მ) ნულოვანი წერტილიდან 0,25-0,9 მეტრის სიღრმეზე აღმოჩნდა XVIII-XIX საუკუნეებით დათარიღებული მასალა, ხოლო 1,1 მეტრის დონეზე, XI-XII საუკუნეების არტეფაქტები.

აღმოსავლეთით მდებარე ნიშა-თაროებიანი გამოქვაბულის იატაკში დაფიქსირდა წრიული ფორმის, დერგების ჩასადგმელი ფოსოები. კულტურული ფენა (სიმძლავრე – 0,6-0,7 მ) შეიცავდა XVIII-XIX საუკუნეების მასალას.

როგორც ჩანს, გამოქვაბული სამონასტრო ცხოვრების გვიანდელ ხანაში, სამეურნეო დანიშნულების ფუნქციას ასრულებდა.

სამეურნეო და საყოფაცხოვრებო დანიშნულების ნაგებობები

მარნის კომპლექსი – შიდა ეზოს K ფართის, b-2 და c-3 კვადრატებში (№3 არქეოლოგიური უბანი), ნულოვანი წერტილიდან 1,5-1,7 მეტრ სიღრმეზე, გამოვლინდა 0,8-1 მეტრი სიმძლავრის, IX–XIII საუკუნეების მასალის შემცველი მეორე, ქვედა კულტურული ფენა, რომელიც შეიცავდა მარნის ნაშთებს: აღმოსავლეთ-დასავლეთის ღერძზე დამხრობილ ქვითკირის კედლების წყობისა და ქვევრების მრავალრიცხოვან ფრაგმენტებს,

21. № 2 არქეოლოგიური უბანი. საკონტროლო ჭრილები. ნაგებობათა ნაშთები
Archaeological plot 2. Control section. Remains of buildings

ნაგებობის გადახურვის კონსტრუქციის ელემენტებს – კლდის ქანობში ჩაჭრილ ორმოს, ხის ძელის ნაშთით და სწორკუთხა ფორმის ქვიშაქვის კვადრებით აგებულ, კირხსნარით შელესილ საწნახელს.

სამზარეულო კომპლექსი – მონასტრის შიდა ეზოს ჩრდილო-დასავლეთ ნაწილში, K ფართის, b-1 კვადრატში (№ 3 არქეოლოგიური უბანი) გამოვლინდა გამოქვაბულის ღიობში ჩაშენებული საყოფაცხოვრებო დანიშნულების ნაგებობის კედლის ნაშთები და მასში გამართული, წრიულ ფუძეზე ქართული აგურით ნაგები, გუმბათისებრი ფორმის ფურნე (სურ. 23, ფერადი ტაბ. V_1). იქვე აღმოჩნდა პურის ცხობის პროცესის წყლით უზრუნველყოფის მიზნით ჩადგმული ქვევრი, მცირე მოცულობის კერა – ე.წ. „ცეცხლის შესახვევი“ და ძლიერ დაზიანებული ღუმელის ნაშთები (სურ. 24-25). კულტურული ფენა (სიმძლავრე 1-1,2 მ) შეიცავდა მონასტრის არსებობის ბოლო პერიოდის, XVIII-XIX საუკუნეების არტეფაქტებს.

საცხოვრებელი და სამეურნეო კომპლექსი – საფორტიფიკაციო სისტემის გარეთ, მონასტრის დასავლეთ ნაწილში, მის ქვედა ტერასაზე, C ფართის, a-2,3 კვადრატში და F ფართის, a-1,2 კვადრატში (№ 5 არქეოლოგიური უბანი) გაითხარა: ქვიშაქვის კვადრებით ალიზის ხსნარზე აგებული ერთოთახიანი ბუხრიანი სახლი (სურ. 35-36, ფერადი ტაბ. V_2) და წყლის რეზერვუარი – თაღური გადახურვით, ხოლო F ფართის, a-1,2 კვადრატში – საჯინიბო.

კულტურულ ფენებში (სიმძლავრე 1-1,5 მ), გამოვლენილი ნივთიერი მასალისა და მშენებლობის მეთოდის მიხედვით, კომპლექსის საცხოვრებელი და სამეურნეო სტრუქტურები XIX საუკუნით თარიღდება.

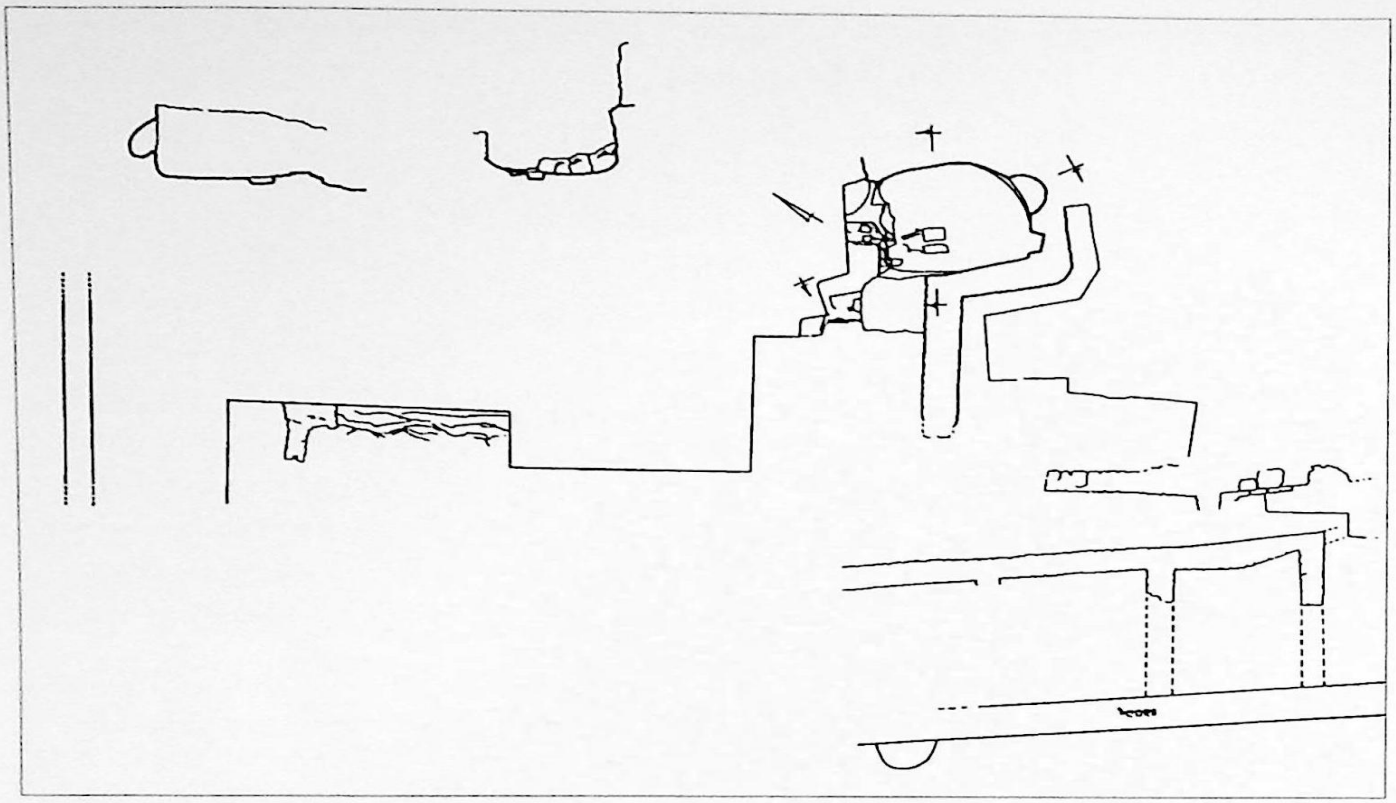

22. №2 არქეოლოგიური უბანი. გეგმა. ჭრილები
Archaeological plot 2. Plan. Sections

საფორტიფიკაციო სისტემის ცენტრალური ნაწილის აღმოსავლეთი კედლის გარეთ, K ფართის, a-3 კვადრატში და O ფართის, a-1 კვადრატში (№ 2 არქეოლოგიური უბანი – სურ. 20), როგორც აღვნიშნეთ გამოვლინდა ქვის ნაგებობების განსხვავებული კონსტრუქციის ნაშთები (სურ. 21-22), რომელთა ნაწილი (XI–XIII სს) დაკავშირებული იყო ქვაბოვან სამჭედლო-სახელოსნოსთან, ხოლო მეორე ნაწილი (XVIII-XIX სს) წარმოადგენდა გალავანზე მიშენებული ბანიანი სახლების ნაშთებს.

როგორც არქეოლოგიური გათხრებით დადგინდა, სახლების ბანიანი გადახურვა მონასტრის საფორტიფიკაციო სისტემის ქონგურებთან მიახლოებულ ჰორიზონტულ დონეზე გადიოდა, რაც გალავნის გასწვრივ ბერმონაზონთა მოძრაობის საშუალებას იძლეოდა (სურ. 22). ამგვარად, ამ შემაღლებულ ტერასებს დამატებითი, სტრატეგიული დატვირთვაც გააჩნდა.

ჰიდროტექნიკური სისტემა

წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის ქედის ჩრდილოეთის ფერდზე არსებულ სამეურნეო ზონასა (D ფართის, a-1, b-2 და c-3 კვ.; G ფართის, c-1 და a-3 კვ.; H ფართის, a-2, b-2 და c-3 კვ.; L ფართის, a-1, b-1, c-3 კვ.; P ფართის, a-1, b-1, c-1 კვ.; T ფართის, a -1, b -1, c-1 კვ.; U ფართის, a-1-3 კვ.; Y ფართის, a-1, b-1 კვადრატში – №6 არქეოლოგიური უბანი) და არქიტექტურული კომპლექსის ფასადის უკიდურეს დასავლეთ ნაწილში, C ფართის, c-1 კვადრატში

(№4 არქეოლოგიური უბანი), შესწავლილ იქნა მონასტრის წყლით მომარაგების ერთ-ერთი მთავარი წყარო, მაღალ საინჟინრო დონეზე გადაწყვეტილი XVII–XIX საუკუნეების ჰიდროტექნიკურ ნაგებობათა სისტემა – კლდეში ნაკვეთი ლაკვები, არხები, გამფილტრავი აუზი, წყლის დინებისა და დონის მარეგულირებელი ქვითკირის ნაგებობა (სურ. 53-55).

არქეოლოგიური გათხრების შედეგად, მეტი სიცხადით წარმოჩინდა მონასტრის წყალმომარაგების სისტემის ერთ-ერთი უმთავრესი მონაკვეთის გეგმარებისა და ფუნქციონირების სურათი: გაირკვა, რომ არქიტექტურული კომპლექსის ჩრდილოეთი კალთის ფერდობის ზედა რეგისტრში, კლდის მასივში გაჭრილი ღარების მეშვეობით, წვიმის წყალი ჩაედინებოდა აღმოსავლეთ სექტორში არსებულ ლაკვებში; ლაკვების შევსების შემდეგ, სამეურნეო ფართის შუა ტერასაზე გაჭრილი არხის საშუალებით, წყლის ნაკადი მიედინებოდა კომპლექსის დასავლეთ სექტორში არსებული ლაკვისკენ. სამეურნეო ზონის მონაკვეთში, არხი ივსებოდა ფერდობის ზედა რეგისტრიდან ჩამომდინარე წვიმის წყლის ნაკადით, რომელიც ნაწილდებოდა სამეურნეო ზონის ქვედა ტერასაზე არსებული ბაღების მოსარწყავად; შემდგომ, წყლის დანარჩენი ნაკადი გამფილტრავი აუზის გავლით, ჩაედინებოდა სამონასტრო კომპლექსის საფასადო ტერასის, დასავლეთი სექტორის ცენტრალურ ლაკვაში. ლაკვის შევსების შემდეგ, წყლის დინების მარეგულირებელი ქვიტკირის ნაგებობის ჩამკეტი „სარკმლის“ გავლით (სურ. 54), წყალი მიემართებოდა მის წინ (სამხრეთით) გაჭრილი არხისკენ და ჩაედინებოდა მონასტრის ქვედა ტერასაზე, C ფართის, a-2 კვადრატში არსებულ თაღოვან რეზერვუარში.

საფორტიფიკაციო სისტემა

წერილობით წყაროებზე და ხუროთმოძღვრულ ანალიზზე დაყრდნობით არსებობდა მოსაზრება, რომლის თანახმადაც მონასტრის კოშკებიანი გალავანი არქიტექტურული კომპლექსის ცენტრალურ და დასავლეთ ნაწილებს საზღვრავდა, ხოლო მისი მშენებლობისა და რეკონსტრუქციის ქრონოლოგიური პერიოდი, XVII ს–XIX საუკუნის 20-იან წლებს მოიცავდა.[27] გალავნის შესასწავლად ჩატარებულმა არქეოლოგიურმა გათხრებმა მნიშვნელოვნად შეცვალა არსებული სურათი (სურ. 5, 47-50, 52):

I. გალავნის ცენტრალურ ნაწილში, სტრატიგრაფიული მონაცემებისა და მშენებლობის სტრუქტურაში არსებული სხვაობის გათვალისწინებით, გამოიყო თავდაცვითი სისტემის მშენებლობისა და ფუნქციონირების სამი ქრონოლოგიური პერიოდი: 1. XI–XIII სს, 2. XVII-XVIII სს და 3. XIX ს-XX საუკუნის დასაწყისი.

II. გალავნის დასავლეთი ნაწილის ქრონოლოგია, XVIII-XIX საუკუნეებით განისაზღვრა (სურ. 37, 44).

---

[27] Г. Чубинашвили, დასახ. ნაშრომი, გვ. 100-101, 110, 113 -115.

23. № 3 არქეოლოგიური უბანი. ფურნე. გათხრების პროცესი
Archaeological plot 3. Bread-oven. Process of excavations

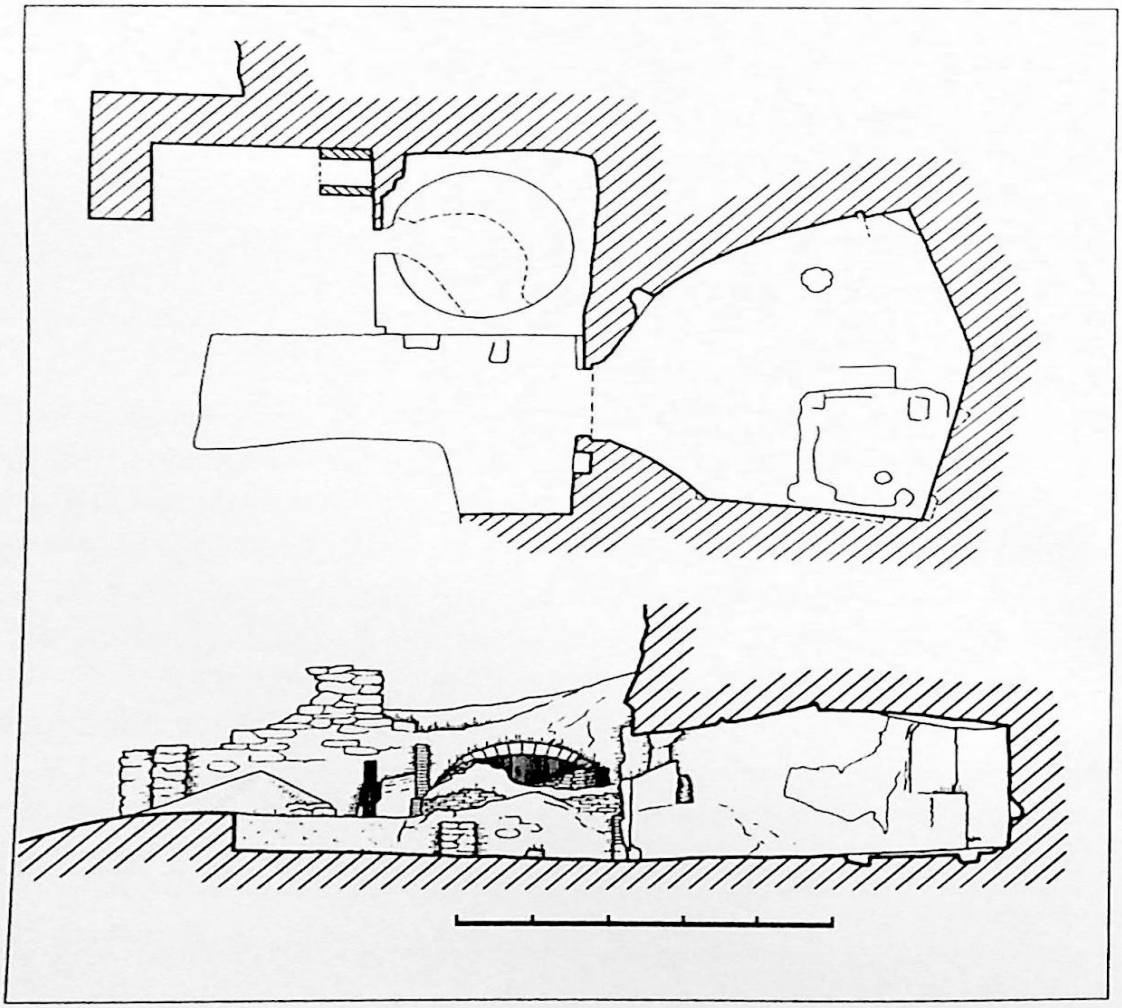

24. № 3 არქეოლოგიური უბანი. სამზარეულო კომპლექსი. გეგმა. ჭრილი
Archaeological plot 3. Kitchen Complex. . Plan. Section

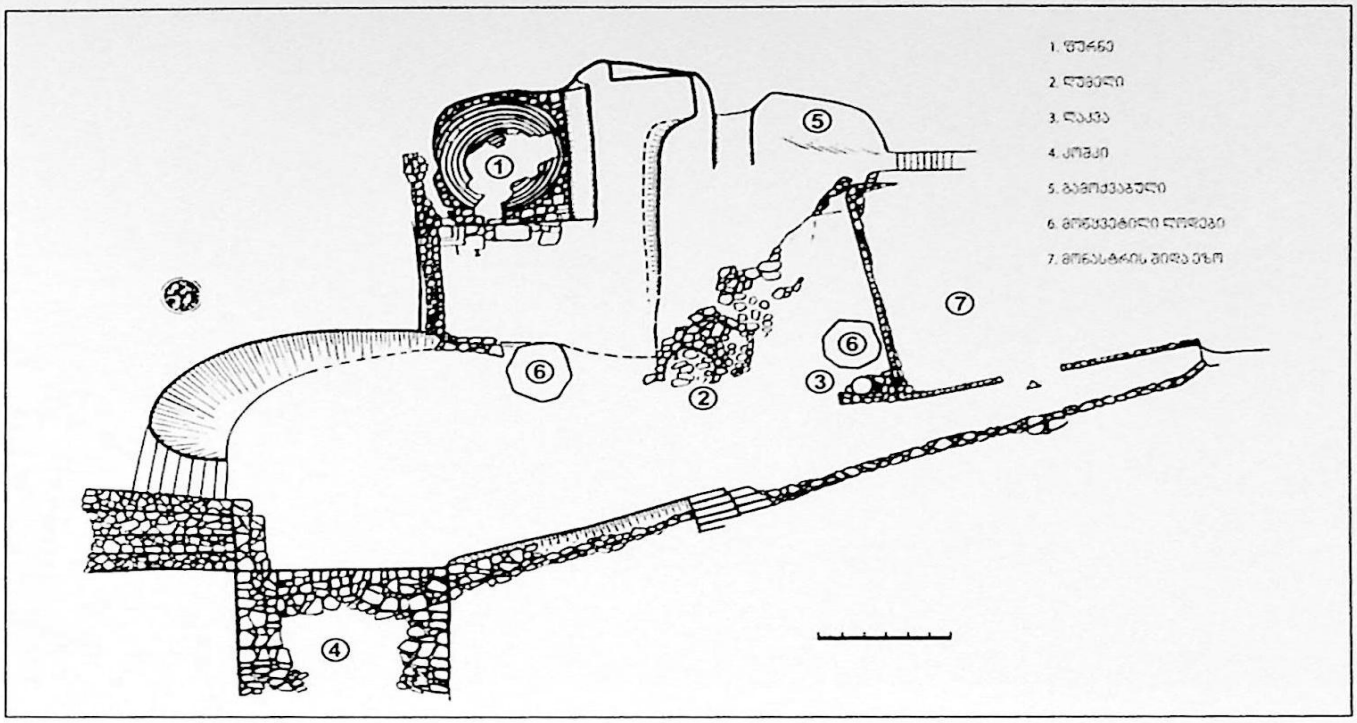

25. № 3 არქეოლოგიური უბანი. გენგეგმა
Archaeological plot 3. General plan

III. სამონასტრო კომპლექსის ფასადის აღმოსავლეთი ნაწილის მთელ განშლაზე (K ფართის, c-3 კვ; O ფართის, a-1,2, b-1,2, c-2,3 კვ; P ფართის, a-3 კვ. – სურ. 46), გამოვლინდა საფორტიფიკაციო სისტემის აქამდე უცნობი ნაშთები. O ფართის, c-2,3 კვადრატებში დაფიქსირდა დასავლეთ-აღმოსავლეთის ღერძზე დამხრობილი კედლის ბურჯებიანი ფრაგმენტები (სურ. 47), რომელიც P ფართის, a-3 კვადრატში მართი კუთხით უხვევს ჩრდილოეთის მიმართულებით და საზღვრავს გამოქვაბული კომპლექსის აღმოსავლეთ ნაწილს. გამოვლენილი თავდაცვითი სისტემის კონსტრუქციის ნაშთები, მშენებლობის მეთოდის მიხედვით, ტიპოლოგიურ მსგავსებას იჩენს გალავნის ცენტრალური ნაწილის, ქვედა სამშენებლო ფენასთან და სტრატიგრაფიული მონაცემებით XI–XIII საუკუნეების ქრონოლოგიური საფეხურით თარიღდება.

არქეოლოგიური გათხრების შედეგად დადგინდა გალავნის, როგორც მშენებლობისა და რეკონსტრუქციის სამი ეტაპი, ისე თითოეულ ეტაპზე თავდაცვითი სისტემის გავრცელების საზღვრები:

I ეტაპი, XI–XIII სს – გალავანი ფუნქციონირებდა მონასტრის ცენტრალურ და აღმოსავლეთ სექტორში;

II ეტაპი, XVII-XVIII სს – გალავანი ფუნქციონირებდა მონასტრის მთელ ტერიტორიაზე;

III ეტაპი, XIX-XX საუკუნის დასაწყისი – გალავანი ფუნქციონირებდა მონასტრის ცენტრალურ და დასავლეთ სექტორში.

26. №3 არქეოლოგიური უბანი. დასავლეთი სექტორი. გამოქვაბულთა ჯგუფი
Archeological plot 3. Western sector. Group of caves

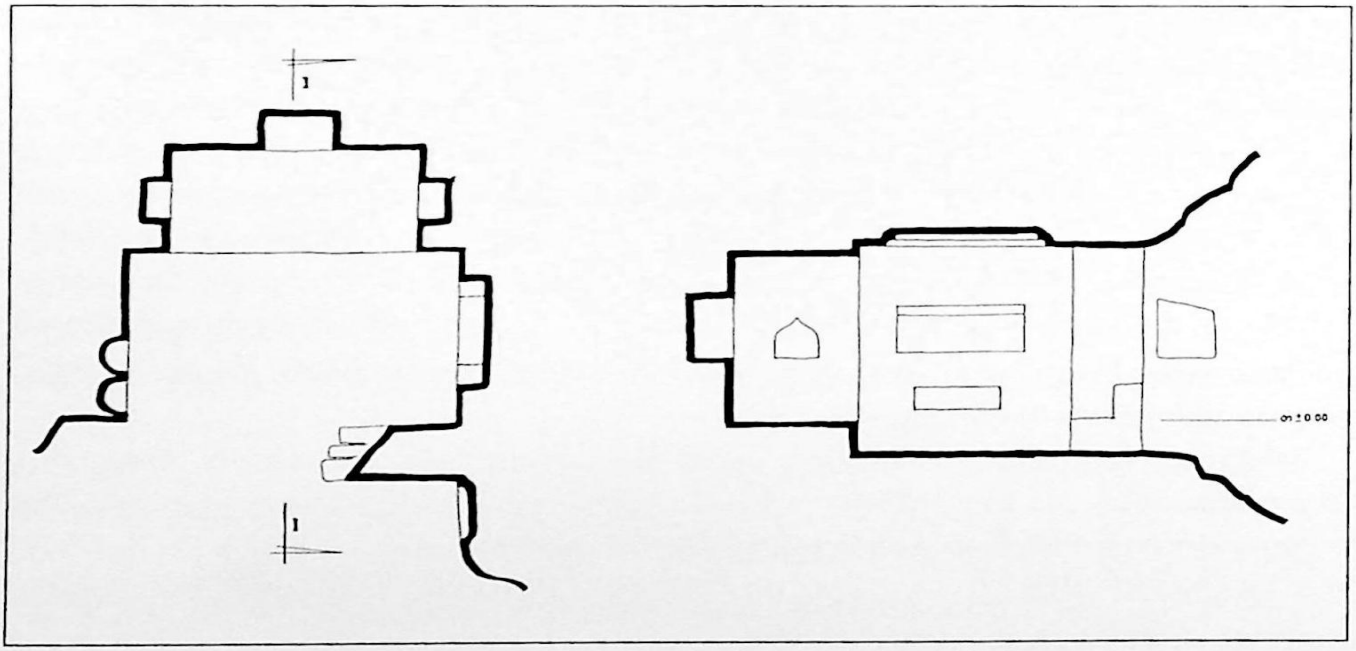

27. კლდის სახლი. გეგმა. ჭრილი
Cave house. Plan. Section

სამაროვანი

შიდა ეზოში ზედაპირულად არსებული საფლავის წარწერიანი ქვები მოწმობდა, რომ მონასტრის ამ მონაკვეთში მოწყობილი იყო სამაროვანი.[28] შიდა ეზოსა და სამაროვნის სტრატიგრაფიის დადგენის მიზნით K ფართის, ხ-2,3 და ც-2 კვადრატებში ჩატარდა არქეოლოგიური სამუშაოები. გაიხსნა თხუთმეტი სამარხი, რომელშიც გამოიყო სამი ტიპოლოგიური ჯგუფი: ქვაყუთები (მათ შორის №1 დარბეული სამარხი), კლდეში ჩაჭრილი სამარხები და ორმოსამარხები (სურ. 39-43). სამაროვნის კულტურული ფენის სიმძლავრე 1,2-1,3 მეტრია, დაკრძალვა ქრისტიანულია; სამარხები უინვენტაროა, გარდა ორისა: №10 სამარხში აღმოჩნდა მინის ჭიქა, ხოლო №13 სამარხში – ხის ჯვარი. სამარხები მონასტრის არსებობის ბოლო პერიოდით თარიღდება.

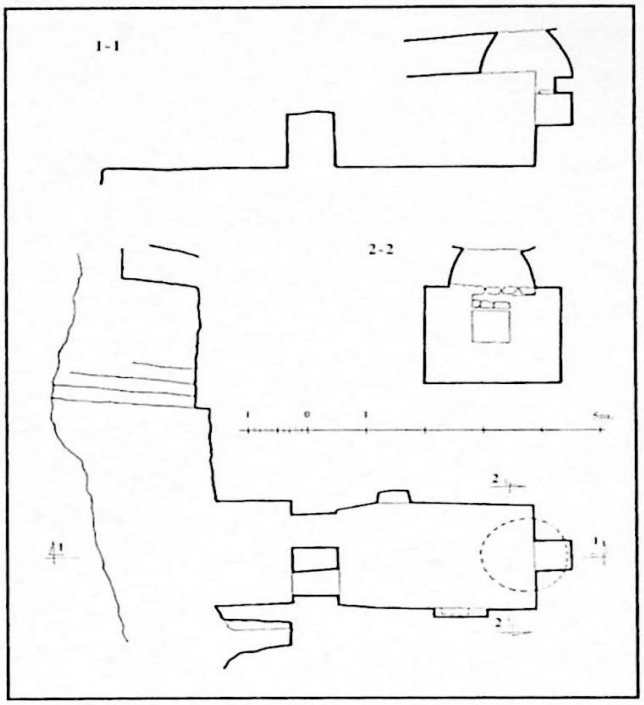

28. კლდის სახლი. გეგმა. ჭრილები
Cave house. Plan. Sections

სამაროვანზე სამარხების ქვედა კულტურული ფენა არ დაფიქსირდა, რაც ხელშესახებ საბუთს იძლევა იმის თაობაზე, რომ წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერში ადრე და განვითარებულ შუა საუკუნეებში სამარტვილეების არსებობა ვივარაუდოთ.

გარეჯის მრავალმთაში სამარტვილეების მოწყობის ტრადიცია, როგორც აღნიშნული გვაქვს, და რაც არქეოლოგიურმა კვლევამაც დაადასტურა, ადრეული შუა საუკუნეებიდან თავს იჩენს – წმ. დავითის ლავრაში გაიხსნა წმ. დავითის განსასვენებელი,[29] ხოლო წამებულში შესწავლილ იქნა უძველესი ხანის სამარტვილე.[30] მრავალმთაში დასაკრძალვების ამგვარი

---

[28] სამაროვნის არქეოლოგიური შესწავლა განაპირობა მონასტრის შიდა ეზოში არსებულმა გარემოებამ: მარბიელთა მიერ დამსხვრეული დაგვხვდა სამარხების მარმარილოს წარწერიანი ფილები; სამარხის ქვების ნაწილი ფერდობზე იყო გადაყრილი, ხოლო ნაწილი იქვე არსებულ ხაროში აღმოჩნდა; დარღვეული სამარხებიდან ამოყრილი მიცვალებულთა ნეშტის ნაწილები შიდა ეზოში იყო მიმოფანტული.

[29] ზ. სხირტლაძე, ზ. თვალჭრელიძის, ქ. აბაშიძის, თ. ბერიძის, ნ. დადიანის, მ. კიკნაძის მონაწილეობით, *წმ. დავით გარეჯელის განსასვენებელი* (თბილისი, 2006).

[30] ზ. სხირტლაძე, ზ. თვალჭრელიძე, გამოქვაბული სამარტვილე წამებულში, *Academia*, I (2001), გვ. 50-55.

სტრუქტურა განვითარებული და გვიანი შუა საუკუნეების განმავლობაშიც განაგრძობდა არსებობას – იგი დადასტურებულია პირუკუღმარის, ბერთუბნის, მოწამეთასა და წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრებში.

სტრატიგრაფიული ჭრილები – წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის არქეოლოგიური კვლევის დროს, ძეგლის სტრატიგრაფიის დასადგენად არსებითი მნიშვნელობა მიენიჭა არქიტექტურული კომპლექსის წინ არსებული ფერდობის შესწავლას. ამ მიზნით გაიჭრა საძიებო თხრილები ფერდობის სხვადასხვა რეგისტრში (O ფართის, b-2, c-2,3 კვ.; V¹ ფართის, a-1 და b-1 კვ.; L ფართის, a-3 და c-3 კვ.; F ფართის, a-1 და b-2 კვ.; K ფართის, a-2 კვ-ში). გამოვლინდა განსხვავებული სიმძლავრისა და ქრონოლოგიური პერიოდის (IX-X სს, XI–XIII სს, XVII–XIX სს) კულტურული ფენები, რომლებიც ნივთიერ მასალასთან ერთად შეიცავდნენ გალავნისა და ტერასების არქიტექტურულ ფრაგმენტებს.

ნაშრომის ფორმატიდან გამომდინარე შევეცადეთ მოკლედ, ძირითადი აქცენტების ხაზგასმით, წარმოგვედგინა წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერში ჩატარებული მრავალწლიანი საველე არქეოლოგიური კვლევა-ძიების მიმდინარეობის პროცესი და მისი ძირითადი შედეგები. ამავე დროს გვინდა აღვნიშნოთ, რომ კვლევის დღევანდელ ეტაპზე მონასტრის არქეოლოგიური შესწავლა ახალ ფაზაში შევიდა – მონასტერი საქართველოს საპატრიარქოს ხელდებული კერა გახდა და მასში სამოწესეო ცხოვრების აღდგენის თანხვედრად, არქიმანდრიტ იოანეს (კიკვაძე) ლოცვა-კურთხევით, მასშტაბური სარესტავრაციო-საკონსერვაციო სამუშაოები მიმდინარეობს. ასეთი მნიშვნელოვანი პროცესების გვერდით, შესასწავლი რჩება არქიტექტურული კომპლექსის აღმოსავლეთი სექტორი, სამეცნიერო თვალსაზრისით მეტად საინტერესო არქეოლოგიური უბანი.

არსებული რეალიების გათვალისწინებით სასურველია, რომ არქეოლოგიური კვლევა-ძიება მონასტრის აღმოსავლეთ სექტორში კვლავ გაგრძელდეს, რათა გარეჯის მრავალმთის სამონასტრო გაერთიანებაში ხელთ გვქონდეს, თუნდაც ერთი მონასტრის არქეოლოგიური შესწავლის მეტნაკლებად სრული სურათი. ამ მიმართებით ჩატარებული სამუშაოები ხელს შეუწყობს, როგორც მონასტრის ისტორიულ-კულტურული თუ ყოფითი საკითხების მეტი სიცხადით შესწავლას, ისე გარეჯის მრავალმთის სამოწესეო ცხოვრებისა და ქართული მონასტიციზმის პრობლემების უკეთ წარმოჩენას.

განსახორციელებელი არქეოლოგიური კვლება-ძიების მასშტაბურობისა და მრავლისმომცველობის გამო სასურველია, რომ სამუშაო პროცესში არქეოლოგებთან ერთად საპატრიარქოსა და საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სააგენტოს შესაბამისმა სტრუქტურებმა, სტუდენტმა ახალგაზრდობამ და მეცენატებმა მიიღონ მონაწილეობა.

თავი II

წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის არქეოლოგიური მასალები. ქრონოლოგიური და ტიპოლოგიური კლასიფიკაცია

არქეოლოგიური გათხრების შედეგად მოპოვებულია წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის სულიერი, კულტურული და ყოფითი ცხოვრების ამსახველი ფართო ქრონოლოგიური დიაპაზონის, მრავალფეროვანი ნივთიერი მასალა: მოუჭიქავი და მოჭიქული კერამიკა, ფაიანსი, მინის, ხისა და ლითონის ნაწარმი, მონეტები. განხორციელდა გამოვლენილი არტეფაქტების ტიპოლოგიური და ქრონოლოგიური კლასიფიკაცია.

კერამიკა

მოუჭიქავი ჭურჭელი

ქრონოლოგიური კლასიფიკაციით მოუჭიქავ ჭურჭელში გამოიყო სამი ეტაპი:

I. **განვითარებული შუა საუკუნეები (XI–XIII სს);**
II. **გვიანი შუა საუკუნეები (XVII-XVIII სს);**
III. **ახალი ხანა (XIX ს).**

ტექნოლოგიური და სტილისტიკური ნიშნებით მოუჭიქავ ჭურჭელში გამოიყო:

თიხის წითელკეციანი ჭურჭელი;
წერნაქიანი ჭურჭელი;
მოთეთრო თიხის ჭურჭელი.

თიხის წითელკეციანი ჭურჭელი – დანიშნულების მიხედვით მასში გამოიყო:

სუფრის ჭურჭელი: ჯამები (XI–XIII სს); დოქები: **ა.** ორნამენტირებული და **ბ.** ზოომორფულ გამოსახულებიანი (XI–XIII სს); **გ.** მილიანი ანუ ჩაიდნისებური (XI–XIII სს; XVII-XVIII სს) ტიპები;

სამზარეულო ჭურჭელი: ქოთნები, ქვაბ-ქოთნები (სადა და ორნამენტირებული), ბადიები (ორნამენტირებული), ლუთერები და ქილები (სადა და ორნამენტირებული) – XI–XIII სს;

29. №3 არქეოლოგიური უბანი. №40 გამოქვაბული. ინტერიერი. აბაზანა
Archaeological plot 3. Cave 40. Interier . Bath

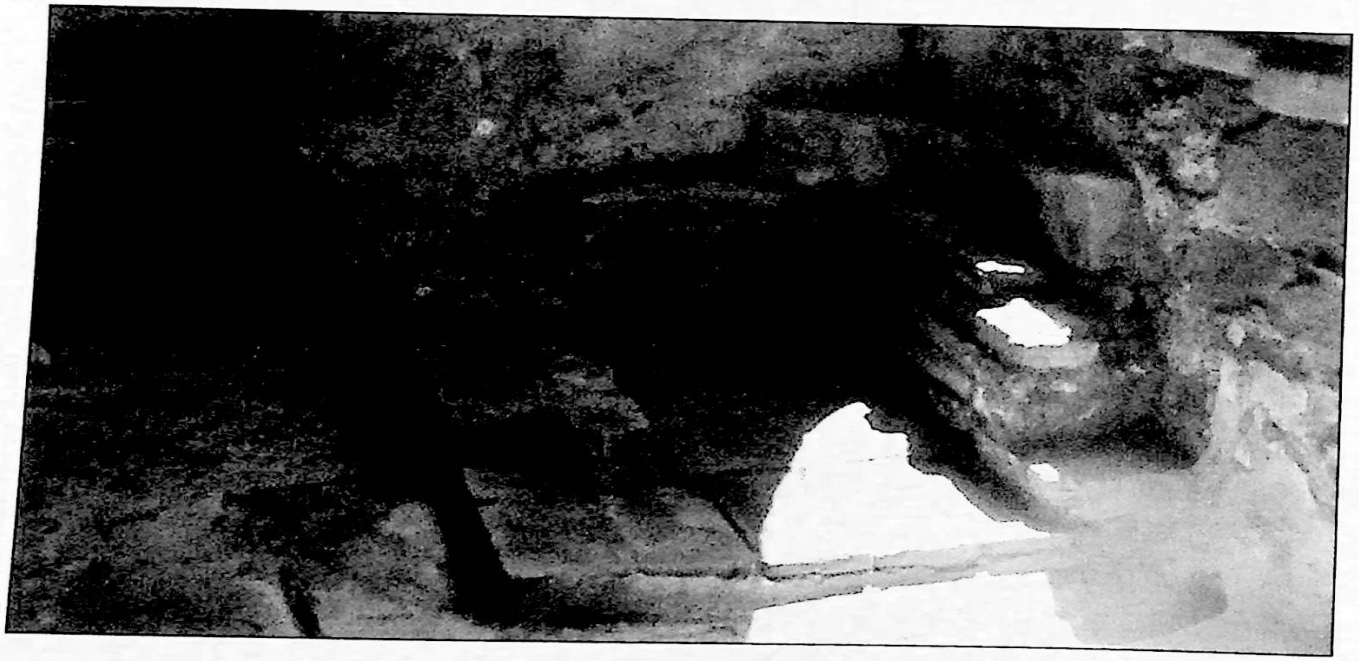

30. №3 არქეოლოგიური უბანი. №40 გამოქვაბული. ინტერიერი. ბუხარი
Archaeological plot 3. Cave 40. Interier . Fireplace

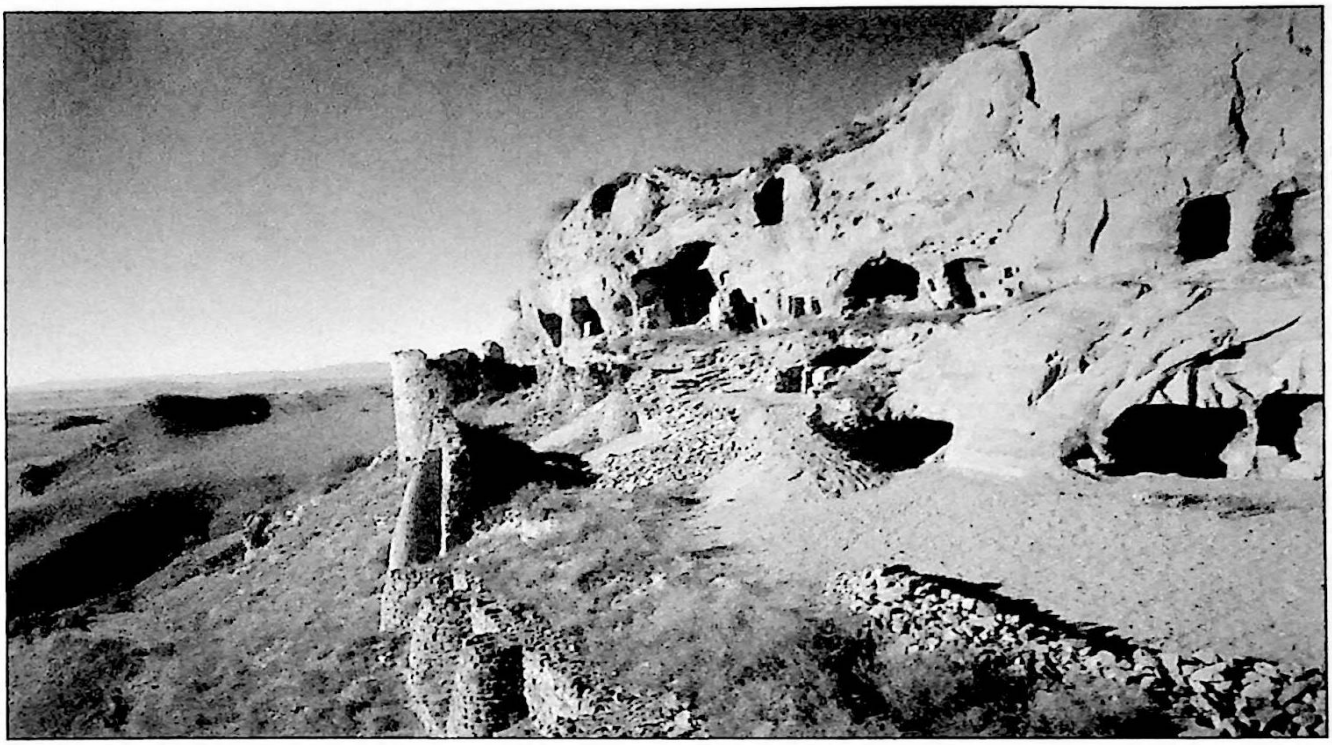

31. №3 არქეოლოგიური უბანი. დასავლეთი სექტორი. გათხრების პროცესი
Archaeological plot 3. Western sector. Process of excavations

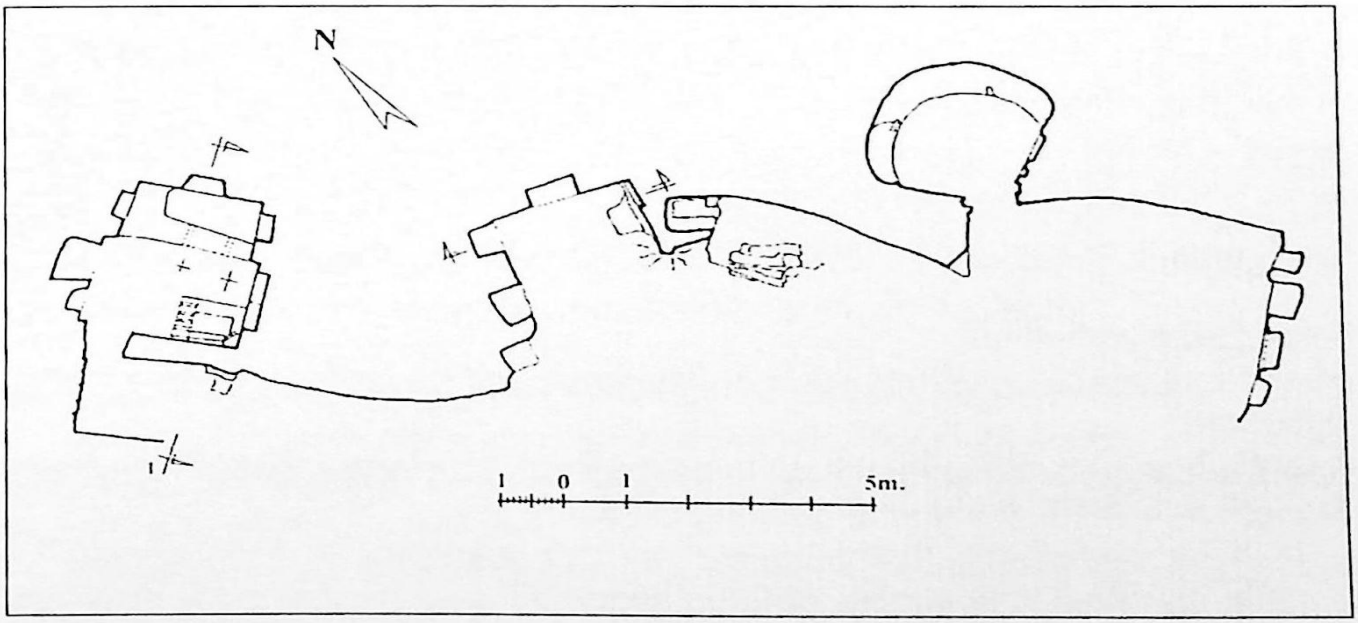

32. №3 არქეოლოგიური უბანი. №40-43 გამოქვაბულთა ჯგუფი. გეგმა
Archaeological plot 3. Group of caves 40-43. Plan

საღვინე ჭურჭელი: კოკები (ორნამენტირებული) და ჩაფები (XI–XIII სს);
სამეურნეო-საღვინე ჭურჭელი: დერგები (სადა და ორნამენტირებული);
ქვევრები (სადა და ორნამენტირებული) – XI–XIII სს.

წერნაქიანი ჭურჭელი – წარმოდგენილია საოჯახო დანიშნულების სუფრის ჭურჭლით:

ჯამები – გამოიყო ორი ქრონოლოგიური ჯგუფი: განვითარებული შუა საუკუნეები (XI–XIII სს); გვიანი შუა საუკუნეები (XVII-XVIII სს) – აერთიანებს ორ ტიპოლოგიურ ჯგუფს: **ა.** ჯამები, გვერდისგან მკვეთრად გამოყოფილი ქიმებით და **ბ.** ჯამები, მრგვალპროფილიანი კალთებით;

თეფშები – **ა.** სადა, რელიეფური და **ბ.** რელიეფური, ჩაღარული პირებით (XVII-XVIII სს);

ფიალები (XVII-XVIII სს);

დოქები – **ა.** სადა და ორნამენტირებული (XI–XIII სს); **ბ.** სადა და ორნამენტირებული (XVII-XVIII სს);

ხელადები (XI–XIII სს).

ჩიბუხები – **ა.** ორნამენტირებულ-დამღიანი, მოწერნაქებული (XVII-XVIII სს) და **ბ.** სადა, მოწერნაქებული (XVII-XVIII სს) ტიპები.

მოთეთრო თიხის ჭურჭელი – გამოიყო ექვსი ტიპოლოგიური ჯგუფი: პირტალღიანი (ჭინჭილები) – XI–XIII სს; კოპებით შემკული (დოქები, ხელადები, ფინჯნისებური სასმისები) – XI–XIII სს – გამოიყო: **ა.** სადა, მოუხატავი და **ბ.** მოხატული სახეობები; კანელურებიანი (დოქები, სასმისები) – XI–XIII სს; წითელი და შავი საღებავებით მოხატული (დოქები, სასმისები და ჭინჭილები) – XI–XIII სს – კეცის მიხედვით მასში გამოიყო: **ა.** ჩალისფერკეციანი და **ბ.** მოწითალო კეციანი (გამონაკლისის სახით) ტიპები; ჭდეური სახეებით შემკული დოქი – XII ს; მილიანი ანუ ჩაიდნისებური დოქები – XI–XIII სს.

მოჭიქული კერამიკა

ქრონოლოგიური კლასიფიკაციით მოჭიქულ კერამიკაში გამოიყო ხუთი პერიოდი:

I. ადრე შუა საუკუნეებიდან განვითარებულ შუა საუკუნეებში გარდამავალი ხანის (IX-X სს) მოჭიქული ჭურჭელი

IX-X სს მოჭიქული ჭურჭელი იყოფა ორ ჯგუფად: **ა.** შიშველ კეცზე თეთრი ანგობით მოხატული, უფერო ჭიქურით დაფარული და **ბ.** ფერადი საღებავის ნაღვენთებით შემკული ჭურჭელი.

II. განვითარებული შუა საუკუნეების (XI–XIII სს) მოჭიქული ჭურჭელი

XI-XII სს მოჭიქული ჯამები – იყოფა სამ ჯგუფად:

I ჯგუფი – შიშველ კეცზე თეთრი ანგობით მოხატული და ერთფრად (ცისფრად, მწვანედ და ყავისფრად) მოჭიქული ჯამები;

II ჯგუფი – თეთრად ანგობირებულ კეცზე ამოკაწვრით (სგრაფიტოს ხერხი) მოხატული და ერთფრად (ცისფრად, მწვანედ და ყავისფრად) მოჭიქული ჯამები;

III ჯგუფი – რეზერვაციის ხერხით მოხატული ჯამები.

XII–XIII სს მოჭიქული ჭურჭელი – იყოფა ორ ჯგუფად:

I ჯგუფი – ჭურჭელი, რომლის ორნამენტი ანგობირებულ შიდაპირზე სგრაფიტოს ხერხითაა გამოყვანილი, შემკულია სხვადასხვა ფერის საღებავებით და გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური. ორნამენტის მიხედვით მასში გამოიყო: ადამიანის (სირინოზის), ფრინველის, ცხოველის, მცენარეული, გეომეტრიული და სტილიზებული გამოსახულებით შემკული სახეობები.

II ჯგუფი – ჭურჭელი, რომლის ორნამენტი ანგობირებულ შიდაპირზე ფუნჯითაა მოხატული და შემკულია: **ა.** ერთი ფერის საღებავით (ერთფრად მოჭიქული) და **ბ.** ფერადი საღებავებით (მრავალფრად მოჭიქული).

ჭრაქები – ნიჟარისებური, ერთფრად (ცისფრად, მწვანედ და ღვიძლისფრად) მოჭიქული ტიპები (XI–XIII სს).

სამარილეები – ცისფრად და მწვანედ მოჭიქული ტიპები (XI–XIII სს).

III. განვითარებული შუა საუკუნეებიდან გვიან შუა საუკუნეებში გარდამავალი ხანის (XIV ს) მოჭიქული ჭურჭელი

წარმოდგენილია მოჭიქული ჯამების იმიტაციებით, რომელთა ორნამენტაციაში გვხვდება გეომეტრიული ორნამენტი და ე.წ. სვასტიკის გამოსახულება.

მონასტერში იმიტაციური ჭურჭლის დამზადება, მოჭიქული კერამიკის წარმოების დაქვეითების პროცესს ასახავს, რაც ამ პერიოდში ქვეყანაში და შესაბამისად, გარეჯის მრავალმთაშიც შექმნილი რთული პოლიტიკური და სოციალურ-ეკონომიკური ვითარებით იყო გამოწვეული.

IV. გვიანი შუა საუკუნეების (XVII-XVIII სს) მოჭიქული ჭურჭელი

ჯამები – იყოფა ორ ჯგუფად: **ა.** თეთრად ანგობირებული, ერთფრად (მწვანედ, ყავისფრად) მოჭიქული და **ბ.** ყვითლად ანგობრებული, უფერო ჭიქურით დაფარული ტიპები.

ჭინჭილები – იყოფა ორ ჯგუფად: **ა.** ერთფრად (ცისფრად) მოჭიქული და **ბ.** ფერადი საღებავით მოხატული, უფერო ჭიქურით დაფარული ტიპები.

V. ახალი ხანის (XIX ს) მოჭიქული ჭურჭელი

დოქები – სადა, ერთფრად (რძისფრად, ცისფრად, მწვანედ) მოჭიქული.

33. №4 არქეოლოგიური უბანი. გამოქვაბული არქიტექტურული კომპლექსის დასავლეთ სექტორში

Archaeological plot 4. Cave in western section of architectural complex

ჯამები – იყოფა ორ ჯგუფად: **ა.** უორნამენტო, ერთფრად (რძისფრად, ცისფრად, ლურჯად) მოჭიქული; **ბ.** ფერადი საღებავით მოხატული, უფერო ჭიქურით დაფარული, რომელთა ორნამენტაციაში გამოყენებულია გეომეტრიული, მცენარეული მოტივები და ფერადი საღებავის ნაღვენთებით შემკობის ხერხი.

თეფშები – რძისფრად მოჭიქული.

ფიალა – ფერადი საღებავით (ცისფრად) მოხატული, უფერო ჭიქურით დაფარული.

ჭიქა – ცისფრად მოჭიქული.

ფაიანსი (ფრაგმენტული) – წარმოდგენილია ორი ქრონოლოგიური ჯგუფით:

განვითარებული შუა საუკუნეები: **ა.** დოქი – რელიეფური ორნამენტით შემკული, კობალტის ლურჯი საღებავით დაფარული (XII-XIII სს); **ბ.** ვაზა – ლუსტრით მოხატული, შემკული ორნამენტულ ფონზე წარმოდგენილი ქალი სახით (XII-XIII სს).

გვიანი შუა საუკუნეები – **ა.** თეფშები ერთფრად (ლურჯად, ფირუზისფრად) მოჭიქული (XVI–XVIII სს); **ბ.** თეფშები კობალტის ლურჯი საღებავით მოხატული, გამჭვირვალე ჭიქურით დაფარული (XVII-XVIII სს); **გ.** ვაზა – კობალტის ლურჯი საღბავით მოხატული, გამჭვირვალე ჭიქურით დაფარული (XVII-XVIII სს).

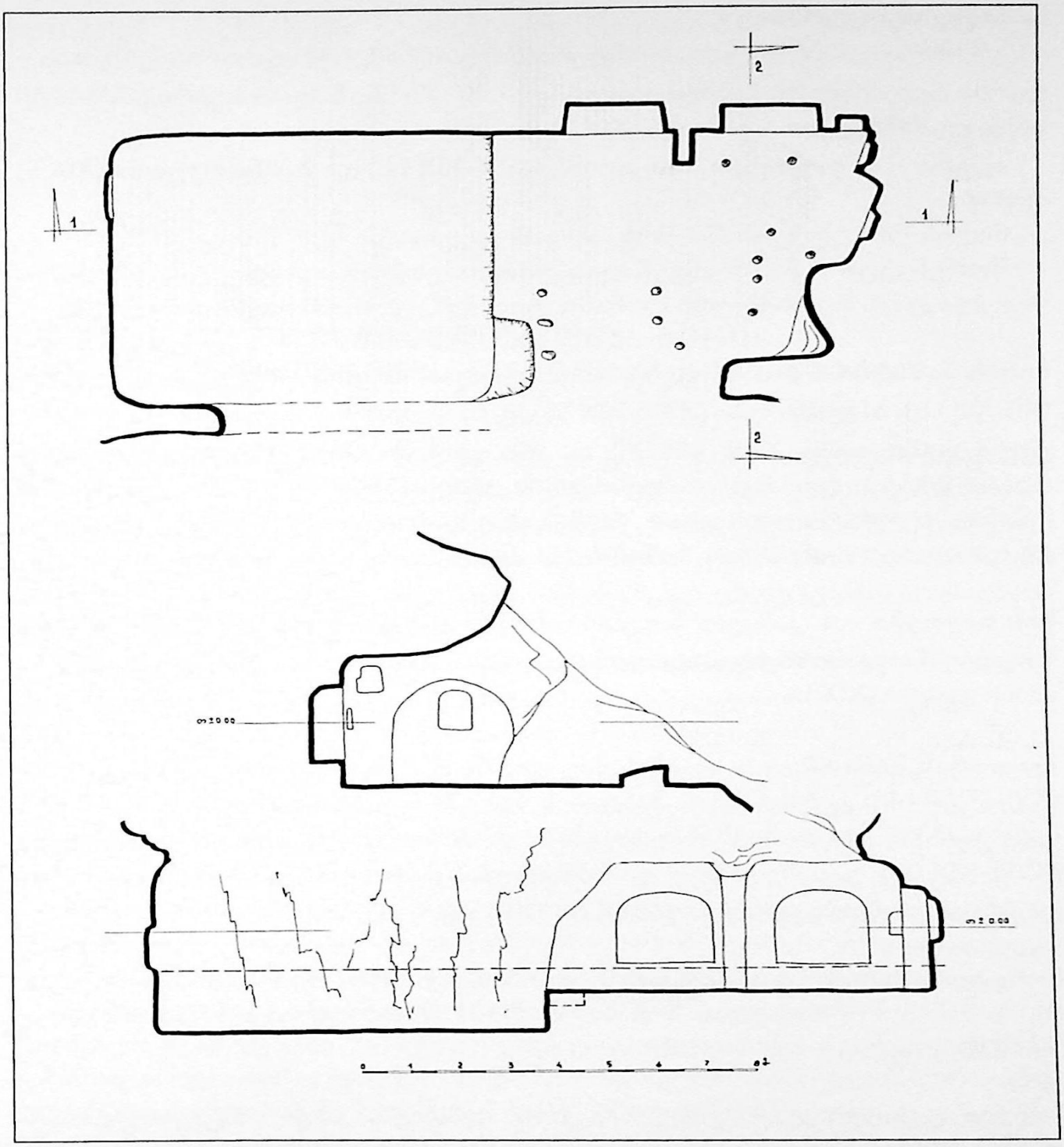

34. №4 არქეოლოგიური უბანი. გამოქვაბული არქიტექტურული კომპლექსის დასავლეთ სექტორში. გეგმა. ჭრილი

Archaeological plot 4. Arched cave in western section of architectural complex

სამშენებლო კერამიკა

კრამიტი – **ა.** ბრტყელი, ბორტებიანი (უორნამენტო და ორნამენტიანი – ჯვრის რელიეფური გამოსახულებით) – XI–XII სს, **ბ.** ღარისებრი (XVII-XVIII სს) და **გ.** ბრტყელი – ქიმიანი (XIX ს) ტიპები.

აგური – **ა.** ქართული, ოთკუთხა (XVII–XIX სს) და **ბ.** სწორკუთხა (XIX ს) ფორმის.

მილი – წითელკეციანი, მრგვალგანივკვეთიანი.

შორენკეცი – წარმოდგენილია ორი სახეობით: **ა.** სადა, ცისფრად მოჭიქული და **ბ.** რელიეფური ორნამენტით შემკული, რძისფრად მოჭიქული.

მინის ნაწარმი – **ა.** სასმისები, თხელკედლიანი – ე.წ. „ძაბრისებური“ ტიპი (XII-XIII სს); **ბ.** ლამპრები (XVIII-XIX სს); **გ.** სამედიცინო დანიშნულების ჭურჭელი და ნივთები (XVIII-XIX სს); **დ.** კრიალოსანი (XVIII-XIX სს). განსაკუთრებით მრავალფეროვანია მონასტრის არსებობის ბოლო მონაკვეთის, XIX ს მინის ჭურჭლის კოლექცია, რომელშიც გამოიყოფა ქართული, რუსული და დასავლეთ ევროპული ნაწარმი.

ხის ნივთები – **ა.** კანკელის დეკორის ორნამენტული ნიმუშები (XVIII ს); **ბ.** სახელოსნო დანიშნულების ხელსაწყო (XVIII-XIX სს); **გ.** საეკლესიო სიმბოლო – ჯვარი (XIX ს).

ლითონის ნაწარმი – **ა.** რკინის წალდი (XI–XIII სს); **ბ.** სპილენძის თეფშები (XVII-XVIII სს); **გ.** ბრინჯაოს შანდლის სადგარი, მეფე თეიმურაზ II-ის წარწერით (XVIII ს); **დ.** წიგნის ყდის, სპილენძის დეკორატიული ფირფიტები (XVIII-XIX სს); **ე.** სამეურნეო დანიშნულების იარაღები და მჭედლობასთან დაკავშირებული ხელსაწყოები (XVIII–XIX სს).

მონეტები (სპილენძი) – თამარ მეფის მონეტა (1187 წ); თამარ მეფის მცირე ნომინალი – რუსუდანის დამღით (1187 წ) და ლაშა გიორგის მონეტა (1210 წ).

წიდები – მინის და რკინის წიდების აღმოჩენა სხვა არტეფაქტებთან ერთად იძლევა საფუძველს, რომ მონასტერში კერამიკისა და ლითონის საწარმო-სახელოსნოების არსებობა ვივარაუდოთ.

წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერი: სამოწესეო ცხოვრების განვითარების ეტაპები

წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის არქეოლოგიური კვლევის შედეგად მოპოვებული მასალების შეჯერება ნარატიულ წყაროებთან, ეპიგრაფიკულ ძეგლებთან და სახელოვნებათმცოდნეო მონაცემებთან, საშუალებას იძლევა თვალი გავადევნოთ სავანის მრავალსაუკუნოვანი ისტორიის კატაკლიზმებით აღსავსე პროცესებს, სამონაზვნო ცხოვრების დაარსების, განვითარებისა და მინელების ეტაპებს:

პირველი ეტაპი, მონასტრის დაფუძნების ხანა (VI–VIII სს) – წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის დაარსების დროინდელი არქეოლოგიური მასალა ჯერ-ჯერობით არ გამოვლენილა, თუ არ ჩავთვლით VI-VII საუკუნეებით დათარიღებულ სტელას,[31] VI–VIII საუკუნეების შემთხვევითი ფორმის გამოქვაბულებსა[32] და წერილობითი წყაროს ცნობას, რომლის მიხედვითაც *„ბრძანებითივე მამისა დავითისა აღეშენა უდაბნო მრავალმთისა სახელსა ზედა წმიდისა იოანე ნათლისმცემლისასა.“*[33]

არქეოლოგიური კვლევა-ძიების შედეგად დადგინდა, რომ საუკუნეთა განმავლობაში მონასტერში ინტენსიური სამოწესეო ცხოვრების უწყვეტობამ, ადრეული ხანის კულტურული ფენების წაშლა გამოიწვია.

მეორე ეტაპი, გარდამავალი ხანა (IX-X სს) – მრავალმთის სამოწესეო ცხოვრებაში ამ ეტაპზე მნიშვნელოვანი გარდატეხა მოხდა. თანდათანობით განხორციელდა ძირეული ცვლილებები – ადრეული ხანის ეგვიპტურ-სირიული მიმდინარეობის ხაზგასმული სიმკაცრით გამორჩეულმა ასკეტიზმმა, მრავალმთაში ადგილი დაუთმო სამონასტრო ორგანიზაციის ახალ პრინციპებს: წინ წამოიწია წმინდანთა ინსტიტუტის პოპულარიზაციის იდეამ და

---

31 Г. Чубинашвили, დასახ. ნაშრომი, გვ. 31-32.

32 იქვე, გვ. 36.

33 *ასურელ მოღვაწეთა ცხოვრების წიგნთა ძველი რედაქციები, ილ. აბულაძის რედაქციით* (თბილისი, 1965), გვ. 184.

გარეჯის ურთიერთობამ საქრისტიანო აღმოსავლეთის სხვადასხვა სამონასტრო კერებთან.[34]

წმ. დავითის ლავრის, წმ. იოანე ნათლისმცემლისა და წმ. დოდოს მონასტერთა გვერდით დაარსდა ახალი სამონასტრო განშტოებები – საბერეები, მრავალწყარო, წამებული, უდაბნო, თეთრი უდაბნო. ჩამოყალიბდა ეკლესია-სამლოცველოთა გამოკვეთის კანონიკური ფორმები, რომელსაც საფუძვლად დაედო უფლის ფერისცვალების ეკლესიის არქიტექტურული გეგმარება. საბერეებსა და თეთრ უდაბნოში შეიქმნა სწორუპოვარი მოხატულობები.

წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის სამოწესეო ცხოვრებაში მომხდარმა ცვლილებებმა თავი იჩინა კომპლექსის არქიტექტურასა და ყოფაში. ამ დროს გამოქვაბულ კომპლექსთან გაჩნდა ქვითკირის სამეურნეო დანიშნულების ნაგებობები, ხოლო სამონასტრო ცხოვრებაში თიხის უბრალო ნითელკეციან კერამიკასთან ერთად, ხმარებაში შემოვიდა მოჭიქული ჭურჭელი.

ამ პერიოდში, როგორც ჩანს, დაიწყო მონასტრის სალიტერატურო-საგანმანათლებლო კერად და გარეჯის საეკლესიო სენიორიის შემადგენელ ნაწილად ჩამოყალიბების პროცესი, რასაც მიანიშნებს სინას მთის, წმ. ეკატერინეს მონასტერში აღმოჩენილ (№/Sin-50) ხელნაწერში და მის ჩანართში დაცული ცნობა: „გარერჩას, იოანე-წმიდას, მრავალმთას“ მონასტერში ბიბლიოთეკისა და საგანძურის არსებობის შესახებ[35].

მესამე ეტაპი, აღმავლობის ხანა (XI–XIII სს) – წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერი ამ დროს განვითარების ახალ ფაზაში შევიდა. დაიწყო სამონასტრო ცხოვრების აღმავლობის ხანა, რომელმაც თავის მწვერვალს XII-XIII სს მიჯნაზე მიაღწია – მონასტერი სამეფო კარის ხელდებული კერა და ქვეყნის უმნიშვნელოვანესი კულტურულ-საგანმანათლებლო ცენტრი გახდა.

წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის არქიტექტურასა და ფერწერულ ძეგლებში აისახა ეპოქის სული. გამოიკვეთა და დიდებული მხატვრობით მოიხატა წმ. იოანე ნათლისმცემლის შობის მთავარი ტაძარი, ეკლესია-სამლოცველოები, ეკვდერი; შეიქმნა იარუსების დამაკავშირებელი გვირაბებისა და კიბეების სისტემა, სრულყოფილი გახდა წყალმომარაგების ქსელი. მონასტრის უსაფრთხოებისა და ქონების დაცვის მიზნით შეიქმნა თავდაცვითი სისტემა – არქიტექტურული ანსამბლის ცენტრალურ და აღმოსავლეთ სექტორში, არქეოლოგიური გათხრების შედეგად გამოვლინდა გალავნის მშენებლობის პირველი ეტაპის ფენები.

---

[34] Z. Skhirtladze, Silver Medallion From Gareji, *Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik, Bd.89 (1994), pp. 285-290.*

[35] ზ. ალექსიძე დასახ. ნაშრომი, გვ. 48-56.

35. №5 არქეოლოგიური უბანი. ბუხრიანი სახლი. გათხრების პროცესი
Archaeological plot 5. House with a fireplace. Process of excavations

წმ. იოანე ნათლისმცემლის სავანე ქრისტიანული აღმოსავლეთის მონასტრების მსგავსად, არა მარტო სულიერებისა და განათლების, არამედ ხელოსნობის კერასაც წარმოადგენდა, რაც მონასტერში ლითონისა და მოჭიქული ჭურჭლის წარმოების დამადასტურებელი არტეფაქტების აღმოჩენით დადასტურდა.

მონასტრის ყოფაში თიხის უბრალო და წერნაქიანი ჭურჭლის პარალალელურად წამყვანი ადგილი დაიკავა მოჭიქულმა და მოთერო თიხის, თხელკედლიანმა, ნატიფმა ჭურჭელმა. გამოვლინდა, როგორც მოჭიქული ჭურჭლის ადგილობრივი – გარეჯული ნაწარმი, ისე ქართული კერამიკისათვის არასტანდარტული,[36] აღმოსავლური ცენტრებისათვის დამახასიათებელი მოჭიქული[37] და მოთეთრო თიხის პროდუქცია[38], რაც ამ ქვეყნებთან სავაჭრო-კულტურული ურთიერთობის გამოხატულებას წარმოადგენს.

---

[36] ზ. მაისურაძე, *ქართული მხატვრული კერამიკა XI-XIII სს.*, (თბილისი, 1953), გვ. 33; მ. მიწიშვილი, *მოჭიქული ჭურჭელი ძველ საქართველოში , IX-XIII სს* (თბილისი, 1969), გვ. 48.

[37] А. Якобсон, Художественная Керамика Байлакана (Орен-Кала), *Материалы и исследования по Археологии СССР*, 67 (Москва-Ленинград, 1959), 338, таб. XXI, рис. 8, 24, с. 250.

[38] C. Wilkinson, *Nishapur* (New-York, S.d.), 359, №173.

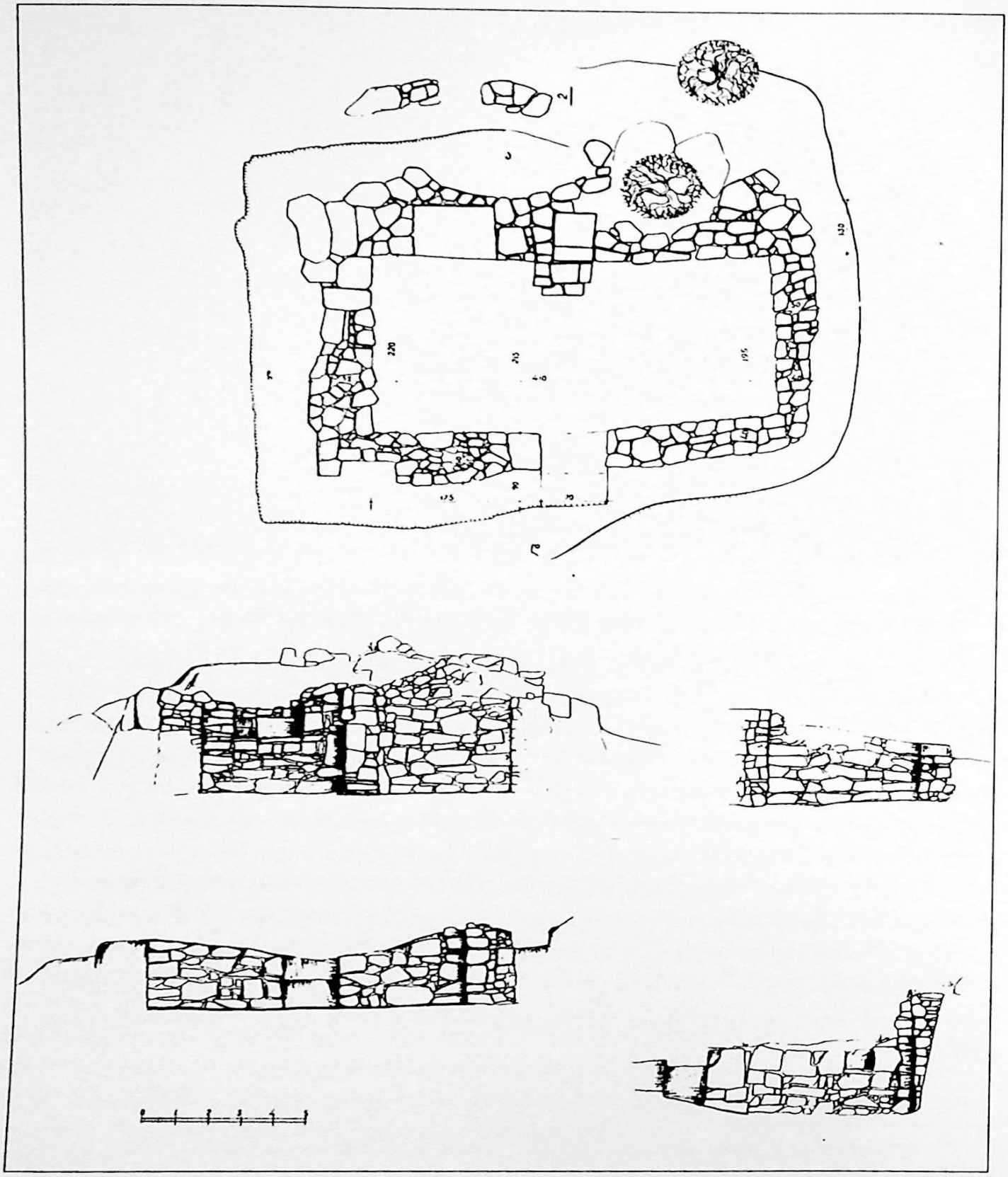

36. №5 არქეოლოგიური უბანი. ბუხრიანი სახლი. გეგმა. ჭრილები
Archaeological plot 5. House with a fireplace. Plan.Sections

ფაიანსის ჭურჭელი წარმოდგენილია ლუსტრით მოხატული ვაზის ფრაგმენტებით – ორნამენტულ ფონზე ქალის სახეა გამოსახული. კულტურული ფენების ქრონოლოგიისა და ტიპოლოგიურად მსგავსი მასალების გათვალისწინებით,[39] შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ჭურჭლის ფრაგმენტები XII-XIII საუკუნეების ირანულ ნაწარმს მიეკუთვნება.

მონასტერში აღმოჩენილ ფაიანსის ჭურჭელში გვხვდება XII-XIII საუკუნეებით დათარიღებული, რელიეფური ორნამენტით შემკული და კობალტის ლურჯი საღებავით დაფარული დოქის ფრაგმენტი.[40]

მინის ჭურჭელს მონასტრის ცხოვრებაში შედარებით მოკრძალებული ადგილი უჭირავს. იგი წარმოდგენილია XII-XIII სს დათარიღებული თხელკედლიანი, კოპებითა და წვრილი ძაფებით შემკული ნატიფი სასმისებით.

თამარ მეფის (1187 წ), თამარ მეფის მცირე ნომინალის – რუსუდანის დამღით (1187 წ) და ლაშა-გიორგის (1210 წ) მონეტების აღმოჩენა, მონასტრის გარე სამყაროსთან სავაჭრო-ეკონომიკურ ურთიერთობაზე მიუთითებს.

მეოთხე ეტაპი, დაქვეითების ხანა (XIII საუკუნის მეორე ნახევარი – XIV ს) – ბერქა ყაენის ლაშქრობის შედეგად (1265 წ) გარეჯის მრავალმთის ცენტრალური მასივის მონასტრები მძიმე მდგომარეობაში აღმოჩნდნენ, რომელთა ნაწილში სამონასტრო ცხოვრება შეწყდა.[41] წმ. იოანე ნათლისმცემელის მონასტერში მცირეოდენი ნივთიერი მასალის, კერძოდ მოჭიქული ჭურჭლის იმიტაციების აღმოჩენა ადასტურებს, რომ აღნიშნულ პერიოდში მონასტერში სამოწესეო ცხოვრება მინელებული სახით კვლავ გრძელდებოდა.

მეხუთე ეტაპი, წყვეტილი სამონასტრო ცხოვრებაში (XIV–XVI სს) – არქეოლოგიური მონაცემებით, რასაც ნაწილობრივ წერილობითი წყაროებიც ადასტურებს,[42] XIV საუკუნის ბოლოდან – XVI საუკუნის უკანასკნელ მეოთხედამდე, წმ. იოანე ნათლისმცემელში სამონაზვნო ცხოვრება შეწყდა.[43]

მეექვსე ეტაპი, აღორძინების ხანა (XVII-XVIII სს) – წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერში ჩატარებულმა არქეოლოგიურმა გათხრებმა დაადასტურა, რომ XVII საუკუნიდან მონასტერში სამოწესეო ცხოვრების

---

[39] ნ. მამაიაშვილი, *ფაიანსი შუასაუკუნეთა საქართველოში* (თბილისი, 1976), გვ.45-51, შდრ. ვ. ჯაფარიძე, *ქარული კერამიკა (XI-XIII სს)* (თბილისი, 1956), გვ. 36-37.

[40] ნ. მამაიაშვილი, დასახ. ნაშრომი, ტაბ., VII, სურ.1; გვ.31-33, შდრ. ვ.ჯაფარიძე, დასახ. ნაშრომი, გვ. 36-37.

[41] *ქართლის ცხოვრება*, II, გვ. 254; შდრ. Г. Чубинашвили დასახ. ნაშრომი, გვ. 55.

[42] *ქართლის ცხოვრება*, II, გვ. 450-451; თ. ჟორდანია, *ქრონიკები*, II (ტფილისი, 1897), გვ. 198, 228.

[43] ივერია, №3 (1886), გვ. 3.

აღმავლობის პროცესი დაიწყო, რამაც გამოხატულება ჰპოვა როგორც ყოფით ცხოვრებაში, ისე კულტურულ და სამწიგნობრო-ლიტერატურულ სფეროში.

ამ დროისათვის მნიშვნელოვანი ცვლილებები განიცადა მონასტრის არქიტექტურულმა სახემ – გადაკეთდა ძველი და გამოიკვეთა გამოქვაბულთა ახალი ჯგუფები, ეკლესია-სამლოცველოები, საცხოვრებელი და სამეურნეო დანიშნულების ქვაბები, სატრაპეზო, მოწესრიგდა მეურნეობა, წყალმომარაგების სისტემები, რომლის ქსელს ახალი მონაკვეთები შეემატა; განხორციელდა გალავნის მშენებლობა-რესტავრაციის ახალი ეტაპი – კოშკებითა და ბურჯებით გამაგრებული გალავანი XVII-XVIII საუკუნეებში არქიტექტურული კომპლექსის მთელ ტერიტორიას საზღვრავდა; ეკლესია-სამლოცველოები გაფორმდა ამპირის არქიტექტურული სტილით და მოიხატა აღმოსავლური მოტივებით შექმნილი დეკორით; აღორძინდა ლიტერატურული სკოლა – წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერი ქართული საეკლესიო მწერლობისა და მწიგნობრობის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს კერად იქცა; მონასტრის ყოფაში წამყვანი ადგილი მინის, ფაიანსისა და ლითონის ნაწარმმა დაიკავა.

მეშვიდე ეტაპი, სამონასტრო ცხოვრების დასასრული (XIX ს – XX საუკუნის დასაწყისი) – წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერში ეს არის სამონასტრო ცხოვრების ბოლო პერიოდი, რომელიც უკვე მართლმადიდებელი რუსეთის მპყრობელობის პირობებში მიმდინარეობდა. ამ დროს განხორციელდა არქიტექტურული ანსამბლის სარეკონსტრუქციო-სამშენებლო სამუშაოების ბოლო ეტაპი – გამოიკვეთა აღმოსავლური მოტივებით მოხატული, ამპირისა და კოლონების არქიტექტურული ფორმებით შემკული კლდის სახლები, რეკონსტრუქცია ჩაუტარდა მონასტრის საფორტიფიკაციო სისტემას, აშენდა ქვითკირის საკულტო, საყოფაცხოვრებო და სამეურნეო დანიშნულების ნაგებობები.

არქეოლოგიურმა გათხრებმა გამოავლინა ამ პერიოდში გამოკვეთილი გამოქვაბულები, ქვითკირის ნაგებობები, წყალმომარაგების სისტემის მონაკვეთები, სახაბაზო და უტილიტარული დანიშნულების კომპლექსები, გალავნის რეკონსტრუქციის ბოლო ეტაპის ფენები და სამაროვანი. მონასტრის ყოფაში მნიშვნელოვანი ადგილი დაიკავა მოჭიქულმა ჭურჭელმა, ლითონის ნივთებმა, მინისა და ფაიფურის როგორც ქართულმა, ისე ევროპულმა ნაწარმმა.

წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერმა მის კედლებში მოღვაწე სამშობლოსა და ქრისტიანობის იდეებისათვის თავდადებულ მოღვაწეთა წყალობით, ქართველ მეფეთა, დიდებულთა და საზოგადოების სხვადასხვა ფენის წარმომადგენელთა ხელშეწყობით, თავისი მრავალსაუკუნოვანი ისტორიის მანძილზე ღირსეულად განვლო შუა საუკუნეების ყველა ეტაპი, ახალი და ნაწილობრივ უახლესი პერიოდების ჩათვლით და მრავალმთის

სავანეთა შორის მასში ყველაზე გვიან – XX საუკუნის ოციანი წლებისათვის, თანდათანობით ჩაქრა ისედაც მინელებული სამონასტრო ცხოვრება.

შემდგომ, საბჭოთა ოკუპაციის პერიოდში მრავალმთაში სამოწესეო ცხოვრება ათწლეულების განმავლობაში შეწყდა. მისი აღორძინება მხოლოდ 1990 წლიდან – საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობის აღდგენის შემდეგ, საქართველოს მართლმადიდებელი სამოციქულო ეკლესიისა და ქვეყნის ხელისუფლების ძალისხმევით გახდა შესაძლებელი.

FOREWORD

The Gerorgian National Museum and its time-honored structural unit, the Simon Janashia State Museum of Georgia, jointly with the Gareja Studies Centre, are launching a serial of the works of Zurab Tvalchrelidze, historian-archaeologist.

The publications will be devoted to the results of historical-archaeological study of the cave complexes of the Gareja monastic association and rock-cut monastic seats of Georgia.

Publications of the first stage will deal with archaeological studies of Gareja rock-cut monasteries – the stratigraphic picture of monastic seats; questions of the chronological and typological classification of the artifacts; complete catalogue of the collections preserved in the funds of the Georgian National Museum will be corried out.

The publications of the second stage will present a monographic study of the archaeologically explored rock-cut monastic seats of the Gareja desert and historical provinces of Georgia. Questions of monastic life in Georgia, studied in the historical-archaeological aspect, will be discussed in relation to analogous monuments of the Christian East.

The present work deals with the results of archaeological research carried out in 1980-2005 by Zurab Tvalchrelidze at the Monastery of St. John the Baptist

(Natlismtsemeli) of the Gareja desert, one of the oldest seats of Georgian monasticism.

As a result of many-years archaeological studies conducted at the monastery of St. John the Baptist, diverse material of a vast chronological range has been accumulated in the rock monument funds of the Simon Janashia State Museum of Georgia, constituting an important source for the study of various aspects of monks' life at the monastery. Acquaintance with performed work and publication of brought to light artifacts are desirable and valuable at the present stage of research. They will become available both for scholarly circles and the readers interested in the monastic life of Gareja.

As each one has received a special gift, employ it in serving one another, as good stewards of the manifold grace of God.

Peter I:4,10

CHAPTER I

Architectural and Archaeological Monuments of the Monastery of St. John the Baptist. Stages and Main Results of the Archaeological Study

In the Monastic Association of the Gareja desert a distinctive place is held by the monastery of St. John the Baptist, founded in the second half of the sixth century by St. Lukiane, a pupil and associate of St. David Garejeli: *'By the command of Father David he built the wilderness of Mravalmta in the name of the Holy John the Baptist'.*[1]

The monastery of St. John the Baptist was one of the oldest and most important spiritual seats of Christian Georgia for many centuries. It was a leading cultural-educational centre. Herewith, donor-builders and several generations of monks did their great bit in establishment and development of local rock-cut architecture, monumental painting and literature.

The monastery of St. John the Baptist, *Natlismtsemeli* in Georgian, lies to the west of the lavra of St. David, the centre of the Monastic Association of the Gareja desert, within eight kilometers of it, in historical Tpileli gorge. Compositionally, the monastery is a complex architectural ensemble. It is cut in 250 m long rock mass formed of sandstones and conglomerates of marine origin – in two or three tiers, at a very deserted and hot place (plot I).

At the centre of the architectural complex is the main church of the Nativity of St. John the Baptist, as well as a refectory, the Father-Superior's residence, a church bell-tower and a gate. The inner structures of the monastery are

---

[1] *Dzveli Kartuli agiograpiuli literaturis dzeglebi [Monuments of Old Georgian Hagiographic Literature]*, vol. I (Tbilisi, 1963), p. 239.

37. გალავანი. დასავლეთი სექტორი. ხედი სამხრეთ-დასავლეთიდან
The wall with towers. North section. View from the South - West

walled from the south and south-west with a towered rampart (plot $II_{1,2}$).

Frescoes of the tenth-thirteenth centuries have survived in the principal church and chapels of the monastery (plot III_2).[2] In the western part of the complex the cells, which were reconstructed in the 19th c, are designed in

---

[2] Z. Skhirtladze, Samepo ktitoruli portreti natlismtsemlis monastris mtavar tadzarshi [The Royal Donor Portrait in the Principal Church of the Monastery of St. John the Baptist *Sabchota khelovneba*, 1983, N11, pp. 96-110; idem, Again about the donor images of St. Ioane Natlismtsemeli, *Sabchota khelovneba*, 1987, N3, pp. 108-113; G. Gaprindashvili, *Gareji* (Tbilisi, 1987); A. Volskaya, Rospisi peshchernykh monastyrei David Gareji [Murals of the cave monasteries of David Gareja], in: *Gareji (Proceedings of the Kakheti Archaeological Expedition, VIII)* (Tbilisi 1988), pp. 130-163; Z. Skhirtladze, Kvitkhuro beris preska garejis tsm. Ioane Natlismtsemlis monastershi [A fresco of a stone mason monk in the St. John the Baptist Monastery of the Gareja desert], *Sakartvelos Sapatriarko*, 1991, N1, (1999) pp. 33-39; idem, Les portraits de l'église principale du monastère Natlismtsemeli a Garedja, *Zograf*, N23 (1993-1997), pp. 5-14; idem, Ioane mamasakhlisis saktitoro moghvatseoba garejis natlismtsemlis monastershi [The Donor Activity of Ioane Mamasakhlisi at St. John the Baptist Monastery in the Gareja Desert], in: *Desert Monasticism. Gareja and the Christian East. Materials of an International Conference (Proceedings of the Gareja Studies Centre, II)* (Tbilisi 2001), pp. 133-166; M. Bulia, Istoriul pirta gamosakhulebebi „Natlismtemlis'' monastris sakrebulo tadzarshi [Donor Portraits in the Main Church of the 'Natlismtsemeli' Monastery, Sakartvelos Sidzveleni 7-8 (2005), pp. 168-203.

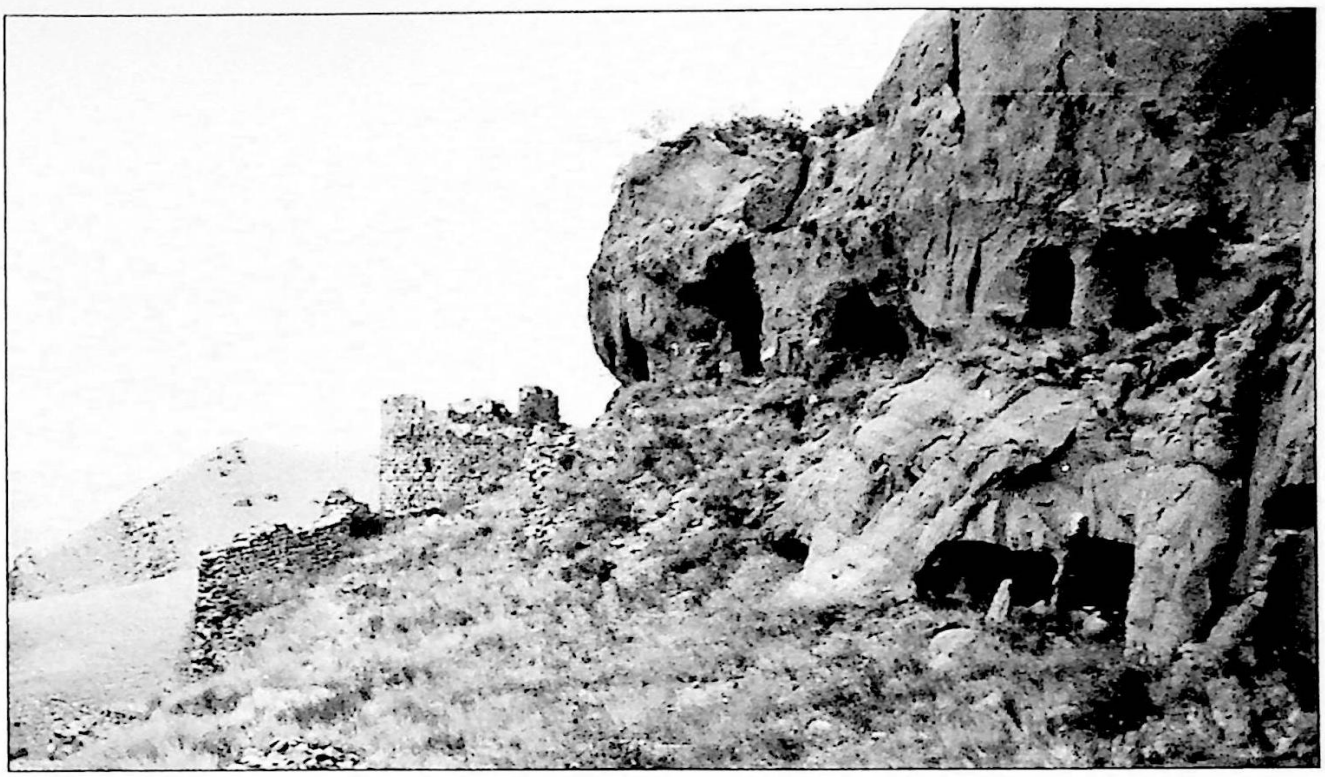

38. არქიტექტურული კომპლექსი. დასავლეთი სექტორი. ხედი აღმოსავლეთიდან
Architectural complex. West section. View from the East

the Empire style and are painted with Oriental ornamental motifs (Fig. 56, plot IV).[3]

By typological classification the following structures are identified in the cave complex:

I. Cultic and memorial: a main church, chapels and a martyria;

II. Cells for dwelling, including: a. caves of a classical period desert monasticism (the 6th-8th c.); **b**. cave-cells of Developed Middle Ages; **c**. rock houses cut in the Late Middle Ages and in the 19th century.

III. Agricultural recetables caves

The chronology of the cave structures of the monastery covers a vast period ranging from the 6th-7th centuries including the turn of the 19th-20th c. In terms of typological classification, the numerous structures of the complex, embracing this long period, represent a stage picture of development of rock cutting art:

Caves of archaic forms of the period of the foundation of the monastery

---

3 G. Chubinashvili, *Peshchernye Monastery David Gareji* [David Gareja Cave Monasteries] (Tbilisi, 1948), p. 113, 115, pl. 36.

39. №3 არქეოლოგიური უბანი. სამაროვანი. № 2 სამარხი. გათხრების პროცესი
Archaeological plot 3. Cemetery. Burial 2 . Process of excavation

(the 6th-7th c.) survive to the west of the principal church, in the first tier of the complex.[4]

In the Developed Middle Ages the monastery assumed a completed architectural form, new architectural forms – rock houses resembling lay dwellings came into being In the same period, the principal church of the Nativity of St. John the Baptist was hewn out as well as small chapels, and martyria.

Radical reconstruction of the complex was carried out in the Late Middle Ages and in the last period of the existence of the monastery – 19th century. Most of the old caves were altered and renovated; new structures were created. In the central and western sectors, rock houses with columns were hewn out and adorned with oriental motifs; open and tunnel-type exits connecting the tiers; the hydraulic engineering unit of the monastery assumed form as a single system: systems of wells and water trapping ditches, cut in various sectors of the rock mass were involved in the architecture of the complex, which essentially resolved the main vital problem of the life of the monks -

4 G. Chubinashvili, op. cit, p.36.

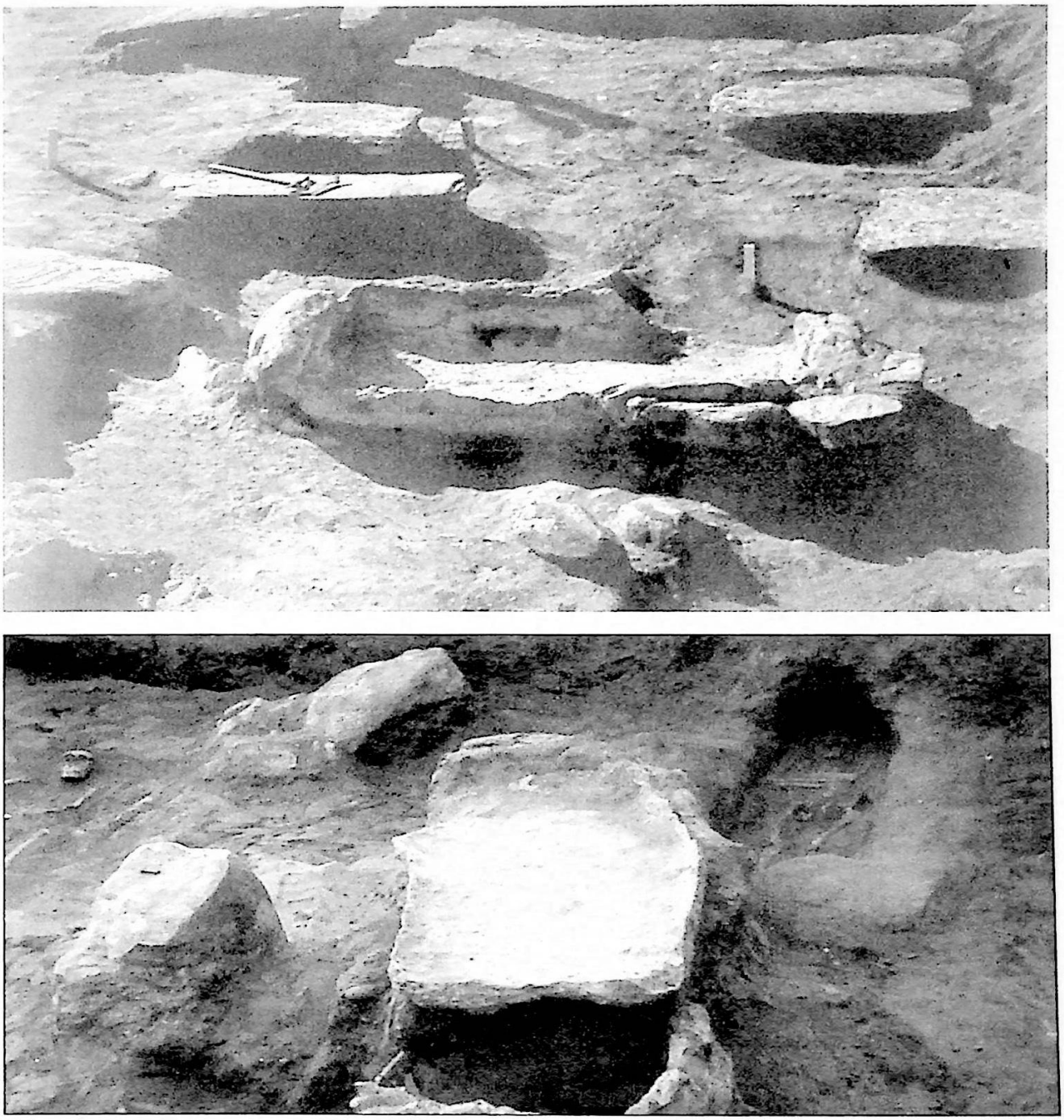

40. №3. არქეოლოგიური უბანი. სამაროვანი. №1, 6, 8 სამარხები. გათხრების პროცესი
Archaeological plot 3. Cemetery. Burials 1, 6, 8. Process of excavations

water supply of the monastery: '*...there is no water here but they trap rainwater in rock wells and drink it*'.[5]

The outward appearance of the monastery suffered substantial change:

[5] Prince Vakhushti, Aghtsera Sameposa Sakartvelosa [Description of the Kingdom of Georgia], *Kartlis Tskhovreba*, vol. IV (Tbilisi 1973), p. 322.

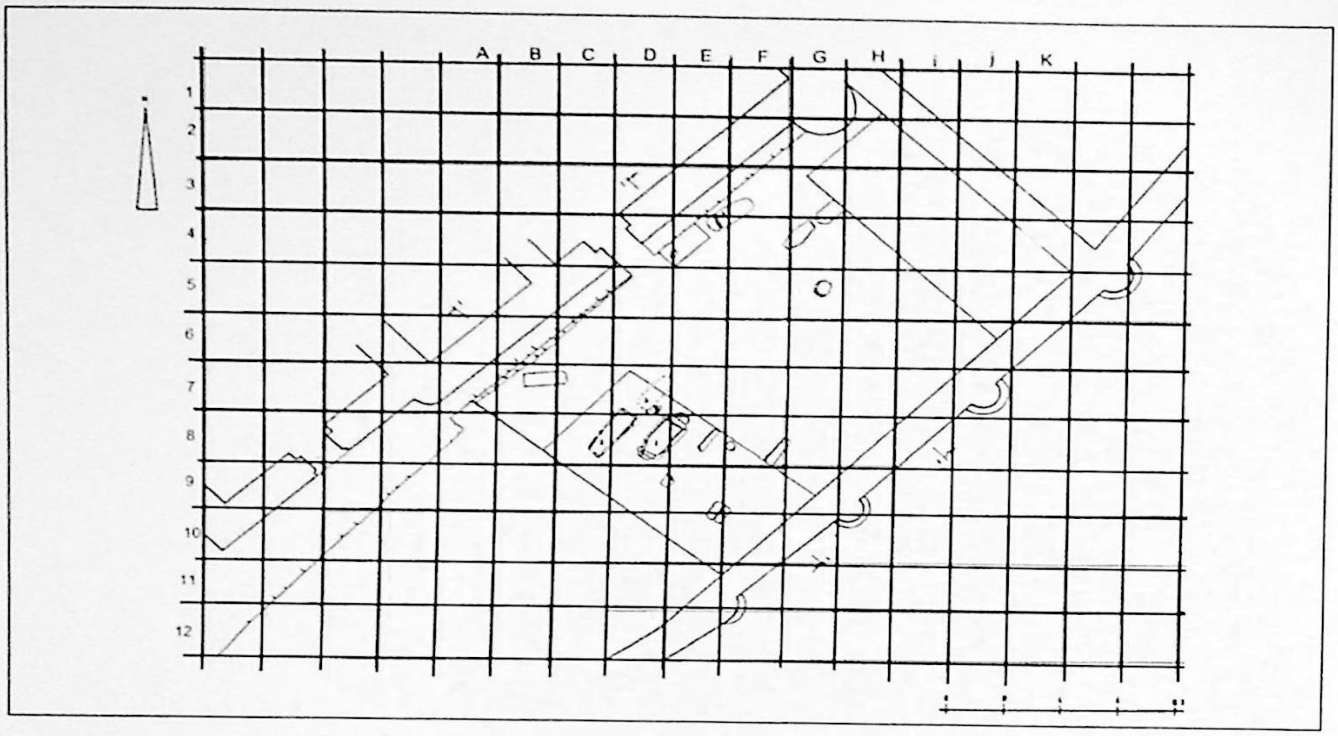

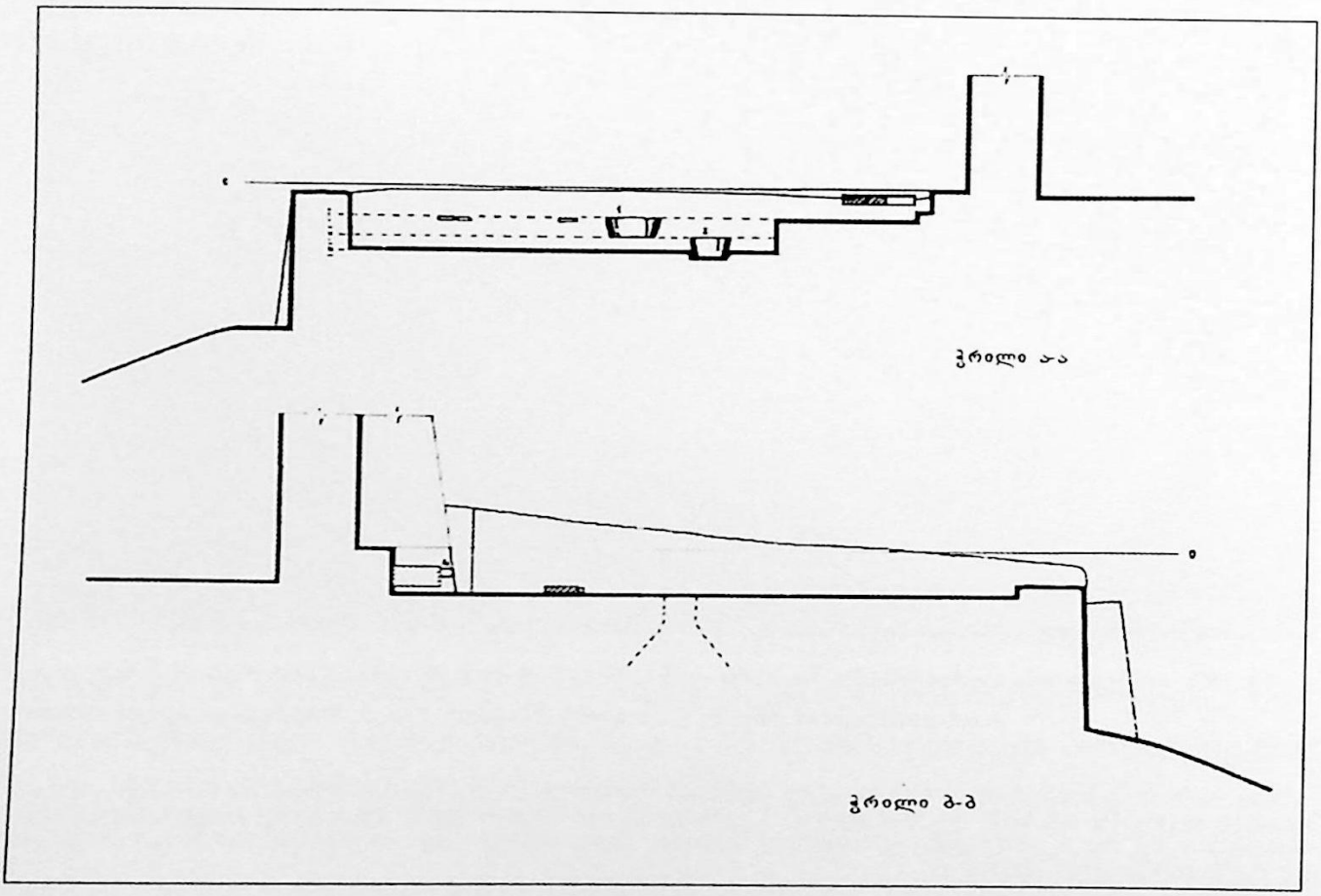

41. №3 არქეოლოგიური უბანი. შიდა ეზო. სამაროვანი. გეგმა. ჭრილები
Archaeological plot 3. Internal courtyard. Cemetery. Plan. Sections

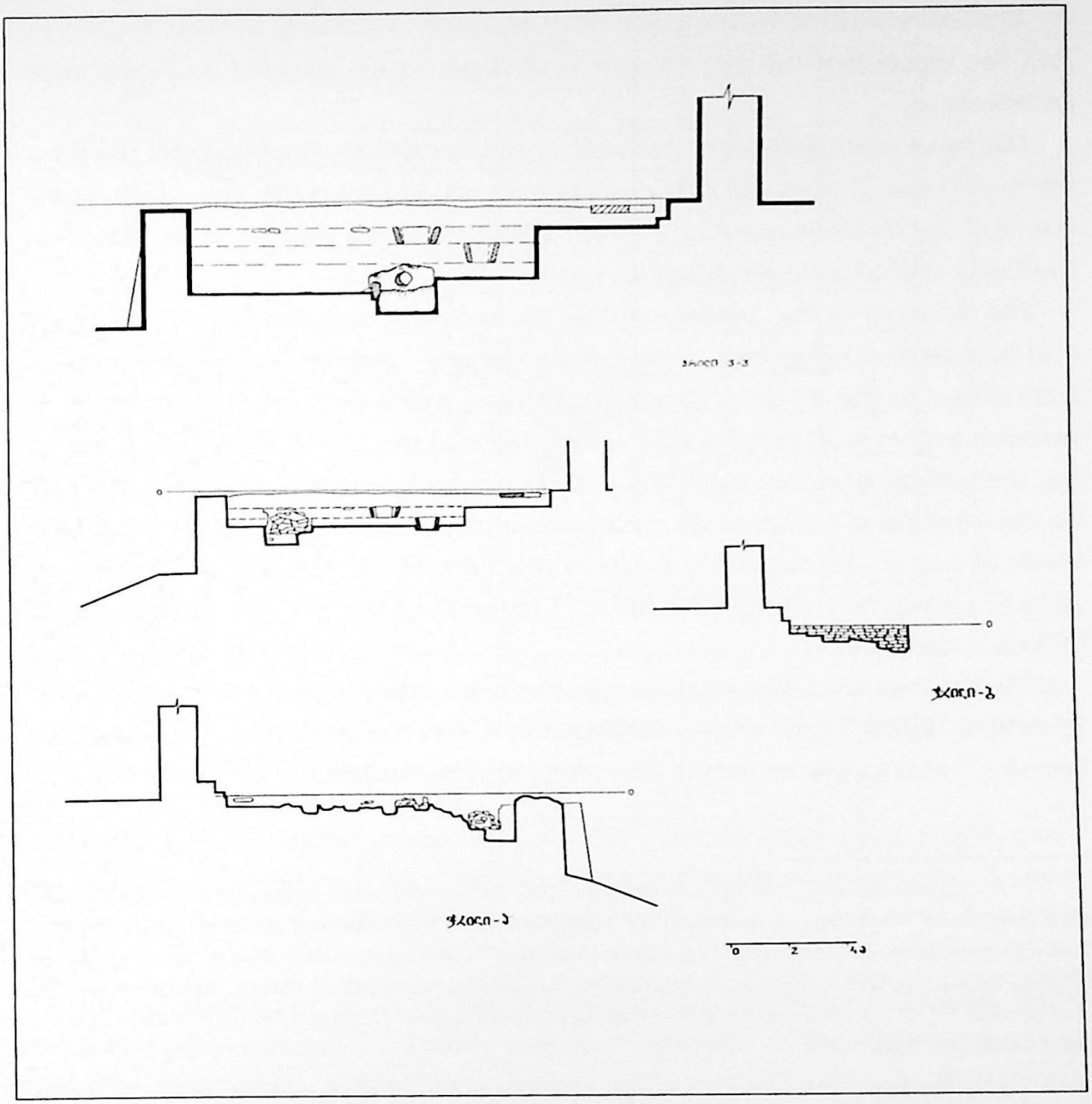

42. № 3 არქეოლოგიური უბანი. შიდა ეზო. სამაროვანი. ჭრილები
Archaeological plot 3. Internal courtyard. Cemetery. Sections

the limestone cultic dwelling and new economic facilities, terrace structures and the reconstructed three-tower wall organically blended with the rock architecture.

The source study basis of the history of the monastery of St. John the Baptist is rich and diverse. In this respect material is especially abundant in the last stage of its existence (the 17th-19th c.); much more meager is evidence on the Early and Developed Middle Ages.

The sources of the history of the monastery comprise both epigraphic and narrative monuments. Epigraphic sources - a stele with an *asomtavruli* inscription of the 6th-7th c. discovered in the monastic complex is worth of mentioning, as well as (plot III_1)[6] inscriptions of the 12th century, accompanying the gallery of donor portraits of the principal church;[7] extant irscriptions on the caves and fortification structures of the monastic complex, including those of Ioane Mamasakhlisi (turn of the 10th-11th c),[8] David the Rector (the 18th.c)[9], Giorgi Avalishvili (the 18th.c),[10] Ioane the Metropolitan of Bodbe (the 19th c.),[11] and others.

The earliest narrative evidence on the foundation of the monastery of St. John the Baptist is preserved in Juansher's, treatise included in *Kartlis Tskhovreba* [12] and in the keimenic (the 10thc) and metaphrastic (the 13thc.) recen-

---

6 N. Chubinashvili, *Khandisi. Problema relyefa na primere odnoi gruppy gruzinskikh stel poslednei chetverti V veka I pervoi poloviny VII veka [Khandisi. The Probleme of Relief on the Example of One Group of Georgian Stelae of the Last Quarter of the 5th Century and First Half of the 6th Century]* (Tbilisi, 1976), pp. 90-93; *Corpus of Georgian Inscriptions. Lapidary Inscriptions, I, South and Eastern Georgia (the 5th-10th c). Prepared for publication by N. Shoshiashvili* (Tbilisi, 1980), pp. 114-115 (with early bibliography).

7 Z. Skhirtladze, Samepo Ktitoruli portreti [Royal Donor Portrait in the Main Church of the Gareja St. John the Baptist , pp. 96-110]; M.Bulia, op. cit., pp. 168-211.

8 Z. Skhirtladze, Ioane mamasakhlisis saktitoro moghvatseoba Garejis Natlismtemlis monastershi. The Donor activity of Ioane Mamasakhlisi in the St. Ioane Natlismtsemeli Monastery of Gareja, in: *Desert Monasticism. Gareja and the Christian East (Proceedings of the Gareja Studies Centre, II)* (Tbilisi 2001), pp. 133-166.

9 Z. Skhirtladze, A Graffiti from the Monastery of St. Ioane Natlismtsemeli, *Dzeglis Megobari*, 1986, N2, pp. 40-43.

10 G. Chubinashvili, op. cit., p. 114; T. Barnaveli, *Kakhetis istoriul dzeglta tsartserebi [Inscriptions of Kakheti Historical Monuments]* (Tbilisli 1962) p. 51.

11 G. Chubinashvili, op. cit. p. 115 ; T. Barnaveli, op. cit., p. 51.

12 *Kartlis Tskhovreba*, vol. I (Tbilisi, 1959), pp. 208-210.

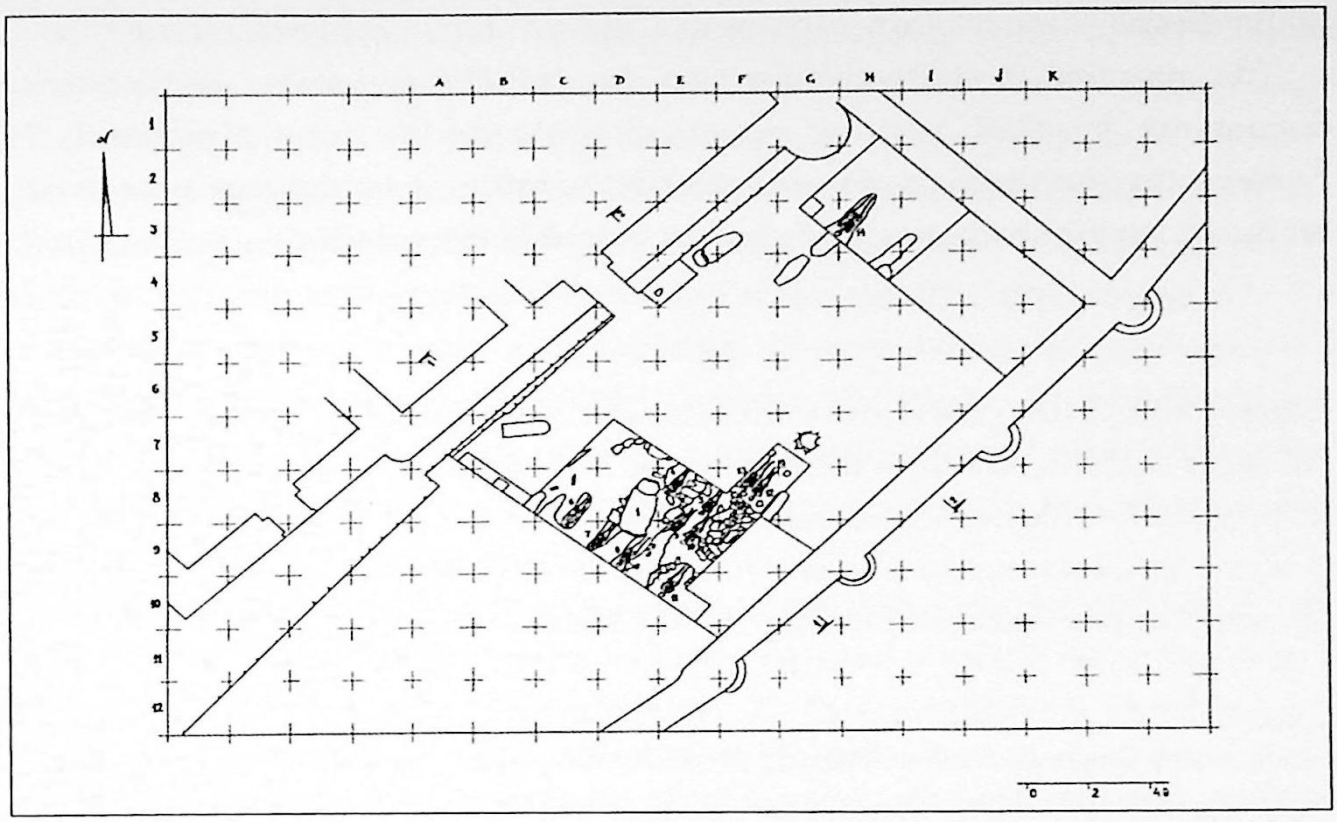

43. № 3 არქეოლოგიური უბანი. სამაროვანი. სქემა
Archaeological plot 3. Cemetery. Scheme

sions of *"The life of Syrian Monks"*.[13]

An inset in a manuscript copied in the 10th century, discovered in the monastery of St. Catherine on Mt. Sinai, belongs to the oldest evidences. It presents description of the library and treasury of the monastery of St. John the Baptist.[14]

The monastery of St. John the Baptist in the Developed Middle Ages should be referred to the collective names: "Garejelis", "The Three Deserts of Gareja", "The Monks of the Three Deserts of Gareja", "The Twelve Deserts of Gareja". This assumption is supported by literary sources and archaeological evidences,[15]which attest to the existence of a monastery as a functioning unit

---

13 *Asurel moghvatseta tsignta dzveli kartuli redaktsiebi [Old Recensions of the Books of the Syrian Monks], ed. by I. Abuladze* (Tbilisi, 1965), pp. 144-184.

14 Z. Alexidze, From Gareja to Mount Sinai: unknown material about the monastic complex from a new collection of Georgian MSS of Mount Sinai, in: *Desert Monasticism. Gareja and the Christian East (Proceedings of Gareja Studies Centre, II)*, (Tbilisi, 2001), pp. 48-63.

15 Z. Tvalchrelidze, Gerejis samonastro tskhovrebis ganvitarebis etapebi arkheologiuri monatsemebis mikhedvit [The developmental stages of monastic life at Gareja according to archaeological evidence], in: *Desert Monaticism. Gareja and the Chrisitan East (Proceedings of the*

at that time.

The situation is quite different in the 16th-19th c. secular and church documents, in which various aspects of monastic life occur abundantly.[16] Noteworthy are inscriptions and pilgrims' graffiti of later times preserved on the monastic structures that contain valuable information.

* * *

Gareja Desert is the oldest and inimitable seat of Christian spirituality. Despite the large-scale destruction caused by the vicissitudes of the centuries, with its original architectural and painting monuments, it amazes today's viewer; it is not an overstatement to say that it is an immeasurable and invaluable treasure for researchers of the legacy of Christian culture.[17]

Gareja Studies Centre, II) (Tbilisi, 2001), pp. 34-37. B.Lominadze Kartuli peodaluri urtiertobebis istoriidan, Senioriebi [From the History of Feodal Relations in Georgia. Seniories] , I (Tbilisi, 1966), p.16 tb.

16 *Documentary Sources of the Gareja Monasteries (13th-18th c.) Prepared for publication by Dodo Lomidze, Manana Chumburidze and Zaza Skhirtladze, in collaboration with Zeinab Gurjidze and Levan Bukia. vol. I and II (Gareja Treasury, V and VI)* (Tbilisi 2008). .

17 The Georgian Orthodox Church and its oldest, most important spiritual seat – Gareja Monastic Complex, in conditions of the independence of Georgia, under the prelateship of His Holiness, Catholicos Patriarch of All Georgia Ilia II, are on the road of rise and revival. At the same time, some two decades ago, in the Soviet period, the situation in the Gareja desert was quite different.

Beginning with the 1920's, monastic life at the Gareja Desert was abolished for decades. The training ground of Soviet troops, functioning there for decades, proved fatal for the monuments of the desert. At that time much was destroyed or badly damaged.

Notwithstanding the difficulties caused by the times, representatives of literature, scholarship, the church and other strata of society could always be found in Georgia who, by their intellectual or spiritual activity, sought to save the desert monuments; as a result of great exertion, they managed to force authorities to pay some attention to the antiquities of Gareja, the distinct, unrivalled seat of cultural heritage that faced total destruction in conditions of the functioning of the firing ground.

The measures taken by the government of that time in Gareja were not of national and ecclesiastical significance; they were rather of economic purpose and for showing off. Roads were built to the Lavra of St. David and to the monastery of St. John the Baptist, individual restoration and scholarly projects were funded. New impetus to these processes was given in the 1980s by the launching of a national campaign in Georgia, and the return of the Georgian people to the Church.

Later on, through the prayers and blessing of the Catholicos-Patriarch of All Georgia and the efforts of local donors, international and domestic foundations, through the endeavor of the Gareja Studies Centre and state will, conservation-restoration work began at the Lavra of

G. Chubinashvili was the initiator of the scholarly study of the Gareja Desert. In his monograph 'Peschernye monastyri David Gareji' ('The Cave Monasteries of David Gareja) he gave a landmark definition of the scale and significance of the Monastic Association of the Gareja desert for the history of Christian culture, giving priority to its complex study with a view to creating as far as possible a comprehensive picture of its centuries-old existence.

Archaeology became one of the principal directions of studies put to use in this connection, becoming organically linked to the study of monasticism in the Gareja Desert. At the same time, archaeological studies assumed the role of facilitator and executor of restoration, conservation work and resumption and strengthening of monastic life.

Archaeological study of the monastery of St. John the Baptist began in 1980. At that time, the archaeological-speleological expedition of the State Museum of Georgia (G. Gaprindashvili, Z. Tvalchrelidze, S. Burdiladze, architector Nodar Bakhtadze) carried out exploratory excavations. The work continued in 1981 as well. In 1982, on the basis of the artifacts culled by the expedition, a commission was sent to the Monastery of St. John the Baptist. It was composed of Director of the State Museum of Georgia Levan Chilashvili, Deputy Director Aleksandre (Lali) Javakhishvili, Head of Chair of the History and Theory of Art of Tbilisi State University Parmen (Napo) Zakharaia, Head of the Speleology Laboratory of the State Museum of Georgia Givi Gaprindashvili, archaeologist Zurab Tvalchrelidze and architect-restorer Teimuraz Abramishvili.

In the same 1983, in conformity with the scientific-research plan of the State Museum of Georgia (which took into account the recommendations of the Commission), a permanent **archaeological expedition was set up for the studying of the St. John the Baptist monastery**. The purpose of the work of the expedition was to determine the stratigraphy of the site, to ascertain the range of monastic life and the principal stages of its development on the basis of a typological analysis of the archaeological artifacts, and in general, to gather materials for a monographic study of the monastery of St. John

---

St. David and monasteries of Natlismtsemeli and Udabno. Thus, step-by-step, in conditions of the political and economic situation in Georgia, parallel to the establishment of democratic processes in the country and the revival of the Georgian Orthodox Church, the church is purposefully regaining its historical and spiritual mission in the Gareja desert, that was lost centuries ago.

the Baptist in the historical-archaeological aspect. For its part, the process of the archaeological study of the complex envisaged staged preparation of the archaeological structures for carrying out restoration-conservation works.[18]

As a result of the archaeological excavations carried out in 1983-1989 significant material was brought to light towards a monographic study of the monastery of St. John the Baptist.[19] Owing to the well-known political,

---

[18] Owing to the close location of the monastery to the military firing ground, the expedition had to work in difficult conditions: during the training exercises of Soviet army units, under pressure of the command, in conditions of aircraft flying overhead and artillery firing. Notwithstanding most difficult factors, in a number of cases connected with responsibility for one's personal safety and protection of dozens of young lives, the expedition continued purposeful work. The question arises as to what power protected the expedition and instilled it with confidence to continue research work. Before answering the question, I consider it advisable to mention about the existing situation during the expedition. This will help to have a general opinion about the time when performed scientific works were connected with definite risks in the Gareja Desert.

Apart from the natural conditions of the desert, attacks of marauding bands, a case of an armed attack on the expedition and automatic rifle fire opened against members of the expedition, there were considerable difficulties in relations with the military personnel, who purposefully destroyed the Gareja Desert cultural monuments of the world significance. There were cases of shells falling on the territory of the monastic complex, which, along with damaging the monument, was attended by other irreparable consequences. At the St. John the Baptist monastery we narrowly came across a soldier who held a shovel and had begun destruction of the ornaments of the iconostasis of the principal church. There were cases when missiles fired from an antiaircraft installation fell close to the motorway, destroying a flock of sheep on pasture. One such stray shell exploded near our bus, when we were returning to our base from the monastery after work. I recall the sincere and encouraging call of our Kakhetian driver advanced in years driver, "Zura, I have been in the War, boys, do not be afraid", followed by his quick maneuvering of a car along the field, skirting the hills and leading us to safe place. Twenty young men and members of the expedition encouraged by the driver's performance, shouting "good Kakhetian expletives" at the military, passed that dangerous section of the firing ground.

Regrettably, soon – in 1985 –after the completition of field archaeological works, a shell found on the territory of the Gareja Desert claimed the life of Avtandil Gogmiashvili, a worthy member of the expedition, native of village Udabno and distinguished youth among his peers.

It is clear in retrospect that, along with my great love and awe for the unique monastic complex of Gareja, the prospect of scientific work, the support of my friends and collaborators, as well as my mother's prayers, one of the principal motives and protector was doubtless the great grace and power that has permeated the Gareja desert monastic association over the centuries of its existence – "The Lord has granted you third of the grace of Jerusalem." (see Bibliography p. 117)

[19] The participants of the permanent archaeological expedition studying the desert monastery of St. Ioane Natlismtsemeli in 1983-2002: Z Tvalchrelidze, PhD (History), Director of the Expedition, G. Gaprindashvili, Head of the Laboratory of Speleistics, S. Burdiladze, PhD

economic and social processes that began in the country in 1990, field archaeological work at the complex was temporarily discontinued.

Archaeological study of the monastery was resumed in 1995. In subsequent years (1996-2005) work was carried out in expanded format, under the aegis of **the Archaeological Expedition for the Study of the Gareja Monastic Complex**, for at this stage the purpose of the archaeological study of the monastic assosiation was to conduct research towards solving a number of significant problems:

At Kvabebi: the question of the interrelationship of the cave complex and the attached settlement is to be decided; it should be ascertained whether the group of caves represent a monastery with a settlement or they form a rock village.

(History), N Bakhtadze, DSc (History), E. Nadiradze, DSc (History), G. Javakhishvili, PhD (History); scientific collaborators: R. Pataridze, A. Gogiashvili, N. Akhalkatsi; laboratory assistants: †E. Razmadze, G. Davitaia, R. Merabishvili, L. Shoshitashvili, †L. Tvalchrelidze; architects: G. Bagrationi, D. Kandelaki, G. Razmadze, M. Shavadze; topographer: R. Atoyan. Photorecording of the process of excavations and of the artifacts brought to light was carried out by: N. Andronikashvili, G. Bumbiashvili, G. Gaprindashvili, Z. Tvalchrelidze, Z. Shavianidze; chemical-restoration work of the artifacts was done by †Ts. Abesadze, PhD(History) and N. Kebuladze, PhD (History), laboratory assistants E. Meskhidze and T. Gotsiridze. Earthwork was done by 3rd-year students of the faculty of hydro-sanitary equipment of the Georgian Polytechnical Institute, pupils of the polytechnical school of Sagarejo (Director: † J. Dapkviashvili, Deputy Director O. Gotsiridze, teachers: Kartlos Tiginashvili and others) and the residents of v. Udabno, led by Zaur Butkhuzi, David Tsikubadze, † Omar Gobejishvili and † Murtaz Chartolani. The following persons participated in the expedition as volunteers: R. Chelishvili, G.Tvalchrelidze, V. Tvalchrelidze, G. Gugutishvili, G. Gorelashvili, M. Intskirveli, T. Ghudushauri, N. Ghudushauri; the expedition was honestly served by the drivers of the Sagarejo N 5 interbranch motor-transport association: U. Esiashvili, G. Kalanjarishvili, and others. Over the years the expedition felt considerable attention and support from † Levan Chilashvili, Director of the S. Janashia State Museum of Georgia, Academician of the Georgian Academy of Sciences, † Alexandr Javakhishvili, Deputy Director, Corresponding Member of the Georgian Academy of Sciences, † Mrs. Oliko Giorgobiani, Head of the Planning and Finance Service of the Georgian Academy of Sciences, † Mrs. Medea Mezvrishvili, as well from on the part of the Government responsible for the cultural heritage of Independent Georgia. At the same time I'd like to stress my deepest gratitute to Amba Alaverdian -Metropolitan David for his kind attention and blessings that were expressed while being the head of Lavra, also for his vigilance shown towards our excavation works carried out at Gareji Mravalmta Monasteries.

I would like to thank on behalf of the archaeological expediton of the Gareja monastric complex and the Georgian National Museum each of the persons, as well as hundreds of students and school-pupils working at the site with a noble purpose for the assistance they rendered in the scientific study of the monastery of St. John the Baptist, in the maintenance and care for the complex and revival of monastic life there.

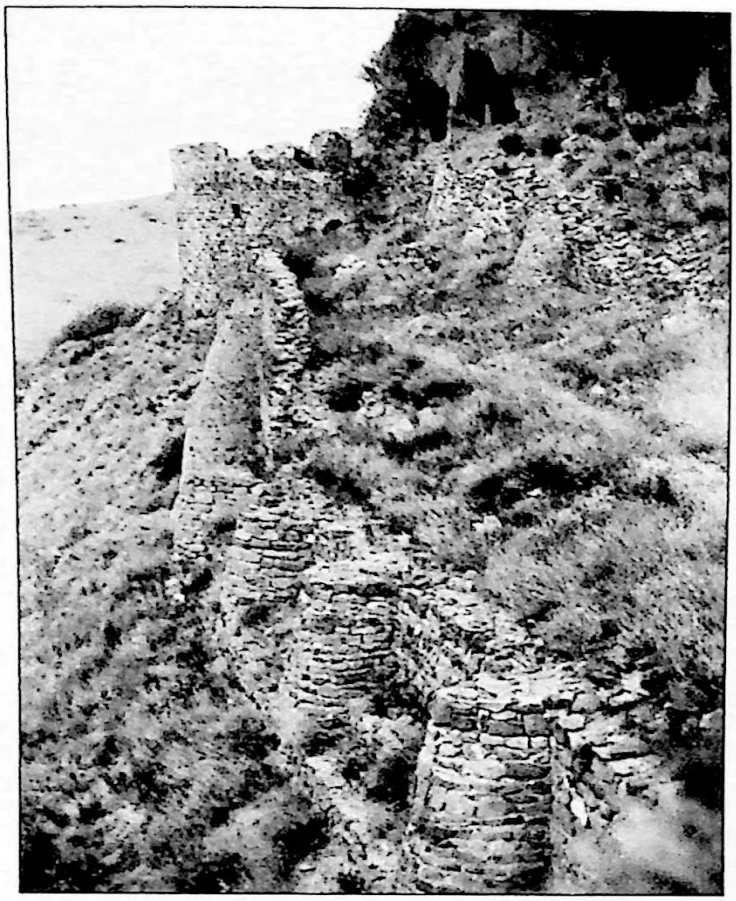

44. არქიტექტურული კომპლექსი. გალავანი. დასავლეთი სექტორი
Architectural complex. Fence. Western section

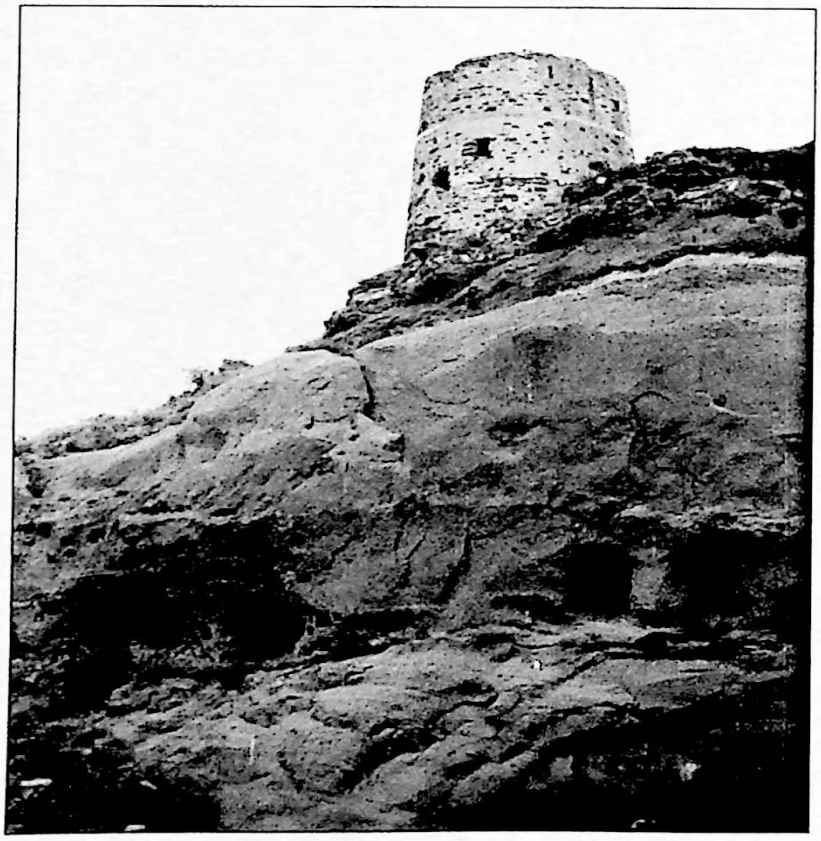

45. მიტროპოლიტ იოანე ბოდბელის კოშკი (XIX ს)
Tower of Metropolitan Ioane Bodbeli (19th c.)

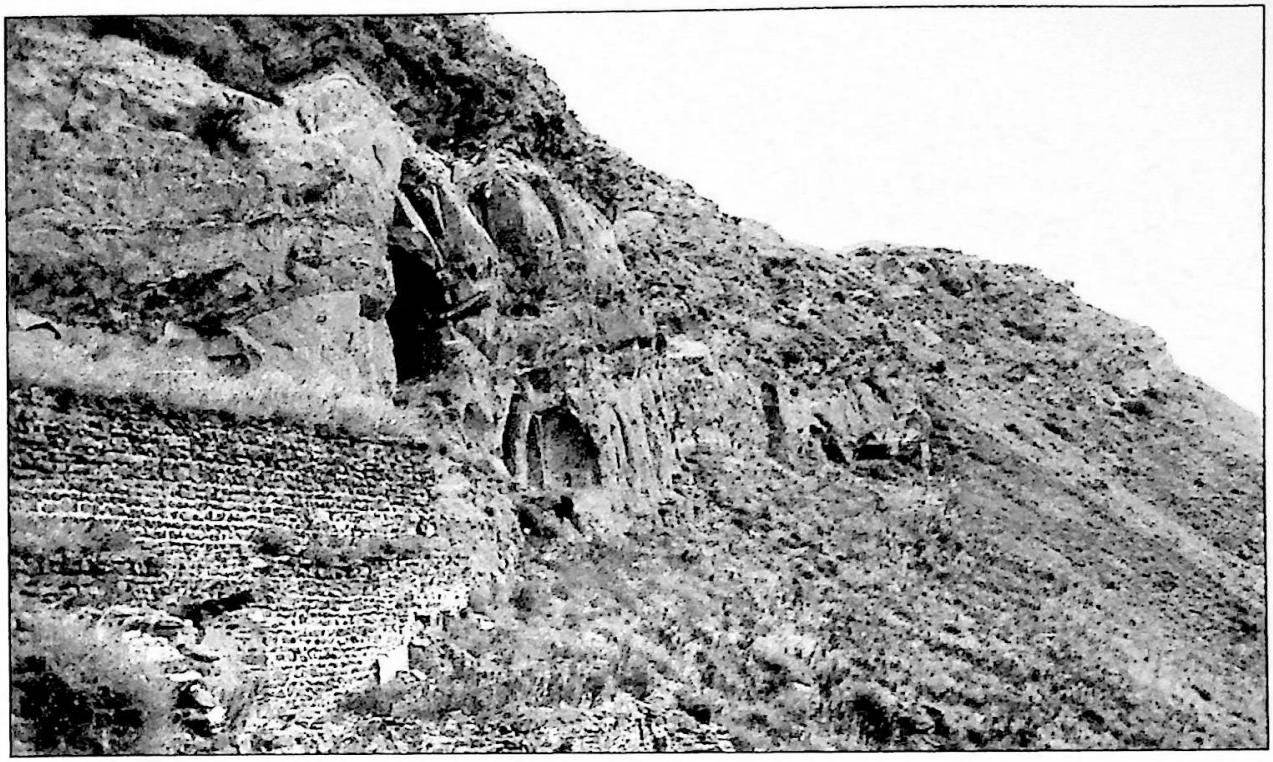

46. არქიტექტურული კომპლექსი. აღმოსავლეთი სექტორი
Architectural complex. Eastern section

47. № 1 არქეოლოგიური უბანი. გალავნის ნაშთები-კონტფროსი (XI-XIII სს). გათხრების პროცესი
Architectural plot 1. Remains of the 11th-13th c. wall with a counterfort. Process of excavations

At Sabereebi: it is to be determined whether the complex belongs to the cynovial monastery type or it is a martyrium, similar to some medieval sites of the Christian East.

Simultaneously with archaeological works, the process of gradual restoration of monastic life began at the monastery of St. John the Baptist. Bearing in mind the existing reality, it became clear that monastic life would soon be restored fully. Indeed, very soon this process assumed an irreversible character.

Beginning in 2001 restoration-reconstruction works commenced at the monastery. This made necessary some corrections in conducting field works. Excavations were carried out through coordinated collaboration with the Georgian Patriarchate; this allowed non-professionals, separate structures and demolition of cultural layers.

At the present stage of study of the monastery of St. John the Baptist the central and western massifs of the complex have been archaeologically studied. As a result, new monastic structures have been brought to light – churches and chapels, cells, dwellings, household and production facilities, water supply and fortification systems, as well as a later period burial ground.

Exploratory excavations were carried out in the eastern part of the monastery – in one of its most important sections. In this section of the complex, the first tier covered with cultural layers is likely to come to light. This assumption is based on art study research and artifacts brought to light by control archaeological works.

As it appears from preliminary evidences, beginning with the rise of monastic life at the monastery of St. John the Baptist (the 9th century), throughout the developed and late medieval times, the eastern part of the monastery must have been the principal section for the formation and development of a single architectural ensemble.

* * *

The archaeological study of the monastery of St. John the Baptist has initiated a new cycle in the study of Gareja monasteries: the earlier point of views have been checked, expanded and in a number of cases revised; questions of the chronology and typology of the site have been made more precise, new sites have been brought to light.

Archaeological excavations were carried out on six plots of the monastery:

Plot I: eastern sector of the monastic complex (squares a-2, 3 and b-3 of

48. გალავანი. ცენტრალური სექტორი. XI-XIII სს და XVII-XVIII სს სამშენებლო ფენები
Fence. Central section. Building layers of the 11th-13th and 17 th-18 th c

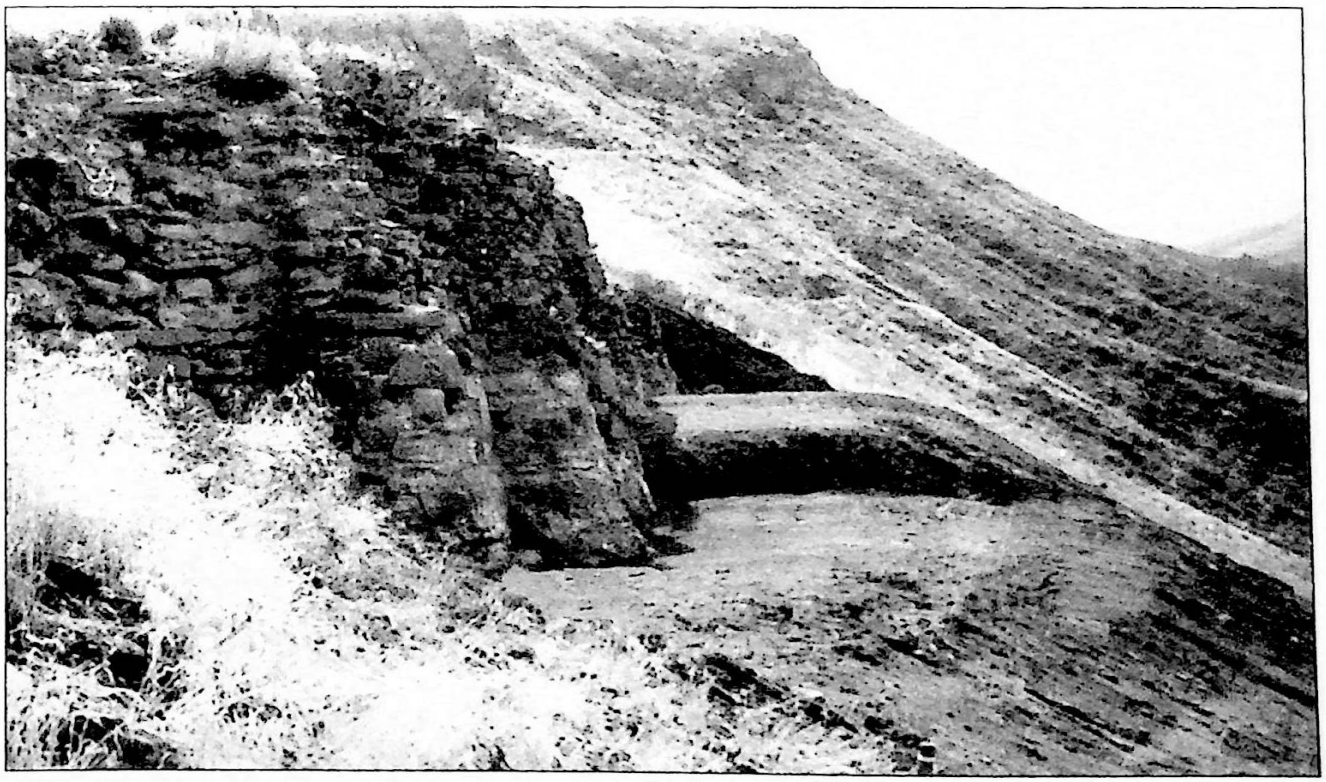

49. გალავნი. ცენტრალური სექტორი. XI –XIII სს და XVII-XVIII სს სამშენებლო ფენები. გათხრების პროცესი
Fence. Central section. Construction layers of the 11th-13th and 17th-18th c. Process of excavations

50. გალავანი. ცენტრალური სექტორი. XI –XIII სს სამშენებლო ფენა-კომფორსი. გათხრების პროცესი
Fence. Central section. Building layer of the 11th-13th c. with a counterfort. Process of excavations

area P; squares a-1, b-1, 2 and c-2, 3 of area O);

Plot II: the territory lying outside the eastern wall of the rampart of the monastery (square c-3 of area K; square a-3 of area L; square a-1 of area O);

Plot III: the inner yard of the monastery and part of its adjacent western sector (squares a-1, b-1-3 and c-1-3 of area K; and squares a-3 and b-2, 3 of area H);

Plot IV: western sector of the monastic complex (square b-1 of area G; square a-3 of area C; square c-3 of area C¹);

Plot V: outside the monastery rampart – the territory of the complex of household economy and dwelling structures on the lower terrace (squares a-1, 2 and b-2 of area F; square c-1 of area E, and square a-2, 3 of area C);

Plot VI: north-eastern part of the monastery (slope), sector of the water supply system (wells, ditches), hewn in the rock, in the economic zone of the complex (square b-1, 2 of area Y); square a-1, 2 of area U; square c-1 of area T, and square c-1 of area P¹.

Archaeological work was carried out with a view to studying various structures of the monastery – caves, household and economic purpose cave

facilities and limestone structures, fortification and water supply systems, as well as the burial ground. Stratigraphic sections were made at various sectors of the slope of the monastic complex.

Caves: part of the caves cut in the first tier of the monastic complex are filled with cultural layers of various thickness, and part is buried under the mass of crumbled rock. Archaeological study of the caves envisaged bringing cultural layers to light, and determination of questions of chronology and typology.

Three chronological groups of caves were identified on the basis of stratigraphic and typological data:

Cells of the 6th-8th centuries that do not contain cultural layers.

Churches and chapels and household and manufacturing facilities of the 11th-13th centuries.

Cells, household and economic purpose caves of the 17th-19th centuries, Archaeological excavations showed that a part of the caves of this group suffered radical reconstruction in the 17th-19th centuries, while the other part was cut at that time.

According to stratigraphic data, the caves were divided into: **a.** single-layer sites containing the 18th-19th c. material and **b.** two-layer sites (the former or upper layer is dated back to the 17th-19th c. and the lower layer to the 9th-13th c.).

Cells of the 6th-8th c.

According to G. Chubinashvili, to the west of the principal church of the monastery, cells of the initial period of monastic life, dated back to the 6th-8th c. are attested in the row of the first tier. The shape of the caves came close to a circle or an ellipse, with almost arched ceiling and shelves at various levels (Fig.13).[20] The archaeological study of the sites aimed at determining the cultural layers and obtaining additional material for planning structures.

Archaeological study of cell № 43 of elliptic plan in square b-1 of area K (plot 3) failed to reveal material of the cave cutting period.

Only a 0.2 m thick cultural layer of the last period of the monastery of existence was attested in it.

---

[20] G. Chubinashvili, op. cit. p. 36.

The excavations carried out in cave № 48 showed that it was a facility of disproportionate, unordered in plan polyhedron shape, crudely hewn, with slightly pointed ceiling, without a window, a door of rectangular shape. Rectangular and round household purpose pits were attested in the floor; the thickness of the cultural layer was 0.6-0.8m (Fig.14). As it transpired, the cave functioned to the end of the existence of the monastery, and after losing its original purpose, it performed the function of household facility.

The archaeological study has shown that monastic period caves of the 6th-8th c. do not contain earlier layers, which should be accounted for by their functioning in later centuries.

Churches and chapels of the 11th-13th centuries

Archaeological excavations were carried out in the easternmost part of the complex: in cave-church №1 (archaeological plot № 1), square a-3 of area P, as well as in the porch in front of it (Fig. 15)

The excavations have shown that the church was of aisled type, with unknown before elements of the interior: an altar, a desk, three-arched chancel screen and prothesis, entrances to the church and to the chancel through an architrave door from the porch came to light. The thickness of the cultural layer containing the 17th-18th - century material totaled 1.5m. According to typological classification, the church belongs to the developed Middle Ages, continuing to function in the subsequent period as well.

In a-3 square, C-3,4; d-4 and E-4,5 square (archaeological pl. 1, Fig.16) cave church №3 with a Deesis composition, and the annex in front of it have been studied. The excavations showed the existence of a single-naved type church, with elements of planning-spatial structure: niches, arches and desks. The thickness of the cultural layer containing the 17th-18th c.

Typologically, the church belongs to the developed Middle Ages, as it transpired, it functioned in the Late Middle Ages as well.

Chapel of the St. Protomartyr Dimitrios, according to a written source, representatives of a Georgian noble family are buried in the chapel to the south of the main church of the monastery: "*. . . chapel of the holy protomartyr Dimitrios, in which noble persons are buried.*"[21]

The cleaning archaeological work carried out inside the chapel showed that the cultural layer was 0.2-0.5 m. True, it did not contain material, yet

---

21 Tarasi the Archimandrite, Desert of the Holy Forerunner John the Baptist, *Sakartvelos sasuliero makharobeli* (1864), N3, p. 73.

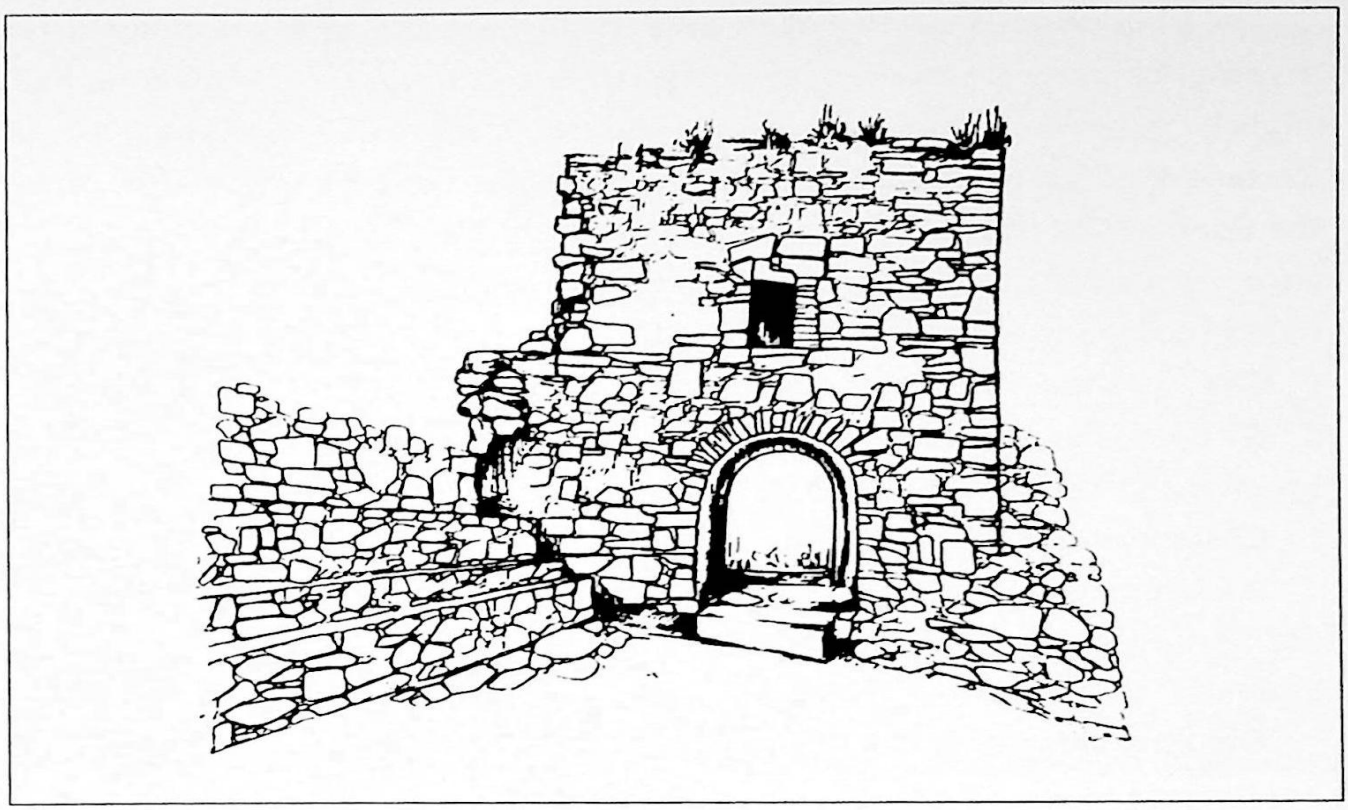

51. კოშკი-კარიბჭე. გრაფიკული ანაზომი
Tower and main gate. Graphic measurement

yielded additional elements for the planning of the interior of the chapel. To the south of the altar, erected at the eastern wall, a small, table-shaped, small-sized protuberance was found hewn in the rock, and at the south wall two desks, separated 0.4m from each other (Fig. 17). As expected, burials were arranged under the floor faced with so-called Georgian bricks. Their existence is attested by written sources,[22] as well as contours of a burial cut in the rock at the south wall and a burial opened by the brotherhood of the monastery. In order to study the burials in the chapel the upper layer of the floor should be removed, synchronously with restoration-conservation work at the site.

Analogously to the Christian East, martyria in the shape of ossuaries were fairly widespread structures over the centuries in the monastic association of the Gareja desert. They are attested at Bertubani (the 6th-7th c., later, in the 10th c. painted and in the 11th-12th c. renovated), Tsamebuli (the 6th-7th c. re-used in the 17th-18th c.), Udabno (the 11th-12th c. modified-renovated and re-used in

22 Ibid. p. 73.

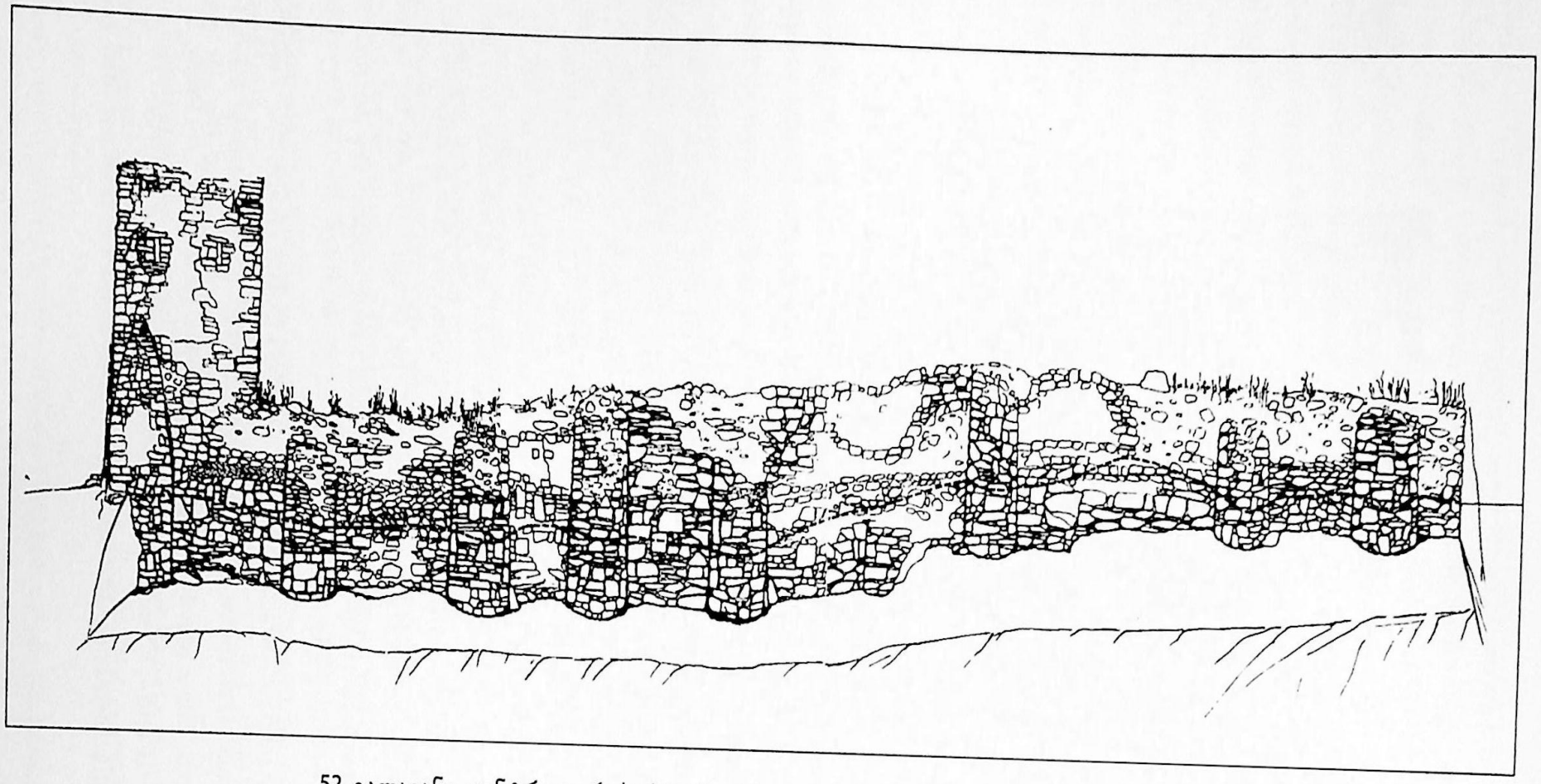

52. გალავანი. ცენტრალური სექტორი. გრაფიკული ანაზომი. ხედი სამხრეთიდან
Fence. Central section. Graphic measurement. View from the south

53. №5 არქეოლოგიური უბანი. კლდეში გამოკვეთილი არხი და წყლის დინების მარეგულირებელი ნაგებობა
Archaeological plot 5. Channels cut in the rock and structure regulating water flow

the 17th c.); Pirukughmari (the 9th-10th c.) monasteries, as well as in the Lavra of St. David (17th c.).[23]

The tradition of arranging burial-grounds at Gareja desert monasteries took shape synchronously with the existence of martyria. Burial grounds occur in Kvabebi complex at the end of the Early Middle Ages, namely from the 9th-10th c.,[24] in the Lavra of St.David it is attested in the Late Middle Ages,[25] and in the monastery of St.John the Baptist it is evidenced towards the end of monastic life.[26]

---

[23] Z. Skhirtladze, Martyrs and Martyria in the Gareja Desert, in: M. Kaplan ed, *Monasteres, images, pouvoirs et societe a Byzance [Byzantina Sorbonensia, 23]*, (Paris 2006). pp. 61-88.

[24] B. Mchedlishvili, Ivrispira ''Kvabebis'' arkeolologiuri dazvervebi [Archaeological *Explorations of the Iori Area), Archaeological Expeditions of the Museum of Georgia*, V (Tbilisi, 1977), pp. 157-159.

[25] *Tsminda Davit Garejelis Udabno, shedgenili mghvdel-monazon Kalistrates mier [The desert of St. David Garejeli, compiled by hiero-monk Kalistrate]* (Tbilisi, 1884), p. 24-25.

[26] Z. Tvalchrelidze, Stages of development of monastic life in Gareja according to archaeological data, in: *Desert Monasticism. Gareja and the Christian East [Proceedings of the Gareja*

54. № 5 არქეოლოგიური უბანი. წყლის დინების მარეგულირებელი ნაგებობა. გათხრების პროცესი
Archaeological plot 5. Structure regulating water flow. Process of excavations

Cells, household and workshop purpose caves of the 17th -18th c.

In square c-3 of area O study was made of a rectangular plan household economy cave, with a circular facility (archaeological pl. №1, Fig. 19). The façade part of the cave revealed wall masonry of broken stone with lime mortar, joining the old remnant of the cave–the rock structure of the façade wall. A rectangular door was made in the north wall, and niches oriented along the E-W axis. In the west wall there was an arch, and a desk was attested in the eastern wall. In the northern part of the cave, eight holes of 11-16-25 cm diameter had been made in an auxiliary facility floor, hewn into the depth of the rock (Fig. 18). The cultural layer (thickness: 0.8-1m) contained the 17th-18th c. material.

As evidenced by the archaeological material and architectural planning, the cave was hewn in the developed Middle Ages. In the course of time its façade crumbled and was replaced in the Late Middle Ages with a limestone wall.

Studies Centre, III, (Tbilisi 2001), p. 28.

Excavations conducted in a-3 square of area L, (archaeological plot №2, Fig. 20). outside of the eastern part of the monastery of St. John the Baptist rampart brought to light a buried cave of the first tier. Two cultural layers were identified in it (thickness: 1.9m): the upper with the 17th-18th c. material and lower, dated back to the 11th-13th c.

The cave is circular in plan. On its south and east sides a stone masonry with adobe solution was attested (Fig. 21-22)

Iron slags, ashy layers, forges and water hole for tempering metal, found in the 11th -13th c. lower layer of the cave, gives ground to consider the cave to be a smith's shop (Fig. 22).

The discovery of a cave smithery leads me to assume the possible coming to light of the first row of caves covered with a cultural layer; as a result, this section of the monastery will prove to be three-tiered. This will add elements to the planning of the façade of the architectural ensemble and the structural system of the monastery will be defined more substantially at different stages of monastic life.

Excavations were carried out in the western part of the monastery, along the Ioane Bodbeli tower. In square b-2 of area H of the first-tier register, a group of five caves was studied (N39-43, Fig. 26, 29-32). It consisted of cultic, household-utility and economic purpose caves, facilities and a system of staircases linking the tiers.

A very non-standard fact for Georgian monastic seats was recorded in cave 40, with a system regulating the water level and a fireplace; (Fig. 29-30). from the south a room with a wooden floor was attached to the cave .

According to the artifacts brought to light in the cultural layer (thickness 1-1,3m), the caves (except N 43 cell) date back to the 18th-19th c.

In the westernmost part of the monastery, a large-sized cave was excavated in square b-2 of area G (plot 4), on the front terrace of the complex. It became clear that the cave consisted of two equal-sized caves (Fig. 33-34) cut at different levels.

Between the caves a 2.1 cm wide exit was brought to light (thickness of the cultural layer: 1- 1.2).

From zero point at 0.25-0.9m depth material dating from the 18th-19th c. was found, and at 1.1 m level, artifacts from the 11th-12th c.

Circular holes for placing *dergis* had been cut in the wall of the cave lying to the east. The cultural layer (thickness: 0.6-0.7m) contained the 18th-19th c.

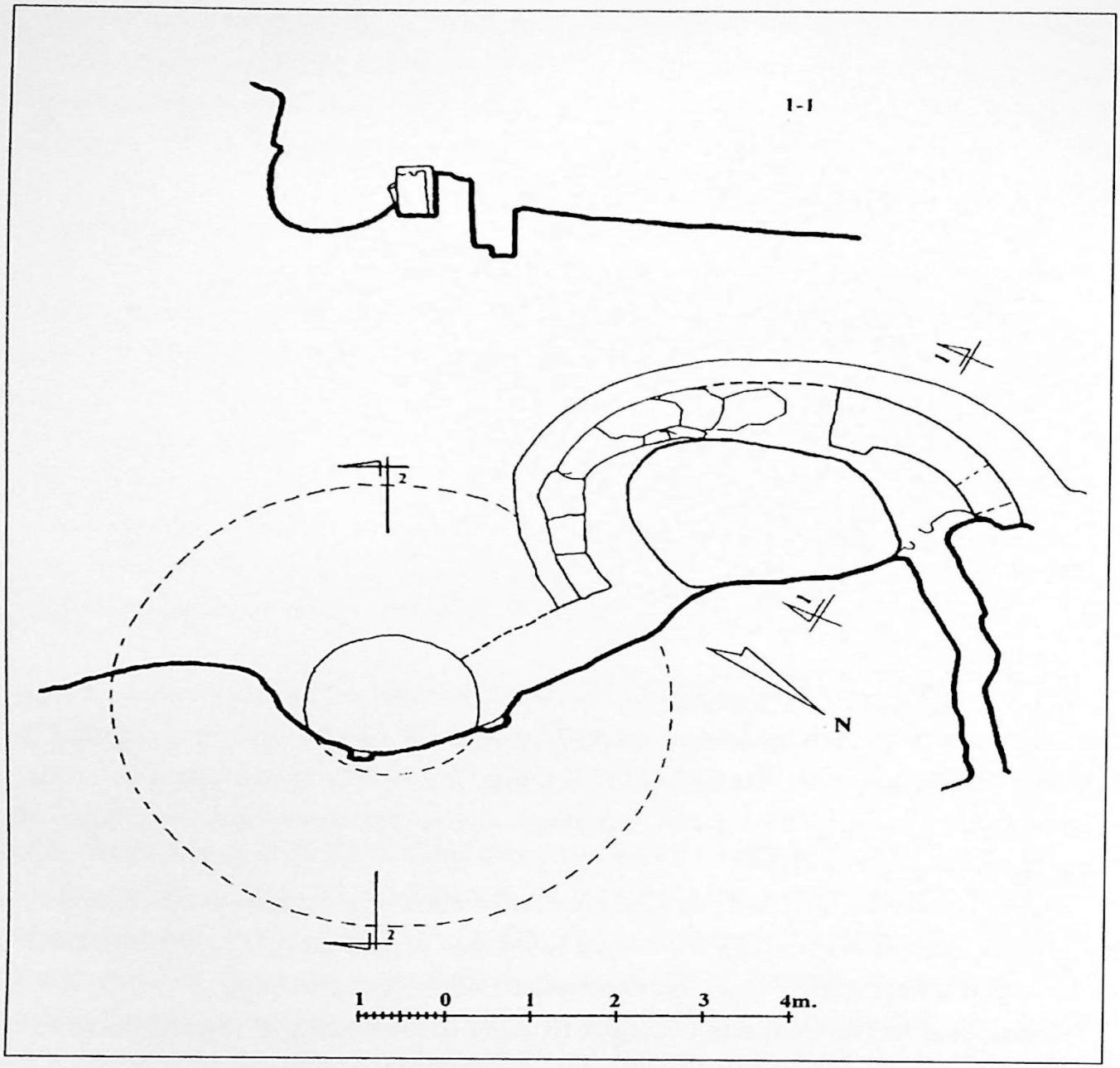

55. № 5 არქეოლოგიური უბანი. ჰიდროტექნიკური სისტემა. დასავლეთი სექტორი. გეგმა
Archaeological plot 5. Hydraulic engineering system. Western section. Plan

material.

The cave, as it is seen, in the late monastic period had an economic function.

Economic and household structures

Wine cellar complex. In the so-called inner yard, in squares b-2 and 3 (plot 3) of area K, at the depth of 1.5-1.7m. a second cultural layer of 0.8-0.1m thickness, containing 9th-12th c. material and remains of a wine cellar

came to light: fragments of limestone wall masonry, oriented Eeat-West, and fragments of wine jars, remains of a roofing construction - a hole hewn in the rock with a remnant of a wooden beam, a wine-press built of sandstone quadrels and tiles and plastered with lime; in the western wall a circular hole was cut for liquid to flow.

Kitchen complex with a structure, bread-oven and stove - in the north-western part of the inner yard of the monastery, a dome-shaped bread-oven built of so-called Georgian brick, on a circular base came to light alongside remnants of the wall of a household facility built in the opening of the cave in square b-1 of area K. At the same place a wine jar was found to supply water for the baking process: a small-sized oval vessel, the so-called ,,fire preserver'' and traces of a badly damaged stove. The cultural layer (1-1.2m thick) contained the 18th-19th c. artifacts of the closing period of the existence of the monastery.

Economic complex - Outside of the fortification system, in the western part of the monastery, on its lower terrace, in squares a-2 and 3 of area C, a one-room house with a fireplace built of sandstone quadrels with adobe has been excavated , a water tank with an arched roof and a stable (squares a-1 and 2 of area F, archaeological plot №5, Fig. 35-36, pl.V_2)

According to the material brought to light in the cultural layers (thickness: 1-1.5m) and the building structure, the structures are dated back to the 19th century.

Outside of the eastern wall of the central part of the fortification system fragments of structures of different design came to light in a-3 square of area K and a-1 square of area O, part of which connected with a cave smithery-workshop, while in another part were remains of houses annexed to the rampart (Fig. 21-22). Owing to their strategic design, the flat roofs of the houses reached the battlements of the fortification system of the monastery, allowing the monks to move to the battlements (Fig. 22).

The water-supply system.

The principal source of the water supply of the monastery of St. John the Baptist has been studied in the household-economy zone on the northern slope of the complex ridge (squares a-1, b-2 and 3 of area D; squares c-1 and a-3 of area G; squares a-2, b-2 and c-3 of area H; squares a-1, b-1, c-1 of area

L; squares a-1, b-1, c-1 of area P; squares a-1, b-1, c-1 of area T; squares a-1, 2 and 3 of area U; squares a-1, b-1 of area Y-archaeological pl. №6) and in the westernmost part of the façade of the complex. It is a system of hydraulic engineering structures, solved at a high engineering level of the 17th-19th c. – rock-cut tanks, canals, filtering basin, a limestone structure for regulating the water flow and level. (Fig. 53-55).

The excavations shed more light on the planning and functioning of the water-supply system of the monastery: in the upper register of the northern slope of the architectural complex, by means of grooves cut in the rock massif, rainwater flowed into the framed wells in the eastern sector. Upon the filling of the wells, water flowed to the central well in the western sector of the complex along a channel cut in the middle terrace of the household zone. In the household economy section the canal was filled with the rainwater run off from the upper register of the slope and was distributed to irrigate the orchards on the lower terrace of the household zone. The remaining stream of water, passing through the filtering basin, flowed into the central well (Fig. 54) of the western sector of the monastic complex. Upon the filling of the well, the water stream, running through the limestone structure regulating the flow and level of water, flowed to the canal in front of the structure, emptying into the arched tank in square a-3 of area C, on the lower terrace of the monastery .

The fortification system

On the basis of written sources and architectural analysis the view was current according to which, the towered rampart of the monastery bounded the central and western parts of the architectural complex, while its construction and reconstruction covered chronological periods (from the 17th-to the 20's of the 19thc)[27]. The excavations carried out to study the rampart have appreciably altered the picture (Fig.5,47-50,52):

I. Taking into account the difference between the stratigraphic evidence and the structure of building, three chronological periods of construction and functioning were identified in the central part of the rampart: 1. the 11th-13th c., 2. the 17th-18th c., and 3. the 19th-early 20th c.

II. The chronology of the western part of the rampart (Fig. 48) is dated back to the 18th-19th c (Fig.37, 44).

---

27 G. Chubinashvili, op. cit., pp. 100-101, 110, 113 -115.

III. Hitherto unknown fragments of a fortification system came to light all along the eastern part of the façade of the monastic complex (sq. c-3 of area H; sq. a-1 and 2, b-1 and 2, c-2 and 3 of area O; sq. a-3 of area P-46). In squares c-2 and 3 of area O fragments of a pillared wall (Fig. 47) oriented West-East (Fig. 5) were attested; the wall turns sharply in sq. a-3 of area P in the northern direction, bounding the eastern part of the cave complex. The structures brought to light evince typological affinity with the lower layer of the central part of the rampart and, by stratigraphic data, is dated back to the 11th-13th c.

The excavations have revealed three stages of the building and reconstruction of the rampart, and the boundaries of the extent of the defensive system at each stage:

Stage I, the 11th-13th c. – the rampart functioned in the central and eastern parts of the monastery;

Stage II, the 17th-18th c. – the rampart functioned throughout the territory of the monastery;

Stage III, the 19th-early 20th c. – the rampart functioned in the central and western parts of the monastery.

Graveyard

Inscribed gravestones, found on the surface in the so-called inner yard, attested to the presence of a graveyard in this section of the monastery.[28] Excavations were carried out in squares b-2 and 3, c-2 of area K with a view to determine the stratigraphy of the inner yard (Fig. 39-43). Fifteen graves were opened, and three typological grounds were identified: a. Cists, b. Burials cut in the rock and c. Pit burials. The cemetery is single-layered. The thickness of the cultural layer is 1.2-1.3m. The burial custom is Christian. The graves contain no goods, barring two: a drinking glass was found in burial 10, and a wooden cross in grave 13. The graves date from the closing period of the existence of the monastery.

The lower layers of the graves were not attested at the cemetery, which

---

[28] Apart from scientific interest, the archaeological study of the cemetery was mainly prompted by the unfavourable situation in the so-called inner yard, namely the marble gravestones with inscriptions that had been broken by marauders, part of the stones of the resting place were thrown on the slope of the monastery, and part into a ditch; parts of the remains of ecclesiastics (the metropolitan of Ninotsminda, and others), thrown out of the graves, were scattered in the yard.

56. კლდის სახლი. ინტერიერი გაფორმებული ამპირის არქიტექტურულ სტილში (XIX ს)
Rock House - decorated in Empire architecture style (19th c)

gives additional ground to assume the existence of chapel-burials in the Early and Developed Middle Ages. The tradition of arranging chapel-burials at Gareja Desert monasteries, as we have mentioned and as it is attested archeologically as well, is evidenced from the early Middle Ages. St. David's resting-place was opened at the Lavra[29], and a martyrium was studied at Tsamebuli[30]. This form of burial existed at Gareja throughout the Developed and Late Middle Ages, being attested in the form of chapel-burials of Pirukughmari, Bertubani and Motsameta.

Stratigraphic sections. When studying the monastery of St. John the Baptist archaeologically, study of the slope in front of the architectural complex was attached definite value in determining the stratigraphy of the site and

---

29 Z. Skhirtladze, in collaboration with Z. Tvalchrelidze , K. Abashidze, T. Beridze, N. Dadiani, M.Kiknadze, *The Tomb of St.David Gareji* (Tbilisi, 2006).

30 Z. Skhirtladze, Z. Tvalchrelidze,Gamokvabuli samartvile Tsamebulshi [Cave Martyrium at Tsamebuli], *Academia*, I (2001), pp. 50-55.

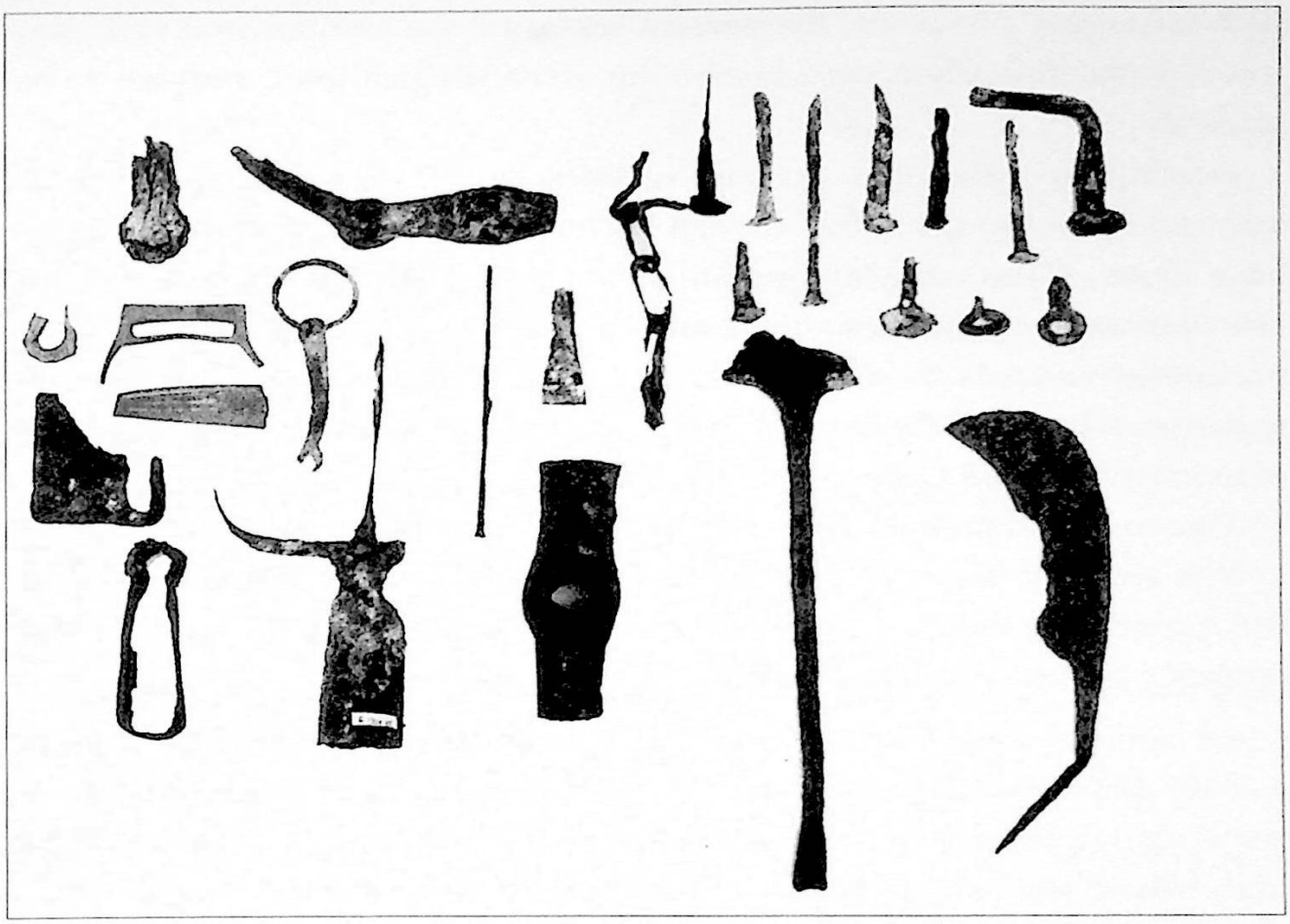

57. ლითონის ხელსაწყო - იარაღები, სამეურნეო და ყოფითი დანიშნულების არტეფაქტები (XI-XIII სს; XVIII-XIX სს)

Metal tools, agricultural and household use artifacts (11th-13th; 18th-19th c)

in obtaining other information. For this purpose, exploratory bore pits were sunk at different registers of the slope in front of the complex (squares b-2, c-2 and 3 of area O; squares a-1 and b-1of area V^{1}; squares a-3 and c-3 of area L; squares a-1 and b-2 of area F; square a-2 of area K), revealing cultural layers of different thickness and chronological sections (the 9th-10th c., 11th-13th c., 17th-19th c.), containing architectural fragments of household structures and terraces.

Such is a general picture of the many-years field archaeological studies curried out at the St. John the Babtist Monastery. At the same time, we should like to note that at the present stage the archaeological study of the monastery is entering a new phase: the monastery has come under the protection of the Georgian Patriarchate and in parallel to the restoration of monastic life in it, large-scale restoration-conservation work is under way in it with the blessings of the archimandrite of the monastery Ioane (Kikvadze). Besides

such important processes, the eastern sector of the architectural complex, which is scientifically a very interesting archaeological plot, remains to be studied.

Bearing in mind the present realities, it is advisable to continue archaeological study of the eastern sector of the monastery in order to have more or less complete picture of the archaeological study of at least one monastery in the monastic association of Gareja Mravalmta. The work performed towards these lines will help in studying of historical, cultural and everyday life of the monastery, as well as to demonstrate better aspects of monastic life and Georgian monasticism.

Due to the large-scale and manifold archaeological studies participation in this work of the relevant structures of the Georgian Patriarchate and the Agency for the Protection of Georgian Cultural Legacy, students and potential patrons of art is desirable.

CHAPTER II

Archaeological Materials of the Monastery of St. John the Baptist. Chronological and Typological Classification

Archaeological excavations yielded diverse material of a wide chronological range (the 9th-19th c.), reflective of the cultural and socio-economic life of the monastery of St.John the Baptist : glazed and unglazed vessels, faience, glass, celadon, construction ceramics, coins and metalware. Typological and chronological classification of the material brought to light was carried out.

Pottery

Unglazed vessels

Three stages have been identified according to chronological classification:

I. Developed Middle Ages (the 11th-13th c.).

II. Late Middle Ages (the 17th-18th c.).

III. New period -the 19th c.

The following vessels were identified in terms of technological and stylistic features:

Red ochre clayware;

Red-ochre ware

Light (''pale'') colour ware

Red ochre clayware - Simple clayware was divided in terms of purpose into:

tableware: bowls (the 11th-13th c), jugs – **a.** with ornamented and **b.** zoomorphic representations (the 11th-13th cc.), tubed or ''tea-kettle-like'' (the 17th-18th c) types;

kitchenware: pots, cauldron-pots (plain and ornamented), lids, bowls

(ornamented), luteriai, jars (ornamented) – the 11th-13th c.

wine vessels: *kokas* (ornamented) and large clay jars (the 11th-13th c.).

household vessels: *dergis* (ornamented), wine jars (plain and with relief bands) – the 11th-13th c.

Red-ochre ware

is represented by household tableware:

bowls (the 11th-13th c.) – two chronological groups are identified: 1. bowls with a point jutting out of the side and 2. bowls with rounded sides;

plates: 1. with plain relief mouths and 2. with relief grooved mouths (the 17th-18th c.);

bowl (the 17th -18th c.);

jugs: a. plain and ornamented (the 11th-13th c.); b. plain and ornamented (the 17th-18th c.);

pot-bellied clay jars (the 11th-13th c.).

Pipes - a. ornamented with stamps, red ochred (the 17th-18th c.); **b.** simple-red ochred (the 17th-18th c.) types.

Light (''pale'') colour vessels are divided into: thin-walled (the majority) and thick-walled types. In terms of ornament six typological groups are singled out in them: with undulating mouth (small wine pitchers) – the 11th-13th c., adorned with bosses (pot-bellied clay jars, tea-cup-like vessels) – the 11th-13th c.: a) plain, unpainted and b) painted. cannelured (pitchers, drinking vessels) (the 11th-13th c.); painted red and black (drinking vessels and small wine pitchers) – the 11th-13th c, among which are identified, according to crock a) straw-coloured and b) reddish (with the exaption); adorned with ''crock warts'' (drinking vessels, jugs) – the 11th-13th c; adorned with notches (jug) – the 12th c. and tubed-so -called ''tea-kettle-like'' jugs – the 11th-13th c.

Glazed vessels

Chronological classification yielded five periods:

I. Transitional period from the Early Middle Ages to Developed Middle Ages (the 9th-10th c.) – divided into two groups: bare crock painted with white engobe and covered with colourless glaze and b) vessels adorned with coloured drops.

II. Developed Middle Ages (the 11th-13th c.)

The **11th-13th c. are divided** into three groups:

Group I - painted with engobe on bare crock and glazed in single colour – blue, green or brown;

Group II - painted on engobe crock by scratching and glazed in a single colour – blue, green or brown;

Group III - bowls made by the reservation technique ("cord-like" ornament).

Glazed vessels of the 12th-13th c. – This material is subdivided into two groups:

Group I – vessel whose ornament is designed by the sgraphitto technique on engobe surface, and adorned with various colour paints. It is covered with colourless glaze; In group I in terms of ornament the following subgroups were singled out: branch-bud, human (''siren''), bird, animal, floral, geometric and stylized representations.

Group II – vessel whose ornament is made with a brush on engobe surface and adorned: a) with a single colour (single-colour glaze) and b) colour paints (diversely glazed). Covered with colourless glaze.

Wick-lamps (the 11th-13th c.): so-called "shell-like'' type lamps in single colour (blue, green and liver-coloured), glazed and salt-cellars – glazed blue and green.

Saltcellars -glazed blue and green types (the 11th-13thc).

III. Transitional period from the Developed to Late Middle Ages – glazed vessels **(the 14th c.)**
are represented by glazed bowls with geometrical ornaments baring images of so-called swastika and various stylized and geometric images.

The manufacture of imitation vessels at Gareja reflects the process of decline of production of glazed ware, caused by hard political and socio-economic situation.

IV. Late Middle Ages (the 17th-18th c.).
Bowls fall into two groups: a. with white engobe, glazed in one colour (green, brown) and b. with yellow engobe, covered with colourless glaze.

Small wine pitchers are subdivided into. **a.** glazed with a single colour

(blue) and **b.** painted, covered with colourless glaze varieties.

V. New period (the 19th c.) glazed vessels

Jugs – plain, glazed in a single colour (milk-coloured, blue, green);

Bowls are divided into the following varieties: **a.** glazed in one colour (milk, blue, sky-blue) and **b.** painted with coloured paints, faint glaze, where geometric, floral and dripping technique is used.

Plates – milk-colour glazed;

Bowl-painted in coloured paints (in blue) covered with colourless glaze

Glass - glazed in light blue.

Faience is represented by two chronological groups:

Developed Middle Ages (the 12th-13th c.) – **a.** a jug adorned with relief ornament, covered with cobalt, **b.** a vase painted with lustre (female image in stylized ornament) – the 12th-13th c.

Late Middle Ages - Plates: **a.** glazed in single colour (blue, turquoise) (the 16th-18th c). **b.** painted with cobalt, covered with transparent glaze (the 17th-18th c.), **c.** a vase -painted with cobalt, covered with transparant glaze (the 17th-18th c.).

Construction ceramics

Tiles – **a.** flat with borders (without ornament and with relief representation of a cross) – the 11th-12th c; **b.** groove-like (the 17th-18th c), and **c.** flat edged (the 19th c.) types.

Bricks of – **a**. Georgian, quadrangular (the 17th-19th c); and **b.** rectangular (the 19th c.) forms.

A pipe - red-ochred, having a round form.

Glazed tiles are represented by two varieties: a. plain glazed light blue and b. adorned with relief ornament, glazed milk-coloured.

Glassware: a.thin-walled, so-called ''funnel-shaped'' drinking-vessels (the 12th-13th c); **b.** lamps (the 18th-19th c.). **c.** vassels and things for medical purpose (the 18th-19th c). **d.** a rosary (the 18th-19th c). The glassware collection of the closing period of the existence of the monastery (19th c.) is especially diverse, containing Georgian, Russian and West-European manufacture.

Wooen ware - a. ornamental patterns of iconostasis decor, the 18thc; **b.** tool

(hammer), the 18th-19thc; **c.** a church symbol - a cross the 19thc.

Metal items: a. an iron bill-hook axe (11th-13th c.); **b**. copper plates (the 17th-19th c.); **c.** bronze lantern, with the inscription of King Teimuraz II (the 18th);
d. decorated copper plates of a book cover (the 17th-19th c); **e.** household tools and those connected with something blacksmith's work (the 18th-19th c.).

Copper coins – Queen Tamar's coin (1187), Queen Tamar's small face value coin with Rusudan's stamp (1187) and Lasha Giorgi's coin (1210).

Slags – The discovery of glass and iron slags, along with other artifacts, gives ground to presume the existence of workshops for making glazed vessels and metal items.

THE MONASTERY OF ST. JOHN THE BAPTIST: STAGES OF DEVELOPMENT OF MONASTIC LIFE

Comparison of the new material brought to light as a result of the archaeological study of the monastery of St. John the Baptist with written sources, epigraphic monuments and art history data allows to trace the centuries-old life processes of the monastery full of cataclysms – stages of the initiation, development and decline of monastic life.

The first stage, the foundation period (the 6th-8th c.). Archaeological material has been brought to light on the time of foundation of the monastery of the St. John the Baptist (the 6th-7th cc.), if not counting a stele[31] dated back to the 6th-7th c., caves[32] of casual form of the 6th-8th c. and information the report of a written source according to which: ''By the order of Father David he built the desert in the name of St. John the Baptist''[33]. Archaeological research works ascertained the fact that uninterrupted intensive life in the monastery for centuries led to the obliteration of the cultural layers of the earlier period.

The second stage the transitional period (the 9th-10th c.). An important change took place at this stage in the monastic life of the desert. Radical changes took place gradually: traditions of early Egyptian – Syrian asceticism, distinguished for severity, gave way to new principles of monastic organization. The idea of popularization of the saints'institution and relations of Gareja with various Christian monastic seats of the Christian

---

31 G. Chubinashvili, op. cit., pp. 31-32.

32 Ibid., p. 36.

33 *Asurel moghvatseta tskhovrebis tsignta dzveli redaktsiebi [Old Recensions of the Lives of the Syrian Fathers], ed. by I. Abuladze* (Tbilisi, 1965), p. 184.

East came to the fore[34].

Alongside the Lavra of St. David, the monasteries of St. John the Baptist and Dodo, new monastic branches were founded at that time: Sabereebi, Mravaltsqaro, Tsamebuli, Udabno. Canonical forms of hewing churches and chapels took shape, based on the architectural planning of the church of the Transfiguration in the Lavra. Brilliant masterpieces of fresco paintings were created at Sabereebi and Mravalmta.

The changes, that took place in the monastic life of the monastery of St. John the Baptist, were seen in the architecture and life of the complex. Household facilities of limestone appeared at that time at the caves, while – along with simple pottery – glazed vessels came into use in the monastic life.

That period seems to have witnessed the process of the turninging of the monastery into an important literary and enlightenment seat, its development into a constituent part of the Gareja church seigniory. The fact is confirmed by a piece of evidence - a manuscript found in (№/Sin-50) discovered at the St. Catherine Monastery on Mount Sinai: about the existence of a library and treasury at "Garercha, Ioane tsminda, Mravalmta'' Monastery.[35]

The third stage, the rising period (the 11th-13th c.). The monastery at that time entered a new phase of development. The period of flourishing of monastic life began, reaching its peak at the turn of the 12th-13th c. The monastery came under the protection of the royal court, turning into an important cultural and elucidative centre of the country.

In architectural and pictorial monuments of St. John the Baptist Monastery the spirit of that epoch was reflected. The principal church of the Nativity of St. John the Baptist was hewn and was painted with beautiful frescoes as well as chapels, household and economic purpose caves, passages, systems of tunnels and staircases linking the tiers were built, and the water supply network was perfected. A defense system was constructed for the safety of the monastery and protection of property. The first stage of the construction of a rampart came to light as a result of excavations in the central and eastern parts of the complex.

Like the monasteries of the Christian East, the monastery of St. John the

---

[34] Z. Skhirtladze, Silver Medallion From Gareji, *Jalrbuch der Österriechischen Byzantinistik*, 89 (1994), pp.285-290 .

[35] Z. Alekhsidze, op. cit., pp. 48-56

Baptist was not only a seat of spirituality and enlightenment but that of craftsmanship as well, as attested by the discovery of artifacts of manufacture of metal and glazed vessels in the monastery.

In parallel to use of simple and red ochre crockery, glazed and thin-walled elegant vessels, fired in light colour, occupied a leading place. Diverse locally manufactured glazed - Garejan vessels came to light, as well as production that was non-standard[36] for Georgian pottery and was characteristic for Eastern centres, glazed[37] and light ("place") color vessels[38] were rebealed. This fact points to existance of trade-cultural interrelations between these countries.

Faience is represented with fragments of female image painted with lustre in ornamented ground. Taking into consideration chronology of cultural layers and typologycally similar materials, we can suppose, that fragments of wares should be dated back to the 12th-13th c.[39] and they are of Iranian origin.

Among the fiance vessels, discovered in the monastery, the 12th-13th c.[40] fragment of the jug covered with blue cobalt and a relief ornament has been found too.

Glass vessels take a modest place in the life of the monastery, being represented by the 12 th-13th c. thin-walled elegant drinking vessels adorned with bosses and thin threads.

The discovery of Queen Tamar's coin, Tamar's small face value coin-with Rusudan's stamp and King Giorgi IV Lasha's copper points to the trade and economic contacts of the monastery with the outer world.

---

36 Z. Maisuradze, *Kartuli mkhatvruli keramika. XI-XIII ss. [Georgian Artistic Pottery of the 11th-13th c.] (1953), p. 33;* M. Mitsishvili, *Glazed vessels in old Georgia, 9th-13th c. (Tbilisi,* 1969), p. 48.

37 A. Yakobson, Khudozhestvennaya keramika Bailakana [Bailakan Artistic Ceramics] (Oren-Kala), Материалы и исследования по Археологии, 67 (Moscow-Leningrad, 1959), p. 250, pl. XXI, sch. 8,24.

38 C. Wilkinson, *Nishapur*, (New -York, S.d), 359, N 173

39. N. Mamaiashvili, *Faiansi shua saukuneebis sakartveloshi [Faianse in the Middle Ages Georgia]* (Tbilisi, 1976), pp. 45-51; compare with V. Japaridze *Georgian ceramics (the 11th -13th c.),* (Tbilisi, 1956), pp. 36-37

40 N. Mamaiashvili, op. cit. pl., VII, fig. 1, pp. 31-33, compare with V. Japaridze, op. cit., pp. 36-37.

The fourth stage, the decline period (second half of the 13th-14th c.). As a result of the invasion of Berka Khan (1265), the monasteries of the central massif of the Gareja Desert found themselves in dire straits, monastic life ceasing in some of them.[41] The discovery in the monastery of St. John the Baptist of few objects, in particular imitations of glazed vessels, proves that life there – though at a low ebb – still continued.

The fifth stage, the break in monastic life (the 14th-16th c.). According to archaeological evidences, corroborated by written sources as well, from the end[42] of the 14th to the last quarter of the 16th century, monastic life in the monastery of St. John the Baptist ceased.[43]

The sixth stage, the revival period (the 17th-18th c.). The archaeological excavations carried out at the monastery of St.John the Baptist have demonstrated that the process of revival began in the monastery from the 17th century, being reflected both in everyday life and in the cultural and literary spheres.

The architectural appearance of the monastery suffered substantial changes at that period of time: old caves were altered and new groups were hewn – churches-chapels, dwelling and household economy caves, a refectory; the economy was put in order, as well as the water supply systems, new sections being added to the network; a new stage of building and restoration of the ramparts was implemented; the rampart fortified with towers and pillars bounded the entire territory of the architectural complex in the 17th-18th c.; the churches and chapels were adorned with empire architectural style and were decorated with paintings in oriental motifs; the literary school revived; the monastery of St.John the Baptist turned into one of the important seats of Georgian church writings and literacy; glass, faience and metalware took a leading place in the life of the monastery.

The seventh stage, weakening of the monastic life and its end (the 19th c. – early 20th c.). This is the last period of monastic life at the monastery, of St. John the Baptist which took place during Orthodox Russian rule. At that time, the last stage of the reconstruction and building works of

---

41 *Kartlis Tskhovreba*, II, p. 254; of. G. Chubinashvili op. cit., p.55.

42 *Kartlis Tskhovreba*, II, pp. 450-451; T. Zhordania, *Chronicles*, II (Tbilisi, 1897), pp. 198, 228.

43 Iveria, N 3, 1886, p. 3.

the architectural complex were carried out; rock houses were cut, painted with oriental motifs and adorned with architectural forms of Empire style and columns; the fortification system of the monastery was reconstructed, limestone cultic, dwelling and household facilities were built.

The archaeological excavations brought to light caves cut at that time, limestone structures, sections of water supply system, a bakery and utility complexes, layers of the last stage reconstruction of the rampart and a cemetery. Glazed vessels, metal wares, Georgian as well as European glass and chinaware occupied a significant place in the life of the monastery.

Thanks to devoted activities of the monks flourishing in the monastery of St.John the Baptist, their devotion to their homeland and Christian ideas, the support given by Georgian kings, nobles and various strata of society, the monastery traversed all the medieval stages of its centuries-old history, including the new and recent periods, and its weakening monastic life was the last among the Gareja Desert monasteries that gradually became extinguished by the 1920's.

Later during the Soviet occupation period, monastic life ceased at Gareja for decades. Its revival became feasible only from 1990 after restoration of Georgian state independence, through the effort of the Georgian Orthodox Church and thanks to the country's authorities.

ბიბლიოგრაფია

ალექსიძე ზ., გარეჯადან სინას მთამდე: უცნობი მასალა სამონასტრო კომპლექსის შესახებ სინას მთის ქართულ ხელნაწერთა ახალი კოლექციიდან, კრებულში: *სამონასტრო ცხოვრება უდაბნოში. გარეჯა და ქრისტიანული აღმოსავლეთი* (გარეჯის კვლევის ცენტრის შრომები, II) (თბილისი, 2001), გვ. 48-63.

ასურელ მოღვაწეთა წიგნთა ძველი რედაქციები, *ილ. აბულაძის რედაქციით* (თბილისი, 1965).

ბარნაველი თ., *კახეთის ისტორიულ ძეგლთა წარწერები* (თბილისი, 1962).

ვახუშტი ბატონიშვილი, აღწერა სამეფოსა საქართველოსა, *ქართლის ცხოვრება,* ტ. IV (თბილისი, 1973).

ბულია მ., ისტორიულ პირთა გამოსახულებები „ნათლისმცემლის" მონასტრის საკრებულო ტაძარში, *საქართველოს სიძველენი,* 7-8 (თბილისი, 2005).

გარეჯის ისტორიული დოკუმენტები (XIII-XVIII სს.), *გამოსაცემად მოამზადეს დოდო ლომიძემ, მანანა ჭუმბურიძემ და ზაზა სხირტლაძემ, ზეინაბ გურჯიძის და ლევან ბუკიას მონაწილეობით,* წ. I და II (გარეჯის საგანძური, V და VI) (თბილისი, 2008 და 2011).

გაფრინდაშვილი გ., *გარეჯი* (თბილისი, 1987).

თვალჭრელიძე ზ., გარეჯის სამონასტრო ცხოვრების განვითარების ეტაპები არქეოლოგიური მონაცემების მიხედვით, კრებულში: სამონასტრო ცხოვრება უდაბნოში. *გარეჯა და ქრისტიანული აღმოსავლეთი* (გარეჯის კვლევის ცენტრის შრომები, II) (თბილისი, 2001), გვ. 28-37.

ივერია, 1886, №3, გვ. 3.

ლომინაძე ბ., *ქართული ფეოდალური ურთიერთობების ისტორიიდან, სენიორიები,* I (თბილისი, 1966).

მაისურაძე ზ., *ქართული მხატვრული კერამიკა XI-XIII სს.* (თბილისი, 1953).

მამაიაშვილი ნ., *ფაიანსი შუასაუკუნეთა საქართველოში* (თბილისი, 1976).

მიწიშვილი მ., *მოჭიქული ჭურჭელი ძველ საქართველოში*, IX-XIII სს (თბილისი, 1969).

მჭედლიშვილი ბ., ივრისპირის „ქვაბების" არქეოლოგიური დაზვერვები, *საქართველოს მუზეუმის არქეოლოგიური ექსპედიციები*, V (თბილისი, 1977), გვ. 157-159.

ჟორდანია თ., *ქრონიკები*, II (ტფილისი, 1897).

სხირტლაძე ზ., სამეფო ქტიტორული პორტრეტი გარეჯის წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის მთავარ ტაძარში, *საბჭოთა ხელოვნება*, 1983, №11, გვ. 96-110.

სხირტლაძე ზ., წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის საქტიტორო გამოსახულებების შესახებ, *საბჭოთა ხელოვნება*, 1987, №3, გვ. 108-113.

სხირტლაძე ზ., იოანე მამასახლისის საქტიტორო მოღვაწეობა გარეჯის მრავალმთის წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერში, კრებულში: *სამონასტრო ცხოვრება უდაბნოში. გარეჯა და ქრისტიანული აღმოსავლეთი* (გარეჯის კვლევის ცენტრის შრომები, II) (თბილისი, 2001), გვ. 133-166.

სხირტლაძე ზ., ქვითხურო ბერის ფრესკა გარეჯის წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერში, *საქართველოს საპატრიარქო*, 1991, №1, გვ. 33-39.

სხირტლაძე ზ., მინაწერი წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრიდან, *ძეგლის მეგობარი*, 1986, №2, გვ. 40-43.

სხირტლაძე ზ., თვალჭრელიძე ზ., გამოქვაბული სამარტვილე წამებულში, *Academia* (თბილისი, 2001), გვ. 50-55.

სხირტლაძე ზ., ზ. თვალჭრელიძის, ქ. აბაშიძის, თ. ბერიძის, ნ. დადიანის, მ. კიკნაძის მონაწილეობით, *წმ. დავით გარეჯელის განსასვენებელი* (თბილისი, 2006).

ტარასი არქიმანდრიტი, უდაბნო წმიდისა წინამორბედისა იოანე ნათლისმცემლისა, *საქართუელოს სასულიერო მახარობელი*, 1864, №9, გვ. 73.

ქართული წარწერების კორპუსი, *ლაპიდარული წარწერები, I, სამხრეთ და აღმოსავლეთ საქართველო (V-X სს.), გამოსაცემად მოამზადა ნ. შოშიაშვილმა* (თბილისი, 1980).

ქართლის ცხოვრება, ტ. I (თბილისი, 1955).

ქართლის ცხოვრება, ტ. II (თბილისი, 1959).

ცხორებაჲ და მოქალაქობაჲ წმიდისა და ღმერთშემოსილისა მამისა ჩუენისა დავით გარესჯელისაჲ, *ძველი ქართული აგიოგრაფიული ლიტერატურის ძეგლები, წ. III, მეტაფრასული რედაქციები (XI-XIII სს), ილია აბულაძის რედაქციით* (თბილისი, 1971).

ძველი ქართული აგიოგრაფიული ლიტერატურის ძეგლები, წ. I, (თბილისი, 1963).

წმიდა დავით გარეჯელის უდაბნო, *შედგენილი მღვდელ-მონაზონ კალისტრატესაგან* (ტფილისი, 1884).

ჯაფარიძე ვ., *ქართული კერამიკა* (თბილისი, 1956).

Вольская А., Росписи пещерных монастырей Давид Гареджи, კრებულში: *გარეჯი (კახეთის არქეოლოგიური ექსპედიციის შრომები, VIII)* (თბილისი, 1988).

Чубинашвили Г., *Пещерные монастыри Давид Гареджи* (Тбилиси, 1948).

Чубинашвили Н., *Хандиси. Проблема рельефа на примере одной группы грузинских стел последней четверти V века, VI и первой половины VII века* (Тбилиси, 1976).

Якобсон А., Художественная Керамика Байлакана (Орен-Кала), *Материалы и исследования по Археологии СССР,* №67 (Москва-Ленинград, 1959).

Skhirtladze Z., Les portraits de l'église principale du monastere Natlismtsemeli in Garedja , *Зограф,* №23, 1993-1994, p.5-14.

Skhirtladze Z., Silver Medallion From Gareji, *Jahrbuch der Österreichischen Byzantinistik,* Bd. 89 (1994), p. 285-290.

Skhirtladze Z., Martyrs and Martyria in the Gareja Desert, *in: M. Kaplan ed., Monasteres, images, pouvoirs et societe a Byzance [Byzantina Sorbonensia, 23]* (Paris, 2006), p. 61-88.

Wilkinson C., *Nishapur* (New-York, S.d.).

კატალოგი

ჯამის ძირ-ქუსლი (4-994:№1) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ამობურცული ძირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ყავისფერი საღებავით წერტილოვანი ვარდულია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური. ქ. d – 8 სმ, ქ. h – 1,1 სმ.

ჯამის პირ-ქიმის ფრაგმენტი (4-994:№2) – მოწითალო კეცით, მრგვალბაკოიანი პირით, ორმხრივ ანგობირებული. მოხატულია ყავისფერი საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჭურჭლის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№3) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, დაბალი ყელითა და ბრტყელბაკოიანი, გადაშლილი პირით.

ლუთერის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№4) – მოწითალო კეცით, სწორი პირითა და სქელკედლიანი გვერდით.

ლუთერის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№5) – მოწითალო, მინარევებიანი კეცით, თხელი პირითა და სქელკედლიანი გვერდით.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№6) – მოწითალო კეცით, სქელი, ტუჩიანი პირით, ყელზე რელიეფური ზოლით, მოწერნაქებული.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№7) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული ძირით. შიდაპირზე მწვანე საღებავით ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№8) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე მწვანე საღებავით გეომეტრიული და მცენარეული ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური. ქ. d – 8,6 სმ.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№9) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე მწვანე

საღებავით გეომეტრიული ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური. ქ. d – 7,2 სმ, ქ. h – 0,6 სმ.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№10) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე მწვანე საღებავით მცენარეული ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური. ქ. h – 1 სმ.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№11) – მოვარდისფრო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე ცისფერი საღებავით გეომეტრიული და მცენარეული ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური. ქ. h – 0,6 სმ.

თეფშის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№12) – ფაიანსის, მოთეთრო ნასვრეტოვანი კეცით, ორმხრივ ანგობირებული. მოხატულია კობალტის ლურჯი საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№13) – მოვარდისფრო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. ჯამის შიდაპირზე – ფსკერზე მწვანე საღებავით ვარდულია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

ვაზის ძირ-ქუსლი (4-994:№14) – მოწითალო კეცით, რელიეფურად გამოყვანილი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. ქ. d – 8,2 სმ.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№15) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე მწვანე საღებავით გეომეტრიული და მცენარეული ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№16) – მოწითალო კეცით, თხელი პირით, გადაშლილი კალთით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე მწვანე საღებავით გეომეტრიული და მცენარეული ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

დოქის გვერდისა და ყელის ფრაგმენტი (4-994:№17) – მოწითალო კეცით. ზედაპირზე შემოუყვება რელიეფური და ამოღარული ზოლები.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№18) – მოვარდისფრო კეცით, თხელი პირით, გადაშლილი კალთით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე მწვანე საღებავით გამოყვანილია გეომეტრიული და მცენარეული ორნამენტი. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№19) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, სწორი, გლუვი კედლითა და ბტყელი ძირით.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№20) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, დაკუთხული, სწორი კედლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№21) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე მწვანე საღებავით გამოყვანილია მცენარეული ორნამენტი. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№22) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, სწორი, დაკუთხული კედლითა და ბრტყელი ძირით. ძირის ძ – 6,2 სმ.

ჭიქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№23) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, მომრგვალებული, სადა კედლით.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№24) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, სადა, შვეული კედლითა და ბრტყელი ძირით.

ჭიქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№25) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, დაკუთხული, შვეული კედლით.

ჯამის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№26) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე მწვანე საღებავის ჩამოღვენთის ხერხით, ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№27) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე. კედელს დაუყვება რელიეფური, გრძივი ზოლები.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№28) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, მრგვალპროფილიან კედელს დაუყვება რელიეფური, გრძივი ზოლები.

ჭურჭლის ყელის ფრაგმენტი (4-994:№29) – მინის, თეთრი ფერის, თხელკედლიანი, გამჭვირვალე. ყელი მკვეთრად გამოიყოფა მხრისგან.

ჭურჭლის ყელის ფრაგმენტი (4-994:№30) – მინის, თეთრი ფერის, სქელკედლიანი, გამჭვირვალე. ყელი მკვეთრად გამოიყოფა მხრისგან.

ჯამის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№31) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე მწვანე

საღებავით მცენარეული ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

ჭურჭლის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№32) – მინის, თეთრი ფერის, თხელკედლიანი, გამჭვირვალე, ოდნავ გადაშლილი პირითა და მხარში თანაბრად გარდამავალი დაბალი ყელით.

ჯამის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№33) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე მწვანე საღებავით სტილიზებული ჯვარია გამოსახული. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

ჯამის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№34) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე მწვანე საღებავით ვარდულია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

ჯამის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№35) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე მწვანე საღებავით გეომეტრიული ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№36) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე გაღვრილია მწვანე საღებავი. ორმხრივ რძისფერი ჭიქური აქვს გადავლებული. ქ. d – 7,2 სმ, ქ. h – 0,8 სმ.

ჯამის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№37) – ფაიანსის, თეთრი ფერის, ნასვრეტოვანი, სქელკედლიანი კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, კოპიანი ძირით. შიდაპირზე კობალტის ლურჯი საღებავით გამოყვანილია მცენარეული ორნამენტი. ორმხრივ უფერო ჭიქური აქვს გადავლებული.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№38) – მოწითალო კეცით, ბრტყელი ძირით. ზედაპირი შემკულია ჩამოღვენთილი, მწვანე საღებავით. გადავლებული აქვს რძისფერი კრიალა ჭიქური.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№39) – ფაიანსის, მოთეთრო ნასვრეტოვანი კეცით. კობალტის ლურჯი საღებავით მოხატულია გეომეტრიული და მცენარეული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№40) – ფაიანსის, მოთეთრო ნასვრეტოვანი კეცით. კობალტის ლურჯი საღებავით მოხატულია მცენარეული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№41) – მოწითალო კეცით, ზედაპირზე პატარა, წრიული ნაჭდევებით ორნამენტია გამოყვანილი.

თეფშის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№42) – ფაიანსის, მოთეთრო, ნასვრეტებიანი კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. გადავლებული აქვს ცისფერი კრიალა ჭიქური.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№43) – მოწითალო კეცით. ზედაპირზე გეომეტრიული ორნამენტია გამოყვანილი.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№44) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. ორმხრივ მომწვანო-მოლისფერი ჭიქური აქვს გადავლებული. ქ. d – 6,8 სმ, ქ. h – 0,8 სმ.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№45) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. ორმხრივ ყავისფერი ჭიქური აქვს გადავლებული.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№46) – მოწითალო კეცით, გვერდისგან ნაწიბურით გამოყოფილი ძირით, ზედაპირზე მწვანე საღებავით გეომეტრიული ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

ჭურჭლის პირ-ყელი (4-994:№47) – მინის, თეთრი ფერის, თხელკედლიანი, გამჭვირვალე, მაღალი ყელითა და ბრტყელბაკოიანი, გადაშლილი პირით.

ჯამის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№48) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი, დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით, ორმხრივ ყვითელი ანგობით არის დაფარული. შიდაპირზე გადავლებული აქვს მწვანე, კრიალა ჭიქური.

ჭიქა (4-994:№49) – ნაკლული, მოწითალო კეცით, თხელი, სწორი პირით, მრგალპროფილიანი კედლითა და ბრტყელი ძირით. ჭიქის სიმაღლე – 4,2 სმ, ძირის d – 4,3 სმ.

ჭიქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№50) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, სწორი, დაკუთხული კედლით.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№51) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, რელიეფური გეომეტრიული ორნამენტით შემკული სწორი კედლითა და ოვალურგანივკვეთიანი, ბრტყელი ძირით.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№52) – მინის, თეთრი ფერის, სქელკედლიანი, გამჭვირვალე, მრგვალპროფილიანი კედლითა და ბრტყელი, ოდნავ შეზნექილი ძირით.

ლამპრის ფრაგმენტი (4-994:№53) – მინის, თეთრი ფერის, თხელკედლიანი, გამჭვირვალე, მრგვალგანივკვეთიანი.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№54) – მოწითალო კეცით, სწორი პირითა და თანაბრად გაშლილი კალთებით. შიდაპირზე მომწვანო-მოცისფრო საღებავით მცენარეული ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№55) – მინის, ლურჯი ფერის, გამჭვირვალე, ორნამენტირებული.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№56) – მინის, ლურჯი ფერის, გამჭვირვალე, სადა ზედაპირით.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№57) – მინის, ლურჯი ფერის, გამჭვირვალე, რელიეფური ზედაპირით.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-944:№58) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე მწვანე საღებავით გამოყვანილია მცენარეული ორნამენტი. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური. ქ. d – 9,5 სმ.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№59) – მოწითალო კეცით. ზედაპირზე მწვანე საღებავით ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

თეფშის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№60) – ფაიანსის, მოთეთრო, ნასვრეტოვანი კეცით. ორმხრივ ლურჯი და ყავისფერი საღებავებით გეომეტრიული ორნამენტია მოხატული. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№61) – ფაიანსის, მოთეთრო, ნასვრეტოვანი კეცით. ორმხრივ კობალტის ლურჯი საღებავითა და ლუსტრით სტილიზებული გეომეტრიული ორნამენტია მოხატული. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№62) – ფაიანსის, მოთეთრო, ნასვრეტოვანი კეცით. ორმხრივ კობალტის ლურჯი საღებავითა და ლუსტრით სტილიზებული გეომეტრიული ორნამენტია მოხატული. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№63) – ფაიანსის, მოთეთრო, ნასვრეტოვანი კეცით. ორმხრივ კობალტის ლურჯი საღებავითა და ლუსტრით სტილიზებული გეომეტრიული ორნამენტია მოხატული. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჭიქის ძირი (4-994:№64) – მინის, იასამნისფერი, გამჭვირვალე, კედლისგან გამოუყოფელი, მრგვალგანივკვეთიანი, შუაში შეზნექილი ძირით. ძირის d – 5 სმ.

თეფშის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№65) – ფაიანსის, მოთეთრო, ნასვრეტოვანი კეცით. ორმხრივ კობალტის ლურჯი საღებავითა და ლუსტრით ორნამენტია მოხატული. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№66) – ფაიანსის, მოთეთრო, ნასვრეტოვანი კეცით. ორმხრივ კობალტის ლურჯი საღებავითა და ლუსტრით გეომეტრიული ორნამენტია მოხატული. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№67) – ფაიანსის, მოთეთრო, ნასვრეტოვანი კეცით. ორმხრივ კობალტის ლურჯი საღებავითა და ლუსტრით გეომეტრიული ორნამენტია მოხატული. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№68) – მოწითალო კეცით, გვერდისგან რელიეფურად გამოყოფილი, გადაშლილი პირით. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№69) – მოვარდისფრო კეცით, გვერდისგან რელიეფურად გამოყოფილი, გადაშლილი პირით. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

დოქის ყელ-ყურისა და გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№70) – მოვარდისფრო კეცით, ყელისაგან ოდნავ გამოყოფილი სწორი პირითა და ოვალურგანივკვეთიანი ყურით. მხარზე შემოყვება ამოკაწრული ზოლები. ზედაპირი შემკულია წერნაქით.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№71) – მოვარდისფრო კეცით. მხარზე შემოუყვება წვრილი ხაზებისგან შედგენილი ორნამენტი.

დოქის ყელისა და გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№72) – მოვარდისფრო კეცით, სწორი ყელით. მხარზე შემოუყვება გეომეტრიული ორნამენტი.

ჯამის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№73) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე მწვანე საღებავით

მცენარეული ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№74) – მოწითალო კეცით. ზედაპირზე შემოუყვება ოთხი კონცენტრული ზოლი .

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№75) – მოწითალო კეცით. ზედაპირი მოხატულია მომწვანო-მოცისფრო ტონალობის საღებავით. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

ლუთერის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№76) – მოწითალო კეცით, გვერდისგან რელიეფურად გამოყოფილი სწორი პირით. გარეპირს მოკლე, ღრმა ნაჭდევებიანი ორნამენტი შემოუყვება.

დოქის პირის („მილი“) ფრაგმენტი (4-994:№77) – მოწითალო კეცით, მრგვალგანივკვეთიანი, სადინარისაკენ თანაბრად შევიწროებული კედლით.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№78) – მოწითალო კეცით. ზედაპირზე მწვანე საღებავის „ხალებია“ დაღვენთილი. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

ჭურჭლის ძირის ფრაგმენტი (4-994:№79) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე.

ჭიქის ძირის ფრაგმენტი (4-994:№80) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, კიდეებდაკუთხული.

ჭიქის ძირის ფრაგმენტი (4-994:№81) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, ბრტყელი ძირით.

ჭურჭლის გვერდისა და სახელურის ფრაგმენტი (4-994:№82) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, მრგვალპროფილიანი, სადა ზედაპირით. მრავალგანივკვეთიანი სახელური თითბრის ფურცლითაა დაფარული.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№83) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, ზედაპირზე შემოუყვება დაბალრელიეფური ზოლები და ღრმა ნაჭდევებიანი სარტყლები. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჭურჭლის პირ-ყელი (4-994:№84) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, სწორი ყელითა და ბრტყელბაკოიანი პირით.

ჭიქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№85) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, სწორი, დაკუთხული კედლით.

ჭინჭილის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№86) – მოწითალო კეცით, რელიეფურად გამოკვეთილი, სფერული მუცლით. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ჭინჭილის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№87) – მოწითალო კეცით, რელიეფურად გამოკვეთილი, სფერული მუცლით. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№88) – მოწითალო კეცით. ზედაპირზე ცისფერი საღებავით კლაკნილი ზოლია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№89) – მოთეთრო-მონაცრისფრო კეცით, გვერდისგან გამოუყოფელი, მრგვალბაკოიანი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე დაუყვება ჩაღარული ზოლები. ორმხრივ ანგობირებული. დაფარულია ფირუზისფერი ჭიქურით.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№90) – მონაცრისფრო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე დაუყვება ჩაღარული ზოლები. ორმხრივ ანგობირებული. დაფარულია ფირუზისფერი ჭიქურით.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№91) – მოწითალო კეცით, რელიეფურზოლიანი ყელითა და სქელი, გადაშლილი პირით. ზედაპირი მომწვანო-მოცისფრო ტონალობის საღებავითაა მოხატული. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

დოქის ყური (4-994:№92) – მოწითალო კეცით, ოვალურგანივკვეთიანი. გადავლებული აქვს მწვანე ჭიქური.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№93) – ფაიანსის, მოთეთრო კეცით. გარეპირი მწვანედ, შიდაპირი ცისფრად აქვს მოჭიქული.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№94) – ფაიანსის, მოთეთრო კეცით. გარეპირი მწვანედ, შიდაპირი ცისფრად აქვს მოჭიქული.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№95) – ფაიანსის, მოთეთრო კეცით, გვერდისგან გამოუყოფელი, თხელი პირით. ორმხრივ კობალტის ლურჯი საღებავით მცენარეული ორნამენტია მოხატული. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ვაზის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№96) – ფაიანსის, მოთეთრო კეცით. მოხატულია კობალტის ლურჯი საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№97) – ფაიანსის, მოთეთრო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდა-

პირი მოხატულია კობალტის ლურჯი საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№98) – ფაიანსის, მოთეთრო კეცით. ორმხრივ ცისფერი ჭიქური აქვს გადავლებული.

დოქის ყურის ფრაგმენტი (4-994:№99) – მოწითალო კეცით, ოვალურგანიკვეთიანი, მოწერნაქებული.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№100) – მოვარდისფრო კეცით. ზედაპირზე წვრილი, კონცენტრული ხაზები და ნაჭდევები შემოუყვება.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№101) – მოწითალო კეცით, ბრტყელი, გვერდისგან გამოუყოფელი ძირით. ზედაპირზე დაუყვება წერნაქის ორი ზოლი. ძირის d – 12 სმ.

დოქის ყური (4-994:№102) – მოწითალო კეცით, ოვალურგანივკვეთიანი, მოწერნაქებული.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№103) – მოწითალო კეცით, ორმხრივ ყვითელი ანგობით არის დაფარული. შიდაპირი შემკულია ყავისფერი საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის ყური (4-994:№104) – მოწითალო კეცით, ოვალურგანივკვეთიანი.

თეფშის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№105) – ფაიანსის, მოთეთრო კეცით. ორმხრივ მოხატულია კობალტის ლურჯი საღებავითა და ლუსტრით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის ყური (4-994:№106) – მოწითალო კეცით, ოვალურგანივკვეთიანი, ნაპრიალები.

ჩაფის ყურის ფრაგმენტი (4-994:№107) – მოწითალო კეცით, ოვალურგანივკვეთიანი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№108) – მოწითალო კეცით, ზედაპირზე შემოუყვება ნაჭდევებიანი, რელიეფური სარტყელი, მოწერნაქებული.

დოქის ყური (4-994:№109) – მოწითალო კეცით, ოვალურგანიკვეთიანი.

დოქის ყური (4-994:№110) – ჩალისფერი კეცით, ოვალურგანივკვეთიანი.

დერგის ყური (4-994:№111) – ჩალისფერი კეცით, ბრტყელგანივკვეთიანი.

დოქის ყურის ფრაგმენტი (4-994:№112) – ჩალისფერი კეცით, მრგვალგანივკვეთიანი.

ქვაბ-ქოთნის ყური (4-994:№113) – მოწითალო კეცით, სამკუთხა ფორმის. ზედაპირზე გამოყვანილი აქვს წიწვოვანი ორნამენტი.

დოქის ყურის ფრაგმენტი (4-994:№114) – ჩალისფერი კეცით, ოვალურ-განივკვეთიანი.

ჭიქა (4-994:№115) – ნაკლული, მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, დაკუთხული კედლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. ჭიქის სიმაღლე - 7 სმ.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№116) – მოწითალო კეცით, გვერდისაგან რელიეფურად გამოყოფილი პირით, მოწერნაქებული.

ჯამის ძირ-ქუსლი (4-994:№117) – მოწითალო კეცით, გამოყოფილი ქუსლითა და ჩაღარული ბრტყელი ძირით. ქ. d – 6,5 სმ, h – 0,9 სმ.

ლუთერის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№118) – მოწითალო კეცით, გვერდისაგან გამოყოფილი, სწორი პირით.

ლუთერიის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№119) – მოწითალო კეცით. გარეპირზე შემოუყვება ღრმა ნაჭდევებიანი ორნამენტი.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№120) – მოწითალო კეცით, გამოუყოფელი ბრტყელი ძირით. ძირის d – 11 სმ.

დოქის ყელის ფრაგმენტი (4-994:№121) – ჩალისფერი კეცით. სწორი, მაღალი ფორმის ყელი, შემკულია ნაჭდევებიანი ორნამენტით.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№122) – მინის, თეთრი ფერის, სქელკედლიანი, გამჭვირვალე. ზედაპირზე დაუყვება დაბალრელიეფური ზოლები.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№123) – მინის, თეთრი ფერის, სქელკედლიანი, გამჭვირვალე. ზედაპირზე დაუყვება დაბალრელიეფური ზოლები.

ჭურჭლის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№124) – მინის, თეთრი ფერის, სქელკედლიანი, გამჭვირვალე, გვერდისგან გამოუყოფელი ჩაღარული, ბრტყელი ძირით.

ჭურჭლის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№125) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, დაკუთხული კედლითა და გვერდისგან გამოუყოფელი, ბრტყელი ძირით.

ჭურლჭლის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№126) – მინის, თეთრი ფერის, სქელკედლიანი, გამჭვირვალე, დამრეცი კედლითა და მომრგვალებული ძირით.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№127) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, სქელკედლიანი, დაკუთხულ კედლისგან გამოუყოფელი, ბრტყელი ძირით.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№128) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, სქელკედლიანი, დაკუთხული კედლისგან გამოუყოფელი, ბრტყელი ძირით.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№129) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, სქელკედლიანი, დაკუთხული კედლისგან გამოუყოფელი, ბრტყელი ძირით.

ბოთლის პირ-ყელი (4-994:№130) – მინის, გამჭვირვალე, ყელისგან გამოყოფილი ბრტყელბაკოიანი, გადაშლილი პირით.

დოქის გვერდისა და ყელის ფრაგმენტი (4-994:№131) – ჩალისფერი კეცით. ზედაპირზე შემოუყვება წვრილი ნაკაწრებისგან შედგენილი სარტყელი.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№132) – მოწითალო კეცით, დაბალი ყელითა და მასიური, გარეთ გადაშლილი ბრტყელი პირით. მხარზე შემოუყვება ღრმა ნაჭდევებიანი, რელიეფური სარტყელი. მოხატულია წერნაქით.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№133) – მოწითალო კეცით, ყელსგან რელიეფურად გამოყოფილი, ბრტყელბაკოიანი პირით, მოწერნაქებული.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№134) – მოწითალო კეცით, ყელისგან რელიეფურად გამოყოფილი, მომრგვალებული პირით.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№135) – მოწითალო კეცით, ყელისგან რელიეფურად გამოყოფილი, ბრტყელბაკოიანი პირით.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№136) – მოწითალო კეცით, ყელისაგან რელიეფურად გამოყოფილი, ბრტყელბაკოიანი პირით. მხარზე შემოუყვება ნაჭდევებიანი, რელიეფური სარტყელი.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№137) – ფაიანსის, მოთეთრო კეცით, გვერდისგან გამოუყოფელი, თხელი პირით. ორმხრივ კობალტის ლურჯი საღებავით მოხატულია სტილიზებული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№138) – მოწითალო კეცით, ყელისგან რელიეფურად გამოყოფილი, ტუჩიანი პირით, მოწერნაქებული.

დოქის პირი („მილი“) (4-994:№139) – ჩალისფერი კეცით, წახნაგოვანი ზედაპირით, სადინარისკენ თანაბრად შევიწროებული კედლით.

ბადიის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№140) – მოწითალო კეცით. გარეპირს შემოუყვება ღრმა ნაჭდევებიანი ორნამენტი.

ლუთერის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№141) – მოწითალო კეცით. გარეპირს შემოუყვება ღრმა ნაჭდევებიანი ორნამენტი.

ბადიის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№142) – მოწითალო კეცით. გარეპირს შემოუყვება ჩაღარული, ზიგზაგისებური ზოლი.

ჭიქის ძირი (4-994:№143) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, სქელკედლიანი, კიდედაკუთხული, ბრტყელი ძირით.

ქილის პირის ფრაგმენტი (4-994:№144) – მოვარდისფრო კეცით. ბაკო შემკულია წვრილი ნაკაწრებისგან შედგენილი ორნამენტით.

თეფშის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№145) – ფაიანსის, თეთრკეციანი, გამოყვანილი დაბალი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. გადავლებული აქვს ფირუზისფერი კრიალა ჭიქური.

ჭურჭლის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№146) – მინის, გამჭვირვალე, სქელი, წახნაგოვანი კედლით. ბრტყელ ძირზე გამოყვანილია სხივური ორნამენტი.

ბოთლის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№147) – მინის, სქელკედლიანი, გამჭვირვალე, სწორი ყელისგან რელიეფურად გამოყოფილი პირით.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№148) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე. ზედაპირზე დაუყვება რელიეფური ზოლი.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№149) – მოწითალო კეცით, გვერდისგან გამოყოფილი, მომრგვალებული პირით, მოწერნაქებული.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№150) – მოწითალო კეცით, ბრტყელბაკოიანი გვერდისგან რელიეფურად გამოიყოფილი პირით, შიდაპირმოწერნაქებული.

ჭურჭლის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№151) – მინის, გამჭვირვალე, ბრტყელი ძირითა და რელიეფურზოლიანი კედლით.

ბადიის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№152) – მოწითალო კეცით. გარეპირს შემოუყვება ღრმა ნაჭდევებიანი ორნამენტი.

ჭურჭლის ფრაგმენტი (4-994:№153) – მინის, იისფერი, სქელკედლიანი, მრგვალპროფილიანი, კიდემომრგვალებული.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№154) – მოწითალო კეცით, გადაშლილი პირით, შიდაპირმოწერნაქებული.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№155) – მოწითალო კეცით, გვერდისგან გამოყოფილი გადაშლილი პირით, შიდაპირმოწერნაქებული.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№156) – მოწითალო კეცით, გვერდისგან რელიეფურად გამოყოფილი გადაშლილი პირით, შიდაპირმოწერნაქებული.

ფიალის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№157) – მოვარდისფრო კეცით, დაბალი ქიმითა და მომრგვალებული პირით. შიდაპირზე შეინიშნება წერნაქის კვალი.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№158) – მოწითალო კეცით, მაღალი კალთითა და ნაწიბურით გამოყოფილი პირით, შიდაპირმოწერნაქებული.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№159) – მოწითალო კეცით, მაღალი კალთით, შიდაპირმოწერნაქებული.

ფიალის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№160) – მოვარდისფრო კეცით, ბრტყელბაკოიანი, გადაშლილი პირით. შიდაპირზე შეინიშნება წერნაქის გრძივი, წვრილი ზოლები.

ფიალის პირ-გვერდისა და ძირის ფრაგმენტი (4-994:№161) – მოწითალო კეცით, მომრგვალებული პირითა და გვერდისგან გამოყოფილი, ბრტყელი ძირით.

ქოთნის სარქვლის ფრაგმენტი (4-994:№162) – მოვარდისფრო კეცით. ზედაპირზე რელიეფური, კონცენტრული ზოლები აქვს გამოყვანილი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№163) – მოვარდისფრო კეცით. ზედაპირზე შემოუყვება წვრილი, ამოღარული ზოლები. მოწერნაქებული.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№164) – მოვარდისფრო კეცით. ზედაპირი შემკულია წერნაქით მოხატული ტალღისებური ორნამენტით.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№165) – ჩალისფერი კეცით. ზედაპირი ორნამენტირებულია კონცენტრული ზოლებითა და ნაჭდევებით.

ჭურჭლის ყელის ფრაგმენტი (4-994:№166) – მინის, მოლისფერი, გამჭვირვალე. ყელზე შემოუყვება რელიეფური სარტყელი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№167) – ჩალისფერი კეცით. ზედაპირზე გამოყვანილია ამოკაწრული გეომეტრიული ორნამენტი. მოწერნაქებული.

დერგის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№168) – მოწითალო კეცით. ზედაპირზე შემოუყვება ნაჭდევებიანი სარტყელი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№169) – მოვარდისფრო კეცით. ზედაპირზე შემოუყვება ნაკაწრი მოკლე ხაზებითა და ზიგზაგებით შედგენილი გეომეტრიული ორნამენტი.

ჯამის ძირ-ქუსლი (4-994:№170) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ამობურცული ძირით. ქ. d – 7 სმ.

ჯამის ძირ-ქუსლი (4-994:№171) – მოწითალო კეცით, გამოყოფილი დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით, მოწერნაქებული. ქ. d – 5,5 სმ, ქ. h – 0,5 სმ.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№172) – ჩალისფერი კეცით. ზედაპირზე ამოკაწრულია მარყუჟებიანი და ჩაღარული წრეები, მოკლე ხაზები.

ჯამის ძირ-ქუსლი (4-994:№173) – ჩალისფერი კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული ძირით. ქ. d – 7 სმ.

დოქის ძირ-გვერდი (4-994:№174) – ჩალისფერი კეცით, გვერდისგან გამოუყოფელი, ბრტყელი ძირით. ზედაპირზე შემოუყვება მოკლე ნაჭდევებით შედგენილი ორნამენტი.

დოქის ძირ-გვერდი (4-994:№175) – ჩალისფერი კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით.

ჭურჭლის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№176) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, დაბალი ყელითა და სწორი პირით.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№177) – მოწითალო, კარგად განლექილი კეცით, გვერდისგან გამოუყოფელი ბრტყელი ძირით, მოწერნაქებული.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№178) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, თხელკედლიანი, ორნამენტირებული, ირიზებული.

ისრისპირი (4-994:№179) – კაჟის, მოყავისფრო, ყუნწიანი, ორფრთიანი.

ჭურჭლის სახელურის ფრაგმენტი (4-994:180) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, მრგვალგანიკვეთიანი. ზედაპირზე გამოყვანილია რელიეფური, გრეხილი ორნამენტი.

ჭურჭლის ფრაგმენტი (4-994:№181) – მინის, თეთრი ფერის, სქელკედლიანი, კონცენტრული რელიეფური ზოლებით, დეკორატიული ღეროთი.

ჯამის პირ-ქიმის ფრაგმენტი (4-994:№182) – მოვარდისფრო კეცით, მაღალი ქიმითა და გადაშლილი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული გეომეტრიული ორნამენტი შემკულია მწვანე, ყვითელი და ყავისფერი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№183) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ბრტყელი, ჩაღარული ძირით, ორმხრივ მოწერნაქებული.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№184) – მინის, თეთრი ფერის, სქელკედლიანი, გამჭვირვალე, დაკუთხულ-წახნაგოვანი კედლითა და ჩაღარული, სხივურორნამენტიანი ძირით.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№185) – მინის, იისფერი, გამჭვირვალე, სქელკედლიანი, დაკუთხულ - წახნაგოვანი კედლითა და ბრტყელი, სხივურორნამენტიანი ძირით.

თეფშის პირ-გვერდისა და ქუსლის ფრაგმენტები (4-994:№186) – ფაიანსის, თეთრი, ნასვრეტოვანი კეცით, გვერდისგან რელიეფურად გამოყოფილი პირით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. კობალტის ლურჯი საღებავით მოხატულია სტილიზებული გეომეტრიული და მცენარეული ორნამენტი. ორმხრივ გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№187) – ფაიანსის, თეთრი, ნასვრეტოვანი კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული ძირით. შიდაპირზე კობალტის ლურჯი საღებავით მოხატულია თოკისებური ორნამენტი, წრიული და ზიგზაგისებური ხაზები. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№188) – ფაიანსის, თეთრი, ნასვრეტოვანი კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე კობალტის ლურჯი საღებავით მოხატულია მცენარეული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№189) – ფაიანსის, თეთრი, ნასვრეტოვანი კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. კობალტის ლურჯი საღებავით მოხატულია მცენარეული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის პირის ფრაგმენტი (4-994:№190) – ფაიანსის, თეთრი, ნასვრეტოვანი კეცით, თხელი გადაშლილი პირით. შიდაპირზე კობალტის ლურჯი საღებავით მოხატულია სტილიზებული მცენარეული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის პირის ფრაგმენტი (4-994:№191) – ფაიანსის, თეთრი, ნასვრეტოვანი კეცით, თხელი გადაშლილი პირით. ორმხრივ კობალტის ლურჯი საღებავით მოხატულია სტილიზებული მცენარეული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№192) – ფაიანსის, თეთრი, ნასვრეტოვანი კეცით, სქელკედლიანი. მოხატულია კობალტის ლურჯი საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის გვერდისა და ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№193) – ფაიანსის, თეთრი, ნასვრეტოვანი კეცით, გამოყვანილი დაბალი ქუსლით. შიდაპირი მოხატულია კობალტის ლურჯი საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№194) – ფაიანსის, თეთრი, ნასვრეტოვანი კეცით. ორმხრივ კობალტის ლურჯი საღებავით და ლუსტრით მოხატულია გეომეტრიული და მცენარეული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დერგის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№195) – მოვარდისფრო, მსხვილმინარევებიანი კეცით. ზედაპირზე შემოუყვება ამოკაწრული ტალღისებური და სწორხაზოვანი ორნამენტი.

სამარილის ძირ-ქუსლი (4-994:№196) – მოწითალო კეცით, გამოყოფილი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე გადავლებული აქვს მწვანე ჭიქური. ქ. d – 4 სმ.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№197) – ფაიფურის, თეთრი, ნასვრეტოვანი კეცით. რელიეფურად გადაშლილი პირის თეთრად ანგობირებულ ფონზე, ლურჯი საღებავით ჭადრაკული ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დერგის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№198) – მოწითალო კეცით, სქელკედლიანი, ბრტყელი ძირით. ძირის d – 13 სმ.

სანელსაცხებლე (4-994:№199) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, დაბალი ყელითა და ბრტყელბაკოიანი, გადაშლილი პირით, გვერდისგან ოდნავ გამოყოფილი, შეზნექილი ძირით. ზედაპირზე შემოუყვება რელიეფური ზოლები.

ჭურჭლის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№200) – მინის, იისფერი, გამჭვირვალე, სქელკედლიანი, გვერდისგან გამოუყოფელი, შეზნექილი ძირითა და რელიეფური ინგლისურენოვანი წარწერით.

ჭურჭლის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№201) – მინის, იისფერი, გამჭვირვალე, დაკუთხულ-წახნაგოვანი კედლითა და გვერდისგან გამოუყოფელი, ბრტყელი ძირით.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№202) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, დაკუთხულ-წახნაგოვანი კედლისგან გამოუყოფელი, ბრტყელი ძირით.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№203) – მინის, იისფერი, გამჭვირვალე, დაკუთხულ-წახნაგოვანი კედლითა და ბრტყელი ძირით.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№204) – მინის, იისფერი, გამჭვირვალე, დაკუთხულ-წახნაგოვანი კედლისგან გამოუყოფელი, ბრტყელი ძირით.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№205) – მინის, იისფერი, გამჭვირვალე, მრგვალპროფილიანი კედლისგან გამოუყოფელი, შეზნექილი ძირით. ძირის d – 4,3 სმ.

ჭურჭლის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№206) – მინის, იისფერი, გამჭვირვალე, მრგვალპოფილიანი კედლითა და გამოუყოფელი, ბრტყელი ძირით.

ჭურჭლის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№207) – მინის, იისფერი, გამჭვირვალე, დაკუთხულ-წახნაგოვანი კედლითა და შუაში შეზნექილი, ბრტყელი ძირით.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4 – 994:№208) – მინის, იისფერი, გამჭვირვალე, დაკუთხულ-წახნაგოვანი კედლითა და გვერდისგან გამოუყოფელი, ბრტყელი ძირით.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№209) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, სქელკედლიანი დაკუთხულ-წახნაგოვანი კედლითა და ბრტყელი ძირით.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№210) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, სქელკედლიანი, დაკუთხულ-წახნაგოვანი კედლითა და ნაწიბურით გამოყოფილი, ბრტყელი ძირით.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№211) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, დაკუთხულ-წახნაგოვანი კედლითა და ბრტყელი ძირით.

ჭურჭლის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№212) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, მრგვალპროფილიანი კედლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით.

ჭურჭლის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№213) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, რელიეფური ზედაპირით.

ჭურჭლის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№214) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, მრგვალპროფილიანი კედლითა და შუაში შეზნექილი, ბრტყელი ძირით.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№215) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. მრგვალპროფილიანი კედელი შემკულია რელიეფური, გრძივი ზოლებით.

ჭიქის ძირ-გვერდისა და პირის ფრაგმენტი (4-994:№216) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, მომრგვალებული პირით, დაკუთხულ-წახნაგოვანი კედლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№217) – მინის, მომწვანო-მოლისფერი, გამჭვირვალე, ბრტყელი ძირით. ძირის ძ – 3,5 სმ.

ქილის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№218) – მოწითალო კეცით, მასიური, გადაშლილი პირით. გვერდს შემოუყვება ამოკაწრული წვრილი ზოლები.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№219) – მოწითალო კეცით, გვერდისაგან რელიეფურად გამოყოფილი, გადაშლილი პირით. შეინიშნება წერნაქის კვალი.

ჭურჭლის ყელისა და გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№220) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, მხრისგან მკეთრად გამოყოფილი, სწორი ყელით.

ჭურჭლის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№221) – მინის, იისფერი, გამჭვირვალე, სწორი ყელითა და გადაშლილი, ბრტყელბაკოიანი პირით.

ჭიქის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№222) – მინის, იისფერი, გამჭვირვალე, გვერდისგან გამოუყოფელი სწორი პირითა და გეომეტრიული ორნამენტით შემკული კედლით.

ჭურჭლის ფრაგმენტი (4-994:№223) – მინის, რძისფერი, გამჭვირვალე, სქელკედლიანი.

ჭურჭლის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№224) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, სწორი ყელითა და გადაშლილი პირით.

ბოთლის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№225) – მინის, მოლისფერი, გამჭვირვალე, სწორი ყელითა და რელიეფურად გამოყოფილი, მასიური პირით.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№226) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, მრგვალგანივკვეთიანი კედლითა და ბრტყელი ძირით. ძირის d – 6 სმ.

ჭურჭლის პირ-ყელი (4-994:№227) – მინის, ლურჯი ფერის, სქელკედლიანი, მაღალი, სწორი ყელითა და ბრტყელბაკოიანი პირით.

ჭურჭლის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№228) – მინის, ლურჯი ფერის, თხელკედლიანი, მომრგვალებული პირით.

ჭურჭლის ყელისა და გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№229) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე. ყელი მკვეთრად გამოიყოფა, რელიეფური, ფართო სარტყლით შემკული მხრისგან.

ჭურჭლის ყელისა და გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№230) – მინის, თეთრი ფერის, სქელკედლიანი. სწორი ყელი მკვეთრად გამოიყოფა მხრისგან.

ჭურჭლის ყელის ფრაგმენტი (4-994:№231) – მინის, იისფერი, ყელზე შემოუყვება ორნამენტირებული რელიეფური სარტყელი.

ჭიქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№232) – მინის, იისფერი, დაკუთხულწახნაგოვანი სქელი კედლით.

ჭიქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№233) – მინის, მოყავისფრო, დაკუთხულ-წახნაგოვანი კედლით.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№234) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, კოპიანი ძირით.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№235) – მოვარდისფრო კეცით, მკვეთრად გამოყოფილი ქიმითა და მომრგვალებული პირით.

დოქის პირ-ყელი (4-994:№236) – მოწითალო კეცით. მაღალი ყელი შემკულია მწვანე საღებავითა და სამი რელიეფური სარტყლით. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№237) – მოვარდისფრო კეცით. შიდაპირზე მწვანე, ლურჯი და ღვიძლისფერი საღებავებით სტილიზებული ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№238) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭირვალე, ბრტყელი ძირითა და დაკუთხულ-წახნაგოვანი კედლით.

ჭიქის ძირ-გვერდისა და ყელის ფრაგმენტი (4-994:№239) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, წახნაგოვანი კედლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№240) – მინის, მოწითალო ფერის, გამჭვირვალე, სადა, მრგვალპროფილიანი კედლით.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№241) – მინის, ლურჯი ფერის, სადა, მრგვალპროფილიანი კედლით.

ჭიქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№242) – მინის, თეთრი ფერის. კედელს დაუყვება რელიეფური, გრძივი ზოლები.

ჭურჭლის თავსახურის ფრაგმენტი (4-994:№243) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე. ზედაპირს შემოუყვება რელიეფური, წრიული ზოლები.

ჭურჭლის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№244) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, მკვეთრად დამრეცი კედლითა და მომრგვალებული ძირით.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№245) – მოწითალო კეცით, გვერდისგან მკვეთრად გამოყოფილი ქიმითა და ბრტყელბაკოიანი, გადაშლილი პირით.

ჭურჭლის თავსახურის ფრაგმენტი (4-994:№246) – მინის, ლურჯი ფერის, გაუმჭვირვალე, სქელკედლიანი, მრგვალგანივკვეთიანი, ცილინდრული ფორმის.

ჭურჭლის სახელური (4-994:№247) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, ოვალურგანივკვეთიანი.

ჭურჭლის ფრაგმენტი (4-994:№248) – მინის, მოლისფერი, დეკორატიული ორნამენტით შემკული კედლით.

ჭურჭლის თავსახურის ფრაგმენტი (4-994:№249) – მინის, იისფერი, კედლისგან რელიეფურად გამოყოფილი, მრგვალგანივკვეთიანი თავით.

ბოთლის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№250) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, სადა, სქელკედლიანი, მრგვალპროფილიანი გვერდისგან გამოუყოფელი, ბრტყელი ძირით.

ჭურჭლის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№251) – მინის, რძისფერი, გამჭვირვალე, სქელკედლიანი, გვერდისგან გამოყოფილი, ბრტყელი ძირით.

ჭურჭლის სახელურის ფრაგმენტი (4-994:№252) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, მრგვალგანივკვეთიანი. ზედაპირზე დაუყვება რელიეფური ზოლები.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№253) – ფაიანსის, თეთრი კეცით. პირზე კობალტის ლურჯი საღებავით მოხატულია მცენარეული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№254) – ფაიანსის, თეთრი კეცით, გვერდისაგან გამოყოფილი გადაშლილი პირით. შიდაპირზე კობალტის ლურჯი საღებავით მოხატულია სტილიზებული მცენარეული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№255) – მოწითალო კეცით, გვერდისგან რელიეფურად გამოყოფილი გადაშლილი პირით, მოწერნაქებული.

საეკლესიო ნივთი (4-994:№256) – სპილენძის თხელი ფირფიტისაგან დამზადებული, წრიული ფორმის, დეფორმირებული.

საეკლესიო ნივთი ფრაგმენტი (4-994:№257) – სპილენძის თხელი ფირფიტისგან დამზადებული, წრიული ფორმის. ზედაპირზე ორნამენტის სახით შემოუყვება წრიული სარტყლები, დეფორმირებული.

საეკლესიო ნივთი (4-994:№258) – სპილენძის თხელი ფირფიტისგან დამზადებული, წრიული ფორმის, შუაში ნახვრეტით, დეფორმირებული.

საეკლესიო ნივთი (4-994:№259) – სპილენძის თხელი ფირფიტისგან დამზადებული, შვეული კედლითა და გამოუყოფელი ბრტყელი ძირით, დეფორმირებული.

საეკლესიო ნივთი (4-994:№260) – სპილენძის ფირფიტისაგნ დამზადებული, რელიეფური ზედაპირით, წრიული ნახვრეტით, დეფორმირებული.

ჭურჭლის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№261) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, დეკორატიული, წახნაგოვანი კედლითა და ბრტყელი ძირით.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№262) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, ზედაპირზე დაუყვება დაბალი, რელიეფური ზოლები.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№263) – მინის, ყავისფერი, სადა კედლით.

ქოთნის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№264) – რუხი კეცით, ყელისგან გამოყოფილი, გადაშლილი პირით.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№265) – მოწითალო კეცით, გვერდისგან რელიეფურად გამოყოფილი, გადაშლილი პირით, მოწერნაქებული.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№266) – მოწითალო კეცით, ოვალურგანივკვეთიანი ყურითა და ვერძის თავის სტილიზებული გამოსახულებით.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№267) – მოწითალო კეცით, მხარეზე შემოუყვება წვრილი ნაკაწრებისგან შედგენილი სარტყელი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№268) – მოწითალო კეცით, მხარზე შემოუყვება წვრილი ნაკაწრებისგან შედგენილი სარტყელი.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№269) – მოწითალო კეცით, გამოყოფილი ფართო ქუსლითა და ამობურცული ძირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრულია გეომეტრიული ორნამენტი. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური. ქუსლის d – 10,5 სმ.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№270) – მოწითალო კეცით, თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული ორნამენტი შემკულია მწვანე და ღვიძლისფერი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№271) – მოწითალო კეცით, თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე გადავლებული აქვს მწვანე ჭიქური.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№272) – ჩალისფერი კეცით, ყელისგან გამოუყოფელი, მომრგვალებული პირით. პირთან შემოუყვება რელიეფური, დაკეჭნილი სარტყელი.

ჯამის ძირ-ქუსლი (4-994:№273) – მოწითალო კეცით, გამოყოფილი ქუსლითა და კოპიანი ძირით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური. ქ. d – 6,5 სმ.

დოქის ყური (4-994:№274) – მოწითალო კეცით, მრგვალგანივკვეთიანი. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ჩიბუხი (4-994:№275) – თიხის, მოწითალო, კარგად განლექილი კეცით, ტარი და სათუთუნე ნაწილი შემკულია წერტილოვანი ორნამენტით. სათუთუნესთან, დამღის ოვალურ წრეში დაქარაგმებული ორი ასოა გამოყვანილი. დამზადებულია ყალიბში, მოწერნაქებული და ნაპრიალებია.

ჯამის ძირ-გვერდი (4-994:№276) – მოწითალო კეცით, გაშლილი კალთით, დაბალი ქიმითა და მრგვალბაკოიანი პირით. შიდაპირზე – ფსკერისკენ კონცენტრულად მიმართული ხაზები შემკულია მწვანე და ყვითელი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური. ძირის d – 7,7 სმ.

ჯამის ძირ-გვერდი (4-994:№277) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. ყვითელი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული მცენარეული ორნამენტი შემკულია ყავისფერი და მწვანე საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური. ძირის d – 7,5 სმ.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№278) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრულია მარყუჟიანი რგოლები. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№279) – მოწითალო კეცით, გამოყოფილი ქუსლითა და ჩაღარული ძირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე სგრაფიტოს ხერხითა და ფუნჯით ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№280) – მოწითალო კეცით, გამოყოფილი ქუსლითა და ჩაღარული ძირით. შიდაპირზე შიშველ კეცზე თეთრი ანგობით გეომეტრიული ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№281) – მოწითალო კეცით, გამოყოფილი ქუსლითა და ჩაღარული ძირით. შიდაპირზე შიშველ კეცზე თეთრი ანგობით გეომეტრიული ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№282) – მოწითალო კეცით, შიდაპირზე შიშველ კეცზე თეთრი ანგობით გამოყვანილია გეომეტრიული ორნამენტი. გადავლებული აქვს მწვანე ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№283) – მოწითალო კეცით, ჩაღარულბაკოიანი პირით, თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრულია გეომეტრიული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№284) – მოწითალო კეცით, თხელი, სწორი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრულია გეომეტრიული ორნამენტი. გადავლებული აქვს მწვანე ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№285) – მოწითალო კეცით, თხელი, სწორი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№286) – მოწითალო კეცით, ბაკოიანი პირით. მოხატულია ყავისფერი და მწვანე საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№287) – მოწითალო კეცით, თხელი, სწორი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№288) – მოწითალო კეცით, თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული ჭადრაკული ორნამენტი, შემკული ყავისფერი და მწვანე საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№289) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრულია გეომეტრიული ორნამენტი. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№290) – მოწითალო კეცით, თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული ჭადრაკული ორნამენტი, შემკულია მწვანე და ყვითელი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№291) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრულია გეომეტრიული ორნამენტი. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№292) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული გეომეტრიული ორნამენტი შემკულია მწვანე და ყვითელი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№293) – მოწითალო კეცით. შიდაპირზე შიშველ კეცზე თეთრი ანგობით გამოყვანილია გეომეტრიული ორნამენტი. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№294) – მოწითალო კეცით. შიდაპირზე შიშველ კეცზე თეთრი და რუხი საღებავებით ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№295) – მოწითალო კეცით. შიდაპირზე შიშველ კეცზე თეთრი ანგობით, მწვანე და ყავისფერი საღებავებით გამოყვანილია მცენარეული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№296) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული სირინოზის გამოსახულება (თავი) შემკულია ყვითელი, ყავისფერი და მწვანე საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№297) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული გეომეტრიული ორნამენტი შემკულია ყვითელი და მწვანე საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№298) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ღვიძლისფერი საღებავით გამოყვანილია სტილიზებული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№299) – ფაიანსის, მოთეთრო-მოყვითალო ნასვრეტოვანი კეცით. კობალტის ლურჯი საღებავით მოხატულ შიდაპირზე გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№300) – ჩალისფერი კეცით. ზედაპირზე გამოყვანილია რელიეფური კოპი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№301) – მოვარდისფრო კეცით. ზედაპირზე გეომეტრიული ორნამენტია გამოყვანილი.

ქილის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№302) – მოწითალო კეცით, გვერდისგან გამოუყოფელი, ბრტყელი ძირით.

ჭურჭლის თავსახური (4-994:№303) – მინის, მოყავისფრო, სქელკეციანი, გაუმჭვირვალე, მრგვალგანივკვეთიანი.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№304) – მინის, ლურჯი ფერის, გამჭვირვალე, გვერდისგან გამოუყოფელი, კონცენტრული წრეებით ორნამენტირებული ძირით.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№305) – მინის, მოვარდისფრო, გამჭვირვალე, შვეული, დაკუთხული კედლით.

სამარილის ძირ-ქუსლი (4-994:№306) – მოწითალო კეცით, გამოყოფილი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. თეთრად ანგობირებულ შიდაპირზე გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№307) – ჩალისფერი კეცით, გვერდისგან გამოყოფილი დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით.

დოქის პირ-ყელი (4-994:№308) – ჩალისფერი კეცით, ოდნავ გადაშლილი პირით.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№309) – ჩალისფერი კეცით, ქობიანი პირით. ყელზე შემოუყვება წერნაქით შემკული, რელიეფური სარტყელი.

დოქის ყური (4-994:№310) – ჩალისფერი კეცით, ბრტყელგანივკვეთიანი.

ჭრაქის ყური (4-994:№311) – მოწითალო კეცით, ღვიძლისფრად მოჭიქული.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№312) – ჩალისფერი კეცით, გამოყოფილი დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№313) – ჩალისფერი კეცით. ზედაპირზე გამოყვანილია რელიეფური კოპი.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№314) – მოწითალო კეცით, გვერდისგან გამოყოფილი, რელიეფურად გადაშლილი პირით, მოწერნაქებული.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№315) – მოწითალო კეცით, გვერდისგან გამოყოფილი, რელიეფურად გადაშლილი პირით, მოწერნაქებული.

ჯამი (4-994:№316) – ნაკლული, მოწითალო კეცით, გამოყოფილი ქუსლითა და ამობურცული ძირით. შიდაპირზე შიშველ კეცზე თეთრი ანგობით გამოყვანილია ე.წ. გულები და რგოლები. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური. გარეპირზე ამოკაწრულია ორი ნუსხური ასო – ᲒᲐ.

ჯამის ძირ-გვერდი (4-994:№317) – მოწითალო კეცით, გვერდისგან გამოყოფილი ქუსლითა და ჩაღარული, ამობურცული ძირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ღვიძლისფერი საღებავით გამოყვანილი ე.წ. დავითის ფარი, შემკულია ცისფერი საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№318) – მოწითალო კეცით. შიდაპირზე შიშველ კეცზე თეთრი ანგობით გეომეტრიული ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№319) – მოწითალო კეცით, დაბალი ქიმითა და ჩაღარულბაკოიანი პირით. შიდაპირი მოხატულია თეთრი ანგობით. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№320) – მოწითალო კეცით, სწორი ქიმითა და მომრგვალებული პირით.

ქოთნის სარქველი (4-994:№321) – მოწითალო კეცით, წრიული ფორმის, რელიეფური სახელურით.

ქილის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№322) – მოწითალო სქელი კეცით, დაბალი ყელითა და ბრტყელბაკოიანი პირით.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№323) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით. ზედაპირზე გამოყვანილია რელიეფური კოპი.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№324) – მოწითალო კეცით, დაბალი ქიმითა და თხელი, სწორი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული ორნამენტი შემკულია ყვითელი, ღვიძლისფერი და მწვანე საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ქოთნის გვერდისა და ყურის ფრაგმენტი (4-994:№325) – რუხი კეცით, ბრტყელგანივკვეთიანი ყურით, ზედაპირზე შემოუყვება ნაჭდევებიანი, ზიგზაგისებური სარტყელი.

ქვაბ-ქოთნის პირ-გვერდისა და ყურის ფრაგმენტი (4–994:№326) – მოწითალო კეცით, ბრტყელბაკოიანი პირითა და სამკუთხა ფორმის ყურით. ზედაპირზე შემოუყვება ღრმა ნაჭდევებიანი სარტყელი.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№327) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრულია მარყუჟიანი წრეები. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4–994:№328) – მოწითალო კეცით. თეთრად ანგობირებულ შიდაპირზე მწვანე, ყვითელი და ყავისფერი საღებავებით გამოყვანილია გეომეტრიული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№329) – მოწითალო კეცით. თეთრად ანგობირებულ შიდაპირზე სგრაფიტოს ხერხით გამოყვანილი კვადრატები გახალისებულია მწვანე და ყვითელი საღებავებით, ხოლო ანგობის თეთრი ფონი – ღვიძლისფერი ხალებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№330) – აგურისფერი, კარგად განლექილი კეცით, სწორი პირით, მოწერნაქებული.

სამარილის გვერდისა და ძირის ფრაგმენტი (4-994:№331) – მოწითალო კეცით, დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ჭურჭლის ფრაგმენტი (4-994:№332) – ფაიანსის, მოთეთრო-მოყვითალო ნასვრეტოვანი კეცით. გადავლებული აქვს ლურჯი ჭიქური.

დოქის ყურის ფრაგმენტი (4-994:№333) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, ბრტყელგანივკვეთიანი. მირჩილული აქვს ორი მეჭეჭი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№334) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცითა და მკვეთრად გამოხატული მუცლით.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№335) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, სფერული მუცლით, დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით.

ჭინჭილის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№336) – აგურისფერი კეცით, თხელი, სწორი პირით. ყელზე შემოუყვება წვრილი კონცენტრული და ზიგზაგისებური ხაზები.

ქილის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№337) – მოწითალო კეცით, დაბალი, ფართო ყელისგან გამოყოფილი, ბაკოიანი პირით.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№338) – მოწითალო კეცით, დაბალი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. ორმხრივ გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№339) – ფაიანსის, თეთრი ფერის ნასვრეტოვანი კეცით. ორმხრივ გადავლებული აქვს ცისფერი კრიალა ჭიქური.

ჭინჭილის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№340) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი გვერდითა და მრგვალგანივკვეთიანი ყურით. ზედაპირი მოხატულია ცისფერი საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№341) – მოწითალო კეცით, გვერდისგან წიბოთი გამოყოფილი პირით, მოწერნაქებული.

ჯამის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№342) – მოწითალო კეცით, გამოყოფილი ქუსლითა და ჩაღარული, კოპიანი ძირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული გეომეტრიული ორნამენტი შემკულია მწვანე, ყავისფერი და ყვითელი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური. ქ. d – 8 სმ.

ჯამის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№343) – მოწითალო კეცით, გამოყოფილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ყავისფერი საღებავით მოხატული ოთხქიმიანი ვარსკვლავი, გახალისებულია ცისფერი საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური. ქ. d – 7,5 სმ.

ჯამის პირ-ქიმის ფრაგმენტი (4-994:№344) – მოწითალო კეცით, თხელი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული კუფური ორნამენტი შემკულია მწვანე, ყვითელი და ყავისფერი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის პირ-ქიმის ფრაგმენტი (4-994:№345) – მოწითალო კეცით, ბაკოიანი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული გეომე-

ტრიული ორნამენტი შემკულია მწვანე, ყვითელი და ყავისფერი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№346) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ყავისფერი საღებავით გამოყვანილია გეომეტრიული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№347) – მოწითალო კეცით. ანგობირებულ შიდაპირზე ამოკაწრული გეომეტრიული ორნამენტი შემკულია ყვითელი და მწვანე საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№348) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ყვითელი, მწვანე და ყავისფერი ჭიქუროვანი საღებავების ჩამოღვენთის ხერხით, მიღებულია ფერადოვანი გამა. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№349) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრულია წრეები. გადავლებული აქვს მწვანე ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№350) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული გეომეტრიული ორნამენტი შემკულია მწვანე და ყავისფერი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№351) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე სგრაფიტოსა და რეზერვაციის ხერხით გამოყვანილი გეომეტრიული ორნამენტი შემკულია მწვანე და ყვითელი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№352) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული ცხოველის გამოსახულება (ფეხი), შემკულია ყვითელი საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№353) – მოწითალო კეცით. შიდაპირის შესამკობლად გამოყენებულია მწვანე საღებავის ჩამოღვენთის ხერხი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჩაფის ყელის ფრაგმენტი (4-994:№354) – აგურისფერი კეცით. ზედაპირზე შემოუყვება რელიეფური, ნაჭდევებიანი სარტყელი.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№355) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე გამოყვანილია მარყუჟიანი ორნამენტი. გადავლებული აქვს მწვანე ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№356) – მოწითალო კეცით, თხელი პირით. თეთრად ანგობირებულ შიდაპირზე ამოკაწრულია მარყუჟიანი ორნამენტი. გადავლებული აქვს ღვიძლისფერი ჭიქური.

ჭურჭლის ძირის ფრაგმენტი (4-994:№357) – მინის, იისფერი, გამჭვირვალე, დაკუთხული კედლით, რელიეფური ზოლებით ორნამენტირებული, ჩაღარული ძირით.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№358) – ფაიანსის, თეთრი ფერის ნასვრეტოვანი კეცით. გარეპირზე გადავლებული აქვს ლურჯი ჭიქური.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№359) – ფაიანსის, მოთეთრო-მოყვითალო ფერის, სქელკეციანი. გარეპირი მოჭიქულია ცისფრად.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№360) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირს დაუყვება მწვანე და ღვიძლისფერი საღებავის ზოლები. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჭურჭლის ძირ-ქუსლი (4-994:№361) – მინის, მასიური, გამჭვირვალე, გვერდისგან გამოყოფილი წრიული ფორმის, ჩაღარული ძირით.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№362) – მოწითალო კეცით. შიდაპირზე შიშველ კეცზე თეთრი საღებავით ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს მწვანე ჭიქური.

ქვაბ-ქოთნის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№363) – რუხი კეცით, შესქელებული, გადაშლილი პირით. ზედაპირზე გამოყვანილია ნაჭდევებიანი ორნამენტი.

ქოთნის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№364) – აგურისფერი კეცით, დაბალი ყელითა და შესქელებული, ბრტყელბაკოიანი პირით. ყელთან ნაჭდევებიანი ორნამენტი შემოუყვება.

ჭურჭლის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№365) – მინის, თეთი ფერის, მასიური, გამჭვირვალე, გვერდისგან გამოყოფილი, ჩაღარული, წრიული ძირით.

დერგის ყურის ფრაგმენტი (4-994:№366) – მოწითალო კეცით, ოვალურგანივკვეთიანი.

ჭრაქი (4-994:№367) – ნაკლული, ნიჟარისებური, მოწითალო კეცით, ოდნავ გამოყოფილი დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე გადავლებული აქვს მწვანე ჭიქური. ძირის d – 4,4 სმ.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№368) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე სგრაფიტოსა და რეზერვაციის ხერხით

გამოყვანილი ყვავილოვანი ორნამენტი, გახალისებულია მწვანე საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№369) – ფაიანსის, თეთრი, ნასვრეტოვანი კეცით, შიდაპირი მოხატულია კობალტის ლურჯი საღებავითა და ლუსტრით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ბოთლის პირ-ყელი (4-994:№370) – მინის, ლურჯი ფერის, სწორი ყელითა და გადაშლილი პირით.

ჭურჭლის ძირის ფრაგმენტი (4-994:№371) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე. ჩაღარულ ძირზე გამოყვანილია ინკუსტრირებული, რელიეფური ზოლები.

კრამიტის ფრაგმენტი (4-994:№372) – აგურისფერი კეცით. ზედაპირზე გამოყვანილია რელიეფური ჯვარი. დამზადებულია ყალიბში.

ვაზის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№373) – ფაიანსის, თეთრი, ნასვრეტოვანი კეცით. გარეპირი მოხატულია კობალტის ლურჯი საღებავით. ორმხრივ გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის ძირ-გვერდი (4-994:№374) – ჩალისფერი, სუფთა სტრუქტურის კეცით, გამოყვანილი დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. ძირის ძ–5 სმ.

ქილის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№375) – ჩალისფერი კეცით, ფართო, დაბალი ყელითა და შესქელებული, გადაშლილი პირით.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№376) – მოწითალო კეცით. გარეპირზე დაუყვება ნაკაწრი ხაზები და რელიეფური ორნამენტი.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№377) – მოწითალო კეცით, თხელი პირით. შიდაპირზე შიშველ კეცზე თეთრი ანგობით გამოყვანილია გეომეტრიული ორნამენტი. მოჭიქულია ცისფრად.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№378) – შეკოწიწებული, მოწითალო კეცით, გადაშლილი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრულია გეომეტრიული ორნამენტი. მოჭიქულია ცისფრად.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№379) – მოწითალო კეცით, დაბალი ქიმითა და თხელი, სწორი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრულია მარყუჟიანი წრეები. მოჭიქულია ყავისფრად.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№380) – მოწითალო კეცითა და თხელი, სწორი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრულია მარყუჟიანი წრეები. მოჭიქულია ყავისფრად.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№381) – მოწითალო კეცით, მომრგვალებული პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე გამოყვანილი ორნამენტი შემკულია მწვანე, ყვითელი და ყავისფერი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ქოთნის სარქვლის ფრაგმენტი (4-994:№382) – მოწითალო კეცით. ცენტრალური ნაწილი – სახელურის ფუძე რელიეფურადაა გამოყვანილი.

ქვაბ-ქოთნის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№383) – მოწითალო კეცით, ბრტყელბაკოიანი, სწორი პირით, ორნამენტირებული, სამკუთხა ყურით. გვერდს შემოუყვება რელიეფური, ნაჭდევებიანი ზოლი.

ქვაბ-ქოთნის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№384) – მოწითალო კეცით, ბრტყელბაკოიანი, სწორი პირით, ორნამენტირებული სამკუთხა ყურით. გვერდს ირგვლივ შემოუყვება რელიეფური, ნაჭდევებიანი ზოლი.

ქოთნის ყური (4-994:№385) – აგურისფერი, არასრულად გამომწვარი კეცით, ბრტყელგანივკვეთიანი.

ქოთნის ყურ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№386) – რუხი კეცით. ბრტყელგანივკვეთიან ყურზე ჯვარია ამოკაწრული.

კოკის ყური (4-994:№387) – ჩალისფერი კეცით. ბრტყელგანივკეთიან ყურზე ჯვარია ამოკაწრული.

კოკის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№388) – მოწითალო კეცით. ზედაპირზე შემოუყვება ამოკაწრული გეომეტრიული ორნამენტი.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№389) – მოვარდისფრო, კარგად განლექილი კეცით, ქობიანი პირითა და ნაჭდევებიანი, ფართო ყელით.

დოქის ყელისა და გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№389[1]) – მოწითალო კეცით. ანგობირებულ ზედაპირზე შავი საღებავით გეომეტრიული ორნამენტია გამოყვანილი.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№390) – ფაიანსის, თეთრი ფერის ნასვრეტოვანი კეცით. შიდაპირი მოხატულია კობალტის ლურჯი საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის პირ-ყურისა და გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№391) – ჩალისფერი კეცით, სწორი პირით. ბრტყელგანივკვეთიანი ყური შემკულია ორი მეჭეჭითა და შავი საღებავის ზიგზაგისებური ზოლით.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№392) – მოწითალო კეცით. ანგობირებული ზედაპირი შემკულია შავი საღებავით.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№393) – მოწითალო კეცით. ანგობირებული ზედაპირი შემკულია შავი საღებავით.

ჯამის ძირის ფრაგმენტი (4-994:№394) – აგურისფერი კეცით, გამოყოფილი ქუსლითა და ჩაღარული, კოპიანი ძირით. თეთრად ანგობირებულ შიდაპირზე გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№395) – ჩალისფერი კეცით, გადაშლილი, თხელი პირით.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№396) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი მაღალი ქუსლითა და ჩაღარული ძირით. შიდაპირზე შიშველ კეცზე თეთრი ანგობით, გეომეტრიული ორნამენტია გამოყვანილი. მოჭიქულია ცისფრად.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№397) – მოწითალო კეცით, გადაშლილი, ჩაღარულბაკოიანი პირით. შიდაპირზე შიშველ კეცზე თეთრი ანგობით, ორნამენტია გამოყვანილი. მოჭიქულია ცისფრად.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№398) – რუხი კეცით. ზედაპირზე გამოყვანილია წიწვოვანი ორნამენტი. მოწერნაქებული.

თეფშის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№399) – ფაიანსის, მოთეთრო ნასვრეტოვანი კეცით, გამოყოფილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. მოხატულია კობალტის ლურჯი საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჭურჭლის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№400) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, მრგვალგანივკვეთიანი შვეული კედლითა და ბრტყელი ძირით.

დერგის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№401) – მოწითალო კეცით. ზედაპირზე შემოუყვება ნაკაწრი ხაზები და თოკისებურორნამენტიანი, რელიეფური ზოლი.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№402) – მოთეთრო, ნასვრეტოვანი კეცითა და გვერდისგან გამოყოფილი, მომრგვალებული პირით. შიდაპირზე დაუყვება გრძივი ნაჭდევები. ორმხრივ მოჭიქულია ცისფრად.

ჩიბუხის პირ-გვერდისა და ტარის ფრაგმენტი (4-994:№403) – თიხის, მოწითალო კეცით, რელიეფური, გადაშლილი პირითა და მრგვალი სათუთუნე ნაწილით. ტარზე დაშტამბული აქვს დამღა, მოწერნაქებული.

ჭურჭლის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№404) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, ბრტყელი, შუაში ჩაზნექილი ძირითა და შვეული, დაკუთხული კედლით.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№405) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე გადავლებული აქვს მწვანე ჭიქური.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№406) – ფაიანსის, მოთეთრო, ნასვრეტოვანი კეცითა და რელიეფურად გადაშლილი პირით. მოხატულია კობალტის ლურჯი საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№407) – ფაიანსის, მოთეთრო, ნასვრეტოვანი კეცით, გამოყოფილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე კობალტის ლურჯი საღებავით მოხატულია გეომეტრიული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№408) – ჩალისფერი კეცით, გამოყვანილი დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. ქ. d – 7 სმ.

ჩაფის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№409) – მოწითალო-აგურისფერი კეცით. ზედაპირზე შემოუყვება რელიეფური, ნაჭდევებიანი ორნამენტი.

ჭურჭლის თავსახურის ფრაგმენტი (4-994:№410) – მინის, იისფერი, გამჭვირვალე, სქელკეციანი ცილინდრული ფორმითა და თხელი კედლით.

ჭურჭლის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№411) – მინის, იისფერი, გამჭვირვალე, სწორი პირით. ზედაპირზე გამოყვანილია რელიეფური ორნამენტი.

დერგის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№412) – მოწითალო-აგურისფერი კეცით. ზედაპირზე შემოუყვება რელიეფური თოკისებური ორნამენტი.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№413) – მოწითალო კეცით, დაბალი ქიმითა და ბრტყელბაკოიანი, დაკეჭნილი პირით. შიდაპირზე, შიშველ კეცზე თეთრი ანგობით გეომეტრიული ორნამენტია გამოყვანილი. მოჭიქულია ცისფრად.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№414) – ჩალისფერი კეცით. ზედაპირზე გამოყვანილია დაბალრელიეფური კოპი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№415) – ჩალისფერი კეცით. ზედაპირზე გამოყვანილია დაბალრელიეფური კოპი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№416) – მოწითალო კეცით. ზედაპირზე შავი საღებავით გეომეტრიული ორნამენტია გამოყვანილი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№417) – მოწითალო კეცით. ანგობირებულ ზედაპირზე შავი საღებავით გეომეტრიული ორნამენტია გამოყვანილი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№418) – მოწითალო კეცით. ანგობირებულ ზედაპირზე შავი საღებავით ორნამენტია გამოყვანილი.

დოქის გვერდისა და ყურის ფრაგმენტი (4-994:№419) – ჩალისფერი კეცით, ბრტყელგანივკვეთიანი, ნაპრიალები.

დოქის ყურის ფრაგმენტი (4-994:№420) – ჩალისფერი კეცით, ბრტყელგანივკვეთიანი, ნაპრიალები.

დოქის ყელ-პირის ფრაგმენტი (4-994:№421) – ჩალისფერი კეცით, მაღალი ყელითა და ქობიანი პირით, ნაპრიალები.

დოქის ძირ-ქუსლი (4-994:№422) – ჩალისფერი კეცით, დაბალი გამოყოფილი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით.

დოქის ძირ-ქუსლი (4-994:№423) – ჩალისფერი კეცით, დაბალი გამოყოფილი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. ქ. d – 9,5 სმ.

ქვაბ-ქოთნის ყური (4-994:№424) – აგურისფერი კეცით, სამკუთხა ფორმის, ნაჭდევებით ორნამენტირებული.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№425) – მოწითალო კეცით. შიდაპირზე შიშველ კეცზე თეთრი ანგობით გამოყვანილია გეომეტრიული ორნამენტი. მოჭიქულია ცისფრად.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№426) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული გეომეტრიული ორნამენტი შემკულია ყვითელი, ღვიძლისფერი და მწვანე საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№427) – მოწითალო კეცით, მრგვალბაკოიანი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე გამოყვანილი გეომეტრიული ორნამენტი შემკულია მწვანე და ყავისფერი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№428) – მოწითალო კეცით, დაბალი, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ამობურცული ძირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე – სამკუთხედებში გამოყვანილი რტო-ყლორტოვანი ორნამენტი, შემკულია მწვანე და ყვითელი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის ყურისა და ყელის ფრაგმენტი (4-994:№429) – მოწითალო კეცით, მასიური, ოვალურგანივკვეთიანი ყურითა და სწორი ყელით, მოწერნაქებული.

ჭურჭლის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№430) – მინის, სქელკედლიანი, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, გვერდისგან გამოყოფილი ქუსლითა და ბრტყელი, ჩაღარული ძირით.

დოქის გვერდისა და ყელის ფრაგმენტი (4-994:№431) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, მხრისგან თანაბრი გადასვლით გამოყოფილი, შემაღლებული ყელითა და შავი საღებავით შემკული გვერდით, ნაპრიალები.

ქოთნის სარქვლის ფრაგმენტი (4-994:№432) – განატეხში რუხი კეცით. ზედაპირზე შემოუყვება წიწვოვანი ორნამენტი.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№433) – მოწითალო კეცით. შიდაპირზე, შიშველ კეცზე თეთრი ანგობით გამოყვანილია ე.წ. მსხლისებური წვეთი და რგოლი. გადავლებული აქვს ღვიძლისფერი ჭიქური.

ჩაფის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№434) – აგურისფერი კეცით, დაბალი ფართო ყელითა და შესქელებული, გადაშლილი პირით.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტები (4-994:№435/436) – მოთეთრო, სქელი კეცით, გვერდისგან გამოუყოფელი, მომრგვალებული პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე დაუყვება გრძივი ზოლები. ორმხრივ ცისფრად მოჭიქული.

დოქის ძირ-ქუსლი (4-994:№437) – ჩალისფერი კეცით, გამოყოფილი დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. ძირის d – 6,5 სმ.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№438) – ჩალისფერი კეცით, ნაპრიალები.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№439) – ჩალისფერი კეცით, გამოყოფილი, დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. ძირის d – 7 სმ.

დოქის ყელისა და გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№440) – ჩალისფერი კეცით. ყელი ჩაღარული ზოლით გამოიყოფა მხარისაგან. რელიეფური კოპი, შემკულია წითელი და შავი საღებავებით.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№441) – ჩალისფერი კარგად განლექილი კეცით, სფერული მუცლით, ნაპრიალები.

დოქის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№442) – ჩალისფერი კეცით, ფართო ყელით, თხელი, სწორი პირითა და ბრტყელგანივკვეთიანი ყურით, მხარზე გამოყვანილი რელიეფური კოპით. შემკულია წითელი საღებავით.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№443) – ჩალისფერი კეცით, დაბალი, გამოყვანილი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. ზედაპირზე დაუყვება ნაკაწრი გრძივი ხაზები.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№444) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, სფერული მუცლითა და ბრტყელგანივკვეთიანი ყურით.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№445) – ჩალისფერი კეცით, სწორი, მცირედ გადაშლილი პირით, ყელი შემკულია ნაკაწრი პარალელური და ზიგზაგისებური ხაზებით.

ჭინჭილის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№446) – მოვარდისფრო კეცით, ფართო, დაბალი ყელითა და სამტუჩა პირით. ზედაპირზე დაუყვებაა გაცვილული გრძივი ზოლები.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№447) – მოვარდისფრო, კარგად განლექილი კეცით, დაბალი, გამოყოფილი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. გვერდს დაუყვებაა გრძივი კანელურები, ნაპრიალები.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№448) – მოწითალო კეცით. შიდაპირზე, შიშველ კეცზე თეთრი ანგობით გამოყვანილია გეომეტრიული ორნამენტი. მოჭიქულია ცისფრად.

დოქის პირ-ყელისა და ყურის ფრაგმენტი (4-994:№449) – ჩალისფერი კარგად განლექილი კეცით, მაღალი ყელით, თხელი პირითა და რელიეფური მეჭეჭებით შემკული, ბრტყელგანივკვეთიანი ყურით. მოხატულია წითელი საღებავით.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№450) – მოწითალო კეცით, საშუალო ზომის ქიმითა და ჩაღარულბაკოიანი, სწორი პირით. ანგობირებულ შიდაპირზე ამოკაწრულია მარყუჟიანი წრეები. მოჭიქულია ცისფრად.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№451) – მოწითალო კეცითა და ჩაღარულბაკოიანი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული სტილიზებული ჯვრის მკლავებში, მარყუჟიანი წრეებია გამოყვანილი. მოჭიქულია ცისფრად.

ჯამის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№452) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, შუაში ამობურცული ძირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე გამოყვანილი ორნამენტი გახალისებულია მწვანე და ყავისფერი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის ყურის ფრაგმენტი (4-994:№453) – ჩალისფერი კეცით, ბრტყელგანივკვეთიანი, ნაპრიალები.

ჯამის პირისა და ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№454) – მოწითალო კეცით, დაბალი, ოდნავ გამოყოფილი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით,

მაღალი გადაშლილი კალთითა და მომრგვალებური პირით, მოწერნაქებული.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№455) – მოწითალო კეცით. შიდაპირზე შიშველ კეცზე თეთრი ანგობით გამოყვანილ ორნამენტზე გაღვრილია მწვანე და ღვიძლისფერი საღებავები. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

კრიალოსანი (4-994:№456) – მინის, შავი ფერის, მრგვალგანივკვეთიანი, 63 მარცვლით.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№457) – მოწითალო კეცით, მასიური. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრულია პარალელური ხაზები და მარყუჟიანი წრეები. მოჭიქულია ცისფრად.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№458) – მოწითალო კეცით. შიდაპირზე თეთრი ანგობით გამოყვანილია გეომეტრიული ორნამენტი. მოჭიქულია ცისფრად.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№459) – მოწითალო კეცით, დაბალი ქიმითა და თხელი, სწორი პირით. თეთრად ანგობირებული შიდაპირი მოჭიქულია ცისფრად.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№460) – მოწითალო კეცით, საშუალო სიმაღლის ქიმითა და თხელი, სწორი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრულია მარყუჟიანი წრეები. გადავლებული აქვს ღვიძლისფერი ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№461) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრულია გეომეტრიული ორნამენტი. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№462) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული ოთხკუთხედები გახალისებულია მწვანე, ყავისფერი და ყვითელი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№463) – მოწითალო კეცით, ბაკოიანი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრულია გეომეტრიული ორნამენტი. მოჭიქულია ცისფრად.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№464) – მოწითალო კეცით, გადაშლილი კალთითა და დაკეჭნილბაკოიანი პირით. შიდაპირზე შიშველ კეცზე თეთრი ანგობით მოხატულია გეომეტრიული ორნამენტი. მოჭიქულია ცისფრად.

ჯამი (4-994:№465) – ნაკლული, მოწითალო კეცით, ოდნავ გადაშლილი პირით, გაშლილი კალთით, დაბალი, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, დაბალკოპიანი ძირით. შიდაპირზე შიშველ კეცზე თეთრი ანგობით, მწვანე და ყავისფერი საღებავებით გამოყვანილია სტილიზებული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური. ქუსლის d – 9 სმ.

ჩაფის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№466) – ჩალისფერი კეცით, გვერდისგან გამოუყოფელი ბრტყელი ძირით. ძირის d – 12 სმ.

დოქის გვერდისა და ძირის ფრაგმენტი (4-994:№467) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, გამოყოფილი, დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. ძირის d – 6 სმ.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№468) – აგურისფერი კეცით, გამოყვანილი, დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. ძირის d – 7,5 სმ.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№469) – ჩალისფერი კეცით, გამოყვანილი, დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. ძირის d – 7 სმ.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№470) – ჩალისფერი კეცით, გამოყვანილი, დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. ძირის d – 6,5 სმ.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№471) – ჩალისფერი კეცით, გამოყვანილი, დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. ძირის d – 6,5 სმ.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№472) – ჩალისფერი კეცით, გამოყვანილი, დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. ძირის d – 5,5 სმ.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№473) – ჩალისფერი კეცით, ზედაპირზე ამოღარულია გეომეტრიული ორნამენტი.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№474) – ჩალისფერი კეცით, ბრტყელი, უქუსლო ძირით. ზედაპირზე შავი საღებავით რგოლია გამოყვანილი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№475) – აგურისფერი კეცით. ანგობირებულ ზედაპირზე შავი საღებავით გეომეტრიული ორნამენტია გამოყვანილი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტები (4-994:№476) – აგურისფერი კეცით. თეთრად ანგობირებულ ზედაპირზე შავი საღებავით გეომეტრიული ორნამენტია გამოყვანილი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№477) – აგურისფერი კეცით. ანგობირებულ ზედაპირზე შავი საღებავით გეომეტრიული ორნამენტია გამოყვანილი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№478) – აგურისფერი კეცით. ანგობირებულ ზედაპირზე შავი საღებავით გეომეტრიული ორნამენტია გამოყვანილი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№479) – აგურისფერი კეცით. შავი და წითელი საღებავებით სტილიზებული გეომეტრიული ორნამენტია გამოყვანილი.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№480) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, დაბალი ყელითა და გადაშლილი პირით.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№481) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, დაბალი ყელითა და გადაშლილი პირით. გვერდზე დაუყვება გრძივი კანელურები.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№482) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, დაბალი ყელითა და თხელი, გადაშლილი პირით.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№483) – ჩალისფერი კეცით, შესქელებული, ოდნავ გადაშლილი პირითა და მხრისგან დაბალი რელიეფით გამოყოფილი ყელით.

დოქის პირ-ყელისა და გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№484) – ჩალისფერი კეცით, გადაშლილი პირითა და მხრისგან დაბალი რელიეფით გამოყოფილი ყელით.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№485) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, თხელი, ოდნავ გადაშლილი პირით. ზედაპირზე ამოკაწრულია ზიგზაგისებური და პარალელური ხაზები.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№486) – მოწითალო კეცით, დაბალი ქიმითა და დაქანებულბაკოიანი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული გამოსახულების ნაწილი – ცხოველის ფეხი შემკულია მწვანე, ყავისფერი და ყვითელი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის ყელის ფრაგმენტი (4-994:№487) – მონაცრისფრო, თხელკედლიანი კეცით, ზედაპირზე ამოკაწრულია პარალელური და ზიგზაგისებური ხაზები.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№488) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით. ზედაპირზე დაუყვება გრძივი, ღრმა კანელურები.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№489) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით. ზედაპირზე შემოუყვება შავი საღებავის ზოლი.

დოქის ყური (4-994:№490) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, ბრტყელგანივკვეთნი.

ჭინჭილის ყურის ფრაგმენტი (4-994:№491) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, ოვალურგანივკვეთიანი. ზედაპირზე მირჩილული აქვს ორი მეჭეჭი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№492) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, სფერული მუცლით. ზედაპირზე შავი საღებავით გამოყვანილი რგოლები, წითელი საღებავითაა შეფერილი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№493) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით. ზედაპირზე გამოყვანილი რელიეფური კოპი შემკულია წითელი და შავი საღებავებით.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№494) – მოწითალო კეცით. ზედაპირზე დაუყვება ღრმა კანელურები, ნაპრიალები.

ჭურჭლის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№495) – მინის, მწვანე ფერის, გამჭვირვალე, გამოყოფილი ქუსლითა და ჩაღარული, შუაში შეზნექილი ძირით. ძირის d – 5 სმ.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№496) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით. გარეპირზე შავი საღებავით გამოყვანილია გეომეტრიული ორნამენტი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№497) – მოწითალო კეცითა და მკვეთრად გადატეხილი მუცლით.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№498) – ჩალისფერი კეცით. ზედაპირზე გამოყვანილია რელიეფური კოპი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№499) – ჩალისფერი კეცით. ზედაპირზე ამოღარულია პარალელური ზოლები და ამოტვიფრულია წრიული გეომეტრიული ორნამენტი.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№500) – მოწითალო კეცით, გამოყოფილი დაბალი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე შიშველ კეცზე თეთრი ანგობით ორნამენტია გამოყვანილი. მოჭიქულია მწვანედ.

ჭრაქი (4-994:№501) – ნაკლული, ნიჟარისებური, მოწითალო კეცით, ოდნავ გამოყოფილი დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. შიდაპირი მოჭიქულია ცისფრად. ქუსლის d – 4 სმ.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№502) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, კოპიანი ძირით. თეთრი ანგობით დაფა-

რულ შიდაპირზე ამოკაწრული ჯვრის მკლავებში, მარყუჟიანი წრეებია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური. ქუსლის d – 7 სმ.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№503) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარული შიდაპირი მოჭიქულია მწვანედ.

დოქის პირის („მილის“) ფრაგმენტი (4-994:№504) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, მრგვალგანივკვეთიანი, d – 2,5 სმ.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№505) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაზნექილი ძირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე გადავლებული აქვს უფერო ჭიქურით.

დოქის ყელისა და გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№506) – ჩალისფერი კეცით. დაბალი ყელი რელიეფურად გამოიყოფა მხრისგან.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№507) – მოწითალო კეცით, დაბალი ქიმითა და გადაშლილი, მრგვალბაკოიანი პირით. შიდაპირზე თეთრი ანგობით, მწვანე და ყავისფერი საღებავებით ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№508) – მოწითალო კეცით. მუცელზე ორ პარალელურ ხაზს შორის, ზიგზაგისებური ზოლია გამოყვანილი.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№509) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, გამოყვანილი, დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№510) – მოწითალო კეცით, თხელი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე მარყუჟიანი წრეებია ამოკაწრული. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ქვაბ-ქოთნის გვერდისა და ყურის ფრაგმენტი (4-994:№511) – რუხი კეცით, ყელისგან გამოუყოფელი, მომრგვალებული პირითა და ბრტყელგანივკვეთიანი, მოკლე ყურით.

ქოთნის გვერდისა და ყურის ფრაგმენტი (4-994:№512) – მოწითალო კეცით, ბრტყელგანივკვეთიანი ყურით.

ქილის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№513) – მოწითალო კეცით, მომრგვალებული, სწორი პირითა და ფართო ყელით.

ჩაფის ყურის ფრაგმენტი (4-994:№514) – ჩალისფერი კეცით, მასიური, ბრტყელგანივკვეთიანი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№515) – ჩალისფერი კეცით, ზედაპირზე ორ პარალელურ ხაზს შორის, ზიგზაგისებური ხაზებია ამოღარული.

დოქის ყელისა და გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№516) – რუხი კეცით. ყელი დაბალი რელიეფით გამოიყოფა მხრისგან, ნაპრიალები.

ჭურჭლის ძირ-გვერდისა და პირის ფრაგმენტები (4-994:№517) – მონაცრისფრო, სქელი კეცით, გარეთ გაწეული პირით, ბრტყელი ძირით. ზედაპირზე გამოყვანილია რელიეფური, ინგლისურენოვანი წარწერა. გადავლებული აქვს უფერო, კრიალა ჭიქური.

დოქის პირ-ყელის და გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№518) – მოწითალო, განლექილი კეცით, თხელი, სწორი პირითა და საშუალო სიმაღლის ყელით.

ქილის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№519) – მოწითალო კეცით, დაბალი, ფართო ყელითა და გადაშლილი პირით. ყელს შემოუყვება ნაჭდევებიანი ორნამენტი.

ჯამის ძირ-ქუსლი (4-994:№520) – მოვარდისფრო, კარგად განლექილი კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით, მოწერნაქებული. ქ. d – 9 სმ.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№521) – ჩალისფერი კეცით, დაბალი, გამოყოფილი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით, ნაპრიალები.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№522) – აგურისფერი კეცით. ყელზე შემოუყვება რელიეფური სარტყელი.

სარქველის ფრაგმენტი (4-994:№523) – ჩალისფერი კეცით, ორნამენტირებული ზედაპირითა და რელიეფურად გამოყოფილი სახელურით.

კოკის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№524) – მოწითალო კეცით, ყელისგან გამოუყოფელი, სწორი პირით. ყელს შემოუყვება რელიეფური სარტყელი.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№525) – მოწითალო კეცით, თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული ორნამენტი შემკულია მწვანე და ყავისფერი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის ყელისა და გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№526) – ჩალისფერი კეცით, ყელის ფუძესთან შემოუყვება ნაჭდევიანი ზოლი. ზედაპირზე კოპია გამოყვანილი.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№527) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე შიშველ კეცზე თეთრი ანგობით გამოყვანილია გულები და რგოლები. მოჭიქულია მწვანედ.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№528) – მოწითალო კეცით, დაბალი ქიმითა და მომრგვალებული, სწორი პირით, მოწერნაქებული.

ჯამის ძირ-ქუსლი (4-994:№529) – მოვარდისფრო კეცით, დაბალი, ფართო ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე ჯამის ფსკერზე გამოყვანილი თეთრი მედალიონი, ღვიძლისფერი საღებავით დაყოფილია კვადრატებად და მწვანე ფერის ხალებითაა გახალისებული. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური. ქ. d – 9,5 სმ, ქ. h – 1,2 სმ.

დოქი (4-994:№530) – რესტავრირებული, ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, დაბალი ყელითა და შესქელებული პირით, მოკლე ოვალურგანივკვეთიანი ყურით, მხრიდან ძირისკენ დამრეცი გვერდითა და ბრტყელი ძირით. ზედაპირი შემკულია მხრიდან ჩამოღვენთილი წერნაქის ზოლებით. დოქის სიმაღლე – 25,5 სმ.

დოქის ყელ-ყურისა და გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№531) – მოწითალო კეცით, მაღალი ყელითა და ბრტყელბაკოიანი პირით, ოვალურგანივკვეთიანი მოკლე ყურით. ყელსა და მხარს შემოუყვება ამოკაწრულ ხაზებიანი სარტყელი, მოწერნაქებული.

ჭიქა (4-994:№532) – მინის, გამჭვირვალე, თეთრი ფერის, დაკუთხული, შვეული კედლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. ჭიქის სიმაღლე – 7 სმ., ძირის d – 5 სმ.

ჯვარი (4-994:№533) – ხის, სადა, დაკუთხული მკლავებით. სიმაღლე – 20,5 სმ.

დოქის ძირ-ქუსლი (4-994:№534) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, გამოყოფილი, დაბალი ქუსლითა და ჩაღარული, შუაში ამობურცული ძირით. ქ. d – 7,7 სმ, ქ. h – 1,1 სმ.

ჯამის ძირ-ქუსლი (4-994:№535) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი, დაბალი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე შიშველ კეცზე ლურჯი საღებავით გამოყვანილია მცენარეული ორნამენტი. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური. ქ. d – 9,5 სმ, ქ. h – 0,9 სმ.

წიგნის ყდის დეკორატიული ფირფიტა (4-994:№536) – სპილენძის, რელიეფურად გამოსახულია ლუკა მახარებელი ეტრატითა და საწერი კალმით, ლომთან ერთად (სიმბოლო). ფირფიტის დარჩენილი სივრცე შევსებულია მცენარეული და გეომეტრიული ორნამენტით. დამზადებულია სპილენძის თხელი ფურცლისაგან შტამპური წესით.

წიგნის ყდის დეკორატიული ფირფიტა (4-994:№537) – სპილენძის, გამოსახულია რელიეფური ყვავილოვანი ორნამენტი. დამზადებულია სპილენძის თხელი ფურცლისაგან შტამპური წესით.

საეკლესიო ნივთი (4-994:№538) – სპილენძის, წრიული ფორმის, რელიეფური ზედაპირით. დამზადებულია თხელი ფირფიტისაგან შტამპური წესით.

ქოთნის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№539) – მოვარდისფრო კეცით. ზედაპირზე შემორჩენილია გეომეტრიული ორნამენტის ფრაგმენტი.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№540) – მოწითალო კეცით, დაბალი ქუსლითა და ჩაღარული ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე ცისფერი საღებავით გამოყვანილია კვადრატული ბადე. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური. ქ. d – 9,5 სმ, ქ. h – 0,9 სმ.

თეფშის ძირ-ქუსლი (4-994:№541) – ფაიანსის, თეთრი ფერის ნასვრეტოვანი კეცით, დაბალი, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე კობალტის ლურჯი საღებავით გამოყვანილია გეომეტრიული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური. ქ. h – 0,7 სმ.

ქვა (4-994:№542) – ასპიდური ფიქალი, რუხი ფერის, მოგრძო ფორმის.

ჯამის პირ-გვერდი (4-994:№543) – მოწითალო კეცით, მაღალი კალთითა და გადაშლილი პირით, მოწერნაქებული.

ქოთნის სარქველი (4-994:№544) – მოწითალო კეცით. სახელურთან შემოუყვება რელიეფური ზოლი.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№545) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ყავისფერი საღებავით ორნამენტია გამოყვანილი.

დერგი (4-994:№546) – რესტავრირებული, ნაკლული, მოწითალო კეცით, კვერცხისებური მოყვანილობის ტანით, ძირისკენ დამრეცი კედლითა და ბრტყელი ძირით. დერგის სიმაღლე – 37,5 სმ, ძირის d – 14 სმ.

ჭურჭლის ძირი (4-994:№547) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, წრიული, შუაში შეზნექილი. ძირის d – 2,8 სმ.

ჭურჭლის ძირი (4-994:№548) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, რელიეფურად გამობერილი, ირიზებული.

ჭურჭლის ძირი (4-994:№549) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, კონუსური დაბოლოებით.

ჭურჭლის გვერდისა და პირის ფრაგმენტები (4-994:№550) – მინის, თხელკედლიანი, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე. პირთან პატარა, დაბალრელიეფური მეჭეჭი აქვს მირჩილული, გვერდზე დაძერწილია ცისფერი მინის ნაღვენთი.

ჭურჭლის გვერდი (4-994:№551) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, თხელკედლიანი, ირიზებული.

ჭურჭლის ძირისა და პირ-გვერდების ფრაგმენტები (4-994:№552) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, თხელკედლიანი, გვერდისგან გამოუყოფელი პირითა და ბრტყელი, დისკოსებური ძირით. გვერდს შემოუყვება ორი, წვრილი რელიეფური ზოლისგან შედგენილი სარტყელი და მეჭეჭები, ირიზებული.

ჭურჭლის პირ-გვერდისა და ძირის ფრაგმენტები (4-994:№553) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, თხელკედლიანი, სწორი პირითა და მომრგვალებული, ჩასადგმელი ძირით.

დოქის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№554) – მოწითალო, კარგად განლექილი კეცით, დაბალი, ფართო ყელისგან გამოუყოფელი, გარეთ გაწეული პირით. პირთან მირჩილულია ოვალურგანივკვეთიანი, მეჭეჭიანი ყური. ზედაპირზე დაუყვება გაცვილული ზოლები.

აგური (4-994:№555) – მოწითალო, მინარევებიანი კეცით, ოთხკუთხა ფორმის (20X20X4 სმ).

ქვევრის ძირი (4-994:№556) – აგურისფერი, მინარევებიანი კეცით, ძირთან შემოუყვება თოკისებრი ორნამენტი. ძირის d – 15,5 სმ.

კრამიტი (4-994:№557) – ქიმიანი, აგურისფერი მინარევებიანი კეცით, ბრტყელ ზედაპირზე – კიდეებთან დაუყვება გრძივი ღარები. სიგრძე – 34 სმ, სიგანე – 8,5 სმ, სისქე – 2 სმ.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№558) – მოწითალო, წვრილმინარევებიანი კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული ორნამენტი, შემკულია ყვითელი საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის ძირ-ქუსლისა და გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№559) – აგურისფერი წვრილმინარევებიანი კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე შიშველ კეცზე ყავისფერი ჭიქურიანი საღებავით გეომეტრიული ორნამენტია გამოყვანილი. ქ. d – 8,5 სმ, ქ. h – 1,5 სმ.

ხელადის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№560) – ჩალისფერი, სუფთა სტრუქტურის თხელკედლიანი კეცით, დაბალი ფართო ყელითა და თხელი, სწორი პირით.

დოქის ყური (4-994:№561) – ჩალისფერი, განლექილი კეცით, მრგვალგანივკვეთიანი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№562) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, სადა ზედაპირით.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№563) – აგურისფერი, წვრილ-მინარევებიანი კეცით. შიდაპირზე მწვანე და ყავისფერი საღებავებით ორნამენტია გამოყვანილი.

დოქის ძირი (4-994:№564) – აგურისფერი, კარგად განლექილი კეცით, ბრტყელი ძირით, მოწერნაქებული.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№565) – აგურისფერი კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული ყვავილოვანი ორნამენტი გახალისებულია მოლისფერი საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4–994:№566) – აგურისფერი კეცით. შიდა-პირზე შიშველ კეცზე ანგობით გამოყვანილია გეომეტრიული ორნამენ-ტი. მოჭიქულია მწვანედ.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994: №567) – აგურისფერი კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული გეომეტრიული ორნამენ-ტი გახალისებულია მწვანე და ყვითელი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№568) – აგურისფერი კეცით, მომრგვალებული პირით, შიდაპირზე თეთრი ანგობისა და ღვიძლისფე-რი საღებავის კომბინირებით ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებუ-ლი აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის პირ-ყელისა და გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№569) – მოვარდის-ფრო კეცით, სარტყლიანი ყელით, ტუჩიანი პირითა და ზომიერად დაქანებული მხრით.

ჯამის ძირ-ქუსლი (4-994:№570) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, შუაში ამობურცული ძირით. შიდაპირზე ში-შველ კეცზე თეთრი ანგობით გამოყვანილია ე.წ. მსხლისებური წვეთე-ბი. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ლუთერის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№571) – აგურისფერი, მინა-რევებიანი კეცით. ღარისებრი ფორმის, ბრტყელბაკოიან პირზე მეჭეჭი აქვს მირჩილული.

ჯამის ძირ-ქუსლი (4-994:№572) – მოწითალო კეცით, დაბალი ქუსლითა და ჩაღარული ძირით, ორმხრივ ანგობირებული და მწვანედ მოჭიქული. ქ. h – 0,4 სმ.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№573) – მოწითალო კეცით, თხელი, სწორი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე გადავლებული აქვს მოლისფერი ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№574) – მოწითალო კეცით, მომრგვალებული პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული გეომეტრიული ორნამენტი შემკულია მწვანე საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№575) – აგურისფერი კეცით, ბრტყელბაკოიანი, გარეთ გაშლილი პირით, თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული, წრეში ჩასმული ვარდული შემკულია მწვანე, ყვითელი და ღვიძლისფერი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის ძირ-ქუსლისა და გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№576) – მოწითალო, წვრილმინარევებიანი კეცით, დაბალი, გამოყვანილი ქუსლითა და კოპიანი ძირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული ორნამენტი გახალისებულია მწვანე, ყვითელი და ღვიძლისფერი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№577) – მოწითალო კეცით. ზედაპირზე შემოუყვება წერნაქის ფართო სარტყელი და წერტილოვანი ჩანაჭდევებით კვადრატებად დაყოფილი, წერნაქით დაფერილი ორნამენტი.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№578) – მოწითალო, მინარევებიანი კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე მარყუჟებია ამოკაწრული. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№579) – მოვარდისფრო კეცით, დაბალი ქიმითა და მომრგვალებული პირით, მოწერნაქებული.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№580) – მოვარდისფრო, კარგად განლექილი კეცით, დაბალი ქიმით, ბრტყელბაკოიანი, გადაშლილი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული გეომეტრიული ორნამენტი გახალისებულია მწვანე საღებავით; ჯამის შესამკობად გამოყენებულია ყვითელი და ღვიძლისფერი საღებავები. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№581) – მოწითალო კეცით, სწორი ქიმითა და თხელი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრულია გეომეტრიული ორნამენტი. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№582) – აგურისფერი კეცით, გვერდისგან მკვეთრად გამოყოფილი ქიმითა და მომრგვალებული პირით.

ჯამის ძირ-ქუსლი (4-994:№583) - მოწითალო კეცით, დაბალი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე შიშველ კეცზე მწვანე ჭიქური აქვს გადავლებული. ქ. h – 0,9 სმ, d – 7,5 სმ.

დოქის გვერდისა და ყურის ფრაგმენტი (4-994:№584) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, სადა გვერდითა და მრგვალგანივკვეთიანი ყურით.

ჭინჭილის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№585) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი თხელკედლიანი კეცით, დაბალი, გამოყოფილი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. ქ. h – 0,3 სმ, d – 3,8 სმ.

დოქის პირ-ყელი (4-994:№586) – მოვარდისფრო, კარგად განლექილი კეცით, ქობიანი პირითა და რელიეფურსარტყლიანი ყელით.

დოქის პირ-ყელი (4-994:№587) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, ყელისგან გამოუყოფელი თხელი, სწორი პირით.

მონეტა (4-994:№588) – სპილენძის. ავერსზე, წრიული ორნამენტოვანი ჩარჩოს ცენტრში გამოსახულია თამარ მეფის ხელრთვა და ასომთავრული ,,დონი“; რევერსზე – ხუთსტრიქონიანი არაბული ზედწერილი.

კრიალოსნის მარცვლები (4-994:№589) – რესტავრირებული, გიშრის, შავი ფერის, სადა, მრგვალგანივკვეთიანი (2 - ერთეული).

ჯამის პირ-ქიმის ფრაგმენტი (4-994:№590) – მოწითალო კეცით, გვერდისგან მკვეთრად გამოყოფილი ქიმითა და მომრგვალებული, სწორი პირით.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№591) – მოვარდისფრო კეცით, მომრგვალებული პირით, მოწერნაქებული.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№592) – აგურისფერი კეცით, გამოყოფილი დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. ძირის d – 6,5 სმ.

ქილის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№593) – აგურისფრი კეცითა და სადა ზედაპირით.

დოქის პირ-ყელი (4-994:№594) – აგურისფერი, წვრილმინარევებიანი კეცით, სამტუჩა პირით. ყელზე ნაჭდევებიანი სარტყელი შემოუყვება.

დოქის პირ-ყელი (4-994:№595) – მოვარდისფრო, სუფთა სტრუქტურის კეცით, ბრტყელბაკოიანი, გადაშლილი პირით, მოწერნაქებული.

დოქის პირ-ყელი (4-994:№596) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, ბრტყელბაკოიანი, გადაშლილი პირითა და ქობიანი ყელით.

თეფშის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№597) – ფაიანსის, ნასვრეტოვანი, თეთრი კეცით, ორმხრივ ანგობირებული და კობალტის ლურჯი საღებავით მოხატული. შიდაპირზე გამოყვანილია მცენარეული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№598) – მოწითალო კეცით, მაღალი, გაშლილი კალთითა და სწორი პირით, ორმხრივ მოწერნაქებული.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№599) – რუხი ფერის კეცით. თეთრად ანგობირებულ შიდაპირზე ამოკაწრული მცენარეული ორნამენტი შემკულია მწვანე საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№600) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი თხელი კეცით, გამოყოფილი, დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. გვერდზე გამოყვანილია კანელური. ქ. h – 0,3 სმ.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№601) – მოწითალო კეცით. ანგობირებულ შიდაპირზე ამოკაწრული გეომეტრიული ორნამენტი შემკულია ღვიძლისფერი საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№602) – ჩალისფერი კეცით, გამოყვანილი, დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. ქ. h – 0,5 სმ.

დოქის ყელისა და გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№603) – ვარდისფერი, კარგად განლექილი კეცით. ზედაპირზე წითელი საღებავით გეომეტრიული ორნამენტია მოხატული.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№604) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით. ზედაპირზე გამოყვანილი კოპი დაფერილია წითელი საღებავით.

დოქის ყელ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№605) – ჩალისფერი, წვრილმინარევებიანი კეცით. მხარზე ამოკაწრულია ზიგზაგისებური ორნამენტი.

ქოთნის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№606) – აგურისფერი კეცით, დაბალი ყელითა და გარეთ გადაშლილი პირით, მოწერნაქებული.

დოქის ყური (4-994:№607) – ჩალისფერი კეცით, ბრტყელგანივკვეთიანი. მირჩილული აქვს მეჭეჭი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№608) – ჩალისფერი კეცით. მხარზე წითელი საღებავით გეომეტრიული ორნამენტია გამოყვანილი. მუცელზე შემოუყვება ჩაღარული სარტყელი.

დოქის ყელისა და გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№609) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით. ყელი წრიული ჩანაღარით გადადის ჭურჭლის მხარში.

დოქის პირ-ყელი (4-994:№610) – ჩალისფერი, თხელკედლიანი, კარგად განლექილი კეცით, მაღალი ყელითა და ოდნავ გადაშლილი პირით.

დოქის ყელ-ყური (4-994:№611) – მოვარდისფრო, კარგად განლექილი კეცით, მაღალი ყელითა და პირზე მირჩილული ოვალურგანივკვეთიანი ყურით, მოწერნაქებული.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№612) – აგურისფერი კეცით, დაბალი ქიმითა და სწორი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრულია მარყუჟებიანი ორნამენტი. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№613) – აგურისფერი კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე გამოყვანილი ორნამენტი, მოხატულია ყავისფერი საღებავით.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№614) – აგურისფერი კეცითა და რელიეფურად გამოყოფილი ბრტყელი პირით, მოწერნაქებული.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№615) – აგურისფერი კეცით. შიდაპირზე შიშველ კეცზე ჩამოღვენთილია მწვანე საღებავის ზოლები. გადავლებული აქვს ყავისფერი ჭიქური.

ჭიქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№616) – მინის, იისფერი, გამჭვირვალე, სქელკედლიანი. გარეპირზე გამოყვანილია რელიეფური რომბები.

ჭიქის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№617) – მინის, იისფერი, გამჭვირვალე, სქელკედლიანი. სწორი პირი კედლისაგან ფართო, რელიეფური სარტყლითაა გამოყოფილი. გვერდი ორნამენტირებულია გრძივი, ჩაღარული ზოლებით.

კოკის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№618) – აგურისფერი კეცით, ფართო, დაბალი ყელითა და სწორი პირით.

კოკის პირის ფრაგმენტი (4-994:№619) – აგურისფერი კეცით, მასიური, ტუჩიანი.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№620) – მინის, მოლისფერი, გამჭვირვალე, თხელკედლიანი, გარეპირზე გამოყვანილია რელიეფური კოპი.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№621) – მოვარდისფრო კარგად განლექილი კეცით, დაბალი ქიმითა და მრგვალბაკოიანი სწორი პირით. ქიმი თანაბრად გადადის დაბალკალთიან გვერდში.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№622) – კარგად განლექილი აგურისფერი კეცით, მოწერნაქებული.

ქვაბ-ქოთნის ყური (4-994:№623) – აგურისფერი, მინარევებიანი კეცით, სამკუთხა ფორმის. შემკულია ნაჭდევებიანი ორნამენტით.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№624) – აგურისფერი კეცით, პირმოყრილი. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე მწვანე საღებავით ორი პარალელური ზოლია გამოყვანილი.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№625) – აგურისფერი კეცით, ორმხრივ ანგობირებული. შიდაპირზე ყავისფერი საღებავით გეომეტრიული ორნამენტია გამოყვანილი, გარეპირს დაუყვება ჩამოღვენთილი ზოლები. ორმხრივ გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის პირ-ქიმის ფრაგმენტი (4-994:№626) – აგურისფერი კეცით, ბაკოიანი, მცირედ გადაშლილი პირით. ანგობირებულ შიდაპირზე ამოკაწრული ორნამენტი გახალისებულია მწვანე და ყავისფერი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№627) – აგურისფერი კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრულია გეომეტრიული ორნამენტი. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№628) – აგურისფერი კეცით. თეთრად ანგობირებულ შიდაპირზე ამოკაწრული გეომეტრიული ორნამენტი გახალისებულია მწვანე და ყავისფერი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჭრაქის ყური (4-994:№629) – აგურისფერი კეცით. თეთრად ანგობირებულ შიდაპირზე გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

დერგის ყურის ფრაგმენტი (4-994:№630) – მოვარდისფრო კეცით, მრგვალგანივკვეთიანი. ზედაპირზე დაუყვება ნაჭდევებიანი, ზიგზაგისებური ორნამენტი.

დერგის ყურის ფრაგმენტი (4-994:№631) – მოწითალო კეცით, ბრტყელგანივკვეთიანი. ზედაპირზე დაუყვება დაკეჭნილი, რელიეფური ზოლი.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№632) – აგურისფერი კეცით, ორმხრივ ანგობირებული და უფერო ჭიქურით დაფარული. ჯამის გარეპირზე ამოკაწრულია ნუსხური – ***ლ***.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№633) – აგურისფერი კეცით. თეთრად ანგობირებულ ზედაპირზე გადავლებული აქვს მწვანე ჭიქური.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№634) – აგურისფერი კეცით. გარეპირს შემოუყვება წიწვოვანორნამენტიანი სარტყელი.

ქოთნის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№635) – რუხი კეცით, ბრტყელბაკოიანი, გადაკეცილი პირით. ყელს შემოუყვება ნაჭდევებიანი ქობა.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№636) – აგურისფერი კეცით, ბრტყელბაკოიანი, სწორი პირითა და დამრეცი კალთით.

ქოთნის სარქვლის ფრაგმენტი (4-994:№637) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით. ბრტყელ, ნასვრეტოვან ზედაპირს შემოუყვება ჩაღარული, წრიული ზოლი.

აგურის ფრაგმენტი (4-994:№638) – მოწითალო კეცით. ზედაპირზე გამოყვანილია ნაკაწრი ხაზებისგან შედგენილი სარტყელი. დამზადებულია ყალიბში.

წიდა (4-994:№639) – ჭიქურის.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№640) – მოწითალო კეცით, ორმხრივ ანგობირებული. შიდაპირზე ყავისფერი საღებავით გამოყვანილია წერტილოვანი „ვარდული“. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის ფრაგმენტი (4-994:№641) – ფაიანსის, თეთრკეციანი. ორმხრივ კობალტის ლურჯი საღებავითა და ლუსტრით გეომეტრიულ – ყვავილოვანი ორნამენტია მოხატული. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

წალდი (4-994:№642) – რკინის, დამზადებულია ჭედვის წესით. პირის სიგრძე –16 სმ, ტარის სიგრძე –13 სმ.

წიგნის ყდის გარსაკრავი (4-994:№643) – სპილენძის, გრძივი ფორმის, კიდემომრგვალებული. შემკულია რელიეფური ზოლებისგან შედგენილი ორი სარტყლით. დამზადებულია სპილენძის თხელი ფურცლისგან შტამპური წესით. სიგრძე – 21 სმ, სიგანე – 4,5 სმ.

წიგნის ყდის გარსაკრავი (4-994:№644) – სპილენძის, გრძივი ფორმის, კიდეებმომრგვალებული. დამზადებულია სპილენძის თხელი ფურცლისგან შტამპური წესით.

წიგნის ყდის დეკორატიული ფირფიტა (4-994:№645) – სპილენძის, მცენარეულ მოტივში გამოსახულია სტილიზებული რვაქიმიანი სხივური ორნამენტი, ცენტრში – ბურთულოვანი დისკოთი. დამზადებულია სპილენძის თხელი ფურცლისგან შტამპური წესით.

კანკელის ორნამენტის ფრაგმენტი (4-994:№646) – ხე, ვაზის ფოთლის ჩუქურთმა დაფარული ლევკასით და დაფერილი ოქრათი.

კანკელის ორნამენტის ფრაგმენტი (4-994:№647) – ხე, ვაზის ფოთლის ჩუქურთმა დაფარულია ლევკასით და დაფერილი ოქრათი.

წიგნის ყდის დეკორატიული ფირფიტა (4-994:№648) – სპილენძის, გამოსახულია რელიეფური მცენარეული ორნამენტი. დამზადებულია სპილენძის თხელი ფურცლისგან შტამპური წესით.

უნაგირის ფრაგმენტი (4-994:№649) – სპილენძის, ზედაპირზე დაუყვება გრძივი, ოთხი ჩაღარული ზოლი. დამზადებულია ყალიბში.

უნაგირის ფრაგმენტი (4-994:№650) – სპილენძის, დამზადებულია ყალიბში.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№651) –კარგად განლექილი, აგურისფერი კეცით, მომრგვალებული პირითა და თანაბრად გაშლილი კალთით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ჩამოღვენთილია ყვითელი და ყავისფერი საღებავები. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№652) – აგურისფერი კეცით, პირმოყრილი, მაღალკალთიანი.

ჯამის ძირ-ქუსლი (4-994:№653) – აგურისფერი კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული ძირით, მოწერნაქებული. ქ. d – 7,5 სმ.

ჭურჭლის ფრაგმენტი (4-994: №654) – მინის, მოვარდისფრო, გამჭვირვალე, სქელკედლიანი. გარეპირზე გამოყვანილია რელიეფური ორნამენტი.

სამეურნეო ნივთის ფრაგმენტი (4-994:№655) – რკინის, წრიული ფორმის, სავარცხლისებური კბილანებით.

ჯამის ძირ-ქუსლი (4-994:№656) – აგურისფერი კეცით, გამოყვანილი მაღალი, ვიწრო ქუსლითა და ჩაღარული, კოპიანი ძირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური. ქუსლის d – 7 სმ, ქ. h – 1,2 სმ.

ქოთნის პირ-გვერდი (4-994:№657) – რუხი ფერის, მინარევებიანი კეცით, პირმოყრილი, დაბალი ყელით.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№658) – ფაიანსის, თეთრი, ნასვრეტოვანი კეცით. ზედაპირზე კობალტის ლურჯი საღებავით ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჭურჭლის ძირი (4-994:№659) – რუხი ფერის, სქელკედლიანი, მინარევებიანი კეცითა და ბრტყელი ძირით, ორმხრივ შავი ფერის მასით (ნავთობი ?) არის დაფარული.

თეფშის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№660) – ფაიანსის, მოთეთრო კეცით, თეთრად ანგობირებულ შიდაპირზე კობალტის ლურჯი საღებავით მოხატულია მცენარეული ორნამენტი. ორმხრივ გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური – გარეპირზე ლურჯ ფონზე.

თეფშის ფრაგმენტი (4-994:№661) – ფაიანსის, მოთეთრო კეცით. თეთრად ანგობირებული შიდაპირი მოხატულია კობალტის ლურჯი საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქურით.

ქვაბ-ქოთნის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№662) – აგურისფერი კეცით, ბრტყელბაკოიანი, გადაკეცილი პირით, გარეპირს შემოუყვება დაკენჭილი რელიეფური ზოლი. მირჩილული აქვს ორი ორნამენტირებული „კოპი“.

დოქის ყურის ფრაგმენტი (4-994:№663) – ფაიანსის, თეთრი კეცით, ბრტყელგანივკვეთიანი. ზედაპირზე გამოყვანილია რელიეფური ორნამენტი. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

სარკმლის ფრაგმენტი (4-994:№664) – მინის, თხელკედლიანი, დეკორატიული. გარეპირი შემკულია ლურჯად.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№665) – ფაიანსის, თეთრი ფერის, ნასვრეტოვანი კეცით, გვერდისგან გამოყოფილი, ფართოდ გადაშლილი პირით. თეთრად ანგობირებულ შიდაპირზე კობალტის ლურჯი საღებავით მოხატულია გეომეტრიული და ყვავილოვანი ორნამენტი. ორმხრივ გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№666) – ფაიანსის, თეთრი კეცით. სფერულ ზედაპირზე რეზერვაციის ხერხით გამოყვანილი ორნამენტი შემკულია ყავისფერი საღებავით. ორმხრივ გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

სატევრის ტარის ფრაგმენტი (4-994:№667) – რკინის, მასიური, ირიზებული.

ნივთი (4-994:№668) - სპილენძის, ორკაპა, ირიზებული.

ჯამის ძირ-ქუსლი (4-994:№669) – მოწითალო კეცით, გამოყოფილი ქუსლითა და ჩაღარული ძირით. შიდაპირზე შიშველ კეცზე ცისფერი საღებავით გამოყვანილია ორნამენტი. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური. ქუსლის d – 6,5 სმ, ქ. h – 1 სმ.

ქილის ძირ-ქუსლი (4-994:№670) – მოვარდისფრო კეცით, რელიეფურად გამოყოფილი, ბრტყელძირიანი ქუსლით. ქ. d – 7,5 სმ, ქ. h – 1 სმ.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№671) – მინიატიურული, მოწითალო, წვრილმინარევებიანი კეცით, რელიეფურად გამობერილი მუცლით. ზედაპირზე გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ჩაფის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№672) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, სწორი, ქობიანი პირითა და ფართო ყელით.

წიდა (4–994:№673) – რკინის.

ჭინჭილის ყურის ფრაგმენტი (4-994:№674) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი თხელი კეცით, ბრტყელგანივკვეთიანი.

ჭურჭლის თავსახური (4-994:№675) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, სქელკედლიანი, მრვალგანივკვეთიანი სახელურით, დეკორატიული ორნამენტით შემკული კედლით.

ჯამის პირ-ქიმის ფრაგმენტი (4-994:№676) – აგურისფერი კეცით, პირმოყრილი, ორმხრივ ყვითლად ანგობირებული. მოხატულია ყავისფერი საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის ძირ-ქუსლი (4-994:№677) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე სგრაფიტოს წესით გამოსახული ფრინველი (თავი, ყელი, ფრთა) შემკულია ყავისფერი და მწვანე საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური. ქ. d – 7 სმ, ქ. h – 1 სმ.

კოკის ყური (4-994:№678) – აგურისფერი კეცით, მასიური, ბრტყელგანივკვეთიანი.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№679) – აგურისფერი კეცით, გადაშლილი კალთით, მკვეთრად გამოყოფილი ქიმითა და უქუსლო, ბრტყელი ძირით. ძირის d – 5 სმ.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№680) – მოწითალო, აგურისფერი კეცით, გვერდისგან რელიეფურად გამოყოფილი, გადაშლილი პირით, მოწერნაქებული.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№681) – აგურისფერი კეცით, სწორი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრულია ე.წ. დავითის ფარი. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური. გარეპირზე, კალათზე ამოკაწრულია ნუსხური – ***ლ***.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№682) – მოწითალო აგურისფერი კეცით, მაღალი ქიმითა და სწორბაკოიანი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე – ქიმთან ამოკაწრულია სამკუთხედში ჩასმული მარყუჟები. გადავლებული აქვს ცისფერი კრიალა ჭიქური.

ჭურჭლის ფრაგმენტი (4-994:№683) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, ზედაპირზე რელიეფური კოპი აქვს გამოყვანილი, ირიზებული.

კოკის ყური (4-994:№684) – ჩალისფერი კარგად განლექილი კეცით, მასიური, ბრტყელგანივკვეთნი.

ჯამის პირ-გვერდისა და ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№685) – მოწითალო კეცით, პირმოყრილი, გაშლილი კალთით, დაბალი, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. ორმხრივ გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური. ქ. d – 8 სმ, ქ. h – 0,6 სმ.

თეფშის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№686) – ფაიანსის, თეთრი კეცით, გამოყოფილი ქუსლითა და ჩაღარული ძირით. შიდაპირზე კობალტის ლურჯი საღებავით მოხატულია მცენარეული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№687) – მოვარდისფრო კეცით, რელიეფურად გამოყოფილი, ბრტყელბაკოიანი, გადაშლილი პირით, შიდაპირმოწერნაქებული.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№688) – მოვარდისფრო კეცით, რელიეფურად გამოყოფილი, გადაშლილი პირით, შიდაპირმოწერნაქებული.

თეფშის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№689) – ფაიანსის, თეთრი, სქელკედლიანი კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. ორმხრივ მოხატულია კობალტის ლურჯი საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

შორენკეცის ფრაგმენტი (4-994:№690) – აგურისფერი, მინარევებიანი კეცით, სქელკედლიანი. ზედაპირზე რელიეფური ჯვარია (მკლავი) გამოყვანილი. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№691) – აგურისფერი კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული რტოყლორტოვანი ორნამენტი გახალისებულია მწვანე, ყავისფერი და ყვითელი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№692) – აგურისფერი კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული გეომეტრიული ორნამენტი გახალისებულია მწვანე საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№693) – აგურისფერი კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრულია გეომეტრიული ორნამენტი. გადავლებული აქვს მწვანე ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№694) – აგურისფერი კეცით, მაღალი ქიმით, პირმოყრილი. გარეპირზე, ქიმთან შემოუყვება წრიული, რელიეფური ზოლები.

ლამპრის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№695) – მინის, ჭაობისფერი, გამჭვირვალე, სქელკედლიანი, მრგვალგანივკვეთიანი კედლითა და მომრგვალებული, ჩასადგმელი ძირით.

ლამპრის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№696) – მინის, ჭაობისფერი, გამჭვირვალე, სქელკედლიანი, მრგვალგანივკვეთიანი კედლითა და მომრგვალებული, ჩასადგმელი ძირით.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№697) – აგურისფერი კეცით, გვერდისგან რელიეფურად გამოყოფილი, გადაშლილი პირით, მოწერნაქებული.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№698) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, სქელკედლიანი, ირიზებული.

ჯამის ძირ–ქუსლი (4-994:№699) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, კოპიანი ძირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული ვარდული შემკულია მწვანე და ყავისფერი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ვაზის გვერდის ფრაგმენტები (4-994:№700) – ფაიანსის, თეთრი ნასვრეტოვანი კეცით, ფიგურული ზედაპირი ლუსტრით არის მოხატული - შემკული ორნამენტულ ფონზე წარმოდგენილი ქალის სახით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჭურჭლის პირ - ყურისა და ძირ-გვერდის ფრაგმენტები (4-994:№701) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, შესქელებული, სწორი პირითა და მრავალგანივკვეთიანი ყურით, შეზნექილი, მრგვალი ძირით.

ქოთნის ყური (4-994:№702) – რუხი ფერის, მინარევებიანი კეცით, ბრტყელი, მოკლე ყურით.

ქილის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№703) – აგურისფერი კეცით, პირმოყრილი, დაბალი, ფართო ყელით.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№704) – მოწითალო კეცით, მხართან შემოუყვება ნაკაწრი ზიგზაგისებურხაზიანი, მოწერნაქებული სარტყლები.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№705) – მოწითალო კეცით. ზედაპირზე გამოყვანილია რელიეფური კოპი. დაუყვება გრძივი, გაცვილული ზოლები.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№706) – მოწითალო კეცით. ზედაპირზე გამოყვანილია წიწვოვანი ორნამენტი. მოწერნაქებული.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№707) – მოწითალო კეცით, შიდაპირზე შიშველ კეცზე თეთრი ანგობით მოხატულ ორნამენტზე გაღვრილია ღვიძლისფერი საღებავი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№708) – მოვარდისფრო, კარგად განლექილი კეცით, დაბალი ყელითა და გადაშლილი, თხელი პირით.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№709) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით. შემორჩენილი აქვს კანელურის ფრაგმენტი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№710) – ფაიანსის, მოთეთრო, ნასვრეტოვანი კეცით, ორმხრივ ანგობირებული და ცისფრად მოჭიქული.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№711) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი, თხელკედლიანი კეცით. ყელი თანაბრად გადადის შეთხელებულ, სწორი ფორმის პირში.

ჭინჭილის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№712) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი თხელკედლიანი კეცით. გარეპირი მოხატულია შავი და წითელი საღებავებით.

ლუთერის პირ-გვერდის ფრაგმენტები (4-994:№713-715) – აგურისფერი, მინარევებიანი კეცით, სწორი პირითა და გაშლილი გვერდით. გარეპირზე მირჩილული აქვს რელიეფური მეჭეჭები.

ჭურჭლის ყელის ფრაგმენტი (4-994:№716) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭირვალე. შემოუყვება რელიეფური სარტყლები, ირიზებული.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№717) – აგურისფერი კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრულია მცენარეული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№718) – აგურისფერი კეცით, დაბალი ქიმით, ბაკოიანი, გადაშლილი პირით. ყვითელი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული ორნამენტი შემკულია მწვანე და ყავისფერი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№719) – აგურისფერი კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული ორნამენტი შემკულია მწვანე და ყავისფერი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

კრამიტის ფრაგმენტები (4-994:№720) – ბორტებიანი, აგურისფერი, მსხვილმინარევებიანი კეცით. დამზადებულია ყალიბში. ბორტის სიმაღლე – 5 სმ, კეცის სისქე 2-2,5 სმ.

კრამიტის ფრაგმენტი (4-994:№721) – ღარიანი, აგურისფერი, მინარევებიანი კეცით. ზედაპირზე დაუყვება რელიეფური ზოლები. კეცის სისქე 2 – 2,5 სმ.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№722) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით. პარალელური ხაზებისაგან შედგენილ სარტყელში ზიგზაგისებური ზოლია ამოკაწრული.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№723) – აგურისფერი, არასრულად გამომწვარი კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრულია გეომეტრიული ორნამენტი. გარეპირზე გამოყვანილია ხელოსნის ნიშანი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშების პირისა და ძირ-ქუსლის ფრაგმენტები (4-994:№724-726) – ფაიანსის, თეთრი კეცით, რელიეფური, გადაშლილი პირით, გამოყოფილი ქუსლითა და ჩაღარული ძირით. შიდაპირებზე კობალტის ლურჯი საღებავით მოხატულია სტილიზებული გეომეტრიული და მცენარეული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ვაზის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№727) – ფაიანსის, თეთრი ფერის, სქელკედლიანი კეცით, ორმხრივ კობალტის ლურჯი საღებავით სტილიზებული მცენარეული ორნამენტია მოხატული. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ლამპრის ძირი (4-994:№728) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, სქელკედლიანი, მომრგვალებული, ჩასადგმელი ძირით.

დოქის ყურისა და ყელის ფრაგმენტი (4-994:№729) – აგურისფერი კეცით, ნაჭდევებით ორნამენტირებული ყელითა და რელიეფურზოლიანი, ბრტყელგანივკვეთიანი ყურით.

ჩიბუხის პირ-გვერდისა და ტარის ფრაგმენტი (4-994:№730) – რუხი კეცით, თანაბრად გამობერილი სათუთუნე ნაწილით, მაღალკედლიანი, ნაჭდევი ხაზებით ორნამენტირებული სწორი პირით, მოწერნაქებული.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№731) – ფაიანსის, თეთრი კეცით, ორმხრივ ანგობირებული და ცისფრად მოჭიქული.

ქვევრის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№732) – აგურისფერი კეცით, მასიური, ბრტყელბაკოიანი პირით.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№733) – აგურისფერი კეცით, რელიეფურად გამოყოფილი, ფართოდ გადაშლილი პირით, შიდაპირ-მოწერნაქებული.

დოქის ყურის ფრაგმენტი (4-994:№734) – მოვარდისფრო კეცით, ოვალურგანივკვეთიანი. გარეპირზე დაუყვება რელიეფური, გრძივი ზოლი.

ჭინჭილის პირ-გვერდისა და ყელის ფრაგმენტები (4-994:№735-736) – ჩალისფერი, თხელკედლიანი კეცით, მხრისგან ჩაღარული ზოლით გამოყოფილი ყელით.

დოქის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№737) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, დაბალი ყელითა და სწორი პირით.

დოქის ძირ-ქუსლისა და გვერდის ფრაგმენტები (4-994:№738) – მინიატიურული, ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, გამოყოფილი, დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით.

ჯამის პირ-ქიმისა და გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№739) – რუხი კეცით, გვერდისგან წიბოთი გამოყოფილი ქიმითა და მრგვალბაკოიანი, სწორი პირით.

ქილის გვერდისა და პირის ფრაგმენტი (4-994:№740) – მოწითალო, კარგად განლექილი კეცით, ბრტყელბაკოიანი, გადაშლილი პირით. გადავლებული აქვს ჭაობისფერი ჭიქური.

ჭურჭლის ყურის ფრაგმენტი (4-994:№741) – მინის, იისფერი, გამჭვირვალე, სქელკეციანი, ოვალურგანივკვეთიანი, შუაში გრძივი ჩაღარული ზოლით.

მილის ფრაგმენტი (4-994:№742) – აგურისფერი კეცით, მრგვალგანივკვეთიანი. d – 3,5 სმ.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№743) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, გამოყოფილი, დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით.

დოქის ყურის ფრაგმენტი (4-994:№744) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, ბრტყელგანივკვეთიანი.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№745) – აგურისფერი, წვრილმინარევებიანი კეცით, მრგვალბაკოიანი, სწორი პირით.

წიდა (4-994:№746) – რკინის.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№747) – აგურისფერი კეცით, სწორი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრულია ე.წ. დავითის ფარი. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

დოქის პირ-ყელი (4-994:№748) – აგურისფერი კეცით, ყელისგან გამოყოფილი, მომრგვალებული პირითა და ოვალურგანივკვეთიანი ყურით.

ჯამის პირ-ქიმის ფრაგმენტი (4-994:№749) – აგურისფერი კეცით, მაღალი ქიმითა და ბრტყელბაკოიანი პირით. გარეპირს შემოუყვება რელიეფური, წრიული ზოლი. მოწერნაქებული.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№750) – მოვარდისფრო, მინარევებიანი კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე გადავლებული აქვს მოლისფერი ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№751) – აგურისფერი კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე გადავლებული აქვს მწვანე ჭიქური.

დოქის ძირ-ქუსლი (4-994:№752) – მინიატიურული, აგურისფერი კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით, შეინიშნება ცისფერი ჭიქურის კვალი.

ჯამის პირ-ქიმის ფრაგმენტი (4-994:№753) – აგურისფერი კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული ძირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული სხივური ზოლები შემკულია მწვანე, ყვითელი და ყავისფერი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№754) – აგურისფერი კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული გეომეტრიული ორნამენტი შემკულია ყვითელი საღებავით. გადავლებული აქვს მწვანე ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№755) – აგურისფერი კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული გეომეტრიული ორნამენტი შემკულია მწვანე, ყვითელი და ყავისფერი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

სამარილის ძირ-ქუსლი (4-994:№756) – აგურისფერი კეცით, გამოყოფილი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. თეთრად ანგობირებულ შიდაპირზე გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური. ქუსლის d – 4,5 სმ.

ჯამის ძირ-ქუსლი (4-994:№757) – აგურისფერი კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული ძირით. შიდაპირზე შიშველ კეცზე თეთრი საღებავით გამოყვანილია მრავალკუთხედი და მედალიონი; მედალიონი ყავისფერი საღებავით ოთხკუთხედებადაა დაყოფილი და მწვანე საღებავის ხალებით არის გახალისებული. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

კარების საკიდი (4-994:№758) – რკინის, ბრტყელი, ოთხკუთხა ფორმის, კაუჭითა და ორი სამანჭვლე ნახვრეტით.

კარების საკეტი რგოლი (4-994:№759) – რკინის, სადა, წრიული.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№760) – მინიატიურული, ჩალისფერი, თხელკედლიანი კეცითა და ყელისგან გამოყოფილი თხელი პირით. ზედაპირზე შემოუყვება ზიგზაგისებური და წრიული ნაკაწრები.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№761) – აგურისფერი კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული ორნამენტი, გახალისებულია მწვანე და ყავისფერი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№762) – აგურისფერი კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ორნამენტის შესაქმნელად გამოყენებულია სგრაფიტოსა და რეზერვაციის ხერხი – ამოკაწრულია წრიული ხაზები, ქიმთან ამოკვეთილია თოკისებური ორნამენტი. შიდაპირი შემკულია ყავისფერი საღებავის სარტყლებით, ანგობირებული გარეპირი – პარალელური ზოლებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№763) – აგურისფერი კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, კოპიანი ძირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე მწვანე ჭიქუროვანი საღებავით გამოყვანილია ე.წ. სვასტიკა. ჯამი მოუჭიქავია (იმიტაცია).

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№764) – აგურისფერი კეცითა და გვერდისგან რელიეფურად გამოყოფილი, გადაშლილი პირით, მოწერნაქებული.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№765) – აგურისფერი კეცით. ზედაპირზე ცისფერი ჭიქური აქვს გადავლებული.

დოქის ყურის ფრაგმენტი (4-994:№766) – აგურისფერი კეცით, მოწერნაქებული.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№767) – მინის, იისფერი, გამჭვირვალე, სადა, მრგვალი გვერდითა და შუაში ჩაღარული ძირით.

ჯამის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№768) – აგურისფერი კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული ძირით.

წიდა (4 – 994:№769) – ჭიქურის.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№770) – მინიატიურული, მოვარდისფრო, კარგად განლექილი კეცით, დაბალი, ფართო ყელითა და ოდნავ გადაშლილი პირით.

თეფშის პირის ფრაგმენტი (4-994:№771) – აგურისფერი კეცით, სწორი პირით, ორმხრივ ანგობირებული და მწვანე საღებავით მოხატული.

თეფშის პირის ფრაგმენტი (4-994:№772) – ფაიფურის, თეთრი კეცით, რელიეფურად გამოყოფილი, გადაშლილი პირით. შიდაპირი მოხატულია კობალტის ლურჯი საღებავით. ორმხრივ გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

კოკის პირ-ყელისა და გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№773) – ჩალისფერი კეცით, დაბალი, ფართო ყელითა და ქობიანი პირით.

ჭიქა (4-994:№774) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, სწორი პირით, შვეული, დაკუთხული კედლისგან გამოყოფილი წრიული, ბრტყელი ძირით. ჭიქის სიმაღლე – 9 სმ, ძირის d – 6,5 სმ.

სამედიცინო ჭურჭელი (4-994:№775) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭირვალე, მაღალი ყელით, ბრტყელბაკოიანი პირით, სწორკუთხა ფორმის გვერდითა და ბრტყელი, შუაში ჩაღარული ძირით. კედელზე რელიეფური სიმბოლოები, ლათინური და რუსულენოვანი წარწერებია გამოყვანილი.

სამედიცინო ნივთი (4-994:№776) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, მრგვალგანივკვეთიანი, სინჯარისებური ფორმის სითხის სათავსითა და რგოლისებრი (ლურჯი მინა) დაბოლოების სატუმბავი ღეროთი.

ჭურჭლის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№777) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭირვალე, შვეული, მრგვალგანივკვეთიანი კედლით, გამოუყოფელი, შუაში ჩაზნექილი ძირით.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№778) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭირვალე, გვერდისგან გამოუყოფელი, ჩაღარული, ბრტყელი ძირითა და შვეული, დაკუთხული კედლით.

ჯამის ძირ-ქუსლი (4-994:№779) – აგურისფერი კეცით, გამოყოფილი დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე გადავლებული აქვს მწვანე ჭიქური (წუნი). ქუსლის d –7 სმ.

ჯამის პირ-გვერდი (4-994:№780) – აგურისფერი კეცით, გაშლილი კალთითა და ჩაღარულბაკოიანი პირით, მოწერნაქებული.

ფიალა (4-994:№781) – მოწითალო კეცით, გაშლილი კალთით, გამოყვანილი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე მწვანე საღებავით მოხატულ ჯვრის მკლავებში გამოყვანილია ტეხილი ხაზები. გადავლებილი აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის პირის ფრაგმენტი (4-994:№782) – აგურისფერი კეცით, ქიმითა და სწორი პირით.

თეფშის პირისა და გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№783) – აგურისფერი კეცით, რელიეფური, გადაშლილი პირითა და გაშლილი კალთით.

კოკის ყური (4-994:№784) – აგურისფერი კეცით, ოვალურგანივკვეთიანი, მოწერნაქებული.

დოქის ყურისა და ყელის ფრაგმენტი (4-994:№785) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, ოვალურგანივკვეთიანი ყურითა და დაბალი, ფართო ყელით.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№786) – ფაიანსის, თეთრი, ნასვრეტოვანი კეცით, გვერდისგან რელიეფურად გამოყოფილი, გადაშლილი პირით, კობალტის ლურჯი საღებავით მოხაული. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№787) – აგურისფერი კეცით, გამოყოფილი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. ყვითელი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე შეინიშნება მწვანე საღებავის კვალი. ორმხრივ გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№788) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, მრგვალი მუცლით. ყელზე დაუყვება რელიეფური ზოლები. გადავლებული აქვს ყავისფერი ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№789) – აგურისფერი კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე რეზერვაციის ხერხით გამოყვანილი თოკისებური ორნამენტი, შემკულია ყავისფერი საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№790) – აგურისფერი კეცით, სწორი პირით. შიდაპირზე ცისფერი საღებავით მცენარეული ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

ასტამი (4-994:№791) – რკინის, გრძივი, მრგვალგანივკვეთიანი ღეროთი და ბტყელი, საფხეკი ნაწილით.

კარების საკეტი (4-994:№792) – რკინის, ბრტყელი ფორმის, კაუჭიანი ღეროთი და სასამსჭვლე ნახვრეტით.

ჯამის პირ-ქიმის ფრაგმენტი (4-994:№793) – აგურისფერი კეცით, დაბალი ქიმითა და მრგვალბაკოიანი პირით. შიდაპირზე შიშველ კეცზე თეთრი, მწვანე და ღვიძლისფერი საღებავებით ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

წიდა (4-994:№794) – რკინის.

ჭურჭლის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№795) – მინის, თეთრი ფერის, მასიური, რელიეფური ქუსლითა და ბრტყელი ძირით.

დოქის ყურისა და გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№796) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, მრგვალი მუცლითა და ოვალურგანივკვეთიანი ყურით.

საეკლესიო ჭურჭელი (4-994:№797) – სპილენძის, სწორი პირით, სადა, დამრეცი გვერდით, გამოყოფილი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. ჭურჭლის სიმაღლე – 5,8 სმ., ძირის d – 4,5 სმ, პირის d - 9 სმ.

საეკლესიო ჭურჭელი (4-994:№798) – სპილენძის, წრიული, რელიეფური ზედაპირით. დამზადებულია სპილენძის თხელი ფურცლისგან შტამპური წესით.

თეფში (4-994:№799) – რკინის, გვერდისგან რელიეფურად გამოყოფილი, ფართოდ გადაშლილი პირით, ირიზებული.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№800) – აგურისფერი კეცით, ოდნავ გამოყოფილი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. ზედაპირზე შემოუყვება ჩაღარული, ფართო ზოლები. მოწერნაქებული.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№801) – მოთეთრო, კარგად განლექილი კეცით. გარეპირს შემოუყვება ორნამენტირებული სარტყელი. ორმხრივ გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ლამპრის ნაწილი (4-994:№802) – სპილენძის, წრიული, რელიეფური ზედაპირით.

ქვა (4-994:№803) – რუხი ფერის. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№804) – მოვარდისფრო კეცით, დაბალი, გამოყოფილი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№805) – აგურისფერი კეცით. თეთრი ანგობით დაფარული შიდაპირი მოხატულია მწვანე და ღვიძლისფერი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№806) – მოვარდისფრო კეცით. თეთრად ანგობირებულ შიდაპირზე დაუყვება რელიეფური ზოლები. ორმხრივ ლურჯად მოჭიქული.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№807) – აგურისფერი კეცით, სწორი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე მარყუჟებია ამოკაწრული. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ლურსმნები (4-994:№808) – რკინის, მრგვალღეროიანი, ბრტყელთავიანი, ირიზებული.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№809) – მინის, ვარდისფერი, გამჭვირვალე, დაკუთხული, სქელი კედლითა და ბრტყელი ძირით.

ლაგამი (4-994:№810) – რკინის, ღეროში რგოლი აქვს გაყრილი.

ჯაჭვი (4-994:№811) – რკინის, ხუთი ოვალური ფორმის რგოლით, ირიზებული.

კარების საკეტი (4-994:№812) – რკინის, სამაგრითა და ჩამკეტი ნაწილით, ირიზებული.

ფიწალი (4-994:№813) – რკინის, სატარე ნაწილითა და სამი ,,თითით".

ჩაქუჩი (4-994:№814) – რკინის, მასიური, წრიული სატარე ღრმულით.

ვაზის ძირ-ქუსლი (4-994:№815) – აგურისფერი, მინარევებიანი კეცით, გამოყოფილი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. გარეპირზე გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური. ძირის d –8 სმ.

ლამპრის ფრაგმენტი (4-994:№816) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, თხელკედლიანი, მრგვალგანივკვეთიანი.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№817) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭირვალე, დაკუთხული კედლითა და ბრტყელი ძირით. ძირის d – 4 სმ.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№818) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭირვალე, დაკუთხული კედლითა და ბრტყელი ძირით. ძირის d - 6 სმ.

ჭურჭლის სახელური (4-994: №819) – მინის, თეთრი ფერის, მრგვალგანივკვეთიანი.

ვაზის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№820) – აგურისფერი კეცით, ფიგურული ტანით. ზედაპირი მოხატულია ცისფერი საღებავით. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

ჯამის ძირ-ქუსლი (4-994:№821) – აგურისფერი, მინარევებიანი კეცით, გამოყოფილი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№822) – მინის, თეთრი ფერის, სქელკედლიანი, დაკუთხული კედლითა და ბრტყელი ძირით. d – 6 სმ.

ჭურჭლის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№823) – მინის, მოყავისფრო, გამჭირვალე, ოვალურგანივკვეთიანი. კედელზე რელიეფური ორნამენტი აქვს გამოყვანილი.

ჭურჭლის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№824) – მინის, ლურჯი ფერის, სქელკედლიანი, გამჭვირვალე.

ჭურჭლის თავსახური (4-994:№825) – მინის, თეთრი ფერის, სქელკედლიანი, გამჭვირვალე, რელიეფური ზედაპირით.

ჭურჭლის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№826) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, ბრტყელბაკოიანი, გადაშლილი პირით, დაბალი, სწორი ყელითა და მრგვალგანივკვეთიანი კედლით.

ჭურჭლის პირ-ყელი (4-994:№827) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, ქობიანი, სწორი პირითა და ვიწრო, მაღალი ყელით.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№828) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, სწორი, დაკუთხული კედლითა და ბრტყელი ძირით.

დოქის ყელ-ყურის ფრაგმენტი (4-994:№829) – ჩალისფერი კეცით, ოვალურგანივკვეთიანი ყურით. ყელზე შემოუყვება რელიეფური ზოლი.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№830) – აგურისფერი კეცით, დაბალი, გამოყოფილი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. ორმხრივ მოხატულია ცისფერი საღებავით. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

ჭურჭლის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№831) – აგურისფერი კეცით, სწორი პირითა და გაშლილი გვერდით. ორმხრივ გადავლებული აქვს ყავისფერი ჭიქური.

ჯამის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№832) – მოწითალო კეცით, გამოყოფილი, დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. ორმხრივ გადავლებული აქვს ყავისფერი ჭიქური.

ჯამის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№833) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი, დაბალი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირი მოხატულია მწვანე საღებავით. ორმხრივ გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

ჭურჭლის პირ-ყელი (4-994:№834) – მინის, თეთრი ფერის, სწორი, მრგვალგანივკვეთიანი ყელითა და ბრტყელბაკოიანი, გადაშლილი პირით.

ჭურჭლის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№835) – მინის, თეთრი ფერის, მრგვალპროფილიანი კედლისგან გამოყოფილი, ჩაზნექილი ძირით.

ჯამის ძირ-ქუსლი (4-994:№836) – ვარდისფერი კეცით, გამოყოფილი ქუსლითა და ჩაღარული, შუაში ამობურცული ძირით. ქუსლის d –7 სმ, ქ. h – 1,1 სმ.

ჯამის პირ-ქიმის ფრაგმენტი (4-994:№837) – ვარდისფერი კეცით, ბრტყელბაკოიანი, გადაშლილი პირით.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№838) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრულია გეომეტრიული ორნამენტი. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№839) – მოვარდისფრო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული გეომეტრიული ორნამენტი გახალისებულია ყვითელი და ღვიძლისფერი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ლუთერიის პირის ფრაგმენტი (4-994:№840) – ვარდისფერი კეცით. ღარისებური ფორმის სქელ ტუჩზე, დაძერწილი აქვს რელიეფური „მეჭეჭი“.

ჯამის პირ-გვერდისა და ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№841) – მოწითალო კეცით, გვერდისგან რელიეფურად გამოყოფილი გადაშლილი პირით, დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. ორმხრივ გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური. ქუსლის d – 10 სმ.

დოქის ყურის ფრაგმენტი (4-994:№842) – მოწითალო კეცით, ოვალურგანივკვეთიანი, შემკული ცისფერი საღებავით. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№843) – აგურისფერი კეცით, ქობიანი ყელით, შემკული ცისფერი საღებავით. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

ჭურჭლის გვერდისა და ძირის ფრაგმენტი (4-994:№844) – მინის, თეთრი ფერის, ოვალურგანივკვეთიანი, შვეული კედლითა და ბრტყელი ძირით. ზედაპირზე გამოყვანილია დაბალრელიეფური ხაზებისგან შედგენილი გეომეტრიული ორნამენტი.

ჭურჭლის თავსახურის ფრაგმენტი (4-994:№845) – მინის, ლურჯი ფერის, სქელკედლიანი, გამჭვირვალე. გარეპირს შემოუყვება პატარა წრეებისგან შედგენილი ორნამენტი.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№846) – მინის, ცისფერი, გამჭვირვალე. შემკულია რელიეფური ორნამენტით.

ჭურჭლის სახელური (4-994:№846–847) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, მრგვალგანივკვეთიანი. ზედაპირზე დაუყვება რელიეფური, გრეხილი ორნამენტი.

ქილის პირ-ყურის ფრაგმენტი (4-994:№848) – მოწითალო კეცით, ბრტყელბაკოიანი პირითა და ოვალურგანივკვეთიანი ყურით. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ჯამის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№849) – მოვარდისფრო კეცით, დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე ლურჯი საღებავით გეომეტრიული ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№850) – მოწითალო კეცით, ბრტყელბაკოიანი, გადაშლილი პირითა და ქიმისგან მკვეთრად გამოყოფილი კალთით.

დოქის ყელის ფრაგმენტი (4-994:№851) – მოვარდისფრო კეცით. რელიეფურ გარეპირზე შემოუყვება წერტილოვანი ნაჭდევებით შედგენილი ორი სარტყელი.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№852) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, გვერდისგან გამოყოფილი, დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№853) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით. მხართან შემოუყვება ამოკაწრული ზიგზაგისებური ორნამენტი.

დოქის გვერდისა და ყურის ფრაგმენტი (4-994:№854) – მოწითალო კეცით. მრგვალპროფილიან მუცელზე მირჩილულია ოვალურგანივკვეთიანი ყური. მოწერნაქებული.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994: №855) – მოვარდისფრო, თხელკედლიანი კეცით. პირთან შემოუყვება ბრტყელი, რელიეფური სარტყლები.

დერგის ყელის ფრაგმენტი (4-994:№856) – მოწითალო კეცით, რელიეფური, ბრტყელი ბაკოიანი პირით. ყელს შემოუყვება ნაკაწრი ზიგზაგისებური სარტყელი.

დერგის ყურის ფრაგმენტი (4-994:№857) – მოწითალო კეცით, მასიური, ბრტყელგანივკვეთიანი.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№858) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, პირმოყრილი, გაშლილი კალთით.

ლუთერიის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№859) – მორუხო, მინარევებიანი კეცით, სწორი პირით.

დოქის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№860) – ჩალისფერი, თხელკედლიანი კეცით, გამოყოფილი დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№861) – მოვარდისფრო, თხელკედლიანი კეცით. ანგობირებულ ზედაპირზე შავი საღებავით მოხატულია გეომეტრიული ორნამენტი.

დოქის ყურის ფრაგმენტი (4-994:№862) – ჩალისფერი კეცით, განივკვეთში ბრტყელი ფორმის.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№863) – აგურისფერი კეცით, გადაშლილი პირითა და დაბალი კალთით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე სგრაფიტოს წესით გამოყვანილი გეომეტრიული ორნამენტი, შემკულია მწვანე და ყავისფერი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№864) – მოწითალო კეცით, შიდაპირზე შიშველ კეცზე თეთრი ანგობით გამოყვანილია ე.წ. მსხლისებური წვეთები. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№865) – აგურისფერი კეცით, დაბალი ქიმითა და მომრგვალებული პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე გადავლებული აქვს მწვანე ჭიქური.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4 - 994:№866) – აგურისფერი კეცით, გვერდისგან რელიეფურად გამოყოფილი გადაშლილი პირით, მოწერნაქებული.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№867) – ფაიანსის, თეთრი, ნასვრეტიანი კეცით, გვერდისგან რელიეფურად გამოყოფილი გადაშლილი პირით. ორმხრივ ლურჯი საღებავით გეომეტრიული ორნამენტია მოხატული. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის ყელ-ყურის ფრაგმენტი (4-994:№868) – მოწითალო კეცით, რელიეფურსარტყლიანი დაბალი ყელითა და ოვალურგანივკვეთიანი ყურით.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№869) – ჩალისფერი, კარგად განლექილი კეცით, ზედაპირზე გამოყვანილი რელიეფური კოპი, შემკულია წითელი საღებავით.

თეფშის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№870) – ფაიანსის, მოთეთრო-მოყვითალო კეცით, დაბალი, გამოყოფილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე შიშველ კეცზე კობალტის ლურჯი საღებავით მცენარეული და გეომეტრიული ორნამენტია მოხატული. ორმხრივ გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№871) – აგურისფერი კეცით, ქობიანი პირით. ყელს შემოუყვება რელიეფური ზოლი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№872) – აგურისფერი კეცით. ზედაპირზე ჩანაჭდევებით წიწვოვანი ორნამენტია გამოყვანილი.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№873) – აგურისფერი კეცით. ზედაპირზე ღრმა ნაჭდევებით ზიგზაგისებური ხაზი და წიწვოვანი ორნამენტია გამოყვანილი. მოწერნაქებული.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№874) – აგურისფერი კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ყავისფერი საღებავით გეომეტრიული ორნამენტია გამოყვანილი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჭიქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№875) – მინის, იასამნის ფერი, სქელკედლიანი. გარეპირზე დაუყვება გრძივი ზოლები.

საყვავილის ძირ-ქუსლი (4-994:№876) – აგურისფერი კეცით, გვერდისგან გამოყოფილი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№877) – აგურისფერი კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე სგრაფიტოსა და რეზერვაციის ხერხით გამოყვანილი გეომეტრიული ორნამენტი შემკულია მწვანე საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური

მონეტა (4-994:№878) – სპილენძის, ავერსზე, ორნამენტოვან ჩარჩოს ცენტრში მოთავსებულია ასომთავრული ზედწერილი: ,,გიორგი ძე თამარისი“; რევერზე, ცენტრში მოთავსებულია ოთხსტრიქონიანი არაბული ზედწერილი: ,,მეფე მეფეთა მშვენება ქვეყნისა და სარწმუნოებისა / გიორგი ძე თამარისა/ მესიის მახვილი“. გარშემო სპარსული ზედწერილი: ,,სახელითა უწმიდესის ღვთისა იჭედა ესე ვერცხლი წელსა 430“.

ჯამის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№879) – აგურისფერი კეცით, თანაბრად გაშლილი კალთით, გამოყოფილი დაბალი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით. ქუსლის d – 5,2 სმ, ქ. h – 0,2სმ.

კანკელის თაღის ფრაგმენტი (4-994:№880) – თაბაშირის, ზედაპირზე გამოყვანილია სტილიზებული მცენარეული ორნამენტი. ორნამენტის ნაწილი გადალესილია.

კანკელის თაღის ფრაგმენტი (4-994:№881) – თაბაშირის, ზედაპირზე გამოყვანილია თოკისებური ორნამენტი. ორნამენტის ნაწილი გადალესილია.

კანკელის თაღის ფრაგმენტი (4-994:№882) – თაბაშირის, ზედაპირზე გამოყვანილია სტილიზებული ყვავილოვანი ორნამენტი.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№883) – მოწითალო კეცით, პირმოყრილი, მაღალი კალთით.

თეფშის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№884) – ფაიანსის, თეთრი, ნასვრეტიანი კეცით, სქელკედლიანი, გამოყოფილი დაბალი ქუსლითა და ჩაღარული ძირით. შიდაპირზე კობალტის ლურჯი საღებავით მოხატულია სტილიზებული მცენარეული ორნამენტი. ორმხრივ გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№885) – ფაიანსის, თეთრი, ნასვრეტიანი კეცით, თხელი გადაშლილი პირით. შიდაპირზე კობალტის ლურჯი საღებავით მოხატულია ყვავილოვანი ორნამენტი. ორმხრივ გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის ყურისა და გვერდის ფრაგმენტები (4-994:№886) – რუხი კეცით, მრგვალგანივკვეთიანი ყურით. გვერდს მირჩილული აქვს მრგვალი, რელიეფური მეჭეჭები.

ჭურჭლის ძირ-გვერდი (4-994:№887) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, სქელკედლიანი, გვერდისგან გამოყოფილი, მომრგვალებული ძირით.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№888) – მოვარდისფრო კეცით. ზედაპირი ორნამენტირებულია ამოკაწრული ზიგზაგისებური და წრიული ხაზებით.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№889) – მოწითალო კეცით, რელიეფურად გამოყოფილი, გადაშლილი პირით, მოწერნაქებული.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994 :№890) – აგურისფერი კეცით, რელიეფურად გამოყოფილი, გადაშლილი პირით, მოწერნაქებული.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№891) – აგურისფერი კეცით, პირმოყრილი.

წიდები (4-994:№892) – რკინის.

დოქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№893) – მოწითალო კეცით, გვერდისგან გამოყოფილი ქუსლითა და ბრტყელი ძირით, ზედაპირი მოხატულია ცისფერი საღებავით. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური. ქუსლის d – 9 სმ.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№894) – მოთეთრო, სქელი კეცით, გადაკეცილი პირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე დაუყვება გრძივი ზოლები. ორმხრივ გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ჯვრის მკლავის ფრაგმენტი (4-994:№895) – სპილენძის, სტილიზებული.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№896) – მინის, თეთრი ფერის, სქელკედლიანი, გამჭვირვალე, მრგვალგანივკვეთიანი, შვეული კედლითა და გამოუყოფელი, შეზნექილი ძირით.

ჭურჭლის ყელისა და გვერდის ფრაგმენტები (4-994:№897) – მინის, ლურჯი ფერის, გამჭვირვალე, დაბალი ყელითა და რელიეფური ორნამენტით შემკული კედლით.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№898) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე. კედელს ორნამენტად დაუყვება რელიეფური ზოლები.

მილის ფრაგმენტი (4-994:№899) – მოწითალო, მინარევებიანი კეცით, მრგვალგანივკვეთიანი.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№900) – მოწითალო კეცით, სქელკედლიანი, რელიეფურად გამოყოფილი, ფართოდ გადაშლილი პირით.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№901) – ფაიანსის, მოთეთრო, ნასვრეტებიანი კეცით, სქელკედლიანი. შიდაპირზე – უფერო, გარეპირზე – ლურჯი ჭიქური აქვს გადავლებული.

ჭურჭლის ფრაგმენტები (4-994:№902) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, წრიული, ირიზებული.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტები (4-994:№903) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, სადა კედლით, ირიზებული.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტები (4-994:№904) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, თხელკედლიანი. გარეპირზე დაუყვება წვრილი, რელიეფური ხაზები, ირიზებული.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№905) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭვირვალე, თხელკედლიანი. გარეპირზე შემოუყვება მრგვალგანივკვეთიანი, რელიეფური სარტყელი, ირიზებული.

ჯამის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№906) – მოწითალო კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, კოპიანი ძირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№907) – ჩალისფერი კეცით. გარეპირზე შემოუყვება ამოკაწრული, წვრილი ხაზებისგან შედგენილი სარტყლები.

ჭურჭლის გვერდის ფრაგმენტები (4-994:№908) – მინის, ლურჯი ფერის, გამჭვირვალე, დაკუთხული, სწორი კედლით.

ჯამის ძირ-ქუსლი (4-994:№909) – მოწითალო კეცით, გამოყოფილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. შიდაპირზე – ფსკერზე ლურჯი საღებავით გამოყვანილია ვარდული. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური. ქ. d – 8,5 სმ., ქ. h – 0,5 სმ.

დოქის ყელისა და გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№910) – მოწითალო კეცით. ყელის ფუძესთან შემოუყვება რელიეფური სარტყელი, მოხატულია ცისფერი საღებავით. გადავლებული აქვს რძისფერი ჭიქური.

ჭიქის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№911) – მინის, თეთრი ფერის, გამჭირვალე, დაკუთხული, შვეული კედლითა და გამოუყოფელი, ბრტყელი ძირით. ძირის d – 6 სმ.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№912) – ფაიანსის, თეთრი ფერის, ნასვრეტოვანი კეცით, თხელი გადაშლილი პირით. ორმხრივ კობალტის ლურჯი საღებავით მოხატულია მცენარეული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№913) – ფაიანსის, თეთრი ფერის, ნასვრეტოვანი კეცით, რელიეფური, გადაშლილი პირით. ორმხრივ კობალტის ლურჯი საღებავით მოხატულია სტილიზებული მცენარეული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№914) – ფაიანსის, თეთრი ფერის, ნასვრეტოვანი კეცით. შიდაპირზე კობალტის ლურჯი საღებავით მოხატულია სტილიზებული მცენარეული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№915) – ფაიანსის, თეთრი ფერის, ნასვრეტოვანი კეცით. ორმხრივ კობალტის ლურჯი საღებავით მოხატულია მცენარეული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

თეფშის ძირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№916) – ფაიანსის, თეთრი ფერის, ნასვრეტოვანი კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით. ორმხრივ კობალტის ლურჯი საღებავითა და ლუსტრით მოხატულია გეომეტრიული ორნამენტი. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ლანგრის ძირ-ქუსლის ფრაგმენტი (4-994:№917) – ფაიანსის, თეთრი ფერის, ნასვრეტოვანი კეცით, გამოყვანილი ქუსლითა და ჩაღარული, ბრტყელი ძირით, ორმხრივ მოხატულია კობალტის ლურჯი საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

დოქის ყური (4-994:№918) – მოწითალო კეცით, ოვალურგანივკვეთიანი.

დოქის პირი („მილი“), (4-994:№919) – მოწითალო კეცით, მრგვალგანივკვეთიანი, სადინარისკენ თანაბრად დავიწროებული კედლით.

დოქის პირ-ყელის ფრაგმენტი (4-994:№920) – ჩალისფერი კეცით, ბრტყელბაკოიანი, სარტყელიანი ყელით.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№921) – მოწითალო კეცით, ჩაღარულბაკოიანი, გადაშლილი პირითა და დაბალი კალთით. ორმხრივ ანგობირებული, მოჭიქულია მწვანედ.

ჯამის პირ - გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№922) – მოწითალო კეცით, მაღალი ქიმით, პირმოყრილი.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№923) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრულია გეომეტრიული ორნამენტი. გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№924) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული პარალელური ხაზები შემკულია მწვანე საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის ძირ-ქუსლი (4-994:№925) – მოწითალო კეცით, ბორბლისებური ქუსლითა და ჩაღარული, კოპიანი ძირით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე გადავლებული აქვს მწვანე ჭიქური. ქუსლის d – 7,5 სმ.

წიდა (4-994:№926) – ჭიქურის.

წიდა (4-994:№927) – რკინის.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№928) – მოწითალო კეცით, პირმოყრილი. თეთრად ანგობირებულ შიდაპირზე შემორჩენილია ამოკაწრული მხედრული წარწერის ფრაგმენტი – [...]**რსანათი**. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№929) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№930) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული პარალელური ზოლები

შემკულია მწვანე და მოყვითალო საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№931) – მოწითალო კეცით. ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული სირინოზის გამოსახულება (თავი) გახალისებულია ყვითელი და ღვიძლისფერი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№932) – მოწითალო კეცით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე გაღვრილია ყავისფერი და მოლისფერი საღებავები. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის პირ-ქიმის ფრაგმენტი (4-994:№933) – მოწითალო კეცით, პირმოყრილი, დაბალი კალთით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული გეომეტრიული ორნამენტი გახალისებულია მწვანე და ყავისფერი საღებავებით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის პირ-ქიმის ფრაგმენტი (4-994:№934) – მოვარდისფრო კეცით, გადაშლილი პირით. შიდაპირზე – ბრტყელ ბაკოზე ღვიძლისფერი საღებავით გეომეტრიული ორნამენტია მოხატული. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№935) – მოწითალო კეცით, პირმოყრილი, დაბალი კალთით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№936) – მოწითალო კეცით, დაბალი კალთით. პირი შემკულია ყავისფერი საღებავით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჯამის პირ-გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№937) – მოწითალო კეცით, ბრტყელბაკოიანი პირითა და გაშლილი კალთით. თეთრი ანგობით დაფარულ შიდაპირზე ამოკაწრული ორნამენტი შემკულია მწვანე საღებავით. გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

ჭურჭლის პირ-ყელი (4-994:№938) – მინის, გამჭვირვალე, სქელკედლიანი, სწორი ყელითა და ქობიანი პირით.

ჭურჭლის თავსახურის ფრაგმენტი (4-994:№939) – მინის, გამჭვირვალე, სქელკედლიანი, მრგვალგანივკვეთიანი, რელიეფური ზედაპირით.

დოქის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№940) – მოწითალო კეცით, მრგვალპროფილიანი მუცლით. ზედაპირზე გადავლებული აქვს ცისფერი ჭიქური.

თეფშის გვერდის ფრაგმენტი (4-994:№941) – ფაიანსის, თეთრი, ნასვრეტოვანი კეცით, შიდაპირი მოხატულია კობალტის ლურჯი საღებავით. ორმხრივ გადავლებული აქვს უფერო ჭიქური.

შანდლის სადგარი (4-994:№942) – ბრინჯაო, წრიული, ლამბაქისებური ფორმის, რელიეფურად გამოყოფილი ბრტყელი ბაკოთი, ცენტრში სპილენძის ხრახნილიანი მილით. ჩამოსხმულია ყალიბში. შიდა და გარე პირებზე ამოკვეთილია მხედრული წარწერები:

1. შიდაპირზე, შემწირველის სახელია მოხსენიებული – **„მეფე თემურაზ“** (მეფე თეიმურაზ II);

2. გარეპირზე, შანდლის დამამზადებელი ოსტატის სახელია ამოკვეთილი – **„ქ. ნარმანთ ოსეფესია“.**

თეფში (4-994:№943) – მთლიანი, სპილენძის, მოკალული, თხელი პირით. დამზადებულია სპილენძის თხელი, მთლიანი ფურცლისგან.

თეფში (4-994:№944) – მთლიანი, სპილენძის, მოკალული, თხელი, გადაშლილი პირითა და ოდნავ დაქანებული ბაკოთი. დამზადებულია სპილენძის თხელი, მთლიანი ფურცლისგან. გარეპირზე, ბაკოსთან ამოკვეთილია კალიგრაფიული მხედრულით შესრულებული ერთსტრიქონიანი წარწერა: **„ქ: თუმანი: შვილი: ქსენეფორესია“**.

მაკრატელი (4-994:№945) – რკინის, მრგვალგანივკვეთიანი, გრძივი სახელურითა და მანჭვლით შეკავშირებული პირებით. დამზადებულია ჭედვის წესით, ირიზებული.

ჩაქუჩი (ხვედა) (4-994:№946) – ხის, მართკუთხა ფორმის, მრგვალგანივკვეთიანი, გრძივი ტარით.

მონეტა (№ 4–994:№947) – სპილენძის, თამარ მეფის მცირე ნომინალი, რუსუდანის დამღით.

ილუსტრაციების აღწერილობა

ფერადი ტაბულები

I. წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერი. საერთო ხედი სამხრეთ-აღმოსავლეთიდან.

II. 1. არქიტექტურული კომპლექსი: სატრაპეზო, კოშკი-კარიბჭე, დასავლეთი სექტორი.

2. არქიტექტურული კომპლექსის დასავლეთის სექტორი, არქეოლოგიური გათხრების პროცესი.

III. 1. სტელა (VI-VII სს).

2. №3 გამოქვაბული-ეკლესია. საკურთხევლის მოხატულობა. ვედრება.

3. №1 გამოქვაბული ეკლესია. კანკელის ორნამენტული დეტალები (XVII-XVIII სს).

IV. მიტროპოლიტ იოანე ბოდბელის პალატი (XIX ს).

V. 1. №3 არქეოლოგიური უბანი. სამზარეულო კომპლექსი, ფურნე. არქეოლოგიური გათხრების პროცესი.

2. №5 არქეოლოგიური უბანი. ბუხრიანი სახლი (XIX ს). არქეოლოგიური გათხრების პროცესი.

VI. შუა საუკუნეების მოუჭიქავი კერამიკა (ფრანგმენტული) : 1-4> XI-XIII სს; 5 > XVII-XVIII სს

VII. XI-XIII სს მოჭიქული ჯამები (ფრანგმენტული).

VIII. მოჭიქული კერამიკა (ჯამები, ჭრაქები, ფიალა – ფრანგმენტული, მთლიანი) : 1-3> XII - XIII სს; 4-6> XVIII-XIX სს.

IX. 1. ფაიანსის ჭურჭელი (ფრანგმენტული): 1.1-1.3> ვაზა, ლუსტრით მოხატუ-ლი (XII-XIII სს); 1. 7> ვაზა, ლურჯი კობალტის საღებავით

მიხატული (XVII-XVII სს); 1. 4-6,8> თეფშები, ლურჯი კობალტის საღებავით მოხატული (XVIII-XIX სს).

2. ფაიანსის ვაზის ფრაგმენტი: ლუსტრით მოხატული, შემკული ორნამენტულ ფონზე წარმოდგენილი ქალის სახით (XVIII-XIX სს).

X. 1. კრიალოსანი. მინა (XVIII-XIX სს).

2. მინის ჭურჭელი (მთლიანი, ფრანგმენტული): 2.1> სანელსაცხებლე (XVIII ს); 2.2 -2.3> თავსახური (XVIII-XIX სს); 2.4 სამედიცინო დანიშნულების ჭურჭელი.

XI. 1. კანკელის ორნამენტული ფრანგმენტები. ხე. (XVIII ს).

2. ჩაქუჩი (ხვედა). ხე (XVIII-XIX სს).

XII. 1. წიგნის ყდის სპილენძის დეკორატიული ფირფიტა, წმ. მარკოზ მახარებლის გამოსახულებით (XVIII-XIX სს).

2. 1-3 > წიგნის ყდის სპილენძის დეკორატიული ფირფიტები (XIX ს).

XIII. სპილენძის ნივთები: 1-3 > თეფშები (XVII-XVIII სს); 2> თეფშის გარეპირზე ამოკვეთილი მხედრული წარწერა: **,,ქ: თუმანი: შვილ: ქსენეფორესია“**; 4> საეკლესიო დანიშნულების ნივთი (XVIII - XIX სს).

XIV. 1. მეფე თეიმურაზ II-ის შანდლის სადგარი. ბრინჯაო (XVIII ს).

2. წარწერა შანდლის სადგრის ბაკოზე: **,, ქ. მეფე თემურაზ”** (XVIII ს).

XV. 1. ლითონის ხელსაწყო-იარაღები: 1> წალდი (XI-XIII ს); 1.2> ჩაქუჩი (XVIII-XIX სს); 1.3> მაკრატელი (XVIII-XIX სს); 1. 5> ანჯამი (XIX ს); 6. რკინის წიდა.

2. მონეტები (სპილენძი, ავერსი, რევერსი) : 2.1> თამარ მეფის მონეტა (1187 წ); 2.2. თამარ მეფის მცირე ნომინალი - რუსუდანის დამღით (1187 წ); 2.3> ლაშა გიორგის მონეტა (1210 წ).

შავ-თეთრი ტაბულები

I. შუა საუკუნეებისა და ახალი ხანის თიხის მოუჭიქავი ჭურჭელი (ფრაგმენტული): განვითარებული შუა საუკუნეები – დოქები > 4-994: 569, 4-994: 266, 4-994: 77; გვიანი შუა საუკუნეები (XVII-XVIII სს) – დოქები > 4-994: 70, 4-994: 80; 4-994: 531; ახალი ხანა (XIX ს) – დოქი > 4-994: 530.

II. განვითარებული შუა საუკუნეების თიხის მოუჭიქავი ჭურჭელი (ფრაგმენტული) – დოქები > 4-994: 467, 4-994: 471, 4-994: 439, 4-994: 423, 4-994: 472, 4-994: 521, 4-994: 534, 4-994: 408, 4-994: 175, 4-994: 174, 4-994: 443.

III. შუა საუკუნეების თიხის მოუჭიქავი ჭურჭელი (ფრაგმენტული): განვითარებული შუა საუკუნეები – დოქები > 4-994: 515, 4-994: 169, 4-994: 43; გვიანი შუა შაუკუნეები (XVII-XVIII სს) – დოქები > 4-994: 131, 4-994: 172, 4-994: 17, 4-994: 301; კოკა (XI-XIII სს) > 4-994: 388.

IV. შუა საუკუნეებისა და ახალი ხანის თიხის მოუჭიქავი ჭურჭელი (ფრაგმენტული): განვითარებული შუა საუკუნეები – ჯამები > 4-994: 454, 4-994: 117, 4-994: 171; გვიანი შუა საუკუნეები (XVII-XVIIIსს) – ჯამები > 4-994: 245, 4-994: 582, 4-994: 158, 4-994: 159, 4-994: 153; ახალი ხანა (XIX ს) - ფიალები > 4-994: 161, 4-994: 57.

V. შუა საუკუნეების კერამიკა (ფრაგმენტული): კრამიტი (XI –XIII სს). > 4-994:372; თეფშები (XVII-XVIII სს) > 4-994: 155, 4-994: 255, 4-994: 116, 4-994: 219, 4-994: 680, 4-994: 150; ჩიბუხები (XVII-XVIII სს) > 4-994: 403, 4-994: 275.

VI. განვითარებული შუა საუკუნეების თიხის მოუჭიქავი ჭურჭელი (ფრაგმენტული): ბადია (4-994: 140), ქვაბ-ქოთნები > 4-994: 662, 4-994: 525, ლუთერიები > 4-994: 76, 4-994: 119, 4-994: 4; სარქვლები > 4-994: 321, 4-994: 432, 4-994: 637.

VII. განვითარებული შუა საუკუნეების თიხის მოუჭიქავი ჭურჭელი (ფრაგმენტული): კოკა > 4-994: 524; ჩაფი > 4-994: 434; ქილები > 4-994: 144, 4-994: 322, 4-994: 513; დერგი (რესტავრირებული) - 4-994: 546; ქვევრები (4-994: 556, 4-994: 732).

VIII-IX. განვითარებული შუა საუკუნეების მოთეთრო თიხის ჭურჭელი (ფრაგმენტულ-აღდგენილი) > 4-994: 484, 4-994: 483, 4-994: 389, 4-994: 446, 4-994: 488, 4-994: 447, 4-994: 441, 4-994: 444, 4-994: 431, 4-994: 492. 4-994: 442, 4-994: 526, 4-994: 440, 4-994: 498, 4-994: 761, 4-994: 603, 4-994: 389, 4-994: 476, 4-994: 478, 4-994: 479, 4-994: 477, 4-994: 485, 4-994: 487, 4-994: 499.

X-XI. მინის ჭურჭელი (მთლიანი, ფრაგმენტული): განვითარებული შუა საუკუნეები (XII-XIII სს) > №4-994: 550, 4-994: 553; გვიანი შუა საუკუნეები (XVII-XVIII სს) > 4-994: 199, 4-994: 229, 4-994: 166, 4-994: 231; ახალი ხანა (XIX ს) > 4-994: 227, 4-994: 370, 4-994: 47, 4-994: 84, 4-994: 201, 4-994: 223, 4-994: 10, 4-994: 115 (მთლიანი), 4-994: 216, 4-994: 202, 4-994: 261, 4-994: 211, 4-994:215, 4-994- 208, 4-994: 203, 4-994: 252, 4-994: 180, 4-994: 147, 4-994: 181, 4-994: 243, 4-994: 151, 4-994: 248, 4-994: 222, 4-994: 178, 4-994: 242, 4-994: 27, 4-994: 246, 4-994: 249.

LIST OF ILLUSTRATIONS

Colour plates

I. Monastery of St.John the Baptist. General view from south-east

II. 1. Architectural complex: refectory, tower-chapel and the western sector

2. Western sector of the architectural complex, process of archaeological excavations

III. 1. Stele, the 6th-7th c.

2. Cave-church №3. Chancel painting. Deesis.

3. Cave-church №1. Ornamental details of the iconostasis (the 17th-18th c.)

IV. Palace of the Metropolitan Ioane Bodbeli (the 19th c).

V. 1. Archaeological plots №3. Kitchen complex ,bread - oven. Process of excavations.

2. Archaeological plots №5. House with a fire-place (the 19th c). Process of excavations.

VI. Medieval unglazed pottery (fragmentary): 1-4> the 11th -13th c.

VII. Glazed bowls of the 11th-13th c. (fragmentary)

VIII. Glazed pottery (bowls, lamps, phiale – fragmentary, whole): 1-3> the 12th-13th c; 4-6> the 18th-19th c.

IX. 1. Faience vessels (fragmentary): 1.1. 1-3> vase lustre-painted (the 12th-13th c). 8. vase – painted in blue cobalt (the 17th-18th c); 4-7 plates painted in blue cobalt (the 18th-19th c);

2. Fragment of faience vase lustre-painted, adorned with an image of a woman on ornamented ground.

X. 1. Rosary. Glass (the 18th-19th c).

2. Glass vessels (whole, fragmentary); 2.1> unguentarium the 18th c; 2.2-2.3 lids (the 18th-19th c); 2.4 Medical purpose vessel

XI. 1. Ornamental fragments of iconostasis, Wood. the 18th c.

2. Hammer (mallet). Wood (the 18th-19th c).

XII. 1. Copper decorative plague for a book cover, with an image of St. Marie the Evangelist (the 18th-19th c)

XIII. Copper items: 1-3>plates (the 17th-18th c) 2>inscription in Mkhedruli on the outer surface: K. "ch: tumani: child Ksenoporesion"; 3-4>church object (the 18th-19th c).

XIV. 1. King Teimuraz II's support for a candlestick bronze (18th c)

XV. 1. Metal tools: 1>hook-bladed axe (the 11th-13th c); hammer (the 18th-19th c); 1.5>jamb (the 19th c); 6. Iron slag.

2. Coins (copper, obverse, reverse): 2.1>coin of Queen Tamar (1187); small face value of Queen Tamar's coin with Rusudan's stamp (1187); 2.3>coin of Lasha Giorgi (1210)

Black and white plates

I. Medieval unglazed clayware and the new period (fragmentary): developed Middle Ages – jugs > 4-994: 569, 4-994: 266, 4-994: 77; late Middle Ages (17th-18th c) – jugs > 4-994: 70, 4-994: 80; 4-994: 531; new period (19th c) – jug > 4-994: 530.

II. Unglazed clay vessels of the developed Middle Ages (fragmentary) – jugs > 4-994: 467, 4-994: 471, 4-994: 439, 4-994: 423, 4-994: 472, 4-994: 521, 4-994: 534, 4-994: 408, 4-994: 175, 4-994: 174, 4-994: 443.

III. Unglazed clay vessels of the developed Middle Ages (fragmentary) Developed Middle Ages – jugs > 4-994: 515, 4-994: 169, 4-994: 43; Late Middle Ages (17th-18th c) – jugs > 4-994: 131, 4-994: 172, 4-994: 17, 4-994: 301; Koka (11th-13th) > 4-994: 388.

IV. Unglazed clay vessels of the Middle Ages and the new period (fragmentary): Developed Middle Ages – bowls > 4-994: 454, 4-994: 117, 4-994: 171; Late Middle Ages (17th-18th c) – bowls > 4-994: 245, 4-994: 582, 4-994: 158, 4-994: 159, 4-994: 153; the new period (19th c) phiale > 4-994: 161, 4-994: 57.

V. Medieval pottery (fragmentary): Tale (11th-13th c). > 4-994: 372; plates

(17th-18th c) > 4-994: 155, 4-994: 255, 4-994: 116, 4-994: 219, 4-994: 680, 4-994: 150; smoking pipes (17th-18th c) > 4-994: 403, 4-994: 275.

VI. Unglazed clay ware of the developed Middle Ages (fragmentary): Basin (4-994: 140), Cauldron-pots > 4-994: 662, 4-994: 525, Luteriai > 4-994: 76, 4-994: 119, 4-994: 4; lids > 4-994: 321, 4-994: 432, 4-994: 637.

VII. Unglazed clay ware of the developed Middle Ages (fragmentary): Koke > 4-994: 524; Clay jar > 4-994: 434; jars > 4-994: 144, 4-994: 322, 4-994: 513; Dergi (restored) – 4-994: 546; Wine jars (4-994: 556, 4-994: 732).

VIII-IX. White clayware of the Developed Middle Ages (fragmentary - restored) > 4-994: 484, 4-994: 483, 4-994: 389, 4-994: 446, 4-994: 488, 4-994: 447, 4-994: 441, 4-994: 444, 4-994: 431, 4-994: 492. 4-994: 442, 4-994: 526, 4-994: 440, 4-994: 498, 4-994: 761, 4-994: 603, 4-994: 389, 4-994: 476, 4-994: 478, 4-994: 479, 4-994: 477, 4-994: 485, 4-994: 487, 4-994: 499.

X-XI. Glass ware (whole, fragmentary): Developed Middle Ages (12th-13th c) > 4-994: 550, 4-994: 553; Late Middle Ages (17th-18th c) > 4-994: 199, 4-994: 229, 4-994: 166, 4-994: 231; New age (19th c) > 4-994: 227, 4-994: 370, 4-994: 47, 4-994: 84, 4-994: 201, 4-994: 223, 4-994: 10, 4-994: 115 (whole), 4-994: 216, 4-994: 202, 4-994: 261, 4-994: 211, 4-994: 215, 4- 994: 208, 4-994: 203, 4-994: 252, 4-994: 180, 4-994: 147, 4-994: 181, 4-994: 243, 4-994: 151, 4-994: 248, 4-994: 222, 4-994: 178, 4-994: 242, 4-994: 27, 4-994: 246, 4- 994: 249.

ილუსტრაციები

წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერი. საერთო ხედი სამხრეთ-აღმოსავლეთიდან

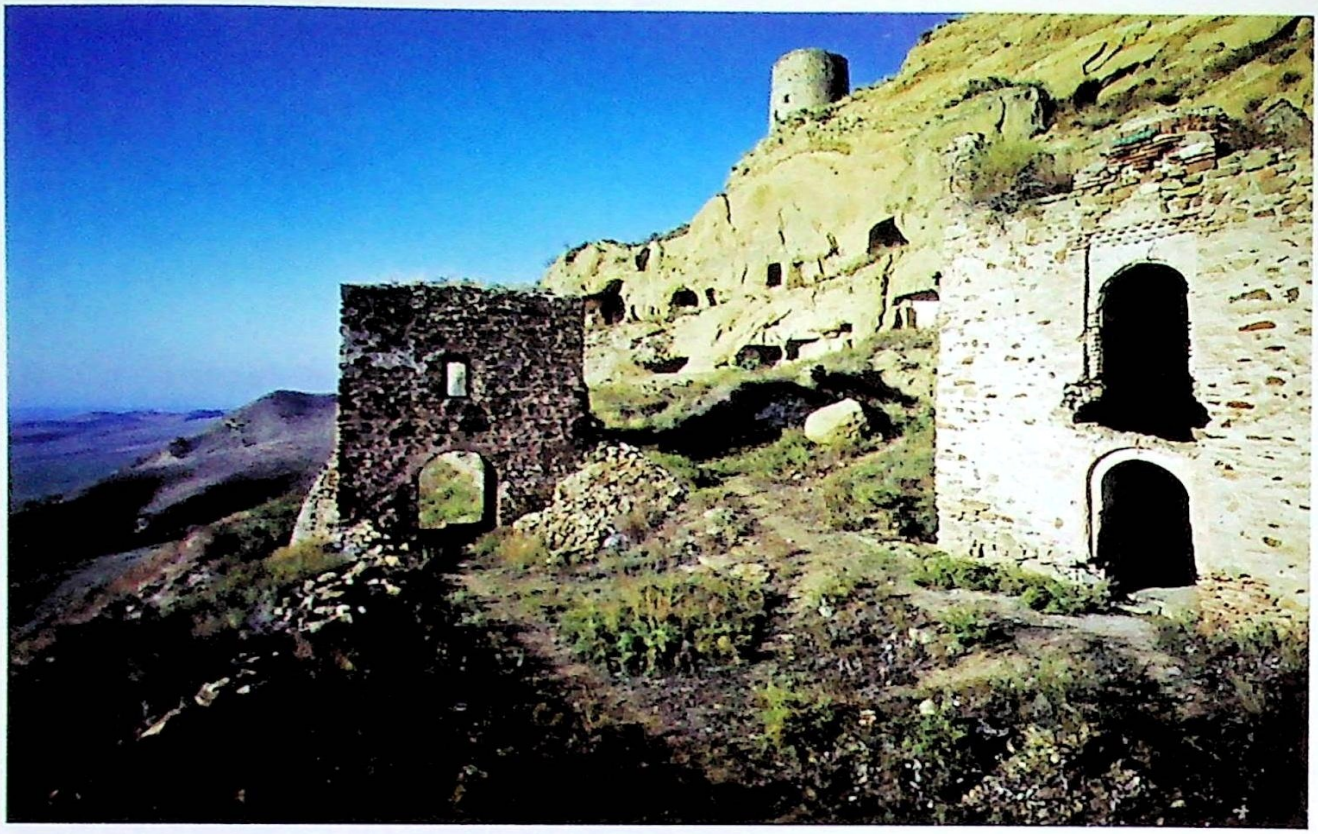

1. არქიტექტურული კომპლექსი: სატრაპეზო, კოშკი-კარიბჭე, დასავლეთი სექტორი

2. არქიტექტურული კომპლექსის დასავლეთი სექტორი.
არქეოლოგიური გათხრების პროცესი

2. №3 გამოქვაბული ეკლესია. საკურთხევლის მოხატულობა. ვედრება

1. სტელა (VI-VII სს)

3. №1 გამოქვაბული ეკლესია. კანკელის ორნამენტული დეტალები (XVII-XVIII სს)

მიტროპოლიტ იოანე ბოდბელის პალატი (XIX ს)

1. №3 არქეოლოგიური უბანი. სამზარეულო კომპლექსი, ფურნე.
არქეოლოგიური გათხრების პროცესი

2. №5 არქეოლოგიური უბანი. ბუხრიანი სახლი (XIX ს).
არქეოლოგიური გათხრების პროცესი

1

2

3

4

5

შუა საუკუნეების მოუჭიქავი კერამიკა (ფრანგმენტული) : 1- 4 > XI —XIII სს;
5 > XVII-XVIII სს

1

2

3

4

5

6

7

8

XI-XIII სს მოჭიქული ჯამები (ფრანგმენტული)

1

2

3

4

5

6

მოჭიქული კერამიკა (ფრანგმენტული, მთლიანი):
1-3> XII-XIII სს; 4-6> XVIII-XIX სს

1. ფაიანსის ჭურჭელი (ფრანგმენტული): 1.1-1.3> ვაზა, ლუსტრით მოხატული;
1.7> ვაზა, ლურჯი კობალტით მოხატული (XVII-XVII სს);
1.4-6,8> თეფშები, ლურჯი კობალტით მოხატული (XVIII-XIX სს)

2. ფაიანსის ვაზის ფრაგმენტი - ლუსტრით მოხატული,
შემკული ორნამენტულ ფონზე წარმოდგენილი ქალის სახით

1. კრიალოსანი. მინა (XVIII-XIX სს)

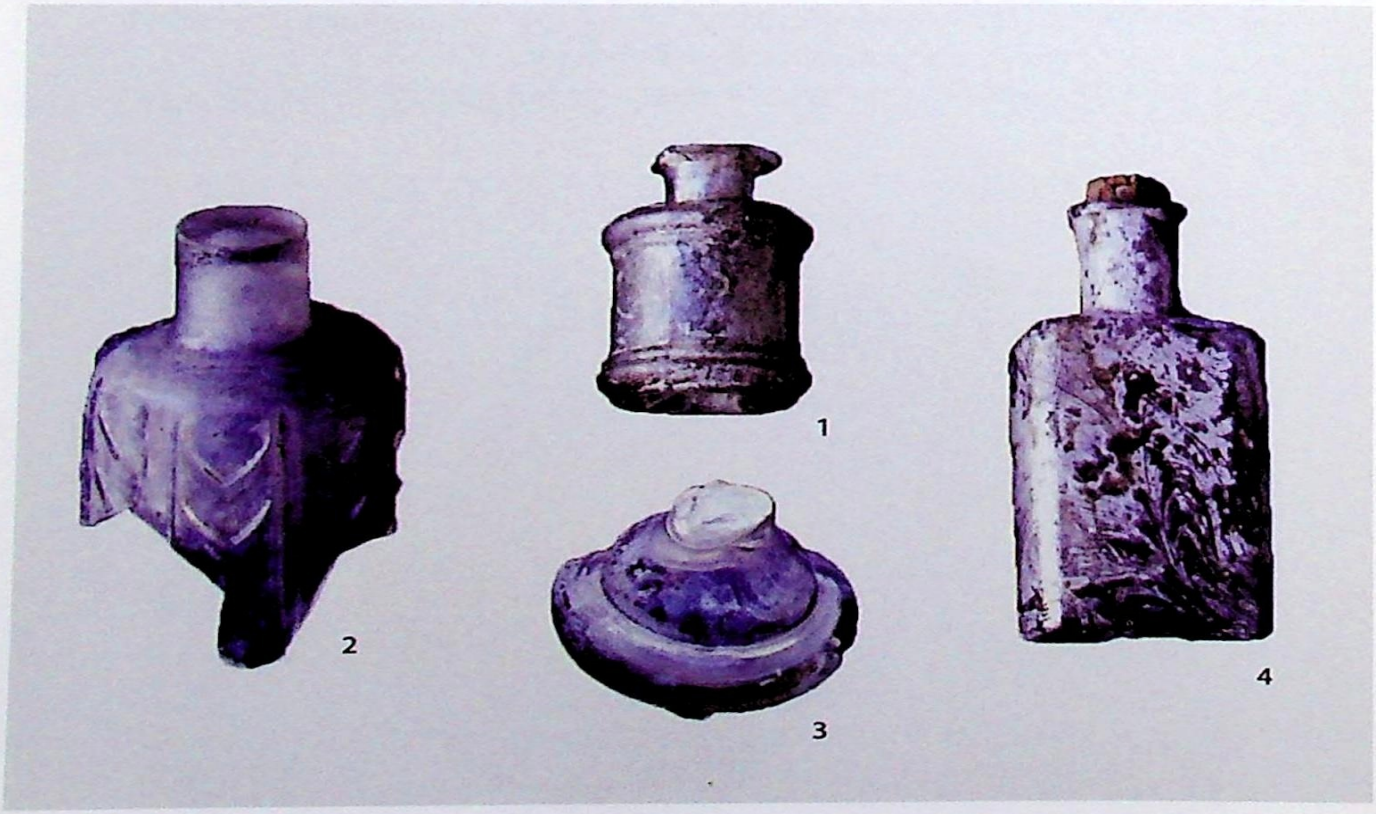

2. მინის ჭურჭელი (მთლიანი, ფრანგმენტული): 2.1> სანელსაცხებლე (XVIII ს); 2.2 -2.3 > თავსახური (XVIII-XIX სს); 2.4 > სამედიცინო ჭურჭელი (XIX ს)

1. კანკელის ორნამენტული ფრანგმენტები. ხე (XVIII ს)

2. ჩაქუჩი (ხვედა). ხე (XVIII-XIX სს)

1. წიგნის ყდის სპილენძის დეკორატიული ფირფიტა,
წმ. მარკოზ მახარებლის გამოსახულებით (XVIII-XIX სს)

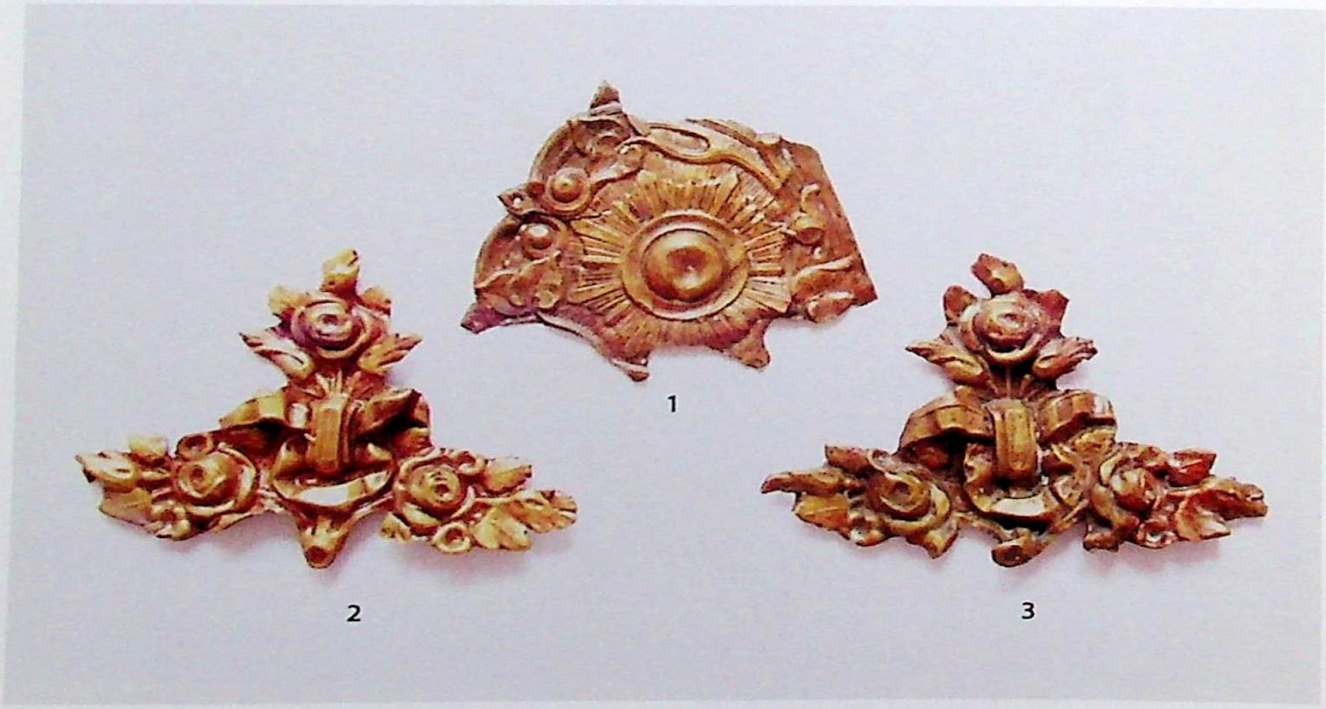

2. წიგნის ყდის სპილენძის დეკორატიული ფირფიტები (XIX ს)

1

2

3

4

სპილენძის ნივთები: 1-3 > თეფშები (XVII-XVIII სს); 2> თეფშის გარეპირზე ამოკვეთილი წარწერა: „ქ: თუმანი: შვილ: ქსენეფორესია“; 4> საეკლესიო ნივთი (XVIII-XIX სს)

1. მეფე თეიმურაზ II-ის შანდლის სადგარი. ბრინჯაო (XVIII ს)

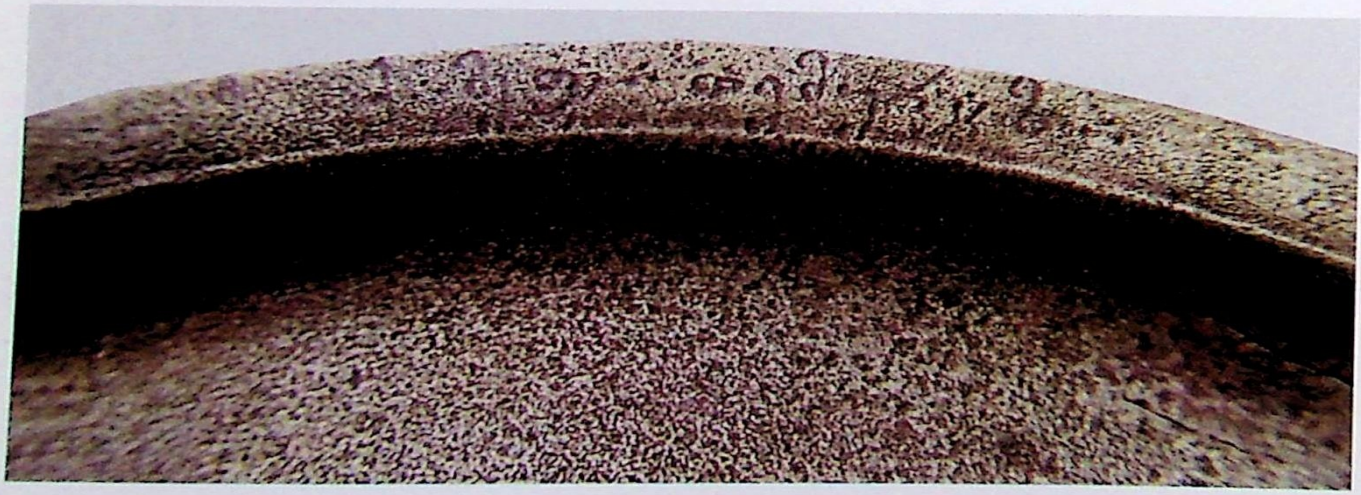

2. წარწერა შანდლის სადგრის ბაკოზე: „ქ. მეფე თემურაზ“ (XVIII ს)

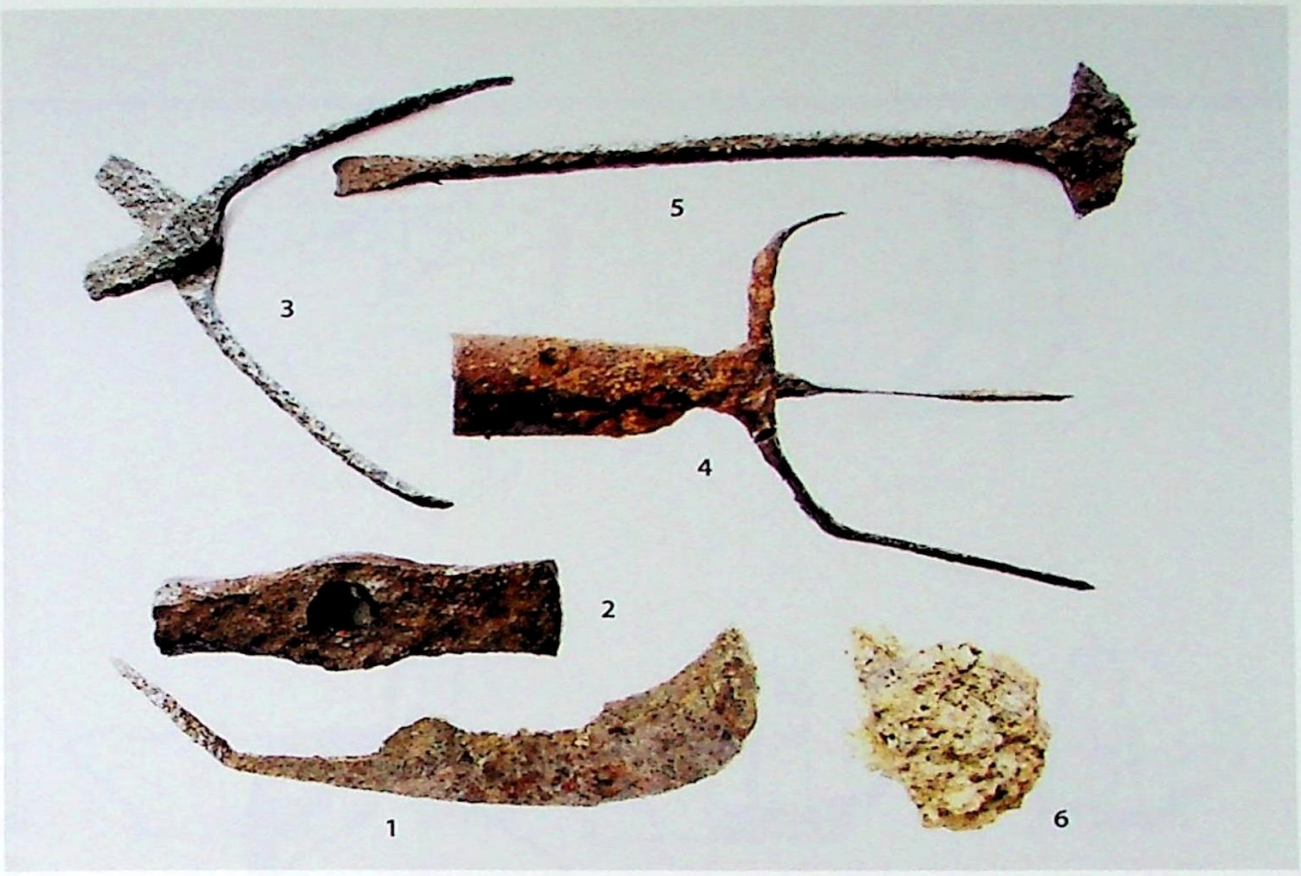

1. ლითონის ხელსაწყო-იარაღები : 1. 1> წალდი (XI-XIII ს), 1.2> ჩაქუჩი (XVIII-XIX სს);
1.3> მაკრატელი (XVIII-XIX სს); 1. 5> ანჯამი (XIX ს); 1.6> რკინის წიდა

2. მონეტები (სპილენძი, ავერსი, რევერსი) : 2.1> თამარ მეფის მონეტა (1187 წ);
2.2 >თამარ მეფის მცირე ნომინალი - რუსუდანის დამღით (1187 წ);
2.3> ლაშა გიორგის მონეტა (1210 წ)

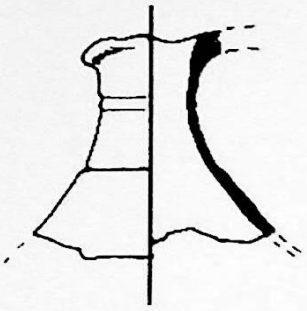

4-994:569

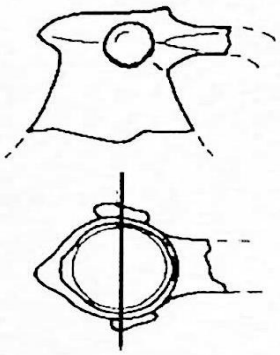

4-994:266

4-994:77

4-994: 80

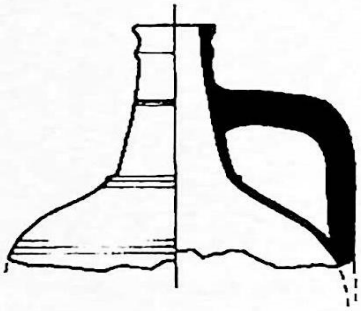

4-994:531

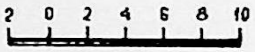

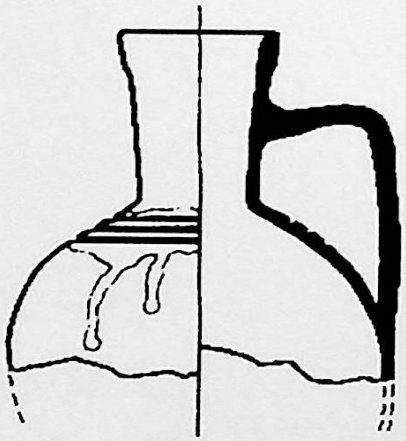

4-994:70

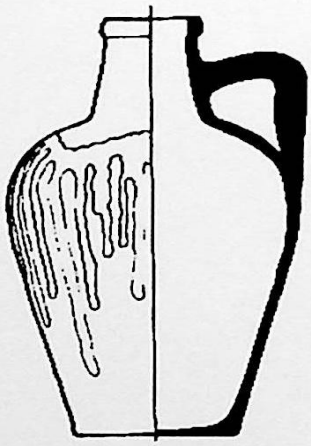

4-994:530

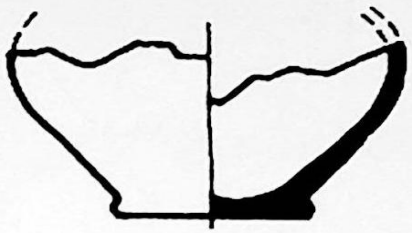

4-994:467

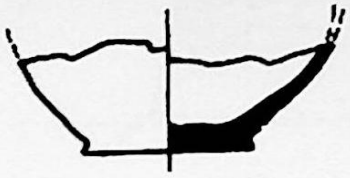

4-994:471

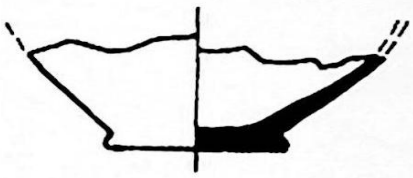

4-994:439

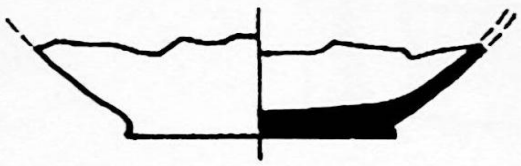

4-994:423

4-994:472

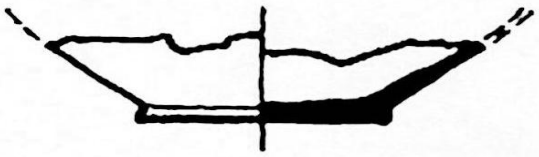

4-994:521

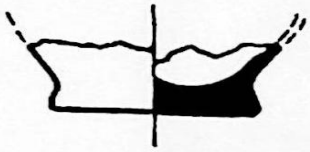

4-994:534

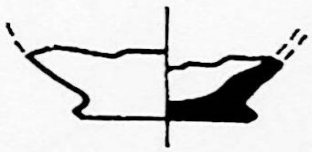

4-994:408

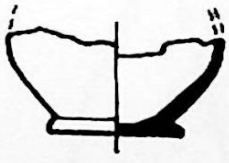

4-994:175

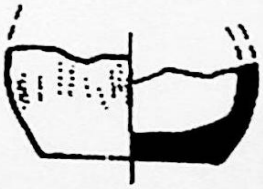

4-994:174

4-994:443

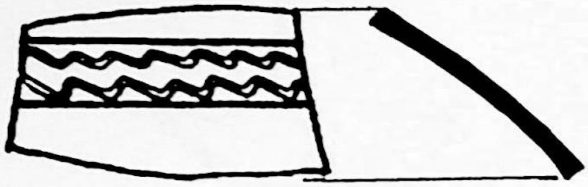

4-994:515

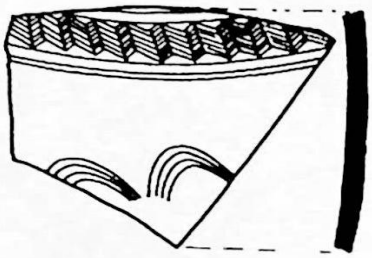

4-994:169

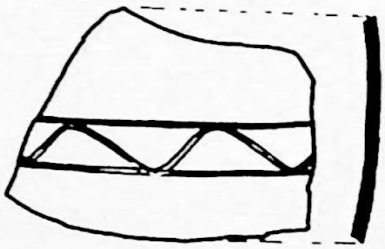

4-994:43

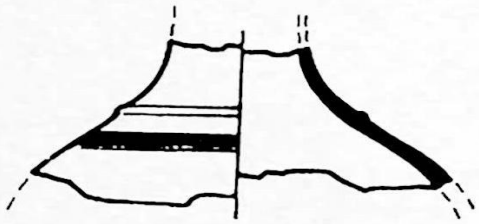

4-994:131

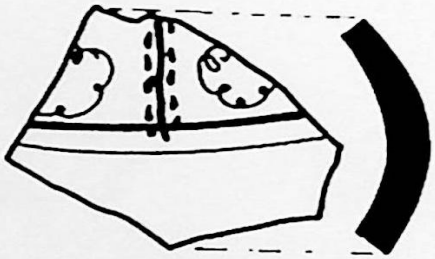

4-994:172

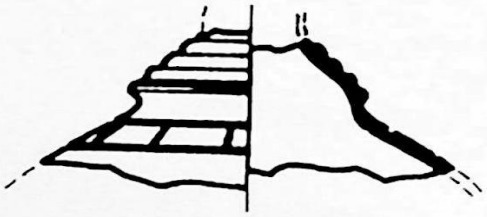

4-994:17

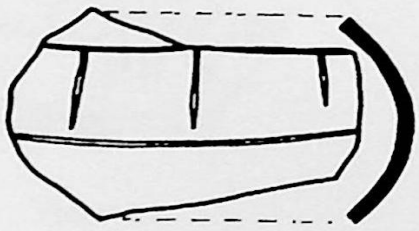

4-994:301

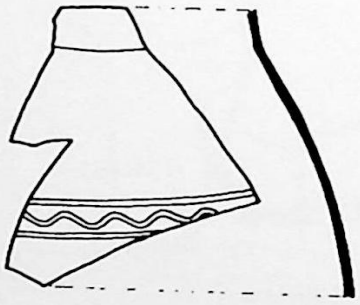

4-994:388

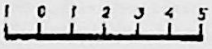

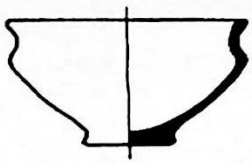

4-994:454

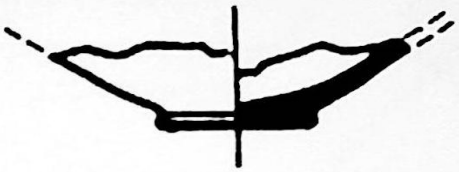

4-994:117

4-994:171

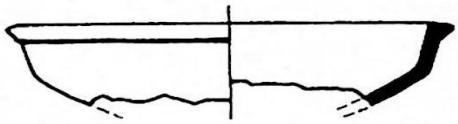

4-994:245

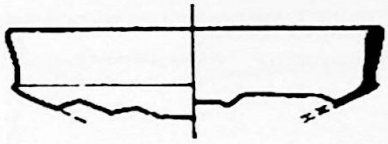

4-994:582

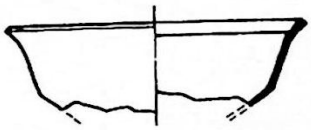

4-994:158

4-994:159

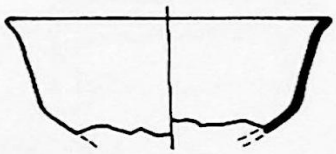

4-994:153

4-994:161

4-994:157

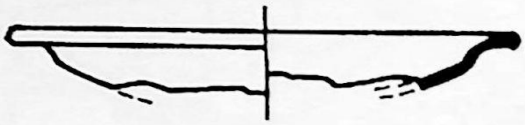

4-994:155

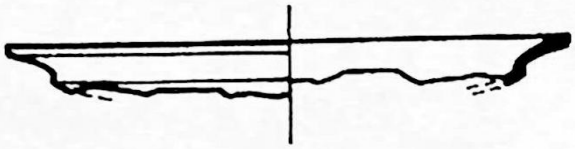

4-994:255

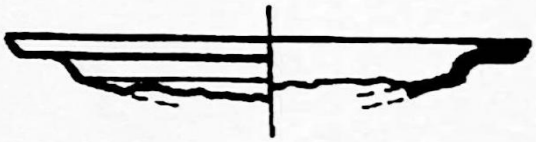

4-994:116

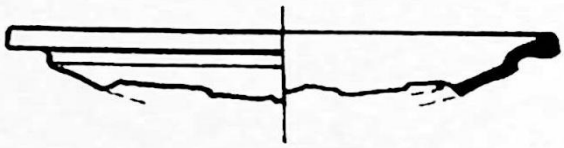

4-994:219

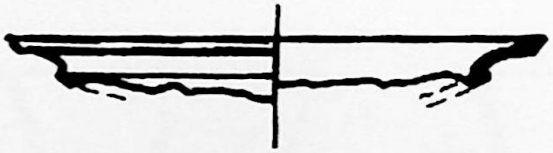

4-994:680

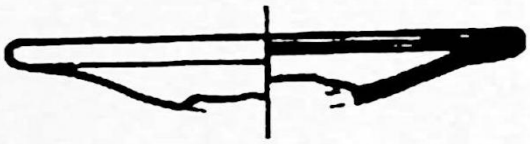

4-994:150

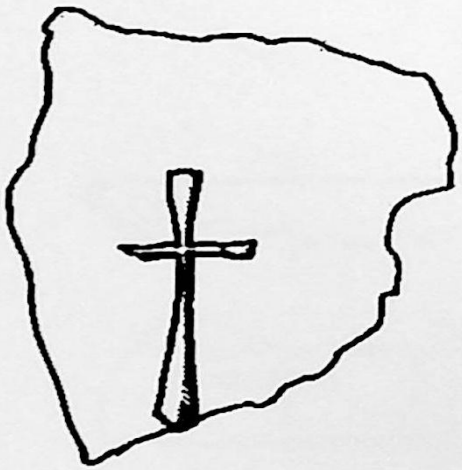

4-994:372

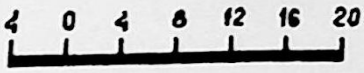

4-994:403

4-994:275

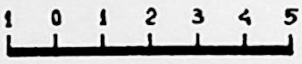

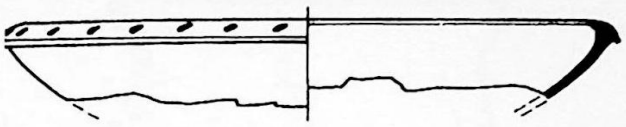

4-994:140;

4-994:76

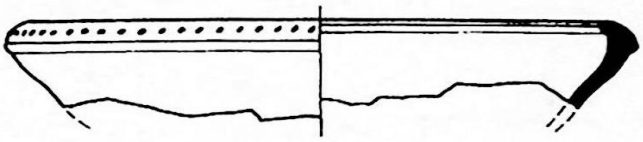

4-994:119

4-994:4

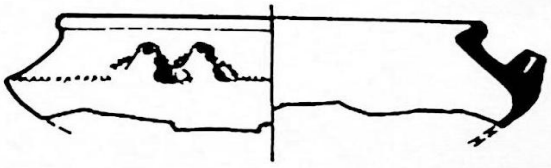

4-994:662

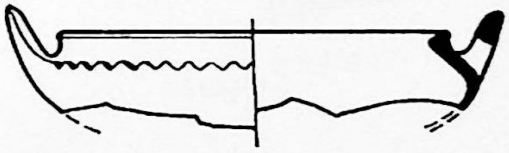

4-994:525

4-994:321

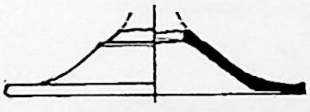

4-994:432

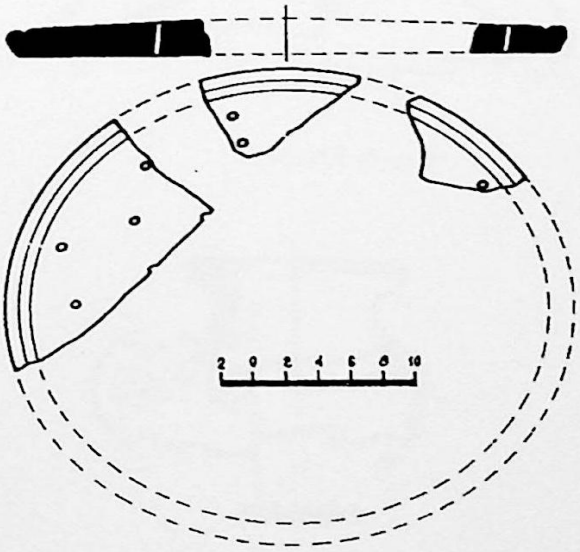

4-994:637

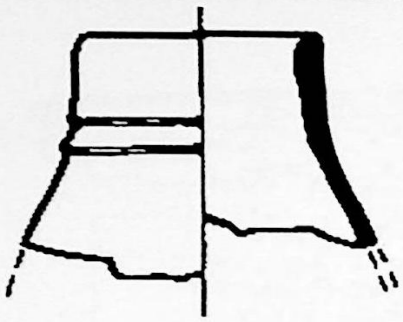

4-994:524

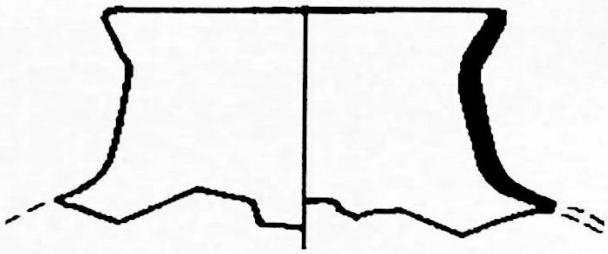

4-994:434

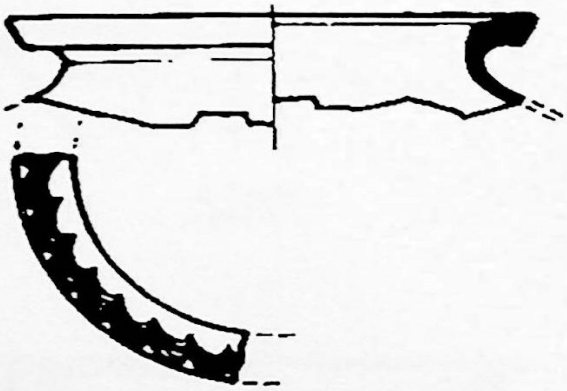

4-994:144

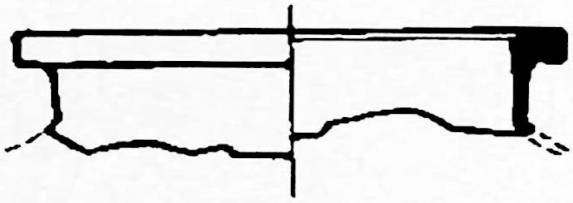

4-994:322

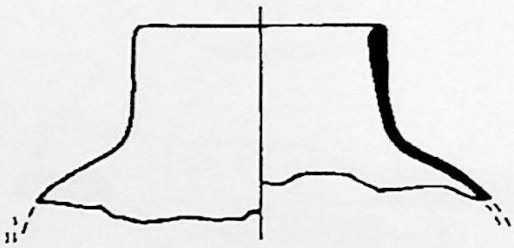

4-994:513

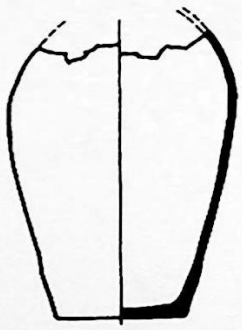

4-994:546

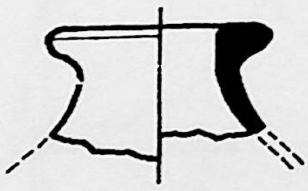

4-994:556

4-994:732

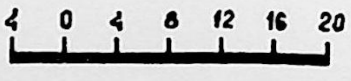

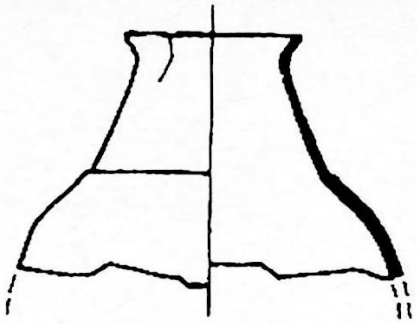

4-994:484

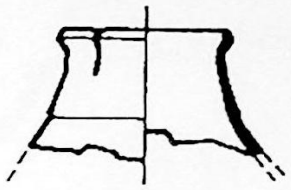

4-994:483

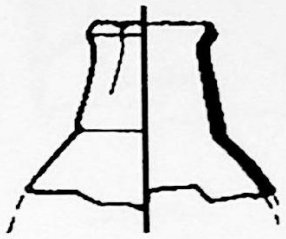

4-994:389

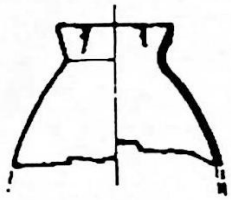

4-994:446

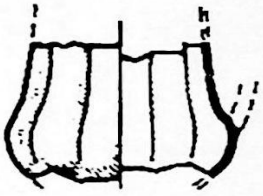

4-994:488

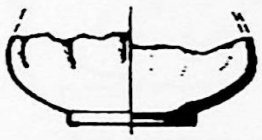

4-994:447

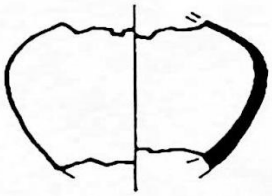

4-994:441

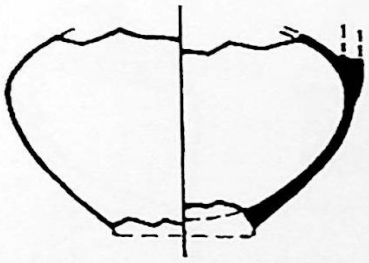

4-994:444

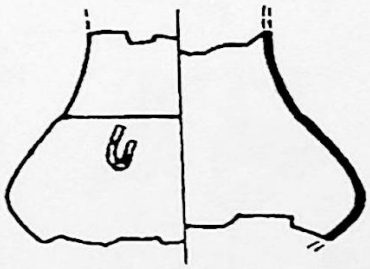

4-994:431

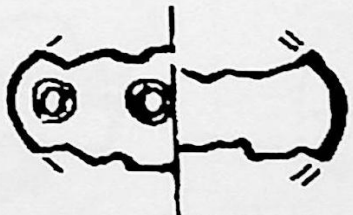

4-994:492

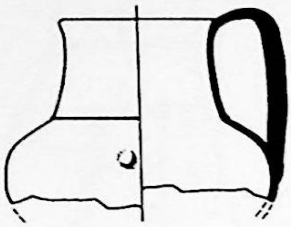

4-994:442

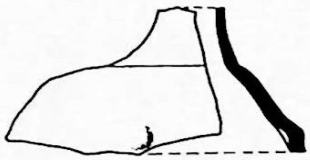

4-994:526

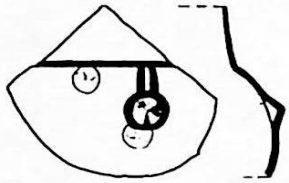

4-994:440

4-994:498

4-994:761.85

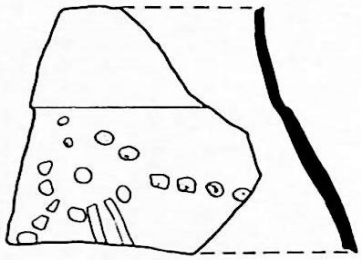

4-994:603

4-994:389

4-994:476

4-994:476

4-994:479

4-994:477

4-994:485

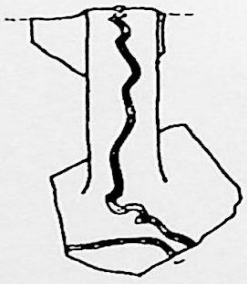

4-994:487

4-994:499

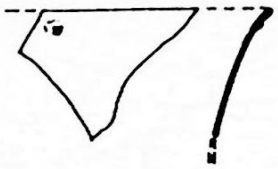

4-994:550

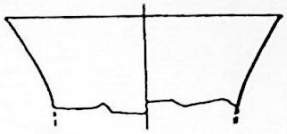

4-994:552

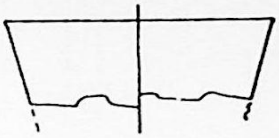

4-994:552

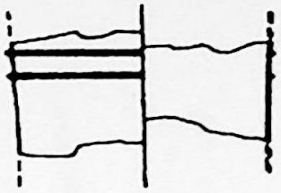

4-994:552

4-994:552

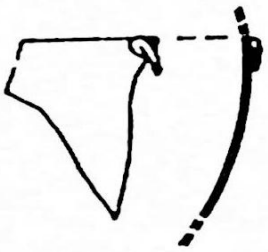

4-994:550

4-994:553

4-994:552

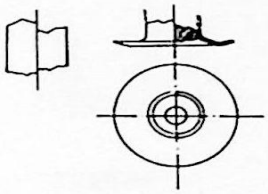

4-994:552

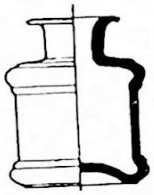

4-994:199

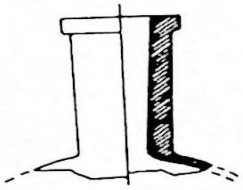

4-994:227

4-994:370

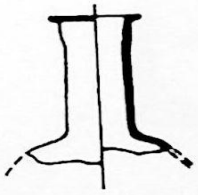

4-994:47

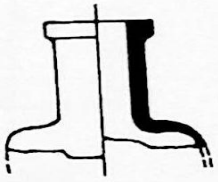

4-994:84

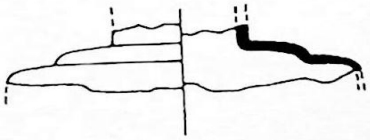

4-994:229

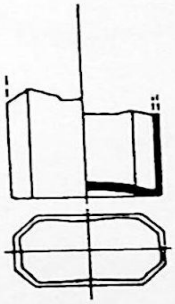

4-994:201

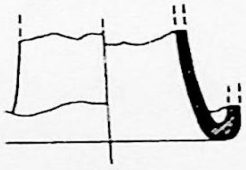

4-994:223

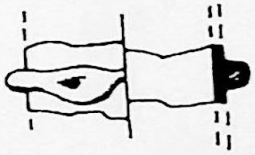

4-994:166

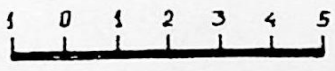

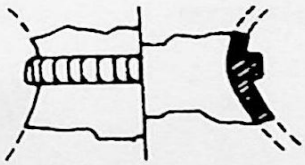

4-994:231

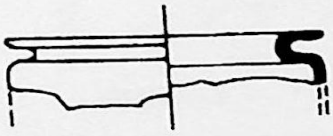

4-994:10

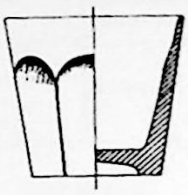

4-994:115

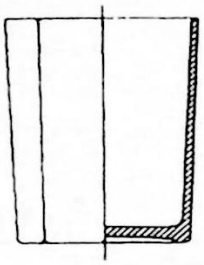

4-994:216

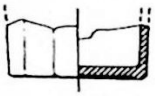

4-994:202

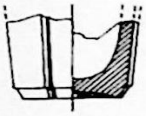

4-994:261

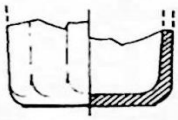

4-994:211

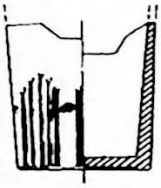

4-994:215

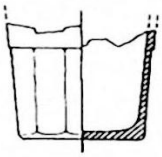

4-994:208

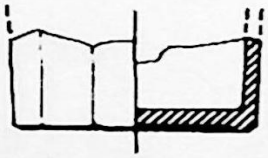

4-994:203

4-994:252

4-994:180

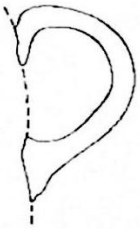

4-994:147

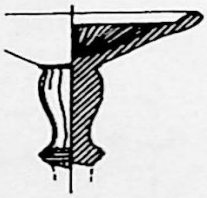

4-994:181

4-994:243

4-994:151

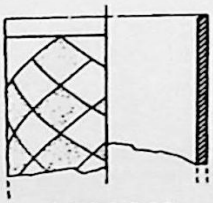

4-994:248

4-994:222

4-994:178

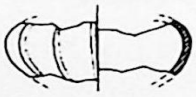

4-994:242

4-994:27

4-994:246

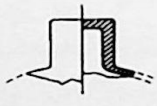

4-994:249

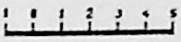

სარჩევი
CONTENTS

წინათქმა 7

თავი I

წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის არქიტექტურული და არქეოლოგიური ძეგლები. არქეოლოგიური კვლევა-ძიების ეტაპები და ძირითადი შედეგები 9

თავი II

წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტრის არქეოლოგიური მასალები. ქრონოლოგიური და ტიპოლოგიური კლასიფიკაცია 45

წმ. იოანე ნათლისმცემლის მონასტერი: სამოწესეო ცხოვრების განვითარების ეტაპები 53

Foreword 61

Chapter I

Architectural and Archaeological Monuments of the Monastery of St. John the Baptist. Stages and Main Results of the Archaeological Study 63

Chapter II

Archaeological Materials of the Monastery of St. John the Baptist. Chronological and Typological Classification 95

The Monastery of St. John the Baptist: Stages of Development of Monastic Life 100

ბიბლიოგრაფია 105

კატალოგი 109

ილუსტრაციების აღწერილობა 189

List of Illustrations 192

ილუსტრაციები 195

ინგლისური თარგმანი: არიანე ჭანტურია
English translation: Arrian Chanturia

კომპიუტერული გრაფიკა, დიზაინი: ირაკლი ხუციშვილი, ვერა ფხაკაძე, მაგდა ცოცხალაშვილი
გარეკანის დიზაინი: ნინო ანდრიაშვილი

Computer and Graphic Design: Irakli Khutsishvili, Vera Pkhakadze, Magda Tsotskhalashvili
Cover Design: Nino Andriashvili

ტექნიკური ჯგუფი: ისტორიის დოქტორები - მედეა წოწელია და ლუიზა გვრიტიშვილი; ჯიმშერ ჩხვიმიანი, გურამ ბუმბიაშვილი (ფოტოგრაფი), ირინა აბესაძე, ალისა დათუნაშვილი, ნინო დათუნაშვილი, მაია ინწკირველი, მაია მაკარიძე, ნინო მაისურაშვილი, ლიკა ღუდუშაური, სალომე ჩანტლაძე

Technical staff: History (PhD) - Medea Tsotselia and Luiza Gvritishvili; Salome Chantladze, Nino Datunashvili, Jimsher Ckhvimiani, Guram Bumbiashvili (Photographer), Irina Abesadze, Alisa Datunashvili, Maia Intskirveli, Maia Makaridze, Nino Maisurashvili, Lika Gudushauri

წიგნში გამოყენებულია: გ. ჩუბინაშვილის სახ. ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის კვლევის ეროვნულ ცენტრთან არსებული ს. ქობულაძის სახ. ხელოვნების ძეგლთა ფიქსაციის ლაბორატორიის ფოტოები (გარეკანი, ფერადი ტაბულები I-II, III_2, IV);
ჯვრული დაფარნა - საქართველოს ეროვნული მუზეუმის შ. ამირანაშვილის სახ. ხელოვნების მუზეუმის კოლექციებიდან (მ. კილაძის ფოტო).

Photomaterial used in the book: S. Kobuladze Monuments Photo Recording Laboratory of G. Chubinashvili National Research Centre for Georgian Art History and Heritage Preservation (cover, color table I-II, III_2, IV);
Aer - From Sh. Amiranashvili the Georgian National Art museum collections (Photo by M. Kiladze).

ზურაბ თვალჭრელიძე – ისტორიის დოქტორი, საქართველოს ეროვნული მუზეუმის გენერალური დირექტორის მოადგილე, მთავარი კონსერვატორი. იგი 2005-2007 წლებში სიმონ ჯანაშიას სახელობის საქართველოს მუზეუმის დირექტორის მოადგილეა სამეცნიერო ნაწილში, ხოლო შემდგომ – დირექტორი.

ზურაბ თვალჭრელიძე სამი ათეული წლის მანძილზე ხელმძღვანელობს შუა საუკუნეების ეპოქის ქართული კულტურული მემკვიდრეობის შემსწავლელ მნიშვნელოვან არქეოლოგიურ ექსპედიციებს: 1978-1980 წლებში ქცია-ხრამის ხეობის კლდის ძეგლების შემსწავლელ არქეოლოგიურ ექსპედიციას; 1983-1995 წლებში – გარეჯის ნათლისმცემლის მონასტრის სტაციონარულ არქეოლოგიურ ექსპედიციას, ხოლო 1996 წლიდან დღემდე სათავეში უდგას დავით გარეჯის სამონასტრო კომპლექსის შემსწავლელ არქეოლოგიურ ექსპედიციას. არის საქართველოს არქეოლოგიური კომისიის წევრი და საქართველოს კლდის ძეგლების ფონდის თავმჯდომარე.

ზურაბ თვალჭრელიძის სამეცნიერო ინტერესების პრიორეტულ მიმართულებას წარმოადგენს გარეჯის მრავალმთის სამონასტრო გაერთიანებისა და ზოგადად ქართული მონასტიციზმის პრობლემების ისტორიულ-არქეოლოგიური ასპექტით კვლევა. ამ მიმართულებით, აგრეთვე წინაქრისტიანული ხანის ქართული კულტურული მემკვიდრეობის საკითხებთან დაკავშირებით, გამოქვეყნებული აქვს მრავალრიცხოვანი ნაშრომები, როგორც ქართულ, ისე უცხოურ პერიოდულ გამოცემებში. ამასთანავე, იგი არის სამეცნიერო კრებულებისა და მონოგრაფიის თანაავტორი, საქართველოს ეროვნული მუზეუმის მოამბის რედაქტორი, რესპუბლიკური და საერთაშორისო სამეცნიერო პროექტებისა და კონფერენციების მონაწილე.

Zuarb Tvalchrelidze – PhD History, Deputy Director General of the Georgian National Museum, Chief Conservator. In 2005-2007 he was Deputy Director of the Simon Janashia Museum of Georgia for scientific work, and later Director. In 1978-2009 Zurab Tvalchrelidze directed the most important archaeological expeditions studying Georgian cultural legacy of the Middle Ages: in 1978-1980 the archaeological expedition studying the rock monuments of the Ktsia-Khrami gorge; in 1983-1995 the permanent archaeological expedition of St. John the Baptist monastery at the Gareja desert, and since 1996 he has directed the permanent archaeological expedition studying the Gareja monastic complex. He is a member of the Georgian Archaeological Commission and Chairman of the Foundation of Rock Monuments of Georgia.

The priority direction of Zurab Tvalchrelidze's scholarly interests is research into the problems of the Gareja monastic association and generally Georgian monasticism in the historical and archaeological aspect. Along these aspects he has published numerous studies in connection with pre-Christian Georgian cultural legacy as well, both in Georgian and foreign periodicals. At the same time he is coauthor of a colleqted works and monograph, editor of the Proceedings of Georgian National Muzeum, participant of international scientific projects and conferences.

9 785934 760978 >